

10. ÉVFOLYAM

Megjelenik negyedévenként

2003. 3. SZÁM

**AZ INTEGRÁLT LOGISZTIKAI TUDOMÁNSZERVEZŐ TANÁCS
FOLYÓIRATA**

”Tactics is the art of the logistically possible”

“Harcászat a logisztikai lehetőségek művészete”

KATONAI LOGISZTIKA

2003

3

TARTALOMBÓL

- George W. Bush elnök korszakváltási stratégiái
- A katonai termékazonosítás szerepe a logisztikai rendszerben, a hazai termékazonosítás útkeresése és útválasztása
- A Magyar Honvédség minősített időszakos nemzetgazdasági igényei tervezési folyamatainak értékelése
- Konferencia a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerének kialakításáról
- Az önkéntes haderő logisztikai oktatási – kiképzési rendszerének jövőbeni lehetséges irányai, specifikumai
- Szélesedő együttműködés a multincionális logisztikai képzésben
- Logisztikai rendszerfejlesztés a Bundeswehrben

**AZ INTEGRÁLT LOGISZTIKAI TUDOMÁNSZERVEZŐ TANÁCS
KIADVÁNYA**

Szerkesztő bizottság

Elnök Gáspár Tibor

Társelnök Kopasz Jenő
Frigyer László

Tagok Anda Árpád, Báthy Sándor,
Kasza Zoltán, Kiss Mihály,
Németh Ernő, Svéd László,
Tóth Zoltán, Turcsányi Károly,
Túri János, Zsiborás János

Szerkesztőség

Főszerkesztő Jároscsák Miklós

Felelős szerkesztő Tóth József

Felelős kiadó Az Integrált Logisztikai Tudományszervező Tanács

Készült: az MH Központi Nyomdájában

ISSN 1588-4228

BIZTONSÁGPOLITIKA

GEORGE W. BUSH ELNÖK

KORSZAKVÁLTÁSI STRATÉGIÁI

Csabai György¹

Motto: „A stratégia a háborúban és a hadviselésben az összes források alkalmazásának a tudománya és művészete, mégpedig azért, hogy elérjék a háború, a hadviselés céljait.”

- A szerző-

Az Amerikai Egyesült Államok hivatalban regnáló adminisztrációi a törvényi felhatalmazások alapján, az esedékes elnökváltások után, rendszeresen kidolgozzák és elfogadtatják a törvényhozással a határozatokban és más jogi formákban azokat az uniós elgondolásokat, szándékokat, terveket, cselekvéseket, amelyek a függetlenség, a demokrácia, a szuverenitás, a piacgazdaság, szabadság, az emberi jogok és más elvárások tekintetében ilyen, vagy olyan mértékben fontosnak tartanak a Wild - West térségében.

Ráadásul ezek az ún. Újvilági atlanti stratégiai dokumentumok alapvető fontosságúak.

Rangsorolásuk és kisugárzásuk révén elsősorban meghatározók az amerikaiaknak, másodsorban az európaiaknak, harmadsorban az ázsiaiaknak, negyedsorban az afrikaiaknak, ötöd sorban az ausztráloknak és az új-zélandiaknak.

Természetesen ez a sorrend alkalmanként és esetenként felcserélődik. Erre az indonéziai Balin 2002. október 12-én, majd a moszkvai Dubrovka színházban, aztán 2002. november 28-án Kenyában, ismételten Izraelben és 2002. december 27-én csecsenföldi oroszbarát kormány ellen végrehajtott terrorista műveletek szolgálnak elrettentő példaként. A nemzetközi transznacionális és aszimmetrikus terrorcselekmények bel- és külpolitikai kihatásai alapján *Megawatti Sukarnoputri* indonéz elnök elrendelte, *John Howard* ausztrál külügyminiszter szerint Ausztráliában pedig elkezdték a jelenlegi nemzetbiztonsági politika felülvizsgálatát.

¹ Dr. Csabai György PhD, a hadtudomány kandidátusa, nyá. alezredes, az MH ÖLTP Tudományszervező Szekciójának tagja.

Oroszország a terrorizmus elleni kíméletlen küzdelem útját választotta és az Iraki Szabadság Hadművelet (Operation Iraqi Freedom) kezdetén bejelentette, hogy átdolgozza biztonsági- és katonai doktrínáit. Izrael is módosítja katonai doktrínáját.

Áttérés a Clintoni felfogásról a George W. Bush elnök doktrinális nézetére

Századfordulónk, amely egybeesett az ezredfordulóval is és amelynek kezdetén az átalakuló, azaz a XXI. századi USA vezetésű nemzetközi rendszerben, ha úgy tetszik az új koncert típusú rendszerben, közismertebb nevén a mai világrendben a legbefolyásosabb cselekvők, azaz aktorok a piaci demokráciák. Aztán az ilyen megközelítés fényében a demokratikus piaci demokráciákat követik az átmeneti állapotban lévő országok. A sorban a latorállamok, azaz a haramia vagy gazdaságokat elkövetők országok jönnek. Utánuk a kudarcos államok, végezetül pedig ezt a besorolást zárják a nem állami cselekvők (NGO-ok). Végül idesorolom például az al-Kaidát is.

Az előző felosztásom szerinti a mintegy négy globális trendnek, ha úgy tetszik irányzatnak a kisugárzó hatásai kikerülhetetlenek, bár a globalizáció elleni tiltakozó megnyilvánulások úgy a nemzetközi, mint a hazai tekintetben (párizsi, New-Yorki, budapesti, prágai) egyre ellentmondanak a nemzetközi kooperációnak. Ezek az ún. szerteágazó, ma még csak alig felbecsülhető pénzügyi,- gazdasági,- állam- és magán hatalmi, továbbá a nemzetközi kapcsolatokon alapuló igen összetett biztonságpolitikai komplex hatások pedig eltérő módon jutnak kifejezésre.

Nevezetesen: (1) a globalizációban, (2) a demokráciában, (3) fragmentációban, azaz a darabokra töredezésben és (4) a biológiai, a vegyi, a radiológiai és a nukleáris fegyverek és hordozóeszközök elterjedésének, ha úgy tetszik a proliferációjának megelőzésében és megakadályozásában. Miközben a XXI. századunkat más és egyéb érdekes tudományos és technikai vonásokkal is jellemezhetnénk, de az akkori állapotában, azaz **a 2001. szeptember 11-én bekövetkeztek, a nemzetközi transznacionális megaterrorizmus váratlan, ha úgy tetszik az amerikai légtérből, az a szövetségi adminisztráció közvetlen közeléből, azaz a felette lévő rétegből mért csapásai. Ezek a váratlan csapások az addig irigyelt újvilág reprezentatíván büszke, New Yorkban és a Washington D.C.-ben felállított intézményeire, az ún. „gravitációs központokra lettek mérve.”** Pontosabban szólva két utasszállító repülőgép bele repült ún. „légi csapás-

ként” a Világkereskedelmi Központ két toronyépületébe és egy *polgári utasszállító repülőgép* a Pentagon szárnyába. A negyedik kiszemelt célra mért csapást az utasok életük feláldozásával meghiúsították. Ezek a repülőgépek menetrendszerinti belföldi amerikai járatok voltak. A jelenlegi, azaz a XXI. századi terrorista műveletek transznacionális, aszimmetrikus és nemzetközi karakterükben talán azt is sejtetik számunkra, hogy a jövőbeni esetleges terrorista műveleti csapások a váratlanság, az aszimmetria, a sebezhetetlenség, a világhír és a félelem mezsgyéjén fognak mozogni.

A nemzetközi terrorista csoportok az új funkcióikat a transznacionális környezetben a fonákok és a töredékek, a modellszerű műveleteik révén megkeményítik, taktikájuk a szükséges „*fegyverzet*” és végrehajtási módszereik környezet- konform kombinálásán fog alapulni a kívánt káosz és rettegés elérése érdekében. Csak emlékeztetnék arra, hogy a 2001-es nemzetközi terrorista műveletek időszakában az amerikai elnök délen, azaz Floridában tartózkodott. Abban az esetben az amerikai állami vezetés *Dick Cheney* alelnök kezében összpontosult. A 2002. októberében az ázsiai indonéziai Balin „*a turisták földi paradicsomában*” végrehajtott, közel kétszáz ember életét követelő merénylet, majd *a grozniji kormány-épület* felrobbantása után az emberekben rettegéssel tudatosult az, hogy ma a Föld egyik szöglete sem, így az amerikai földrész után Indonézia vagy akár Ausztrália vagy újra Afrika sem sérthetetlen a kitervelt terror-támadásokkal szemben. Mi maradt,- kérdezheti az olvasó? Vagy ahogy az oroszok mondják: „*a csecsen terroristák már Moszkva szélén és Groznij központjában álltak*”. Az egész világon növekszik a félelem.

Az amerikai WILD –WEST- és válasz: harci ménre ülni, hadjáratba menni és győzni

A XXI. század elején a regnáló amerikai elnök, George W. Bush (aki nem más, mint a George H. W. Bush volt elnök fia) egy rövid helyzetmegítélés után – amelyet az elnöki vezetési helyen és a válságteremben végzett el–, azonnal visszatért Washington D.C. –be. Az ún. megaterrorista légi csapások utáni mentések és a katasztrófák következményei felszámolásának lázában és a sebezhetetlenség mítoszának végét értevel George W. Bush elnök az általános uniós támogatás közepette kihirdette a globális hadjáratot a nemzetközi terrorizmus ellen.

Ez a hadjárat a **Tartós Szabadság Hadművelet** megnevezést viselte. *Az amerikai elnök beszédében* azt is kihangsúlyozta, hogy 2001. szept-

tember 11-ike **felosztotta a világot barátokra és ellenségekre**. A kialakult helyzetben a NATO érvényesítette a **Washingtoni Szerződés V. cikkelyét** és azonnal öt AWAX típusú repülőgépet vezényelt az USA területére, amelyet aztán később visszavezényeltek. Az amerikai adminisztratív intézkedések kihatottak a globális **Új Világ** és az **Új Gazdaság** meggannyi szférájára. A régi atlanti szövetségesek megnyilvánulása mellett kiemelkedő volt az orosz **Putyin elnök** csatlakozása a terrorista ellenes nemzetközi koalícióhoz. Az amerikai belpolitika hatásaként az elnök **Henry Kissingert**, volt külügyminisztert bízta meg annak a bizottságnak a vezetésével, amelynek a feladata az, hogy megállapítsa valamely állami szervezet mulasztását.

Az amerikai választást megnyert és George W. Bush által vezetett, újonnan felállt amerikai adminisztráció a nemzetközi terrorizmus ellen meghirdetett hadjáratot felosztotta a következő alapvető fázisokra: (a) a **diplomáciaira**, (b) a **pénzügyire**, (c) a **katonaira**, (d) a **jogira**, (e) a **humanitáriusra**, (f) a **belbiztonságira**, (g) a **szeptember 11-ei túlélők** megsegítésére, (h) az **iszlám hívők érzékenységének** figyelembevételére, (i) a **Tartós Szabadság Hadműveletre** és (j) az **Iraki Szabadság Hadműveletre**.

Az Amerikai Egyesült Államok létrehozott és irányított nemzetközi alkalmi katonai koalíció szinte **„menetből”** előkészítette és végrehajtotta az Afganisztán elleni **Tartós Szabadság** fedőnevű hadművelet első szakaszát. A különleges terep- és éghajlati viszonyok között végrehajtott összhaderőnemi hadművelet - amelyben kiemelkedő szerephez jutott az Északi – szövetség, a légierő, a különleges kötelékek - fokozatosan átalakult barlangi – kereső és kutató-rendfenntartó tevékenységgé, illetve **„vadászattá.”**

Nehezebben ment az **Iraki Szabadság Hadművelet** szövetséges kereteinek diplomáciai és katonai feltételeinek megteremtése és az iraki háborús színtérhez történő hozzáférés körülményeinek biztosítása. Ebből fakad az a megállapításom, hogy **a folyamatosan módosuló világrendben csak az Amerikai Egyesült Államok elkötelezett szövetségesei gyakorolhatnak hatást Amerikára**. Az elemzéseim alapján kitűnik az, hogy az új világrend ismét és továbbra is kétpólusú lesz. Az egyik, a **demokratikus államok pólusát a „rend világa”, a másik pólust pedig a gázságot elkövető, lator és haramia, azaz kudarcos államok „káosz rendből álló világa” fogja képviselni**. Az első természetesen az USA szupramációja mellett. Az afgán helyzetben a német kormány nagy szerepet játszott a politikai rendezésben, majd a katonai erők felállításában. A Magyar Honvédség pedig az új afgán haderő katonai felszerelésé-

hez és békefenntartáshoz járult hozzá. A nemzetközi helyzet módosulása következtében az amerikai egyesített vezérkar és a **központi parancsnokság** felgyorsított ütemben tervezte és szervezte az új típusú hadviselést Irak ellen. A dossziék szerint Irak biológiai, vegyi -és nukleáris képességek kifejlesztését forszírozta nagy titokban. Az iraki vezetés megdöntéséhez szükséges katonai erőket és eszközöket, illetve a kijelölt előretolt központi-, összhaderónemi és légi vezetési pontokat az ázsiai térségbe és a tengerekre csoportosították át.

Ez alatt az amerikai elnök az ENSZ közgyűlésben elmondott nagy visszhangú beszédében világossá tette az USA célját, a jelenlegi iraki rezsim megdöntését. Ebben az időben az amerikaiak és az angolok, – ahogy mondják a *két „B,” azaz George W. Bush és Tony Blair* - elszántan folytatatták az **ENSZ-ben**, főként a **Biztonsági Tanácsban** az iraki beavatkozást ellenzők megoldozását és szükséges támogatások megszerzését, a hazai és a külföldi egyetértések elérését, elsősorban azért, hogy azok előbb vagy utóbb kiváltsák a kellően optimális hatásokat. **Az ENSZ BT 1441-es** határozata új helyzetet teremtett. A *Hans Blix* által vezetett ellenőrző bizottság sikertelen munkája után elkezdődhettek az Irakra mért megelőző csapatok, amelyek Irak teljes leszereléséhez vezettek.

A történelmi hűség szerint az elnöki öt pontos követelés után a kongresszus 2002. október 10-én 296:133 arányban, majd a szenátus 77:23 arányban megszavazta az Irak elleni katonai fellépést lehetővé tevő határozatot. Felgyorsult a nemzetközi koalíció építése. *Donald H. Rumsfeld* védelmi miniszter szerint **a küldetés határozta meg a koalíciót**. Ez egy új megközelítési kiindulópont. Ezalatt az USA Nemzeti Felderítő Hivatala szorgos munkával, 2002. októbertől már óránként ellenőrizte az úrból az iraki területen végbemenő mozgásokat, változásokat és adja át a fegyveres erőknek az állandó és a változó információkat. **Az Iraki Szabadság Hadművelet elé nyolc célt tűztek ki, amelyeket folyamatosan valósítanak meg, az „enemy number one”, azaz Szaddám Huszein és köre ellenére**. Ez az önkényuralmi kör 1991-től 14 ENSZ határozattal vett semmibe.

A nemzeti biztonsági stratégia új alapvető prioritása: a megelőző csapás

A világpolitikában és a jelenlegi nemzetközi rendszer szenzitív kérdéseiben nem kevés gyakorlati tapasztalatokkal és elméleti ismeretekkel rendelkező családból származó George W. Bush elnök és közvetlen munkatársai kikényszerítve, történelmi lehetőséget kaptak a sorstól egy

új amerikai nézetrendszer kimunkálására. A G. W. Bush elnök és apja volt beosztottja és barátja, *Dick Cheney jelenlegi* alelnök - korábbi védelmi miniszter – az amerikai adminisztrációt és a biztonságot érintő és a XXI. századra kiható alapidokumentumokat kidolgozó munkálataikat felgyorsították. Az apja súlyos politikai örökségét magával cipelő fiú, *George W. Bush-*, az adminisztrációja iránt, valamint az amerikai és nemzetközi elvárások nyilvánvalóbbá tették az elkerülhetetlenül meglépendő, igen összetett, egyrészt amerikai, másrészt nemzetközi kihatásokkal együtt járó lépéseket. Erre azért kényszerültek, mert az újvilágban, a szabadság és jólét álmainak kontinensén örökre *vége lett az amerikai sebezhetetlenségnek.*

George W. Bush elnöknek három alapvető amerikai meghatározó politikai csoportosulás felfogását és nézetrendszereit kellett megfontolás tárgyává tenni. Először úgymint a Colin Powel külügyminiszter által vezetett és mérsékelt multilateralistákat. Másodszor a Dick Cheney és Donald Rumsfeld körüli realista unilateralistákat, míg harmadszor a Paul Wolfowitz köré csoportosuló neokonzervatívokat. Az iraki helyzet kezelésében szelíden veszített *Colin Luther Powel* által félmjelzett elit-csoportosulás. Továbbá az amerikai jogi szabályozók szerint az elnök váltáskor úgyis egy sor területen új szabályozók kerülnek kidolgozásra. Mivel az események ezt a tevékenységet kvázi Wild-West lovas ütemben felgyorsították, hozzá még egy sor új dokumentumot is adaptáltak. *Ezért a következőkben ezen a dokumentumok lényegét ismertetem.* Meggyőződésem az, hogy ezek a tartalmukban és kihatásaikban is új amerikai állami dokumentumok nemcsak meghatározók, hanem mérvadó is a nemzetközi relációkban és kapcsolatokban, beleértve ezekbe a huszonegyedik századi kiterjesztett stratégiai gondolkodást, a stratégiai kultúrát, sőt a haderőreformot és olyanokat, mint a kereskedelem, a pénzügyi befektetések és globális logisztika intézményrendszerek, az új gazdaság, stb.,. Az új amerikai különféle stratégiák több vonatkozásban kihatnak az atlanti szövetség stratégiai koncepciójára, amelyet **Prágában 2002. novemberében megtartott NATO állam-és kormányfők csúcstalálkozóján** fogadtak el, más határozatokkal együtt.

Az amerikai konzervatív *George W. Bush elnök* az ún. megelőző csapásról vallott elvi felfogását meghirdette a **West Point-i Katonai Akadémia** 2002-es avatandó hallgatói ünnepségén.

Ezért kitérőként, de ezúton is ajánlom azt, hogy ez a sajátos, hagyományteremtő módszer idehaza is követendő legyen.

Tehát a javaslat a magyar stratégiák és doktrínák életbeléptetésére a következő: *a magyar nemzeti biztonsági stratégiát és a magyar védelmi stratégiát az államfőnk, vagy a regnáló kormányfőnk a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem hallgatóinak éves kibocsátó ünnepségén (ünnepélyesen) jelentse be és hirdesse meg. Aztán a honvédelmi miniszter, vagy megbízásából a vezérkar főnöke például a légi erő doktrínáját Veszprémben, a szárazföldi Székesfehérváron, az összhaderőnemi logisztikai doktrínát a „logisztikusok” napján a budapesti Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokságon léptesse életbe, azaz ünnepi állománygyűlés keretében hirdesse ki.*

Visszatérve az új amerikai stratégiákra, megemlítem, hogy a szokásjogból kiindulva e felfogás alapján a **politikai stratégia az ún. Bush doktrína elnevezést kapta**, és azt is viseli. *“Ezáltal lett a hivatalos politika része a „megelőző csapás”.* Formailag az **USA Nemzeti Biztonsági Stratégiája (The National Security Strategy Of United States)** 25 oldalas alapidokumentum, amelyet az elnök 2002. szeptember 17-én hagyott jóvá.

Az USA Nemzeti Biztonsági Stratégia szerkezeti felépítése a következő: a mintegy két és féloldalas elnöki előszó után kilenc fejezet rögzíti a tartalmi mondanivalót. *Az USA Nemzeti Biztonsági Stratégiájának egyes fejezeteinek az alcímei a következők.* **Az első:** az új amerikai stratégia nemzetközi kilátásai. **A második:** a humán törekvések támogatói. **A harmadik:** megerősíteni a globális terrorizmus elleni szövetséget és barátainkkal együtt legyőzni azt, illetve megelőzni a csapásokkal. **A negyedik:** a regionális konfliktusok rendezésébe bevinni az új elveket. **Az ötödik:** megelőzni, az ellenséget abban, hogy az amerikaiakat és a szövetségeseit, aztán a barátait tömegpusztító fegyverekkel fenyegetse. **A hatodik:** megakadályozni azt, hogy lángra gyűjtsák az új korszak gazdasági növekedését a szabad piac és a szabad kereskedelem révén. **A hetedik:** fejleszteni, és kiépíteni a nyílt társadalom és a demokrácia infrastruktúráját. **A nyolcadik:** továbbfejleszteni más fő globális erő központokkal a közös fellépéseket. **Végül a kilencedik:** az amerikai nemzeti biztonsági intézmények átalakítása a lehetőségek és a XXI. század kihívásai figyelembevételével. Kihangsúlyozom azt, hogy az Amerikai Egyesült Államok szuverenitásának és függetlenségének egyik alapvető garántálója - az Alkotmány után - az USA mindenkori, így a mostani **Nemzeti Biztonsági Stratégiája**. Ugyanis ez az alapidokumentum valójában országos és szövetségi szinten biztosítja az alapvető amerikai nemzeti értékek artikulálását és feladatokat szab a szövetségi, állami és helyi intézmények-

nek, miközben megvilágítja az amerikai érdekeket és nézeteket, úgy hazai, mint nemzetközi relációkban.

A 2002. szeptember 17-én életbeléptetett új Nemzeti Biztonsági Stratégia előírása szerint az USA elveti az elrettentésen (deterrence) és a feltartóztatáson (containment) alapuló régebbi nézetrendszerét. A fenti megfontolásokból kiindulva írták alá az **USA és Oroszország elnökei** a legújabb megállapodást a hadászati fegyverek további csökkentéséről. A **George W. Bush** elnök nevével fémjelzett amerikai nemzeti biztonsági stratégia fókuszába a **megelőző csapást** helyezte. Ez a szokatlan felfogás érvényes minden olyan helyzetben és esetben, amikor az Amerikai Egyesült Államok biztonságát, vagy nemzeti érdekeit akár valamely ország, akár valamely nemzetközi terrorista szervezet fenyegeti. Az USA deklarálta, hogy a jövőben a katonai erejét és más képességét nem fogja felhasználni az ún. egyoldalú előnyök kikényszerítéséhez. Ezzel együtt az USA támogatja a regionális egyensúlyokat. Például Észak - Kelet Ázsiában és Dél – Kelet Ázsiában is. ***Az Észak-Koreai eset az atomfegyver tekintetében töbdimenziós megoldást sejtett és helyezett kilátásba.*** Feltehetőleg az USA katonai és más képességei az esetleges potenciális ellenfeleket elriasztják az agresszív szándékú és típusú fegyverkezéstől, miközben az Egyesült Államok megőrzi ezeken a területeken kivívott globális hegemóniáját. ***Ezt az új biztonsági koncepciót elemezve úgy gondolom, hogy ennek kizárólagos próbaköve, azaz az amerikai pudíng próbája az iraki rezsimváltás lett.*** Aztán a történelem fogja megítélni az igazságot, a valóságot és a részleteket is - ahogy **Márai Sándor** írja a „**A gyertyák csonkig égnek**” című regényében. (Megjegyzem nem szó szerinti az idézet, mert az igazság nem a valóság, a részlet pedig nem az igazság). Emiatt továbbra is központi helyen szerepel az emberi szabadságjogok érvényesülésének elősegítése, a demokratikus szabadság kiteljesítése és lehetővé tétele az ázsiai és más térségekben.

A funkcionális stratégiák: új válaszok és prevenciók a kihívásokra és a veszélyekre

A fentebb bemutatott az új amerikai nemzeti biztonsági stratégiára alapozva, szinte azzal párhuzamosan kerültek kimunkálásra és bevezetésre a többi, ma már hatályos és funkcionális, azaz ágazati stratégiák. Ezek közül is – a jelentősége és a kialakult helyzet miatt- első helyre teszem az Amerikai Egyesült Államok történetében első alkalommal éjjel-nappali munkában kidolgozott és életbeléptetett ún. **Belbiztonsági Stratégiát.** (**The National Strategy for Homeland Security**). Az amerikai **belbiz-**

tonsági stratégia küldetését képezi a hazai vagy hátszági, avagy honi, ahogy ők mondják a belbiztonsági biztonság garantálása minden lehetséges eszközzel. A belbiztonsági dokumentum, -mint teljesen új stratégia -összetevődik az ún. végrehajtó összegzésből, aztán a bevezetésből, majd az államokat érintő veszélyek felsorolásából, a sebezhetetlenségből, a hírszerzésből, a határokból, a szállítási biztonságról, a hazai ellenterrorizmusból, a védelemből, a katasztrófa elhárításból és a készenlétből, illetve végezetül a felelősségből. *A fentiek után megismerjük a belbiztonsági alapokat.* Tételesen a jogot, aztán a tudományt és a technológiát, valamint az információit, a nemzetközi együttműködést, továbbá a költséget, aztán az olyan következtetéseket, mint a prioritások és a jövő.

A belbiztonsági stratégia újszerű jelentőségét az is aláhúzza, hogy az **USA-ban új Belbiztonsági Minisztériumot állítottak fel**, amelynek feladatai közé tartozik a veszélynek különböző színekkel történő megjelenítése és veszélyskála kezelése. Ugyanakkor a XXI. századi veszélyek igen részletes taglalásában megítélésem szerint kiemelten fontos helyen áll és aktuálisan fontos dokumentumként került adaptálásra a **Harci Tömegpusztító Fegyverek Elleni Stratégia (The National Strategy for Combat Weapons of Mass Destruction)**. Valójában a kevésbé ismert tömegpusztító fegyverek elleni stratégia meglepően újszerűen, a mai korszerű elvárások szerint koordinálja az amerikai lakosság és a fegyveres erők hazai és nemzetközi erőfeszítéseit a különböző állami és nem állami terroristák elleni küzdelemben, úgy az anyagi, mint a technológiai és a különböző tömegpusztító fegyverek vonatkozásában, illetve a hírszerzés tekintetében. *Külön kitér a biológiai-, a vegyi-, a radiológiai- és nukleáris fegyverek és a hordozóeszközök elleni védelemre.* Esetlegesen elképzelhető az is, hogy az iraki vezető, *Szaddám Husszein* és a közvetlen beosztású emberei figyelmen kívül hagyják e fontos, nemzetközi kihatású amerikai stratégia jogszabályi felfogását és gyakorlati előírásait.

Az Amerikai Egyesült Államok új és megváltozott stratégiáit jellemző ezen stratégiai esszémben a következő dokumentum az ún. **Cyber Biztonságot Elősegítő Stratégia (The National Strategy to Secure Cyberspace)**. A **cyber biztonsági stratégiának** kiemelkedő a szerepe a számítógépes információs rendszerek (állami és magán) biztonságainak elérésében, a **hekkerek** támadási kísérleteinek és behatolások megakadályozásában, továbbá a külső behatolások elleni védelmében. Különösen érvényes ez a fegyveres erők tekintetében. Az átláthatóság nem azonos az állam-és szolgálati titkok védelmével. Különösen érvényes ez a civil és katonai tanintézetek vonatkozásában.

A stratégiákat bemutató felsorolásomban a határokon átívelő transznacionális kábítószer kereskedelem megakadályozását szolgáló komplex erőfeszítés rendszer kibontása következő a sorban.. Ez pedig nem más, mint a **Kábítószer Elleni Stratégia (The National Drug Control Strategy)**. A kábítószeres (drogok) elleni nemzeti küzdelem a jóléti társadalom aktív tevékenységének meghatározó fejezete és kiterjedt nemzetközi fellépést követel, a természetstől a feldolgozáson át a kereskedésig. Az afganisztáni hadműveletben és a szerbiai klánok felszámolásával bizonyára nagy csapást mértek a termelő, elosztó- és kereskedelmi hálózatokra. Az általam kissé önkényesen felállított stratégiai sorrendet bezárja a pénzmosás amerikai és külföldi megelőzésével, továbbá annak feltárásával és megakadályozásával foglalkozó, a pénzügyi, a jogi és más kereteket taglaló **Pénzmosás Elleni Stratégia (a The National Money Laundering Strategy)**. Ebben a tekintetben a kezdeti eredmények már látszanak, és bizonyos szálak elérik a kétes módon vagyonokat szerzett milliárdosokat és a milliomosokat. Aztán beindult egy bizonyos nemzetközi egyeztetés és együttműködés a pénz világában és az állami szférákban. *(Lásd a Magyar Országgyűlésnek a témával kapcsolatos törvényét, stb.)*

Új védelmi stratégia a katonai helyett

Az amerikai katonai védelem teljes spektrumában különleges fontosságú kérdést képez az USA új védelmi stratégiája, amely a nemzeti biztonsági stratégiára épül. Ugyanis az új nemzetközi rendszerben az USA szupremáciájával a nemzetközi közösség tudja, hogy „*a politika kezében lévő katonai szerszámok és instrumentumok meghatározó szereppel és értékkel rendelkeznek.*” A katonai kérdéskör akárcsak átmeneti lebecsülése megannyi hosszú távú veszélyt hordoz magában. Az USA új védelmi stratégiájában a meghatározó felfogásrendszert főképp **George Walker, Bush elnök és Dick Cheney** alelnök, (korábban a texasi Hulliburton olajipari szolgáltató cég vezérigazgatója volt, és amikor mint védelmi miniszter itt járt, akkor cikket közölt az *Új Honvédségi Szemle 1992-es füzetében*, ahol a jelen sorok írójának egyik írása is megjelent. Aztán **Donald Rumsfeld** védelmi miniszter, **Richard Myers** tábornok, az Egyesített Vezérkari Főnökök Bizottságának elnöke, aki szerényen háttérbe húzódik, illetve a **Condoleezza Rice** asszony, az elnök nemzetbiztonsági tanácsadójának elképzelései azonosíthatók és leképezhetők. De ide sorolhatom **Paul Wolfowitz** védelmi miniszter helyett is. **A geostratégiai-, az aszimmetrikus-, a transznacionális- és nacionalista kihívások** és más elvárások következtében átalakuló amerikai fegyveres erők új és megha-

tározó dokumentumára vonatkozó első megjegyzésem a megnevezésére vonatkozik. Ugyanis az elfogadott megnevezés szerint ez a katonai stratégia az **USA Védelmi Stratégiája (The National Defense Strategy)** megnevezést viseli,- az összes tartalmi vonatkozásaival együtt. Miután elvetésre került a volt **Bill Clinton** adminisztráció által követett felfogás, hogy a **“csak halott katona ne legyen.”** Ezzel ugyan a **Clinton féle doktrína** szinte **megalapozta**: a négyéves alapos felülvizsgálat következtetéseit, amelyet még a régi katonai vezető, **Henry Shelton** tábornok, a vezérkari főnökök egyesített bizottságának volt elnöke hagyott jóvá 2001. szeptember 30-án. Ezután jöttek a **9/11-es** terrorista támadások biztonsági és katonai tapasztalatai, továbbá a jugoszláviai és az afganisztáni hadviselések tanulságai, a hivatalosan felkért, azaz a megkérdezett katonák és a különböző kutatóintézetek javaslatai és a szövetségesek véleményei. Ami az USA védelmi stratégiáját illeti, az USA lemondott a két **Sivatagi Vihar** típusú hadművelet megvívásáról, pontosabban szólva két regionális hadászati hadművelet egy időbeni megvívásáról.

A fentiekből kiindulva az amerikai fegyveres erők átalakítását (és kedves olvasók, elemzők figyelemét arra irányítom, hogy nem a fegyveres erők reformját) a következőkre alapozzák: (1) az integrációra, (2) a szinkronizációra, (3) a színenergiára és (4) az ellentmondás nélküliségre. Az előzőek fényében átalakítás alatt álló új amerikai katonai-, vagy ahogy most nevezik **védelmi stratégia** a XXI. század követelményei elvárása következtében, továbbá a színenergia realizálása érdekében előkészíti az új típusú - ahogy nevezem a XXI. századi – hadviselést. Elemzésem szerint ugyanis az 1991-es Öböl-háborúval lejárt a **posztipari típusú háborúk** korszaka. A XXI. századunk esetleges hadviselései (**mert a háború attribútuma fegyveres küzdelem, azaz a hadviselés**) már magukon fogják viselni a negyedik és a leendő ötödik generációs hadviselés jegyeit, miközben figyelembe veszik a XXI. századi **információs technológián alapuló elektronikát, a hadügyi, aztán az üzleti életben** végbemenő és más forradalmak újszerű eredményeit. Azaz a precíziós, avagy a nagy találati pontosságú, a műhold vezérlésű, a lézerirányítású, az infravörös, stb. új high-tech fegyvereket, az érzékelőket, a szenzorokat, a PGM fegyvereket, bombákat, rakétákat, azután a pilóta nélküli repülőgépeket, a légi és földi robotokat, az új anyagokat, a hálózat- centrikus hadviselés elvárásait, beleértve az **új katonai gondolkodást** tükröző nemzeti és nemzetközi hadviselési módokat. A fentiek alapján megállapítottam azt, hogy a **XXI. századi precíziós, nagy találati pontosságú hadviselés továbblépés és korszakváltás** előtt áll. Nem tudom eléggé kihangsúlyozni azt, hogy a mai nemzetközi rendszerben a XXI. századi információs korszak egyre gyorsuló kihívásai, netán egyes bizonytalanságai, aztán az aszimmetrikus

és transznacionális veszélyek fenyegetéseinek árnyékában a gyorsan zajló változások következtében a konzervatív vezetésű Amerikai Egyesült Államok most és gyorsan, szinte „lőháton,” majd „lőcserével” stratégiát váltott. Ezért számunkra ez az új 2002-es stratégia váltások többek között azt is jelentik, hogy az Amerikai Egyesült Államok a beavatkozó stratégiáról áttér a megelőző háború stratégiájára. Az elemző megközelítésében természetesen ez felgyorsított stratégiaváltás együtt jár megannyi nemzetközi vonzattal, a belföldi és a pénzügyi kihatásokról nem is beszélve. A politikai és a csatlakozó stratégiák váltása következtében a XXI. századi Amerikai Egyesült Államok sutba dobta a „két regionális hadászati művelet” koncepcióját (lásd „Előtérben az új koncepció: két regionális hadászati művelet egy időben” című tanulmányt a *Nemzetvédelmi Egyetemi közlemények* 1997. évi 3. számában) és rátért a megelőző hadviselés stratégiájára. Ez az áttérés egyelőre a támogatás mellett kisebb jogi értelmezési vitát váltott ki úgy az USA-ban, mint a szövetségesek és barátok között. Miközben *Donald Rumsfeld* védelmi miniszter kijelentette, hogy az észak-koreai atomfegyver program felújítása és következményei miatt az USA akár két fronton is képes sikeresen háborúzni. Ezzel szemben *Colin Luther Powell* külügyminiszter Észak-Koreával szemben elegendőnek látja a „kimért szorítás” maximális pénzügyi és politikai nyomásyakorlását, kiegészítve az ENSZ BT határozatával. A *Colin Luther Powell* féle diplomáciai doktrína az Iraki szabadság Hadművelet kezdetén úgy az USA-ban, mint az ENSZ-ben, a NATO-ban és az EU-ban kudarcot vallott.

Az USA Fegyveres Erőinél katonai vonatkozásban létrehozzák a **SJTF főparancsnokságát**. Kiemelkedően fontos annak a ténynek a rögzítése, hogy a *George W. Bush* elnök irányításával az *Amerikai Egyesült Államok stratégiai irányváltása a XXI. századi hadviselésben gyökeres korszakváltással ér fel*. A folyamatosan változó hadviselésben végbemennő XXI. századi globálisnak minősíthető hadügyi- és más forradalmak szerteágazó eredményein – beleértve a kettős rendeltetésű árukat és szolgáltatásokat is - alapuló korszakváltás ugyanis magában foglalja a veszély alapú stratégiáról a képességalapú stratégiára az áttérést, miközben alig csökkentik a sebezhetőséget, továbbá jelentősen megnövelik a meglepetést és a váratlanságot. **Ezek paradigmaváltást vonnak maguk után:** a katonai erőkkel kapcsolatos tervezésekben, a védelem kérdéskörében, az erők előretolt elhelyezésében, a nagyobb hadműveletekben, a kisebb katonai kontingensek előre nem látott és tervezett feladatainak tervezésében, valamint a jelenlegi erők struktúrájában, felszerelésében és kiképzésében. **A nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemben előtérbe kerül a vegyi-, a biológiai-, a radiológiai-, a nukleáris- és megnövelt hatású**

(angol rövidítéssel CBRNE) fegyverek-, valamint a ballisztikus rakéták elleni védelem. A katonai készenlétben és kiképzésben az első helyre kerülnek az előre telepített erők és a „*first to fight*” készenlétű egységek. *A globális hadviselési képesség megköveteli a globális logisztikai támogató rendszer meglétét és működtetését.* Új feladat a katonai képességeknek a nem állami szereplőkhöz való eljuttatásának, azaz a fegyverzetek szétáradásának a megakadályozása a nemzetközi szintéren és a rejtett nemzeti vonatkozásokban. A Bush-féle doktrína, azaz amerikai védelmi stratégia előírja és tervbe veszi az Amerikai Fegyveres Erők gyors átalakítását. Ezt a szóban forgó átalakítást közel hat lépésben tervezik megvalósítani.

Az Amerikai Fegyveres Erők átalakításának érvényes hat lépése felöleli:

1. az USA honi és tengerentúli katonai bázisainak védelmét,
2. a veszélyek elhárítására katonai erők fenntartását,
3. az ellenséges (ellenfeles) valóság felfedést, kutatás okainak keresését és kutatását,
4. az információs hálózat védését,
5. az információs technológián alapuló kapcsolat fenntartását az USA erők, főképp az egyesítettek között és
6. az új képességek működtetését az ellenséges támadások felfedésére.

A haderőnemeknél a következők a fejlesztési elképzelések

A szárazföldi haderőnél a Patriot rakéta légvédelmi rendszer, a közepes hatótávolságú légvédelmi rendszer (MEADS), a felderítő, a szállító járművek, közte a pilóta nélküli repülő eszközök kerülnek előtérbe. Növelik az meglévő informatikai rendszerek hatékonyságát, előtérbe helyezik a „*Jövő Harci Rendszerét,*” közte a hálózat centrikus hadviselést és a robotok alkalmazását.

A haditengerészetnél és a tengerészgyalogságnál létrehozzák a csapásmérő expedíciós csoportokat a hálózat centrikus hadviselés érdekében. Fenntartják a közeli légi támogató csoportokat és fejlesztik a gyors légi átdobás lehetőségeit.

A légi erők kötelekeinél kiemelten fontos lesz a honi és az előretolt légibázisok védelme. Tervezik alkalmazni az új repülőgépfedélzeti lézer- és veszteség előrejelző programokat. A harcászati csapásmérő légi erők emelik az információs hadviselési képességet, az egyesített mobilitást, erősítik az űrképességeket és fokozzák a rendszerek túlélőképességét. Átalakítják a repülő wingek szervezeteit és ennek keretében létrehozzák a hadművelési, üzemeltetési, logisztikai és egészségügyi csoportokat. A régi fegyverzeti programokat folytatják és számos újat indítanak be. A katonai költségvetést megemelik, 2003-ra előirányozták 392.8 milliárd US dollárt. *A logisztikai támogatást áramvonalasítják és a szervezeteket a szárazföldi haderőnél és a légi erőkénél átszervezik. A különleges erők újra a figyelem középpontjába kerültek. Azokat is átszervezik, újra felszerelik és átképzik a csapatokat*, miközben növelik a műholdas támogatást. Az **Iraki Szabadság Hadművelet** (amelyet negyvenhat ország, köztük hazánk támogatott) elsődleges tanulságai szerint a hadviselési korszakváltásban a főhangsúlyt a sokkoló-elrettentő hatásra, a hadművelési meglepetésre, a high-tech felszerelésre, a hagyományos és új képességek ötvözésére, és a **komplex logisztikai támogatásra** helyezték.

Nemzetközi változások a stratégiákban és doktrínákban

A nemzetközi szinten az új világrend (*kétpólusú: első pólus a rend világa és a második pólus a káosz világa*) és a regionális erőviszonyok módosulása következtében átdolgozza stratégiáját többek között a NATO, azután például Németország, Oroszország, Kína, India, Pakisztán, Izrael és több más ország. Megemlítem és kiemelem azt, hogy **Oroszország** viszonylag új biztonsági koncepcióval és katonai doktrínával rendelkezik. Az orosz katonai doktrína (1) a katonai-politikai alapokat, (2) a katonai stratégiai fundamentumokat és (3) a védelemgazdasági kérdésköröket taglalja, de doktrínáinak átírását máris megkezdte. **Németország** az Iraki Szabadság Hadművelet kezdetén bejelentette, hogy újradolgozza biztonságpolitikáját. Ugyancsak említésre méltó az, hogy a **Kínai Népköztársaság** is új „*védelempolitikát*,” dolgozott ki, amely a **Kínai Nemzeti Védelem** címet viseli és közre adta. *“A kínai stratégia alapelve az aktív védelem”*. Ez is a nyitás egy új formája. **India** biztonsága érdekében rakétafejlesztéseket végez és növeli tengeri biztonságát. **Izrael** a permanens palesztin intifáda miatt kidolgozott és kipróbál egy új doktrínát, *amelyet most elsőként bemutatok*.

Az izraeli (új és nagy távolságú) doktrína

A nem hagyományos és aszimmetrikus veszélyek kapcsán – bizonyára figyelembe véve az amerikai stratégiát - Izrael bevezeti azt a doktrínát, amely a nagy távolságú megelőző támadásra és a második csapásra épül, miközben támaszkodik a tengeralatti nukleáris képességre és a terület megőrzésére. *A régi doktrína alapját a határok és a szuverenitás megvédése képezte. A nem konvencionális hadviselés az utóbbi időben a korábbi triádot, azaz az elrettentést, a korai riasztást és döntő győzelmet nem preferálta, vagyis azok hatástalanná váltak. Az új típusú palesztin terror új válaszokat követel – mondják izraeli szakértők. Ezért az új izraeli doktrína szerint megváltozott triád már magában foglalja azt (1) a bizonyos elrettentést, (2) a korai riasztást és (3) a jogos önvédelmet. Az izraeli katonai szakértők szerint erre a lator és haramia államok és a nem állami aktorok lépései miatt van szükség. Például Irán rakétáinak képessége és távolsága, aztán a Libanonban állomásozó Hetzbollach és más szervezetek is egyre növelik csapásmérő képességeiket.* Ezért az izraeli haderőnek flexibilisebbnek, a légierőnek hadműveletileg csapásmérőbbnek, a haditengerészetnek pedig másodcsapásmérőnek kell lennie. Az USA a nagy távolságra megvívandó hadműveletekre és más katonai feladatokhoz 2003-ra 2.16 milliárd USA dolláros támogatást nyújt Izraelnek.

Hazánk általános és katonai biztonsága építésénél figyelembeveendő tanulságok és következtetések

(1) Elkerülhetetlen paradigmatváltás a magyar hadügyben és hadtudományban, továbbá a stratégiai kultúrában. (2) A hadviselési korszakváltás hatásai kihatnak a honvédség fenntartására és alkalmazására. (3) A magyar haderőreform helyett haderőátalakítás kerüljön végrehajtásra. A műfajilag aztán irányultságukban és funkcióikban is élesen eltérő és különböző új amerikai stratégiák ismertetésének befejezésével arra hívnám fel az olvasók, a hadtudósok és a stratégiai témakörök iránt érdeklődők szíves figyelmét, hogy az általam leírtak azt sugallják, hogy a ma már egyetlen globális világhatalom szerepvállalása okán a szövetségesi helyzetünkből adódóan az asztalon fekvő téma igen alapos tanulmányozásra szorul. *Aztán Celeste A. Wallander Foreign Affairs-beli írása is csak a jéghegy csúcsát tárta a politikusok elé, mivel eddig elsiklottak a kritikák felett.* A XXI. századunk új hadviselésének változásainak tükrében a szóban forgó témakör újdonságait, vele párhuz-

zamosan az új amerikai állami dokumentumokat behatóan tanulmányozzák úgy a NATO, mint a Európai Unió országaiiban és fegyveres erőiben, azok vezérkaraiban és kutató intézeteiben, de másutt is.

Az Atlanti Szövetség védelmi minisztereinek a varsói értekezletén, közsímerterben az ún „*varsói*” megelőző csapás kérdéskörében, majd az állam-és kormányfők *prágai csúcsán* megtárgyalták a NATO parancsnoksági rendszerének kiigazítását, a fegyverzet beszerzés harmonizálását és a tagfelvételt, a bővítést. A NATO gyors döntései értelmében felállításra kerül az úgynevezett *gyors reagálású haderő*, népszerű nevén a NATO REAGÁLÓ ERŐ. Ez a majd 21.000 katonából álló, hét nap alatt a világon bárhol bevethető *gyorsan reagáló katonai erő* felhasználható és *alkalmazható lesz*: (1) a békefenntartás, (2) az alacsony intenzitású katonai konfliktusok esetén, vagyis (3) képes lesz a terrorelhárításra és megelőző csapások mérésére. Értékelésem szerint ez azt is jelenti, hogy a NATO-nak módosítani szükséges az 1999-ben Washingtonban elfogadott *Stratégiai Koncepcióját*, miáltal az ellenzők ellenében hivatalossá teszik a megelőző csapás koncepcióját. Ezzel együtt a NATO az ún. **prágai védelmi képességek kezdeményezést (Defense Capabilities Initiative) négy területen tervezi megvalósítani**: Úgymint (1) a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris fegyverek terén, (2) az információs fölény vonatkozásában, (3) az interoperabilitás és harci hatékonyság tekintetében és (4) a telepítés és fenntarthatóság területein. Továbbá a NATO átalakítja – rövid időn belül újra- a parancsnoksági struktúráját. Nekünk, mint az Európai Unió leendő tagjának széleskörűen számolnunk kell az **Európai Képességek Akció Terv** minden kihatásával, az **Európai Biztonsági és Védelmi Politika (European Security and Defence Policy = ESDP)** megvalósításával. A macedóniai feladat egyben vizsga is.

Visszatérve a szóban forgó amerikai stratégiákat tartalmazó dokumentumokra, most azt szükséges megjegyezni, hogy ezeket még az ún. *ad hoc globális világkoalíció* tagállamaiban is mindenre kiterjedően számításba veszik és elemzik. *Ennél fogva ezeket a különleges fontosságú stratégiai kérdéseket nálunk a HM tárcánál és a Magyar Honvédség különböző szintű parancsnoki és törzskiképzései rendszerében célszerű oktatni, beleértve az egyetemi képzés folyamatát is. Elsősorban* azért, mert ezek biztonsággal összefüggő égető problémák és aktuális stratégiai nézetrendszerek ott hevernek a politikusok, a diplomaták, a katonai vezetők, - tervezők, továbbá a katonai kutatóintézetek asztalain. Valamint ezek a súlypontos kérdések az államvezetés és működtetés kérdéseinek alfái és omegái. **Másodsorban**, pedig az általam, nevesített összetett problémák mindenkitől, de leginkább a magyar katonai vezetéstől, első-

sorban a *tervezőktől*, másodsorban pedig *a katonai termelői és fogyasztói logisztikától* úgy elméleti, mint gyakorlati, sőt kivitelezhetőségi választ várnak. **Harmadsorban** új feladatként elő kell segíteni az önkéntes haderő felállítását, részt kell venni a nemzetközi terrorizmus elleni műveletekben, folytatni és felgyorsítani a haderőben megkezdett modernizáció végrehajtását. **A feladat ezért új és felelősségteljes.**

Ezen biztonságstratégiai esszém befejezésül a konklúzióm a leírtakon túlmenően mindössze annyi, hogy a fentieket nem lehet figyelmen kívül hagyni a viszonylag új **Magyar Köztársaság Nemzeti Biztonsági Stratégiájának** módosításánál, aztán a **Magyar Köztársaság Védelmi Stratégiájának** sürgős kimunkálásánál és elfogadásánál, követve a különböző, alap-, funkcionális,- támogatói,- stb. doktrínák kidolgozásában, továbbá azok gyakorlótéren történő kipróbálásánál és a rendszeres, nemzetközi tapasztalatokat is figyelembevevő folyamatos és intellektuális karbantartásánál. Az új felfogású amerikai stratégiák elemzésének ilyen megközelítése és a konklúziók azt is kimondatják az elemzővel, hogy a jelenben és jövőben a Magyar Köztársaság számára a transzatlanti stratégiai reláció alapvető érdekű, de ez nem okozhat kárt a szépen felfelé ívelő és nagy reményekre feljogosító az európai kapcsolatainkban. Hiszen feltehetően hazánk 2004-ben felvételt nyer az Európai Unióba és visszatér abba a közösségbe, ahonnan a második világháború után egy sor ok és okozat folytán kiszorult, vagy kiszorították. Ezen tényezők miatt a közös gondolkodás és cselekvés még további kihívásokat állít elénk és a megoldás keresés is csak közösen történhet.

Ebből a hadtudományi esszéből az is kiviláglik, hogy a magyar hadtudomány megosztott művelésében a XXI. század elején a tengernyi új dolgok és módosulások most és azonnal kikényszerítik az elméleti nézet- és gyakorlati változtatásokat, egyszóval a paradigmaváltást. Mert csak így tudunk a hadtudomány főáramlatában maradni, ellenkező esetben a perifériákra sodródunk. *Csak a paradigmaváltás véghezvitele szolgáltathatja az esetleges továbblépés és a nyugathoz történő ilyen szempontú felzárkózás és beágyazódás eshetőségét.* Különben arra a pontra juthat a magyar hadtudomány és hadügy, a hadművészet, különösen a stratégia, amerre néhány nem demokratikus állam haderejének a hadi- és harci technikája jutott.

Hogy senki se értse félre az előző mondatot, **Lord George Robertson** NATO főtitkár kijelentése alapján a biztonsági potyautas és az elavult rozsdavasakért, aztán a „*bealkalmazkodó*” főtiszti gondolkodásmódot nem a régi-, és főleg nem a mai tisztikar a felelős. De a ma és a tegnapi regnált politikai és katonai felső vezetést erre rádöbbszteni a hadtudósok

felelőssége. *De ez már egy másik történet, hogy ki, mikor, mit, hol, hogyan, mivel és miért tett meg, vagy tenni elmulasztott.* Netán mindez mibe került és mibe fog kerülni? A megváltozott biztonságpolitikai környezetben újra ki kell dolgozni a *Magyar Köztársaság Nemzeti Biztonsági Stratégiáját. A Magyar Köztársaságnak, pedig egy vadonatúj védelmi stratégiára van szüksége.* A Magyar Honvédségnek pedig azon is alapuló doktrínákra, közte *a varratmentes logisztikára.* Ezért is elkerülhetetlen a paradigmaváltás és az új gondolkodásmód. Aztán kellenek az új elgondolások, a tervek, a humán-, a pénzügyi és más erőforrások szinkronjai, a hadművelati szinergiák érvényesítése. A szakemberek munkáját *“piáros”* tettekkel nem lehet pótolni. A folyó kormány- és tárcaszintű felülvizsgálat egyik eredménye az lehet, hogy a tárca és honvédség felhagy a haderőreformmal.

A folyó haderőreform helyébe a honvédség átalakítását célszerű helyezni, mégpedig a nemzeti- és szövetséges elvárások szerint, a XXI. század követelményei, a modern hadviselés, többek között a haderő fenntartás- üzemeltetés és pénzügyi támogatások függvényében. A védelmi felülvizsgálat várható eredményeként mintegy két szárazföldi dandárral, aztán 14 lizingelt, majd megvásárolt harci-repülőgépből, feljavított helikopterekből és légvédelmi kötelékekből, végül mintegy közepesen erős logisztikai támogató szervezetekből összetevődő katonai erővel számolhatunk, amelynek a mai hadviselés elvárásainak kell megfelelni az önkéntes haderő vonatkozásában. Ehhez szükséges a nemzetközileg is adekvát logisztikai támogatás alapfeltételeinek megteremtése: katonai logisztikai központ mint katonai egység tekintetében.

A jövőben szükség lesz az **alkalmi összhaderőnemi expedíciós és inváziós katonai erőcsoportok** felállítására, felszerelésére, kiképzésére, a helyszínre való szállítására, az alkalmi nemzetközi koalícióban történő bevetésére és folyamatos logisztikai támogatására. Ugyancsak új feladat az aszimmetrikus védelem kérdéskörének elméleti kimunkálása és a gyakorlatba történő átültetése. Ezért szükséges feldolgozni és figyelembe venni az **Iraki Szabadság Hadművelet** összes politikai és katonai tanulságait, szövetséges és nemzeti szinten egyaránt, mert az elemzéseim szerint a bagdadi csata és a moszkvai csata között igen kevés párhuzamot lehet vonni.

Befejezésül a Nobel díjas *Sír Leonard Spencer Winston Churchill* idézem: „ *A hadsereg nem olyan, mint egy korlátolt felelősségű társaság, amely hétről hétre újjászervezhető, átalakítható, megszüntethető és átformálható. Nem élettelen tárgy, mint egy ház, amely lerombolható,*

*megnagyobbítható vagy szerkezetileg átalakítható a tulajdonos vagy a bérlő szeszélyei szerint.” De nekünk egy átalakított és modernizált katonai erőre, a korszerű **Magyar Honvédségre** van és lesz szükségünk. Lehet, hogy **W. Churchill** megfogalmazása nem teljes, de jobbat ma még senki nem tud megfogalmazni. **Bizakodhatunk abban, hogy elkezdődik az új Magyar Honvédség kiépítése, a magyar honvédelem megszervezése és a társadalmunk sokoldalú igényeinek és elvárásainak teljesítése.***

Felhasznált irodalom:

1. **Andrew J. Pierre:** Europe and missile defense: Tactical Considerations, fundamental. Arms control Today, Washington, May, 2001.

2. Terrorism, asymmetric warfare and weapons of mass destruction: defending the U. S. homeland. CSIS, 2001.

3. **Gáspár Tibor:** Gondolatok a haditechnikai eszközök üzemeltetéséről. Katonai Logisztika, 10. évfolyam, 2002. 3. szám.

4. NATO' S NATIONS, and Parties for Peace. 50 th Anniversary of NATO. 1949-1999.

5. **Peter Paret:** Makers of Modern Strategy from Machiavelli to the Nuclear Age. Princeton University, 1941.

6. **Dr. Csabai György:**

- A XXI. századi magyar katonai logisztika azon aspektusai és mintái, amelyek összekötnek. (Az ILTT 2002-es pályázatán különdíjat nyert tanulmány.) Katonai Logisztika, 2003/1.

- A stratégia fogalma és megközelítése. Nemzetvédelmi Egyetemi Fórum, 2002. 10.-11.-12. szám.

- Fenyegető veszélyek a 21. században. Katonai Logisztika, 2002. 3. szám.

- A Pentagon új haderő-fejlesztési programja. Ország-határ, 1993/41.

- Európa védelme a XXI. században. Ország- határ, 1994/39.

- The basic principles of defense of the Republic of Hungary. Verteidigungsanalysen, Sicherheitspolitik. Amt für Studien und Übungen der Bundeswehr. Aufgabe 9 December, 1993. Bergisch Gladbach.

- A belga fegyveres erők 2000-2015-ös modernizálási terve. Nemzetvédelmi Egyetemi Fórum, 2002.7.-8-9. szám.
 - Ewolucja budzetu obronnego, zmiany w sektorze obronnym oraz stan wegierkiej technologii zbrojeniowej. Zeszyty Naukowe, Akademia Obrony Narodowej, Nr. 4, (33). 1998. Warszawa.
 - Skúsenosti reforiem (reformy) maďarských obranných síl. Bratislava, Zbornik Sims, 3/2000. Slovenko – maďarsky seminar. Szlovely Institut Mezdnarodnych Studi. (Duna-szerdahely, 2000. Február 10-11.).
 - A Lengyel Köztársaság biztonsági stratégiája. Hadtudomány, 2002/2.
 - Az USA XXI. századi biztonsági és más stratégiái. KAPU, XVI. évfolyam, 2003. 03.
 - A nemzetközi terrorizmus elleni hadjárat első szakaszának tapasztalatai. Katonai Logisztika, 2002/1.
 - Összegezett tanulságok (és tények) a moszkvai csata hadtápbiztosításáról. Hadtápbiztosítás, 1986. évi 3. szám.
 - A stratégia általános jegyei az ókortól napjainkig. ÚHSZ, 2003/2.
7. **Albrig, Madeleine:** Why bigger is better. The Economist, 1997. February.
 8. **Rumsfeld, Donald H.:** Transforming The Military. Foreign Affairs., May/June, 2002.
 9. National Security Strategy for A New Era. Washington, 1999.
 10. National Military Strategy of USA. WASHINGTON,1997.
 11. National Strategy for Homeland Security. Office of Homeland Security, July 16 2002.
 12. U. S. drafting 3-front attack against Iraq. International Herald Tribune. Saturday and Sunday, July 6-7. 2002.
 13. Prepared Testimony of U.S. Secretary of Defense Donald H. Rumsfeld, Senate. Armed Services Committee. Tuesday, June 21, 2001.
 14. Text of President Bush's Address ont he Middle East.

15. Jahantha Dhanapala: The impact of september 11 on multilateral arms control. Arms Control Today, Washington, March 2002.
16. Normalizing U.S.- Russian Relations. Strategic Forum. No. 180. April 2001.
17. Bush megelőző csapásról beszél. Népszabadság, 2002. szeptember 21.
18. President, Department of Homeland Security,. President George W.. Bush, June, 2002.
19. Terrorist organisations and states and weapons of mass destruction. CSIS, September 24, 2001.
20. Asymmetric and terrorist attacks with radiological and nuclear weapons. CSIS, September 23, 2001.
21. A new US Strategy for Counter-Terrorism and Asymmetric Warfare. CSIS, September 19, 2001.
22. **Jakus János - Kálló László:** Terrortámadás az Egyesült Államok ellen. ÚHSZ, 2002/9.2.
23. National Security Strategy of the United States. January 1998.
24. National Military Strategy of the United States. 1992.
25. **Dr. Csabai György-Sebők Béla:** Az Egyesült Államok új nemzeti katonai stratégiai koncepciójáról. Új Honvédségi Szemle, (UHSZ) 1992. 2. szám.
26. **Dr. Csabai György – Sebők Béla:** A clintoni külpolitika alapvető vonásai. ÚHSZ, 1995/4.
27. Quadrennial Defense Review Report. Department of Defense United States of America. September 30, 2001.
28. **Nagy Gábor:** Új amerikai doktrína. HVG 2002. Szeptember 28.
29. **Martin Agüera:** NATO Response Force Divides Europeans. Defense News, October 7-13, 2002.
30. Bush dönthet a háborúról. Népszabadság, 2002, október 12.
31. **Nagy Gábor:** Egy texasi vállalat tüdőklése. Népszabadság, 2002. szeptember 28.
32. Védelmi felülvizsgálat. ÚHSZ, 2002/11.

33. The National Security Strategy Of The United States of America. THE WHITE HOUSE WASHONGTON. September 17, 2002.
34. **Michael Hirsh:** Bush and the World. Foreign Affairs. September/October 2002.
35. **Stuart Harrington:** Katonai titkosszolgálatok története. GRU, AMAN. Püedlo Kiadó.
36. Bin Laden élve vagy halva. Népszabadság, 2002. december 7.
37. National Strategy To Combat Weapons Of Mass Destruction. THE WHITE HOUSE, december 1. 2002.

KATONAI LOGISZTIKAI ELMÉLET

A KATONAI TERMÉKAZONOSÍTÁS SZEREPE A LOGISZTIKAI RENDSZERBEN, A HAZAI TERMÉKAZONOSÍTÁS ÚTKERESÉSE ÉS ÚTVÁLASZTÁSA

Briák Ottó¹

A termékazonosítás igénye, szinte egyidős magával a termékek előállításával. A vevő, a felhasználó részéről mindig is igény volt azt megtudni a csere vagy később a vásárlási ügyletben, hogy az ennek során megszerzett jószág milyen tulajdonságokkal bír, illetve, hogy e tulajdonságok hogyan viszonyulnak a korábbi azonos vagy hasonló ügyletben szereplőkkel.

A termékazonosítás jelentősége ugrásszerűen az ipari forradalom nyomán megjelenő tömegtermelés során vált igazán fontossá. Ebben az időszakban ugyanis az önellátásra épülő termelés gyors ütemű és társadalmi méretű felszámolásával, a tőkefelhalmozás révén egyre nagyobbra növő termelőegységekben már minden termelő valaki másnak állította elő a termékeket. Az egy-egy termelőnél nagy mennyiségben – a saját igényt messze meghaladó mértékben – előállított termékmennyiséget a piacon már csak úgy lehetett eladni, ha azok paraméterei pontosan ismertek voltak a vevők előtt. *A termékek pontos azonosítása biztosította ugyanis, hogy a vevő pontosan azt kapja a pénzéért, amit venni akart.*

Különösen felerősödött ez az igény akkor, amikor a termelő nem közvetlenül jelent meg a piacon, hanem a folyamatba belépett a forgalmazó, amely műszaki tartalmát tekintve sem a gyártóhoz, sem a vevőhöz nem kapcsolódott. Számára tehát a tevékenység lényegét tekintve mindegy volt, hogy kinek mit ad el, számára az eladás absztrakt ténye volt a fontos, mivel ez a tevékenységsor biztosította számára a jövedelem megszerzését. Ezzel szemben a forgalmazó két oldalán (előtte és utána) megjelenő gyártó és vevő számára a termék használati értéke, műszaki tartalma, minősége, stb. voltak a meghatározók, mivel a vevő ezen tulajdonságok alapján vette meg, a gyártó pedig csak e vételi tranzakció nyomán juthatott jövedelemhez.

¹ Briák Ottó mk. ezredes, HM Gazdasági Tervező Hivatal főigazgató-helyettes.

A munkamegosztás és a vele együtt járó specializáció mind gyorsabb ütemű fejlődése maga után vonta és egyre elengedhetlenebbé tette az így egy-egy termelőegységben nagy tömegben gyártott termékek egyértelmű azonosítását. ***Az ennek kielégítésére kialakított azonosítási rendszerek iránt először körvonalazódott, majd standardizálódott a követelményrendszer:***

- A legfontosabb, hogy az azonosítóval egyértelműen az, és csak az a termék legyen azonosítható.
- Nem kevésbé fontos, hogy az azonosító tartalmazzon minden olyan információt, amelynek alapján a termék tulajdonságai, használati lehetőségei, méretei, felépítése, működése, összetevői, anyaga(i), a működéséhez biztosítandó feltételek stb. megállapíthatók.
- A termékazonosítónak a fenti két követelmény alapján biztosítani kell egyrészt a gyártó felé a reprodukálás lehetőségét, másrészt a felhasználó felé a szükséglet-megállapítás, az igénylés, a beszerzés, a raktározás, az ellátás folyamataiban e tevékenységek tárgyának pontos meghatározását.
- Ha már van valamilyen azonosító rendszerünk, annak az egész rendszerre vonatkozóan az igény megjelenésétől a kivonást követő megsemmisítésig azonosnak (minden munkafolyamatban ugyanazt az azonosítót kell használni), konzisztensnek (minden azonosítónak azonos elvek szerint kell felépülnie) és rendszerszemléletűnek (az azonosítók minden elemének, minden munkafolyamatban azonos jelentéstartalommal kell rendelkeznie) kell lennie.
- Az azonosítók az egyöntetűség alapján legyenek rendszerbe szervezhetők és informatikailag támogathatók.

Amint azt a rövid történeti áttekintésből is látni lehetett, ***a termékazonosítás egyik oldalról a gyártás és forgalmazás, másik oldalról az igénygenerálás, beszerzés, tárolás, ellátás, felhasználás és a használatból történő kivonás döntő fontosságú eleme. Megbízható és teljes körű termékazonosítás nélkül ma e folyamatok végrehajthatatlanok.*** Úgy is mondhatnánk, hogy ***e nélkül nincs anyagi-technikai biztosítás, e nélkül nincsenek működő anyagi folyamatok.***

Magyarországon a védelmi tárcánál a termékazonosítás feladata a 60-as években jelent meg. Szükségessége a **Varsói Szerződésen** belül a hadiipari munkamegosztás és az ebből fakadó egyértelmű azonosíthatóság kapcsán merült fel. Egységes alkalmazását – a nagytömegű adat keze-

lésének igénye miatt – a személyi számítógépek megjelenése és elterjedése tette igazán lehetővé. A bevezetést a szovjet fél kezdeményezte és diktálta. Az általa kidolgozott rendszert az összes tagállam átvette. ***Ez a rendszer a Nemzetközi Egységes Anyagi Kód (NEAK) néven vált ismertté.***

A rendszer hazai átvételére és alkalmazására kormányrendelet, a Honvédségnél (a Magyar Néphadseregben) történő bevezetésére honvédelmi miniszteri utasítás született. Szakmai meghaladottsága, belső konzisztenciális problémái, az ezzel azonos célú NATO rendszerrel a kompatibilitás hiánya, valamint a rendszer működtetésének szubjektív hibáiból adódó komoly megfelelőségi hiányosságai ellenére ***a védelmi tárca ma is ennek a rendszernek egy némileg továbbfejlesztett változatát alkalmazza, Honvédségi Egységes Termékkód (HETK) néven.***

A HETK azonosító rendszer nemcsak a termékekhez kapcsolódó információkat tartalmazó kódszám rendszer, hanem egy a beszerzésekhez és az ellátási tevékenységekhez kapcsolódó termékazonosítási rendszer is. Ebben az értelemben alapját képezi valamennyi, a logisztikai rendszerben előforduló tevékenységnek, amely a termékekkel kapcsolatos. Ennek alapján nyugodtan kijelenthetjük, hogy működő funkcionálisan kifogástalan és teljes körű HETK rendszer nélkül nincs igény-meghatározás és elbírálás, nincs beszerzés, tárolás, ellátás és anyagelszámolás sem. Némi túlzással azt mondhatjuk, hogy ***termékazonosítás nélkül nincs működő logisztika.***

A HETK képzés és biztosítás alapelve az, hogy a központi ellátású termékekre, tárcaszinten központilag, az MH központi számítógépes termékkód nyilvántartására alapozva, az anyagnemfelelősök, illetve a beszerzést végrehajtó szervezetek igénylése alapján kerül sor. A termékodifikációt részben a gyártótól, a beszállítótól kapott, részben a beszerző szervezet adatfeldolgozó részlegében generált adatok alapján végzik el. Már az így, viszonylag homogén forrásokból a kódrendszerbe bekerülő adatok sem egyenszilárdak és az esetek igen nagy hányadában nem is autentikus adatokat tartalmaznak. Súlyosbítja a helyzetet, hogy az ezek alapján képezett ***azonosítók nem rendelkeznek összegyűjtött, rendszerezett és így az azonosításban felhasználható dokumentáció háttérrel.*** A dokumentáció vagy hiányzik, vagy hiányos, vagy más célra – üzemeltetés, javítás, kezelés, stb. – készült, illetve termékenként más-más struktúrájú, tartalmú, területileg és szervezetileg szétszórt ügyiratok, katalógusok és kézikönyvek integrálatlan, a kodifikáció szempontjából szinte kezelhetetlen halmaza.

A katonai szervezetek által beszerzett (*csapatbeszerzésű*) *termékekre* a központi képzéstől eltérő módszerrel, a beszerző katonai szervezetek saját hatáskörükben képeznek HETK-et, amely már felépítésében, struktúrájában és jelentésében is alapvetően eltért a központi biztosításútól.

A jelenlegi azonosítási rendszerben a kódképzés ezen adatokra támaszkodva kerül végrehajtásra. Mivel a termékazonosítás minősége alapvetően ezektől az adatoktól függ, könnyen belátható, hogy ez a minőség nem egyenletes és esetenként igen alacsony színvonalú. Ez végső soron azt jelenti, hogy sok esetben *nem biztosítható a termékeknek, a rendszer által megkövetelt információk alapján történő azonosíthatósága.*

A HETK rendszer belső objektív és a végrehajtó állomány szubjektív hibái miatt mára olyan helyzetbe került, hogy nem képes biztosítani alapvető feladatát, az anyagazonosítást sem. *Ez a következő főbb szakmai folyamatokban érhető tetten:*

Az elmúlt 10-15 évben jelentős mértékben fellazult a beszerzések szabályozottsága. A korábbi, szocialista tervgazdálkodás folyamatait figyelembevevő, döntően az állami nagyvállalatokra koncentráló, a tervutasításos gyártási, ellátási kényszerekre alapozó beszerzési rendszerből, a piacgazdálkodásból kiinduló, a magánszektorra alapozó, a szerződéses jogviszonyokban aposztrofálódó beszerzési rendszerbe történő átmenetnek a szabályozásban történő lekötése csak nagy fáziskéséssel és kis részletekben, apránként valósult meg. Ezt kísérte az új helyzet ismeretlenségéből következő általános bizonytalanság, a hogyan tovább perspektivikus „*kitalálatlansága*”. Átfogó, integrált beszerzés szabályozásra csak a 90-es évek utolsó harmadában került sor.

Az átmenet időszakában a szabályozás fehér foltjait nehezítette felszámolni a fentiekén túlmenően az is, hogy *a tényleges folyamatok fordulatszerű változásaival szemben a szabályozóváltozások részterületenként, lassan, fokozatosan valósultak meg*, ráadásul a folyamatváltozásokhoz viszonyítva mintegy 2-3 esetenként még ennél is több év késéssel.

Mindezek a tényezők együttesen fokozatosan, de igen határozottan és jól körvonalazhatóan fellazították az egész beszerzési rendszert és e területen egyfajta szabadosság, a szabályozatlanságból következő „*cselekvési szabadság*” alakult ki. *Ez aláásta a beszerzési rendszerhez kapcsolódó termékazonosítási és rendszeresítési folyamatokat is.*

Témánk szempontjából ennek legfontosabb hatása az volt, hogy a nagyszámú beszerző szervezetnél beszerzett termékek nyilvántartásba vé-

teléhez a legtöbbjük saját elképzelése szerint, önállóan képezte a HETK kódokat, ami így még a központi ellátás körében, az ellátó központoknál sem volt azonos filozófiájú. Ha ehhez hozzáadjuk, hogy ebben az időszakban a csapatbeszerzés körében is szereztek be központi biztosítású anyagokat (számítógépeket, kézi rádiókat, gépkocsikat) és ezekhez szintén „*saját elgondolású*” HETK-eket képeztek, akkor jól érzékelhető, hogy csak ebből az egy tényezőtől kiindulva, milyen *termékazonosítási káosz alakult ki. Ennek eredményeként a decentralizáltan képezett kódok csak és kizárólag a beszerzést végző szervezet környezetében alkalmazhatók és teljességgel kizárják a tárcaszintű, integrált használat lehetőségét.*

Erre vonatkozóan jellemző, hogy 2002-ben a vagyonfelmérő leltár adatai alapján végzett kódtisztítási igény felmérésére szolgáló vizsgálatban *a termékeket azonosító 1,6 millió adatból 111 ezer volt megfelelő.* Ez még a 10 %-ot sem közelítette meg. Az arány önmagáért beszél.

A szabályozási háttér fellazulásával párhuzamosan, azzal szinte azonos hatásokat generált, *a kódképzésbe beépített viszonylag nagyfokú képzési szabadság.* Ez mindenekelőtt abból adódott, hogy *a HETK rendszerben csak a módszer és nem az adattartalmak és az eljárások kerültek meghatározásra.* Ez odavezetett, hogy az előírt adatelemek mellett, „*nem hivatalos*” adatelemek és termékinformációk is beépítésre kerültek a kódinformációkba. Mivel így a különféle terméknyilvántartásokba tulajdonképpen bármilyen információ rögzíthető, bármiféle központi kontroll nélkül, a különféle terméknyilvántartások jelentősen eltérő tartalmúak. Ezek az eltérő tartalmú és struktúrájú nyilvántartások amellet, hogy csak saját információs környezetükben használhatók, alkalmatlanok mindenféle tárcaszintű egységesítésre.

Csak felvillantásképpen szeretném jelezni, hogy ez a hibatényező olyan adatok megadásánál jelentkezett, mint például a megnevezés, vagy a terméket jellemző műszaki adatok körének meghatározása.

A termék megnevezésének megfogalmazása – mivel az esetek többségében nincs a gyártó, vagy valamilyen központi szervezet által meghatározott szabványos megnevezés – nagymértékben függ az azt megfogalmazó személy egyéni szakmai, nyelvi, műszaki, rendszertechnikai stb. felkészültségétől. Ugyanígy az egyéni hozzáértés függvénye, hogy a kódképzést végző a termék milyen tulajdonságait vagy paramétereit tartja fontosnak megfogalmazni.

Ráadásul ***mind a megnevezés, mind a jellemző paraméterek megadására erősen korlátozott a rendelkezésre álló és rögzíthető programhely.*** A megnevezésnek 28, a jellemző paramétereknek vagy rajzszámoknak 25 karakterbe kell beférnie. Nincs tehát lehetőség a paraméterek körülírására, ezáltal pontos meghatározására. A probléma jelentőségét egy példával szeretném érzékeltetni. A gyulai kolbász – mint élelmezési anyag, például 4-5 adattal egyértelműen azonosítható. Ezzel szemben egy elektromos ellenállás azonosításához 24 adatra van szükség, amely természetesen nem rögzíthető az adott karakterszámban. Hogy ebből mit tartunk alapvetően fontos, meghatározó adatnak, az jelentős mértékben a kódképző szubjektív ítéletétől függ. Ha ezek az adattartalmak nincsenek egységesítve, – márpedig nincsenek – akkor könnyen előfordulhat, hogy akár azonos anyagok esetében is, az egyik terméknilyvántartásban egyféle, egy másik terméknilyvántartásban ugyan arról az anyagról, másféle jellemzők szerepelnek. Ebből olyan extrém esetek is adódhatnak, hogy ***két nyilvántartásban a különféle jellemzőkkel leírt azonos anyag, különböző anyagokként szerepel.***

Jelentősen jobbák az azonosítási esélyei a gyári rajzszámokkal rendelkező anyagoknak és alkatrészeknek. Azt mondhatjuk, hogy a termékeknek az azonosító kódszámmal való ellátásához a rajzszám az egyetlen autentikus termékazonosító paraméter. Vannak azonban – nem is túl ritkán – olyan esetek, amikor két teljesen különböző termék rajzszáma megegyezik. Ez következik abból a tényből, hogy a gyártóknál tíz alatt van azon módszerek száma, amelyekkel saját termékeik rajzszámát képezik. Ezek közül általánosan mintegy 5-6 módszer használt. A Honvédségnél forgó 4-500 ezer termék esetében ez azt jelenti, hogy igen nagy a valószínűsége annak, hogy egy, kettő, vagy akár több különféle anyagnak azonos legyen a rajzszáma.

Még problémásabb az azonosító adatokkal történő leírás azon termékeknél, amelyeknek nincs rajzszáma. Ezek döntően vagy szabványos tömegárúk, vagy általános rendeltetésű nem kifejezetten haditechnikai célra gyártott eszközök lehetnek. A szabványos termékek előnye, hogy maga a szabványszám már egyértelműen azonosít, azonban felhasználásukban nemcsak egy összetett termékben alkalmazhatók (például: kötőelemek, kéziszerszámok stb.). Ez a termékkodifikáció görbe tükrében úgy jelenik meg, hogy – a kódok alapján – a beszerző szervezettől függően, a rendszerben van híradó, műszaki, felderítő, vegyivédelmi, stb. kalapács, csavar, kapcsológomb annak ellenére, hogy a szervezetenként különböző kódok teljességgel azonos anyagokat takarnak.

Ugyancsak a nem rajzszámos anyagoknál jelentkezik az előzőekben már említett probléma, nevezetesen, hogy ezek az anyagok, a rendelkezésre álló 25 karakterben nem írhatók le olyan egyértelműséggel, hogy azonosíthatók legyenek.

Mindezek együttes hatására a katonai szervezeteknél használatban lévő HETK-ek 80%-a a központi termékkód nyilvántartással történő összevetés alapján hibás vagy nem létezik. ***Ez gyakorlatilag egyenlő a rendszer szinte teljes összeomlásának állapotával.***

A fenti tendenciák együttesen azt eredményezik, hogy egy anyag az egész rendszerben több kódon is szerepelhet és fordítva: egy kód többféle, nem azonos anyagot is takarhat. Ezzel gyakorlatilag kiürül a termékazonosítás két alapkövetelménye: ugyanazon terméknek a rendszer minden pontján, mindig ugyanaz legyen a kódja, és egy kód csak egyszer és csak egy anyag vonatkozásában fordulhat elő az egész rendszerben.

Vizsgáljuk meg, hogy e két evidenciának tűnő követelmény megvalósulásának hiánya mit eredményez a rendszer működésében.

Mivel az anyagigénylés a kódszámok segítségével történik, a problémák először az ***igénylés-ellátás*** tevékenység párban jelentkeznek. Az ellátó bázisra beérkező igények kódjait az ellátó összeveti a készletek nyilvántartásában szereplő kódokkal. Ennek során ***két dolgot tapasztalhat:*** vagy talál raktárkészletet az adott kód alatt vagy nem. Vizsgálatunkban eltekintünk attól az extrém esettől, hogy az adott kódszámot nem találja meg a nyilvántartásban, mert az vagy az igénylő, vagy az ellátó adminisztrációs hibájára utal.

Abban az esetben, ha talál raktárkészletet az adott kódon, ismételt ***két eset*** fordulhat elő. A raktárban azon a kódon az igénylő által megkapni szándékozott anyag szerepel, vagy valami más (***egy kódon többféle anyag esete***). Ilyenkor az igénylő részéről az átvevő, aki fizikálisan is ismeri az anyagot, az átvételkor azt tapasztalhatja, hogy pld.: toronyórát igényelt, de lépegető exkavátort akarnak neki átadni.

Abban az esetben, ha nem talál raktárkészletet az adott kódon, akkor a következő variációk állhatnak elő. Vagy ténylegesen az igényelt anyagból nincs raktárkészlet, vagy van, de nem azon a kódszámon (***egy anyagnak többféle kódon történő nyilvántartásának esete***). Ilyenkor az átvevő meglepetten tapasztalhatja, hogy a raktárhiányként jelzett anyag tömegeesen áll a polcokon.

Az előzőekben leírt folyamatok már önmagukban is szétzilálják az ellátási rendszert, mivel olyan anyagokból, amelyekkel tele van a raktár, az azonosítás hibája miatt nem adunk a felhasználónak (az igénylőnek), vagy olyan anyagot akarunk neki kiadni, amelyet valójában nem is igényelt. Ha az átvevő – feltételezésünkkel ellentétben – nem ismeri fizikálisan is az igényelt anyagot, a rossz kódon igényeltet szó nélkül elviszi, ami jó esetben visszaruként „*csak*” felesleges szállítási költséget okoz, rossz esetben azonban a felhasználó raktárában elfekvő, majd selejt készletté válik. Mindkét helyzet veszteségforrás, de gondoljuk tovább a folyamatot.

Ha az adott kódszámon az ellátó nem talál raktárkészletet, akkor az ellátási hiány felszámolására beszerzést fog kezdeményezni. Ugyanez történik akkor is, ha talál ugyan az igénylési kódon raktárkészletet, de az nem az az anyag, amelyet a felhasználó igényelt. Az így indított beszerzéseknél előfordulhat, hogy valójában olyan anyagot szerzünk be, amelyből – ugyan más kódszámon – de bőséges raktárkészlet van. De előfordulhat az is, hogy a rossz kódszám alapján indított beszerzés eredményeként nem az igényelt anyag fog beérkezni. Mindkét esetben valójában *potenciális inkurrenciába fektetjük a rendkívül szűk költségvetési forrásokat, ugyanakkor az ellátásban sem lépünk előre, továbbra is fennmaradnak a beszerzésekkel megszüntetni szándékolt hiányok.*

Az előzőekben leírt folyamatokkal szerettem volna bizonyítani, hogy *a termékazonosítás nem egy elméleti, nem egy statisztikai értékű nyilvántartási kérdés, hanem annál sokkal, de sokkal több. Az igénytámasztás és elbírálás, a beszerzés, a tárolás, az ellátás, valamint az anyagelszámolás és felhasználás-elemzés lelke, és mint ilyen, a logisztikai tevékenységek elengedhetetlen, a mindennapi munkában nélkülözhetetlen feltétele.*

A termékazonosítás problémái kihatnak az azzal foglalkozó személyi állomány „*hozzáállására*” megítélésére az egész rendszerhez.

A laza és hiányos szakmai szabályozás miatt a termékazonosítás eredményei – mint ahogy azt fentebb bemutattam – csak részben használhatók fel a logisztikai folyamatokban. A különféle, ezeket a negatívumokat kiküszöbölendő, szervezetenként más-más tartalommal kitalált „*megkerülő*” műveletek bonyolulttá, esetenként nehezen követhetővé, vagy követhetlenné teszik a folyamatokat. *A helyi szabályok széleskörű alkalmazása miatt a szolgálati ágak, vagy egy ágazaton belül a raktár-bázisok között csak igen szűk tere van az adatcserének.* A végrehajtott megítélését jelentősen befolyásoló tényező az is, hogy *a termékazonosí-*

tás folyamata idő és munkaigényes és ezzel szemben nem hoz ezzel arányos látványos eredményeket. Az eredmények mindenekelőtt a logisztikai folyamatok háttérében, azok lebonyolításának lehetővé tételében kumulálódnak. Tehát *a termékazonosítás eredménye mindenekelőtt az ellátás, a beszerzés, a tárolás, az elemzés és elszámolás munkafolyamatainak végrehajthatóságában és azok végrehajtóinál jelentkezik. A siker gyümölcseit így nem a kodifikációs folyamat végrehajtói aratják le.*

Mindezek miatt együttesen *a termékazonosítást a logisztikai állomány nagytöbbsége csak valós haszonnal nem járó, szükséges rossznak tekinti. Ezért a termékkodifikáció évek óta nem képes elfoglalni a logisztikai folyamatok hierarchijában az őt megillető helyet.*

Az előzőekben elemzett tendenciák eredményeként *a termékazonosítás hazai, jelenleg alkalmazott rendszere ma már nem alkalmas sem saját feladatai ellátására, sem a nemzetközi kooperációban történő részvételre. Nem biztosítja a termékek egyértelmű azonosítását, és nem tartalmaz a termékekre és azok gyártóira vonatkozó részletes paramétereket. Nincs megkerülhetetlenül beépítve a logisztikai folyamatokba. A termékazonosítás területén alkalmazott szoftver elavult, a NATO rendszer által megkövetelt többletinformációk befogadására fizikailag képtelen. A rendelkezésre álló távközlési infrastruktúrával együtt, alkalmatlan a NATO nemzetközi kodifikációs kapcsolataiban megkövetelt adatcserére.*

E csődhelyzetből az egyetlen járható kivezető út a termékazonosító rendszernek, a NATO követelmények szerinti leváltása, megújítása. Az új rendszer kiépítése során a régi hibák elkövetésének megelőzése érdekében foglaljuk össze a HETK rendszer működésének legfontosabb negatív jellemzőit, annak érdekében, hogy vizsgálni tudjuk azt, hogy az új rendszer választ ad-e a hiányosságok által felvetett kérdésekre:

- A HETK biztosítás adatforrása bizonytalan, *mivel a gyártó vagy beszállító nincs kötelezve az adatszolgáltatásra.*
- A HETK képzés módszere és az adattartalmak nem tudományos igényvel és alapossággal került kidolgozásra, amelynek eredményeként azok *pontos specifikációja nem történt meg.*

- *A HETK képzést végző állomány* nem rendelkezik a megfelelő speciális felkészültséggel, döntő többségük a saját fő feladata mellett, mintegy „*másodállásban*” végzi ezeket a feladatokat. Ennek eredményeként a rendszer hibátlan működésében, az adatok teljes körűségében és használhatóságában *minimális az érdekeltségük és a felelősségük.*
- A HETK rendszer adatbázisa olyan struktúrájú és felépítésű, *hogy nem tartalmaz a termékek egyértelmű azonosításához elegendő adatmezőt.*
- A termékek besorolási rendszere *nem kompatibilis a NATO hasonló rendszerével,* így köztük semmiféle átjárás nem biztosítható.
- A HETK rendszer *nem alkalmazható nemzetközi műveletekben,* mivel az adatállományok szerkezete, tartalma és az adatfeldolgozási folyamatok nem felelnek meg erre a célra.
- A központi biztosítású HETK-ek kidolgozását végző létszám az elmúlt évek leépítése során szinte teljesen felörlődött, *a jelenlegi létszámviszonyok nem teszik már lehetővé a szakszerű és a kívánalmaknak megfelelő határidejű kódképzést.*
- A csapatbeszerzésű termékek azonosítási módszere nem teszi lehetővé az azonos termékek felismerését és ezzel *a kód duplikációk elkerülését.*
- A különféle logisztikai adatbázisokba a termékazonosítási adatok bevitelle sokcsatornás és központilag nem ellenőrzött. Ennek megfelelően *a kód adattartalmak szakmai és minőségi színvonala erősen differenciált.*

A fenti tényezők együttesen azt eredményezik, hogy a HETK azonosítási rendszer mára, minden szempontból korszerűtlenné és túlhaladottá vált. Nem képes kielégíteni sem a hazai védelmi tárca, sem a NATO termékazonosítási követelményeit, sőt állapota egyes esetekben, kifejezetten veszélyezteti a katonai szervezetek ellátását. *A jelenlegi állapotok változatlan fennmaradásával az ellátási rendszer üzemeltetése fokozatosan, de igen rövid idő alatt ellehetetlenülhet.*

A HETK rendszer fentiekben leírt vizsgálata azt mutatja, hogy *ez a rendszer olyan belső lényegéből adódó hibákkal és hiányosságokkal rendelkezik, amelyek gyakorlatilag nem javíthatók.* Ez vulgárisan megfogalmazva annyit jelent, hogy még abban az esetben is alkalmatlan volna

az egyértelmű termékazonosításra, ha egyébként saját szabályai szerint hibátlanul működne. Ebből következően e hibák kijavítása, mivel érintené az adatbázis, a felviteli és képzési struktúra alapjait, gyakorlatilag egy teljesen új rendszer kidolgozását jelentené. Ennek definiálása és kidolgozása rendkívül pénz és időigényes feladat, így a HETK rendszer leváltására gazdaságos megoldásként egy már kidolgozott rendszer adaptálása jöhet szóba. Mivel a NATO interoperabilitási követelményei között szerepel az egységes termékazonosítási (a NATO terminológiája szerint: kodifikációs) rendszer megléte, önként kínálkozik a helyzet megoldására **a NATO kodifikációs rendszer hazai átvétele, implementációja**. A célszerűsége és a gazdaságossága túl, a NATO kompatibilis kodifikációs rendszer kialakítása azért is szükséges, mert a **SHAPE**, a Főbb NATO Főparancsnokságok nevében, 1999. januárjában bejelentette, hogy a NATO kodifikációt hivatalosan elfogadták, mint **Interoperabilitási Célkitűzést**.

A Magyar Honvédség termékazonosítási rendszerének a NATO Kodifikációs Rendszeréhez történő illesztésével, a hazai termékazonosításban olyan egységes alapadatok jöhetnek létre, amelyek a modern, a szövetségi együttműködés követelményeinek megfelelő logisztikai információs rendszer felépítésének fundamentumát jelentik. Ez pedig a többi NATO taggal és a NAMSÁ-val (NATO Fenntartási és Ellátási Ügynökség – NATO Maintenance and Supply Agency) folytatandó egységes, országokat átfogó eljárások és kritériumok szerinti, a nemzeti szükségletek figyelembevételével megvalósuló információ és adatszere nélkülözhetetlen feltétele.

Figyelembe véve, hogy ***a NATO kodifikációs rendszer jelenleg mintegy 30 ország 740.000 gyártóját és forgalmazóját, valamint ezek több mint 16 millió termékét tartalmazza, az ehhez történő csatlakozás messze túlmutat a honvédelmi tárca közvetlen érdekein és megfelelő fejlesztést követően, fontos nemzetgazdasági célokat is szolgálhat.*** Ez a termékazonosítási rendszer ugyanis lehetővé teszi a hazai gyártóknak és beszállítóknak a NATO piacokon történő megjelenéséhez szükséges termékkódok és más kodifikációs információk biztosítását, mivel ezek elengedhetetlenek az ilyen kapcsolatokban. Tehát akkor, amikor a Honvédség termékazonosítási rendszerének megújításáról gondolkodunk, látnunk kell azt is, hogy ***egy jól működő tárca szintű rendszer mintául szolgálhat, sőt alapja vagy akár működtetője is lehet egy nemzetgazdasági szintű rendszernek.***

Az előzőekben részletezett körülmények alapján, végső következtésként megállapítható, hogy ***halaszthatatlan feladat a NATO termék-***

kodifikációs rendszeréhez való csatlakozás tényleges végrehajtásának megkezdése és a lehető leggyorsabb ütemben, megszakítások nélküli megvalósítása. Amennyiben ez további halasztásokat szenved, elveszítjük az esélyt a logisztikai kapcsolatok lehetőségének megteremtésére a NATO országokkal, és ezzel párhuzamosan bekövetkezhet a belső termékazonosítási rendszer teljes összeomlása is.

Fontos a következmények súlyának nyílt megfogalmazása, mivel az elmúlt években nem sok történt a problémák megelőzése, vagy azok megoldása érdekében. Jellemző adat erre vonatkozóan, hogy a termékazonosítás tárcaszintű „gazdája” az MH ATIK 1997. évi megszűnésével a feladatot átvevő MH Logisztikai Főigazgatóság Gazdasági Főnökségének Kodifikációs Osztálya, összesen 4 (négy!) fő kodifikációs szakemberből állt. Csak a viszonyítás megkönnyítése érdekében írom ide, hogy a kodifikálandó termékek számának (ez a tárcánál nagyjából 600 ezer terméket jelent) a más hadseregek ugyanilyen adatával történő összehasonlításával a feladathoz szükséges kapacitás 50-60 fő lenne. Az összehasonlítás alapjául szolgáló cseh, német és francia hadseregben az ezt végzők száma 85 és 130 fő között mozog, és ezeket a kodifikációs szervezeteket, e létszám két-háromszorosát is meghaladó számú polgári adat-előkészítő és adatfeldolgozó ügynökségek támogatják. Mivel a termékcodifikáció speciális szakmai felkészültséget igényel, figyelembe kell venni azt is, hogy egy kodifikációs szakember kiképzése 2-3 év és Magyarországon az ezzel a feladatkörrel foglalkozó polgári szervezetek működésének – igények hiányában – nincsenek szakmai hagyományai.

A termékazonosítási szakterület viszonylagos perifériára szorulása ellenére a NATO csatlakozásunk előkészítése, majd a felvétel időszakában, a NATO termékazonosítási rendszer átvételének érdekében számos – elsősorban a jogi feltételeket megteremtő – intézkedés született.

Ennek első lépéseként Magyarország 1998-ban a NATO Kodifikációs Rendszer szponzorált tagja lett. A logisztikai rendszer átalakítása során több előterjesztés is készült az MH Katonai Tanács és a HM Gazdasági Kabinet részére, amelyek a rendszer hazai implementálásának mielőbbi megvalósítását célozták, illetve a szervezeti keretek létrehozására tettek javaslatokat. A grémiumok egyetértettek a változtatások szükségességével és elfogadták a végrehajtás feladat és időrendjét. *Ugyanakkor nem született végső döntés a megvalósítás kulcsát jelentő kodifikációs stratégia és a szervezeti kérdések tekintetében.*

Fontos eredmény, hogy valamennyi, a NATO Kodifikációs Rendszer alapszabályait leíró STANAG, Magyarország részéről ratifiká-

lásra került. A STANAG-okban szereplő NATO előírások ratifikálásával a **Magyar Köztársaság** nagy jelentőségű vállalásokat tett a **Szövetség felé. Vállalta, hogy bevezeti és megvalósítja:**

- az ellátási cikkek osztályozásának egységes rendszerét (STANAG 3150)
- a cikkazonosítás egységes rendszerét (STANAG 3151)
- a beszerzési szerződések kodifikációs záradékát (STANAG 4177)
- a NATO raktári számokkal kapcsolatos adatok terjesztésének egységes rendszerét (STANAG 4438)
- a gazdálkodási adatok cseréjének egységes rendszerét (STANAG 4199).

*A ratifikációs eljárások befejezésével az előzőekben említett felsőszintű döntés-előkészítő grémiumok által meghatározott feladatok végrehajtása megtorpant, amelyben nagy szerepet játszott a logisztikai szervezet átalakításával szorosan összekapcsolódó létszámleépítés, illetve az azt megelőző és azt követő szakmai elbizonytalanodás. Ebben az időszakban valójában az egyéni egzisztenciális bizonytalanság hatásai megelőzték a szakmai szükségszerűség fontosságát. Ebből következően megkezdte a kodifikációs stratégia kidolgozása, a kodifikáció átalakítását célzó tárcaszintű szabályozók előkészítése. **E két sarokpontot jelentő tényező megvalósításának lefékeződésével, gyakorlatilag az egész rendszerépítés és ezzel a NATO vállalások teljesítése az objektív lehetőségekhez képest halasztást szenvedett.***

A tevékenységeknek ebben a szakaszában olyan munkák folytak, amelyekhez nem volt szükséges a koncepcionális döntések meghozatala. Így megkezdődött a kodifikációs területre vonatkozó **STANAG-ek** fordítása, illetve folyamatosan képviseltettük magunkat a NATO kodifikációs szervezeteinek ülésein. Ezzel párhuzamosan folyt a központi biztosítású HETK kódoknak – az előzőekben leírt hibákkal és hiányosságokkal – történő előállítás. Ennél nagyobb volumenű feladatok ellátására és különösen a jövőt meghatározó döntések szakmai előkészítésére a 4 ős létszám nem is adott lehetőséget.

A NATO termékazonosítási rendszer hazai megvalósításának tartalmában, ütemében, az egész feladatrendszer kezelésének súlyában a HM Gazdasági Tervező Hivatal megalakulása és tevékenysége hozott fordulatot.

Ennek első eredménye, hogy 2001. júniusára a termékkodifikációs rendszerfolyamatok megvalósításához és támogatásához szükséges jogi háttér létrehozása, a kommunikációs csatornák kiépítése, az adatbázisok és támogató számítógépi programok fejlesztése, valamint az áttérés befejezéséig a HETK rendszer működtetése érdekében egy **nagyon részletes feladatrendszer került kialakításra**. Ez a feladatrendszer 13 feladatcsoportba összefoglalva tartalmazza a NATO kompatibilis termékazonosításra történő áttérésnek, majd az új rendszer működtetésének részletekbe menő, a munkafolyamatok konkrétan végrehajtandó elemeit az ebben résztvevő egyes munkatársak tevékenységének mélységéig. Tartalmazza e munkafolyamatok külső és belső információs igényének, a folyamatok végrehajtási rendjének, a munkamegosztás és együttműködés megszervezésének leírását.

A fő feladatcsoportok a következők:

- 1. A NATO kompatibilis kodifikációs rendszer hazai létrehozása**, a szakmai folyamatok és az azt végző szervezeti rendszer kidolgozása, megszervezése és megteremtése.
- 2. A ratifikált kodifikációs STANAG-ek** egyszeri, majd folyamatos és rendszeres **bevezetése a hazai kodifikációs gyakorlatba**.
- 3. A termékazonosítás technológiáját** részletesen leíró **Kodifikációs Kézikönyv** kidolgozása és kiadása, adatainak rendszeres karbantartása.
- 4. A tárcaszintű kodifikációs rendszert** támogató **informatikai követelmények meghatározása és az ezeket megvalósító szoftver beszerzésének kezdeményezése és szakmai menedzselése**. A szoftver alkalmazásba vételének és működtetésének megszervezése.
- 5. A termékazonosítási tevékenység tárcaszintű tervezése, szervezése és irányítása**.
- 6. A Nemzeti Gyártói Adatbázis** létrehozása, ehhez kapcsolódóan **a NATO Kereskedelmi és Kormányzati Cégkód rendszer (NCAGE)** megszervezése és működtetése.
- 7. A kodifikációs nemzetközi együttműködési feladatok** szervezése és végrehajtása.
- 8. A beszerzési szerződésekben a NATO Kodifikációs Záradék** bevezetésének és hatékony működésének megvalósítása.

9. Az új rendszerű termékazonosítási kódokat (NATO raktári számokat) integráltan tartalmazó **Termékazonosító Kódkönyv** kidolgozása, adatainak rendszeres karbantartása és a felhasználóknak történő kiadása.

10. A **Magyar Nemzeti Kodifikációs Iroda** alapjainak megteremtése, jog és hatáskörének, felelőségének, feladatainak meghatározása, létrehozása és működése tárcaszintű szabályozásának előkészítése.

11. A kodifikációs tevékenységekhez kapcsolódó, **tárcaszintű kiképzés, oktatás és módszertani segítségnyújtás** megszervezése és végrehajtása.

12. A NATO rendszerű termékazonosításra történő áttérés befejezéséig a **HETK képzés feladatainak folytatása**.

13. A kodifikációhoz kapcsolódó **ellenőrzési tevékenység** megszervezése és végrehajtása.

A feladatrendszer kidolgozása során, a végrehajtási követelmények és lehetőségek összevetése eredményeként mind pontosabban körvonalazódott egy **a NATO követelményeknek eleget tevő, ugyanakkor a hazai feltételrendszerben megvalósítható kodifikációs stratégia**. Kidolgozásának befejezése és jóváhagyásra történő felterjesztése a konkrét kódképzési követelményeket, adatkapcsolatokat és tartalmakat, valamint az információs kapcsolatokat és az azokat megvalósító végrehajtási technológiákat tartalmazó kodifikációs szoftver tételes beltartalmának megismerésével válik lehetővé.

A már körvonalazódó kodifikációs stratégiai elemek tartalmának fő irányai a következők:

- **A rendszer alapkövetelményeit az 1.sz. Szövetségi Kodifikációs Kiadványban** (AcoDP-1) leírt eljárás módoknak kell képeznie, és azoknak minden hazai implementációnak meg kell felelnie.
- **A termékazonosítást alapvetően leíró módszerrel** kell végezni, azaz az adott termékről minden, az egyértelmű – külön eljárás nélkül, önállóan, a kodifikációs adatbázisból végrehajtható – azonosításhoz szükséges adatot meg kell szerezni, és nyilván kell tartani. **Az újonnan beszerzett termékek esetében már csak ez a módszer alkalmazható.**

Azoknál, a korábban a rendszerbe került ellátási cikkeknel, amelyekhez ilyen mélységű adatok nem állnak rendelkezésre, vagy megszer-

zésük aránytalanul nagy anyagi vagy munka ráfordítással járna, lehetséges az egyszerűsített, **referencia módszer** alkalmazása, amelynél csak az információk kapcsolatát kell megjelölni, amelynek nyomán az azonosításra alkalmas adatok hozzáférhetővé válnak.

A vagylagosság nem jelent szabad módszerválasztást, azaz törekedni kell a leíró módszer alkalmazására és az ettől való eltérést szigorúan, indokolni kell.

- ***Az új rendszerre való áttérés*** több éves folyamat, amelynek következtében ***lesz olyan időszak, amikor az új NATO kodifikációs és a HETK rendszer egy időben fog működni.*** Ennek konzekvenciájaként egyrészt ki kell dolgozni a két rendszer együttes alkalmazásának felhasználói módszertanát, másrészt végre kell hajtani a jelenleg is használatban lévő és az áttérési időn túl is (4-5 év) rendszerben maradó ellátási cikkeknek a HETK rendszerből a NATO kodifikációs rendszerbe való ***átkodifikálását.*** Ez mintegy 200 ezer termék új rendszerű azonosítását jelenti.

A HETK és a NATO kodifikációs rendszer párhuzamos működését úgy kell megszervezni, hogy adataik egyformán elérhetők legyenek a logisztikai rendszer szereplői számára.

- ***Az átkodifikálásnál,*** gazdaságossági szempontok alapján, ***ki kell használni a nemzetközi kooperációban rejlő lehetőségeket.*** Ezért erősíteni kell és hosszú távon is, számolni kell a három új NATO ország (Cseh, Lengyel és Magyarország) kodifikációs együttműködésével.

- ***A kodifikációs stratégia*** nagyon lényeges eleme annak dokumentálása, hogy a termékazonosítás nem látványos, de nélkülözhetetlen része a logisztikai rendszernek. Fontos, hogy a jóváhagyott stratégia hívja fel a figyelmet arra, hogy ***jól működő kodifikációs rendszer nélkül a logisztikai tevékenységek jelentős része működésképtelen.*** Ezért azt ***súlyának és jelentőségének megfelelően kell kezelni.*** Ez jelenti egyrészt magának a kodifikációs tevékenységnek a megbecsülését, másrészt annak tudomásulvételét, hogy ***a kodifikációs rendszerben megtestesülő információknak ára van, amelyet mind pénzbeli ráfordításokban, mind létszám-biztosításban meg kell fizetni.***

- ***Figyelembe véve a kodifikáció idő és munkaerő igényes voltát,*** valamint azt, hogy a Honvédség létszámviszonyaiban erőteljes csökkenési trend érvényesül, nem valószínű, hogy egy jelentős (50-60 fős) létszámú katonai kodifikációs szervezet – akár csak néhány éves átmeneti időre is – biztosítható lenne. Ezért célszerű ***a saját kodifikációs szervezet felada-***

taít a kodifikációs feladatok irányítására, megszervezésére és ellenőrzésére összpontosítani és magát az adatgyűjtést, feldolgozást és kódképzést komplex szolgáltatásként megvásárolni.

- Ebben tartós és ideális együttműködés alakítható ki – katonai szak és eszköz ismereteit messzemenőig felhasználva – valamelyik HM tulajdon részvénytársasággal. Ennek során biztosítható lenne az adatfeldolgozásban a megfelelő szakmai felkészültség megszerzése, a készség szintre fejlesztett begyakorlottság elérése, valamint a tulajdonosi jogviszony útján a folyamatok megfelelő kézben tarthatósága is.

- ***A kodifikáció idő és munkaigényességéből kiindulva a lehető legnagyobb mértékben kell támaszkodni a NATO országokon belüli kétoldalú együttműködésre.*** Ennek érdekében – a német védelmi minisztériummal kialakított együttműködés mintájára – bővíteni kell a NATO országokkal a kétoldalú kodifikációs kapcsolatokat. Az így kialakított együttműködésnek kerülni kell az általános célokat és mindenekelőtt a konkrét adatcserékre, a hatékony módszerek átvételére és ezek segítségével a hazai kodifikációs folyamatok gyorsítására, gazdaságosságának növelésére kell összpontosítania.

- ***A kodifikációs rendszert megjelenítő és támogató számítástechnikai programot*** központilag a **Magyar Nemzeti Kodifikációs Iroda (NCB)** tevékenységébe integráltan kell telepíteni és működtetni. ***Minden, a rendszerben akár adatelőállítóként, akár felhasználóként résztvevő szereplő, kizárólag az NCB-n keresztül kapcsolódhat a rendszerhez.*** A rendszer központi szereplője, egyben menedzsere tehát a **Magyar NCB**, amelynek feladata a rendszer működtetése, felügyelete, fejlesztési igényeinek felismerése és megfogalmazása, valamint a rendszerben folyó tevékenységek irányítása. Ebben a vonatkozásban ***a rendszerben generált és továbbított adatok gazdája a Magyar NCB.***

- ***A NATO Kodifikációs Rendszer alapkövetelményéből kiindulva, a rendszerben kodifikált ellátási cikkek beszerzése, a termék fajtájától és a beszerzés volumenétől függetlenül, csak szerződéses formában történhet.*** Ebben a folyamatban a szerződéseket kodifikációs záradékkal kell ellátni, amelynek alapvető tartalma a szállító részére, a termékre vonatkozó és a kodifikációhoz szükséges adatszolgáltatási kötelezettség előírása. A záradék használatát a tárcán belül a kodifikálandó termékek esetében általánosan kötelezővé kell tenni a beszerző szervezetek részére.

- ***A termékkodifikációs folyamat során létrehozott adatokat,*** megfelelő szakmai ellenőrzést követően, ***tárcaszinten egyetlen központi adatbázis-***

ban kell kezelni, amelynek az előzetesen meghatározott jogosultságok alapján minden felhasználó részéről elérhetőnek kell lennie. Ezzel párhuzamosan fokozatosan, de **teljes körűen fel kell számolni a decentralizált kódképzést és nyilvántartást**. A kódadatbázisnak tartalmaznia kell a konkrét kódokon kívül az ellátási cikkek összes rendelkezésre álló azonosító adatát.

- **Annak érdekében**, hogy a kodifikáció teljes képességeivel segíteni tudja a logisztikai rendszer működését, **a kodifikáció központi tevékenységként kell, hogy működjön**.

Ennek megvalósítása érdekében **a termékek beszerzésének szervezése és végrehajtása egyetlen központi logisztikai szervezet felügyelete alatt kell, hogy történjen**. Ezzel összefüggésben a kodifikációs tevékenységet a beszerzéssel szoros együttműködésben központilag hajtják végre. **Ez a rendszer a beszerzések centralizálását követeli meg, ami a csapatbeszerzés jelenlegi formájának fokozatos megszüntetését és a felhasználók teljes körű természetbeni ellátását feltételezi**. A csapatok helyi szállítóktól történő ellátása a központi beszerző szervezet által kötött keretszerződések alapján történhet.

A központi beszerzési szerződések kodifikációs záradékai alapján a termékek szállítói, a NATO előírások alapján szolgáltatják a termékek kodifikációjához szükséges alapadatokat, amelyek – a Magyar NCB és külső adatfeldolgozó szervezete útján – a központi kodifikációs adatbázisba kerülnek. A központi kodifikációs szervezet kidolgozza a termékazonosító adatokat, előállítja a NATO raktári számot, amelyet a központi adatbázis útján hozzáférhetővé tesz a felhasználók számára, egyben – a nemzetközi kodifikációs kapcsolatrendszerben – a többi NATO tagország nemzeti kodifikációs irodája részére is.

Ebben a rendszerben a kodifikációs folyamat a jelenlegi százas nagyságrenddel szemben, mindössze három szereplős: a központi logisztikai szervezet, a központi beszerző szervezet és a központi kodifikációs szervezet.

A rendszer, bár a jelenlegi beszerzési szisztéma alapvető átalakítását igényli, **első közelítésben is számos igen lényeges előnnyel jár**. Mindezelőtt a beszerzések központosítása a szerződésekben egységes követelményrendszert képes megvalósítani, jól kihasználhatók a **menyiségi rabattból** adódó árelőnyök. Ezzel párhuzamosan a kodifikáció a beszerzési folyamattal egy időben, idővesztés nélkül végrehajtható, amelyet egy egységesen és jól kiképzett, tevékenységeiben megfelelően begyako-

rolt *központi kodifikátor állomány* hajthat végre és így garantálható a kodifikációs adatok egységes tartalma és minősége. Az így beszerzett termékek vonatkozásában integráltan kezelhetővé válnak a termékhez kötődő különféle, beszerzési, kodifikációs, minőségbiztosítási, karbantartási, javítási, kezelési, készletképzési, szállítási, stb. adatok. Ezek egységes dokumentációba foglalva, jelentősen segítik a felhasználót az üzemeltetési, fenntartási és általában az alkalmazási folyamatok megszervezésében.

A fentiekben vázolt kodifikációs stratégiára vonatkozó javaslat természetesen még nem kész, a kidolgozás még nem fejeződött be, de már meglévő elemeiből is jól látszik az az irány, amelyet szem előtt tartva ***egy fontos NATO vállalásunk teljesíthetővé válik.***

A NATO követelmények megvalósítására alapozott kodifikációs feladatrendszer (***13 feladatsoport***) végrehajtási struktúrájából körvonalazódó kodifikációs stratégia kidolgozása, illetve a főbb stratégiai irányok végrehajtási feltételeinek létrehozása széleskörű előkészítő munkát igényelt. E munka 2000. júniusától megszakítás nélkül, jó ütemben folyik a **HM GTH kodifikációs osztályán**. Ennek során ***várhatóan 2003. végére eljutunk oda, hogy egy jóváhagyott kodifikációs stratégia alapján, a NATO előírásokat tételesen teljesítő kodifikációs szoftver alkalmazásba vételével, egy külső kodifikációs adatfeldolgozó kapacitás felhasználásával, a beszerzési szerződések kodifikációs záradéka nyomán megvalósuló beszállítói adatszolgáltatásra alapozva, megkezdődhet a NATO raktári számok tömeges előállítás, illetve az átkodifikálással a HETK rendszer fokozatos kiváltása.***

Értékelve a kodifikációs feladatok eddigi végrehajtásának tapasztalatait, úgy ítéltető meg, hogy azok egyértelműen megerősítik a NATO kodifikációs rendszer bevezetésének szükségességét, illetve megerősítik azt a vélekedésünket is, hogy a jelenleg alkalmazott HETK azonosítási rendszer bármilyen javítgatás vagy a szubjektív végrehajtási hibák kiszűrése nyomán sem lesz alkalmas a jelenlegi termékkodifikációs követelmények kielégítésére. A NATO Kodifikációs Rendszer belső folyamatainak elemzése bizonyította számunkra, hogy annak hazai megvalósításával a cikkazonosítás 100%-os biztonságúvá válik és ezzel megszüntethető a jelenlegi logisztikai rendszerben a termékazonosítással kapcsolatosan fellelhető valamennyi hiányosság és probléma.

Ezt összegzetten az alábbi tényezők biztosítják:

- ***Az azonosítás módszere, dokumentáció háttere garantálja, hogy a tényleges termék, annak a rendszerben való leírása és az ennek alapján kialakított kódszám pontosan megfeleljen egymásnak, valamint,***

hogy e három tényező ellátási cikkenként minden esetben szigorúan egymáshoz rendelten jelenjen meg. Ennek eredményeként minden kódhoz egy és csak egy leírás tartozhat, és ez egy és csak egy anyagot azonosít. A tévesztések mennyisége a rendszer illetően felépítése miatt elenyészővé válik. Ezáltal kiküszöbölhető, hogy a rendszerbe azonosítási háttér nélküli anyagok kerüljenek be, illetve az, hogy a kódszámmal ne lehessen azonosítani az adott anyagot. Az azonosítás teljes körűsége biztonságossá teszi a rendszert, amelynek használata során nem kell attól tartani, hogy a kód alapján nem a szándékoknak megfelelő anyag kerül igénylésre, beszerzésre és ellátásra.

- **A beszerzési szerződések** kodifikációs záradékának bevezetésével a beszállításra kerülő cikkek termékinformációi és azok forrásai autentikussá és ellenőrizhetővé válnak. **Ezáltal kiküszöbölhető**, hogy a rendszerbe kontrolálatlanul nem valós adatok kerüljenek be.
- **A beszerzési folyamathoz** kapcsolatosan a termékek kodifikációja rövid idő alatt elvégezhető lesz, mivel ehhez a beszállítótól az adatok már a beszerzési eljárás lebonyolítása során hozzáférhetővé válnak. Ennek eredményeként az adott ellátási cikkek a logisztikai rendszerbe történő belépésének pillanatában a kodifikációs adatok rendelkezésre állnak, így az anyag és az arról szóló adatok útja nem különül el egymástól. **Ezáltal kiküszöbölhető**, hogy az ellátás esetenkénti sürgető szükséglete miatt, a még azonosítási folyamaton át nem esett és így kódadatokkal nem rendelkező anyagok kvázi kódokkal, vagy mindenféle azonosítási háttér nélküli formális kódokkal kerüljenek be a rendszerbe, fellazítva és gyakorlatilag szétzilálva azt.
- **Az igényfeldolgozás, a beszerzés és a termékazonosítás** központosítása kizárja a rendszerből **az azonos anyagok különféle adatokkal történő kodifikációjának még a lehetőségét is.** A centralizáltan kapott szállítói adatok, centralizáltan kezelt bizonylatai alapján, a központi kodifikáló szervezeten belül egységes elvek, egységes adattartalmak és formátumok alapján, egységes azonosító információk szülehetnek. Ez szinte **teljes körűen biztosítja a rendszer tartalmi egyensúlydságát.**
- **A logisztikai szervezetek,** valamint a felhasználó **katonai szervezetek** az ellátási cikkek beszerzéséhez, igényléséhez, tárolásához, készletezéséhez és ellátásához mindenkor az aktuális termékazonosítási adatokkal rendelkeznek. Ezáltal **az azonosítási kódok használatával pontosan ahhoz az ellátási cikkhez fognak hozzájutni,** (beszerezni, tárolni, készletezni, stb.) **amelyhez akartak.**

- **A precíz kodifikáció** biztosítja azt is, hogy a beszerzési igény feldolgozása során előzetes vizsgálat tárgya legyen az, hogy a beszerezni kívánt cikk nem került-e már korábban be a rendszerbe. Ehhez az egyetlen központi adatbázisból mindenkor pontos információk nyerhetők.

- **Mindkét tényező** döntő mértékben járul hozzá **a felesleges beszerzések, tárolások, illetve kiszállítások elkerüléséhez, amely jelentős költségmegtakarítást eredményezhet.**

- **A rendszer bevezetésével** lehetőségünk lesz a NATO tagországokkal, a kodifikációs rendszerek azonos elvek szerinti felépítettsége nyomán, közös „**kodifikációs nyelven**” kommunikálni. Ezzel **megteremtődik a feltétele a NATO műveletek logisztikai biztosításába történő egyenrangú bekapcsolódásunknak.**

- **A kodifikációs rendszer implementálásával** képesek leszünk a **NATO Kodifikációs Rendszerének (NMCRL)** központi nyilvántartása számára adatokat küldeni, és onnan adatokat felhasználni. Ezáltal – pusztán **a kodifikációs elszigeteltség felszámolása** nyomán – jelentős külföldi gyártói és cikkadatbázis áll rendelkezésünkre a piacon történő tájékozódáshoz. Másrészt a **Magyar NCB** által a rendszerbe bevitt termék és cégszavak alapján, **a regisztrált magyar gyártók adatai világméretben ismertté válnak. Így olyan piaci pozíciókat szerezhetnek, amelyet semmilyen más módon nem érhetnek el, ráadásul ezt befektetés nélkül tehetik meg.**

- **A NATO Kodifikációs Rendszer** bevezetésével, csupán a cikkazonosítás ugrásszerű javulása által **a cikk duplikációk megszüntetésével** – tapasztalati adatok alapján – mintegy **20-30%-os raktárkészlet csökkentés** és jelentős raktározási költségmegtakarítás érhető el.

- **A NATO Kodifikációs Rendszer** használata által **lehetővé válik a NATO közös beszerzési rendszerében történő részvételünk.** Ezáltal egyeztetetők a NATO tagok beszerzési igényei és ezek egyesítésével jelentősen csökkenthetők az árak.

A rendszer alkalmazásával jelentkező előnyök, már így a papíron történő felsorolással is rendkívül kecsegtetőek. Ha ezzel szembe állítjuk a jelenlegi működtetett rendszer minden baját, nyűgét, valamint távlatosságának teljes hiányát, szinte szárnyakat kaphatna a váltás, a megújítás gondolata.

Éppen ezért, **érthetetlen az átállás lefékezett üteme,** az ügynek a logisztikai folyamatok páriájaként történő kezelése, a kodifikációtól évek óta az emberi és anyagi erőforrások elvonása, a tényleges helyzet és

annak összes következményeinek minden vezetési szinten történő feltárásának elmaradása, a maroknyi, a helyzetet világosan látó szakember egyértelmű – bár nem túl hangos és nem is túl határozott – jelzéseinek figyelmen kívül hagyása. Mindez együttesen *évekkel vetette vissza a kodifikáció megújításának ügyét.*

Természetesen az ügynek nemcsak haszon, hanem ráfordítás oldalai is vannak. Valószínűleg ezek a ráfordítások közrejátszhattak a folyamatok lassúságában. Bár valóban imponálóak a kínált előnyök, de ezek megnyeréséhez be kell szerezni egy *speciális szoftvert*, ami legalább 100 millió Ft. A kodifikációs ügynökség adatfeldolgozói munkája is benne van évi 20, 30 vagy talán több millióban is. A saját kodifikációs állomány felkészítése is pénzbe kerül. Az is igaz, hogy ezekre a feladatokra a szűkös pénzügyi lehetőségek közepette nagyon nehéz forrásokat biztosítani akkor, amikor olyan súlyú tevékenységeket kell megfinanszírozni, mint a tárca felülvizsgált feladatrendszeréhez tartozó szervezeti átalakítása, a hivatásos haderőre való áttérés, a híradó rendszer teljes átalakítása, a lakatnyák rekonstrukciója és a lakásépítés vagy akár a Gripen repülőgépek bérlése. Ezek mellett valóban, mintha eltörpülne egy olyan „*jelentéktelen*” feladat, mint a termékazonosítás rendbetétele.

Éppen ezért értékelhető nagyra, hogy az érintett döntéshozók az elmúlt egy évben töretlenül támogatták a kodifikációs rendszer átalakításának ügyét. Szakítottak azzal a korábbi gyakorlattal, amely egyetértett a céllal, de konzekvensen nem vállalta fel az ahhoz vezető utat.

Úgy gondolom, hogy az előzőekben leírtakkal sikerült bemutatnom, hogy a termékazonosítás megújításának ügye az elmúlt egymásfél évben a konkrét megoldások útjára került. Alapos és sokrétű szakmai előkészítés után ma már komoly esély van arra, hogy az előkészítést szolgáló „*apró munka*” egy minőségileg is új kategóriát jelentő kodifikációs rendszer fizikai megvalósulásában testet öltjön. Ezzel, amellet, hogy egy konkrét NATO vállalásunkat teljesítjük, megteremtődik annak is a feltétele, hogy nemzeti logisztikai rendszerünk átalakítása során a termékellátás területén kilépjünk az eddig alkalmazott technológiai sémákból.

CIVIL ÉS KATONAI JAVAK A SZERZŐDÖTT LOGISZTIKAI SZOLGÁLTATÁSOK RENDSZERÉBEN

Balla Tibor¹

E gondolatok megírásának alapötletét több olyan esemény sugallta, amely a már jó ideje tartó haderő-átalakítási eseményeket figyelemmel kísérő olvasó számára is érdeklődésre tarthat számot. A világban zajló folyamatok nem hagyják érintetlenül sem a szövetségi rendszereket, sem hazánkat, így a Magyar Haderőt sem. Az általánosan értékelhető, a Haderőt érintő feltételrendszer és feladatok csak az elmúlt 15 évre visszatekintve olyan mértékű változásokon ment keresztül, amely a legóvatosabb értékelésekben is történelmi léptékűnek számít.

Szemünk láttára íródnak a modern hadviselés újabb és újabb fejezetei. Az elmúlt időszak történései teljesen világossá teszik a hagyományos hadviselés mind szélesebb tartalmú átértékelését, illetve azt a kijózanító ténytet, hogy a tudomány és technika vívmányaival való lépéstartás csak nagyon kevés, és nagyon erős gazdasági potenciállal rendelkező ország privilégiuma lehet. Nem elhanyagolható a közgazdasági értelemben vett „hajlandóság” sem amellyel ezen országok megteremtik a javak feltételrendszerét, hiszen a haderő arculata a gazdasági teljesítőképesség mellett, az arra való áldozathozatallal is összefüggésben van. Egyre inkább érzékelhető az USA és az európai szövetségesei közötti védelmi képességekben való eltérés, amely az új csatlakozó országokkal sem csökken várhatóan. A NATO legutóbbi stratégiai koncepciója hivatott az új védelmi képességek meghatározására, egyfajta szintrehozásra. Az 1999-es NATO Washingtoni csúcs a legtöbb képességi területen megfogalmazta szintrehozási elvárásait.

A közelmúltban lezajlott, *Prágában* végrehajtott találkozó eredménye a **Szövetség doktrinájában** megerősítést kapott a multinacionális műveleti alap és a **Befogadó Nemzeti Támogatás „intézménye”**, mint a nemzeti támogatás melletti alapvető támogatási forma. Ez pedig egy olyan „intézmény” amely minden tervezési és végrehajtási fázisban szerződéses vállalások sorozatát feltételezi, ezért sem tudunk eleget és elég-

¹ Balla Tibor alezredes, HM 1. TPSZI területi helyettes, 2. éves doktorandusz.

szer foglalkozni a BNT és a szerződés-kötések különböző aspektusaival, filozófiájával és módszerével.

Újszerű gondolat a szövetségi elvárások rendszerében, hogy az esetenként „**túlvállalt**” kisebb országoktól elegendő egy-két képesség fenntartása, és annak elvárható szintű művelése.

Ebben az általános környezetben, ahol előtérbe került, illetve felerősödött a nagy távolságok gyors leküzdése iránti igény, illetve a lokalizált területeken való gyors beavatkozási képesség, keressük saját nemzeti haderőnk helyét, szerepét.

Lényegében elérkeztünk egy megállapításhoz, miszerint a „**hadsereg szervezésének művészete a katonai logisztika**”², annak ellenére, hogy ez nem katonai kérdés, mert az erőforrások jelentős része civil kontroll alatt van. **A korszerű katonai logisztika nem szakterminológiával fogalmazva szervezés és feltételrendszer kialakítása.** (Megjegyzem a szervezés tartalmazza nagy rendszerek összekapcsolási képességét, illetve mint tevékenység igényel gazdasági-, technikai-, nemzetközi-, politikai-, szakmai-, vezetési-, pszichológiai- ismereteket!)

A területvédelmi feladatok jelentőségének átalakulásával elmúlt évek szinte minden nagyobb lendületű szervezési ciklusában megfogalmazásra kerültek az új képességek feltárása, kialakítása iránti igények.

A szövetségi elvárásoknak való megfelelésben rendre a már említett katonai logisztikával összefüggő feladatok kerültek előtérbe. **Ilyen a honi haderő biztosítási (harc) területre juttatásának nemzeti felelőssége, a nagy távolságok gyors áthidalása és maga az ellátás (mindenoldalú) megszervezése és végzése.**

A katonai logisztika a hagyományosan értelmezett katonai tevékenységeket korábban eltérő elvek mentén rendezve szervezte és szolgálta ki. A működőképesség biztosítása érdekében önfenntartásra való berendezkedés a jellemző és minden olyan képességgel rendelkező, amely messzemenően és tartósan biztosították önállóságukat és megőrizték függetlenségüket a civil szférától. A totális háborúra készülést feltételezte egy nem vagy részben működő gazdaságra támaszkodás lehetőségét. A rendszerváltás előtti időszak különösen kedvezett az állam gazdasági szerep-

² Antonie-Henri Jomini (1799-1869) Hadművészet Kézikönyve.

vállalásából adódóan a hadiipari termelésre való gyors átállás direktívikus meghatározásának, az állami vállalatok kötelező félkész és késztermék tartalékolásának előírásához és minden olyan békeidőszaki felkészülési tevékenységnek, amely a teljes katonai öfenntartást célzandó, jelentős teherviselésre készítette a gazdaságot.

Még jól emlékszünk, hogy számos állami vállalatban jelen volt a hadsereg. Napjainkra a feladatok végrehajtását biztosító támogató tevékenységre vonatkozó igények és szükségletek megtervezése a hadseregen belül marad, a végrehajtás viszont nem. Általában az igények katonai jellegűek. A katonai igények és szükségletek, valamint a civil kielégítés, végrehajtás összekötő eleme egy egyszerű jogi kategória, **a szerződés.**

Ezek a szerződött logisztikai szolgáltatások a civil és katonai javak teljes körében előfordulhatnak.

A témát **Dr. Jávor Endre ny. ezredes** 2001. októberében sikeresen védett doktori (PhD) értekezésében több aspektusból vizsgálja. A Befogadó Ország logisztikai támogató tevékenysége többnemzetiségű békefenntartó hadműveletben, különös tekintettel a magánjogi szerződések alapján történő végrehajtásra című munkájában az **IFOR** feladathoz kötődően rávilágít a magánjogi szerződések fontosságára, és arra a támogató tevékenységben kialakuló változásokra, amely a civil javak világába és irányába mozdítják el az ellátási folyamatokat.

Dr. Jávor munkájában figyelemre méltó a logisztikai támogató tevékenység e témához kapcsolódó struktúrájának, megteremtésének kezdeti nehézségeinek és magának a folyamatnak a bemutatása. AZ **IFOR** feladat végrehajtása során a szerződött logisztikai szolgáltatások biztosításának módszerében iskola teremtődött. Annál is inkább, hiszen az eltérő jogberendezkedésű szuverén államok közös feladatában új megoldások keresésére volt szükség.

A fenti értekezés következtetései között feltárássra kerültek Nemzetgazdaságunk sajátosságai, amely a szövetségi igények legmegfelelőbb végrehajtását hivatott elősegíteni.

Térjünk vissza a már említett szükségleti igény és kielégítési lehetőség elemére, a szerződésre.

Általános megközelítésben „*a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére*”³.

A szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

A szerződéssel kikötött szolgáltatásért – ha a szerződésből vagy a körülményekből kifejezetten más nem következik – ellenszolgáltatás jár.

Fontos körülmény, hogy a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

A szolgáltatás világában tartalmilag idetartozónak tekinthetjük az *adásvétel, a szállítási szerződés, és a vállalkozási szerződési formákat is*, amelyek lehetnek még a két fél viszonyát kifejező jogügyletek.

Az adásvételben az adásvételi szerződés alapján az eladó köteles a dolog tulajdonát a vevőre átruházni és a dolgot a vevő birtokába bocsátani, a vevő pedig köteles a vételárat megfizetni és a dolgot átvenni.

A szállítási szerződésben a szállító köteles a szerződésben meghatározott dolgot a kikötött későbbi időpontban, vagy időszakban a megrendelőnek átadni, a megrendelő pedig köteles a dolgot átvenni és az árat megfizetni.

Szélesebb lehetőséget biztosít a civil javak hozzáféréseben az úgynevezett vállalkozási szerződés. Ez esetben a vállalkozó valamely dolog tervezésére, elkészítésére, feldolgozására, átalakítására, üzembe helyezésére, megjavítására, vagy munkával elérhető más eredmény létrehozására, a megrendelő pedig a szolgáltatás átvételére és díj fizetésére köteles.

Lényegében érdekes kérdés lehet, hogy a vállalkozási díjat milyen mértékben befolyásolja a hadműveleti (biztosítási) területeken való megjelenés kockázata!

Az adott szerződési formákat mint ismeretes, az ellátást igénylő szövetséges haderő közvetlenül is vagy a fogadó nemzeti támogatás keretében a honi haderőn keresztül, annak garanciális vállalása mellett veheti igénybe.

³ 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 198. § (1).

Felvetődhet, hogy a szerződött (vásárolt) logisztikai szolgáltatások (ellátás) civil javainak ellátotthoz jutását (megfelelő - időben, -mennyiségben, - helyen, stb) milyen egyéb garanciákkal biztosíthatjuk.

Fontos a katonai igények és szükségletek részletes és pontos, határidőket, feltételeket és korlátozó tényezőket is megfogalmazó egyértelmű meghatározása.

A végrehajtás biztonságát növelheti a versenyeztetett kiválasztása a teljesítőnek, illetve ha egytől több cég kerül kiválasztásra ugyan arra a feladatra (projektre).

A szolgáltatási díj nagyságával olyan erős érdekelttség létrehozása, amely minimálisra csökkentheti a nemteljesítési kockázatot! Ez esetben az ellátással, biztosítással elérhető sikerek hasznosságát kell szembeállítani a siker elérési biztonságát garantáló érdekelttségi szint árával!

Az összefüggésrendszerben van egy küszöb érték, ahol tovább már nem növelhető a ráfordítások mértéke, vagy a siker elérésének érdekén túl nyúlik a gazdasági érdek.

A leírtakkal arra is szeretnék rávilágítani, hogy az általános vezetési döntési mechanizmusban ismert felelősségi kérdés mennyire hatványozottan jelentkezik a szolgáltatások megrendelésében egy egyszerű, takarékos, szakmai optimumokkal bíró döntéshozatali sorozatban.

Arra a kérdésre, hogy mennyire a szolgáltatások megvásárlása irányába halad nemzeti haderőnk, szolgáljunk néhány, nem a teljes éves költségvetést lefedő adattal.

Köztudottan a költségvetési pénzellátási rendszerünk legnagyobb végrehajtó eleme a feladatok tekintetében a Honvédelmi Minisztérium és Háttérintézményei, valamint a Honvéd Vezérkar és alárendeltjei ellátását végző **Területi Pénzügyi és Számviteli Igazgatóság**. Az éves tárcaköltségvetés nagyobbik felét kezelő szervezet tárgyévi feladatszabó anyagát alapul véve több érdekes reprezentáns adattal is találkozhatunk.

Így például, e körben lefolytatott **közbeszerzési eljárásban** felhasznált pénzeszközök az árubeszerzés és a szolgáltatás viszonyában az utóbbi javára **folyamatos növekedést** mutat.

A 2000. év 152 db. közbeszerzési eljárásából 55 %, a 2001. évben a 250 eljárásból 64 %, míg 2002. évben a 323 db. eljárásból már 66 %-os

arányt képviselt a szolgáltatási szerződések iránti igény az egyszerű árubeszerzéssel szemben.

A 2002. év ezen adatai értékben **18,4** milliárd forint árubeszerzésre és **43,2** milliárd forint szolgáltatásra került felhasználásra.

A honvédelmi tárca katonai sajátosságai miatt az eljárások közel **70 %-a** tárgyalásos eljárás, és mintegy **18 %-a** nyílt eljáráson alapszik. Újabb következtetések levonásához érkeztünk. A logisztikai biztosítás rendszerében a projekt megvalósításokhoz szükséges feltételrendszer megteremtésének folyamatos és növekvő kihelyezése (szolgáltatási szférára terhelése) ***hátra hagyja-e a szükséges szakmai kultúrákat a haderőn belül?***

A már említett döntési felelősség megalapozása elengedhetetlené teszi olyan szakmák állandó jelenlétét a honvédségen belül, amely mint hideg kapacitás a szolgáltatások igénybevételének szakmai megítélésekor aktivizálódik.

Csak a közérthetőség erősítése érdekében utalok a Német Bundeswehr civilek felé közvetített pályázattal rendszerére, ahol az ár kialakítás első lépése az, hogy mibe kerülne ha a haderő saját maga teremtené meg az éppen aktuális szolgáltatási igény kielégítését. A pályázatban megjelenő ár természetesen ettől csak kevesebb lehet!

A másik közérthetőséget erősítő példa, hogy a nagytömegű, esetleg alkalmazási területen vásárolt pékárú beszerzéséhez szükséges szerződés szakmai megalapozásához kötődik egy szakképzett élelmiszer technikus jelenléte. A hazai haderőnk átalakulása természetesen már régen megszüntette a tábori kenyérsütés szakmai kultúráját. A laktanyai étkeztetés a civil közétkeztetési bázisra helyezésével napjainkra végleg feladásba merül a kenyérsütés tudománya.

Csak a péksütemény viszonylatában maradván tehetjük fel a kérdést, hol és hogyan tartjuk fent az élelmiszer technikusok képességét? Vagy ez nem is olyan fontos?

A szövetségi rendszerben ismert termék kodifikáció enyhíti a feltevés lényegén, illetve bizonyos tűréshatárok (pl. az élelmiszerek nemzeti jellegéből adódó eltérések időszakos elviselhetőségi képessége) halaszthatóvá teszik az azonnali megoldást vagy gondolhatunk az Európa és Világ szabványok jelenlétére is mint megoldásra.

A végkövetkeztetés mindezek után mégis csak az, hogy a szolgáltatások szervezése, és maga a szerződéskötés, (megállapodás) sokrétű és bonyolult feladat. Független a siker, a feladat végrehajtás minősége, és minden olyan vállalat, amely a honi haderő ténykedéséhez kötődik.

Magas szintű művelése logisztika „szürkeállomány” függő, amely fenntartása csak másodsorban jelent tőkeigényt.

Felhasznált irodalom:

1. **Dr Szenes Zoltán:** scm VII. évfolyam 1-2 szám 2003. január-február p. 4-7.
2. **Dr Jávora Endre:** PhD értekezés Bp. 2001. október ZMNE p. 46-56.
3. **Sebrek Attila:** HM 1.sz. TPSZI Budapest, 2003. évi feladatszabó 04. 12. p. 40.
4. 1999. évi CXVII. törvény az Észak-atlanti Szerződés tagállamai között IX. cikk.

A KATONAI LOGISZTIKA GYAKORLATA

A MAGYAR HONVÉDSÉG MINŐSÍTETT IDŐSZAKI NEMZETGAZDASÁGI IGÉNYEI TERVEZÉSI FOLYAMATAINAK ÉRTÉKELÉSE

Nagy István¹

Előszó

Tisztelt Olvasó!

E cikket gondolatébresztőnek szántam. Természetesen a cikkben leírt megállapításokkal lehet egyetérteni, és nem egyetérteni, de mindenképpen megpróbáltam a minősített időszakigénytervezés és az igény-kielégítés jelenlegi helyzetről a lehető legrealisabb képet adni. A cikkben közölt megállapítások egy részének számszaki alátámasztása nem található azért, mert az ehhez szükséges adatok minősítésük miatt nem közölhetők.

Bevezetés

Az „M” (minősített időszakigény) eszköz és készlettervezési feladatrendszer azt az alapvető logisztikai célt szolgálja, hogy:

- a megfelelő eszközök, anyagok és szolgáltatások
- a megfelelő időben
- előre tételesen megszervezetter a felhasználó rendelkezésére álljanak.

Ennek végrehajtása érdekében e tevékenység **alapvető feladata**, hogy **békeidőben szervezze meg és biztosítsa:**

- a felhasználók igényeinek összhangját a tényleges feladatokkal,

¹ Nagy István mk. alezredes, HM GTH “M” eszköz és készlettervezési osztályvezető.

- az igények pontos specifikálását, mennyiségi és minőségi adatok meghatározását,
- az igények és a kielégítésükre rendelt nemzetgazdasági kapacitások egyeztetését,
- a nemzetgazdasági kapacitások tételes előzetes jogi erővel bíró lekötését,
- a kapacitásképeségek teljesíthetőségének rendszeres ellenőrzését,
- az igénylő katonai szervezetek rendszeres és tételes tájékoztatását,
- az igények és kielégítésüket szolgáló kapacitások rendszeres felülvizsgálatát, egymásnak történő folyamatos megfelelésük biztosítását.

A minősített időszakai tervezést szabályozó alapvető jogszabályok

1. Az **1949. évi XX. törvény „A Magyar Köztársaság alkotmánya” II. fejezet 19. §**, amely a hadiállapot, rendkívüli állapot és a szükségállapot fogalmával és kihirdetésének jogköreivel foglalkozik.
2. Az **1993. évi CX. törvény IX. fejezet**, amely a rendkívüli állapot, a szükségállapot és a veszélyhelyzet idején alkalmazandó részletes szabályokat tartalmazza, többek között a honvédelmi igazgatás körében alkalmazható, a közigazgatásra, a közrendre és a közbiztonságra, az igazságszolgáltatásra, valamint a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségre vonatkozó rendkívüli intézkedéseket.
3. A **1041/1994. (V. 31.) Korm. határozat** a nemzetgazdaság védelmi felkészítése tervezéséről és a védelmi célú tartalékolási tevékenység szabályozásáról, amely módszertani útmutatót ad a nemzetgazdaság védelmi felkészítése tervezéséhez és tisztázza a minősített időszak fogalmát (vészhelyzet, szükségállapot, rendkívüli állapot), a tervezésben résztvevő szervezet, a minősített időszakai igények kielégítési módjait, az információs rendszert; valamint módszertani útmutatót ad a védelmi célú tartalékolási tevékenység szabályozásához.
4. A honvédelmi miniszter **64/1995. (HK. 1/1996) HM Utasítása** a Honvédelmi Minisztériumnak és egyes háttérinté-

ényeinek, valamint a Magyar Honvédség Parancsnokságának a rendkívüli állapot időszaki igények tervezésével összefüggő tevékenységének szabályozásáról, amely a kormányhatározat tárcát érintő feladatainak leszabályozása.

5. A **Magyar Honvédség vezérkari főnökének 24/1996. (HK. 9.) intézkedése** a Magyar Honvédség rendkívüli állapot időszaki igényeinek tervezésével összefüggő tevékenységek hatálybalépéséről, amely a miniszteri utasítás végrehajtására intézkedik.

A Magyar Köztársaság 1999-es NATO csatlakozásával jelentős változás állt be a Magyar Honvédség felé támasztott követelmények vonatkozásában. A minősített időszakot érintő NATO szabályozások és a megváltozott gazdasági körülmények miatt szükségessé vált a nemzetgazdaság védelmi felkészítése tervezésének és a védelmi célú tartalékolási tevékenység szabályozásának átdolgozása. A kormányhatározat átdolgozása és a HM összevonása a Honvéd Vezérkarral egy olyan új helyzetet teremt a minősített időszak tervezésben, amely a jelenleg hatályos HM utasítások módosítására is kihatással van.

A minősített időszak tervezés jelenlegi folyamatai

A jelenlegi tervezési rendszer alatt azt kell érteni, hogy ez a rendszer a jelenleg érvényben lévő jogszabályok alapján működik, és amelybe még nem került a HM GTH mint szervezet és az általa kidolgozott új rendszer beillesztésre, annak ellenére, hogy a feladat nagy része már a HM GTH által kerül végrehajtásra.

A minősített időszak tervezés **jelenlegi** rendszerében, illetve folyamatában a **Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar** tervező szervezetei vesznek részt. A HM szervek alapvetően a Magyar Honvédség által megfogalmazott, összeállított minősített időszak eszköz, anyag és szolgáltatás igények továbbítását végzik a nemzetgazdaság szereplői felé az illetékes minisztériumokkal együttműködve.

A Magyar Honvédség minősített időszak eszköz, anyag és szolgáltatás igényeinek összeállítását a MH logisztikai tervező szervezetei (MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság – MH ÖLTP) a hadműveleti (HVK Hadműveleti Csoportfőnökség) és haderő (HVK Haderőtervezési Csoportfőnökség) tervezési blokkokkal történő együttműködés keretében végzik. A minősített időszak eszköz, anyag és szol-

gálatás igények tartalmazzák az „M” készletek feltöltéséhez, valamint a MH alkalmazására készített hadművelési tervekben megfogalmazott feladatok végrehajtásához szükséges erőforrásigényeket.

Az együttműködés alapvetően a tervezéshez szükséges alapadatok szolgáltatására, a tervek pontosítására és az igények megfogalmazására terjed ki.

A minősített időszakai tervezés jelenlegi folyamata (*lásd 1. sz. ábra*) röviden *az alábbiakban foglalható össze:*

- A katonai szervezetek az „**Információs Kapcsolati Rendszer**”-ben jelentenek az „M” anyagi feltöltöttségi helyzetükről, a békében meglévő személyi állományukról és technikai eszközeikről, és a hadiszükségletükről.
- Az MH anyagnemfelelős szolgálatfőnökségei a hadművelési tervezési rendszerben a haderő várható feladatainak megfelelően elkészítik a következő évre vonatkozó minősített időszakai anyagi számvetéseket. *Ezeket a számvetéseket az MH és a HVK illetékes szervei összesítik és megküldik a HM részére.*
- A HM az MH minősített időszakai igényeit elemzi, csoportosítja, szétbontja illetékes minisztériumok szerint és megküldi az érintett minisztériumoknak a kielégíthetőség vizsgálatának céljából.
- A felelős teljesítő minisztériumok megvizsgálják az igényeket teljesíthetőség szempontjából. Megkeresik a számításba vehető teljesítő szervezeteket és azon gazdálkodó szervezetekkel, amelyek vállalják az igények teljesítését, szerződést kötnek. A **Gazdasági Minisztérium** felügyeli a többi felelős teljesítő minisztérium ezirányú tevékenységét. Az igények teljesíthetőségéről az érintett minisztériumok visszajelzést adnak a HM részére, és megküldik az előszerződések 1-1 példányát. A visszaigazolásokat és az előszerződések másolatait a *HM megküldi az MH szolgálatfőnökségeinek.*

Az MH minősített időszakai igények összeállításának folyamata

Az MH minősített időszakai igényeinek összeállítása során a tervező szervezetek alapvetően két forrásból kapnak alapadatokat az igénytervek elkészítése során. *Ezek az alábbiak:*

- A Magyar Honvédség hadműveleti alkalmazási terve.
- A katonai szervezetek „M” anyagi harcérték jelentése.

A Magyar Honvédség hadműveleti alkalmazási tervei alapján a katonai, hadműveleti feladatok végrehajtása érdekében az alkalmazásra kerülő erők részére számvetik a szükséges erőforrásokat (eszközöket, anyagokat, szolgáltatásokat). A hadművelet során keletkezett veszteségek (felhasználás, vissza nem térülő veszteségek, javítási kapacitások) pótlásához szükséges erőforrások adják a minősített időszakai igények egyik részét. Ezen igényeket a minősített időszak során a nemzetgazdaságnak kell biztosítania elsősorban hazai gyártásból, céltartalékokból, illetve lehetőség esetén importból.

A minősített időszakai igények nagyobb részét jelenleg azok az igények teszik ki, amelyek az „M” készletek hiányából adódnak. Az „M” anyagi harcérték jelentésekben a katonai szervezetek jelentik azon erőforrás hiányukat, melyek a jelenlegi szabályzók alapján az „M” készletek megalakításával a szervezetek rendelkezésére kellene, hogy álljon. Azonban a költségvetési hiánygazdálkodás következményeként a készletek nagy részét a katonai szervezetek felélték a béke időszakban folyó katonai felkészítés, kiképzés során és azok visszapótlására nem került sor az említett körülmények miatt.

A Magyar Honvédség minősített időszakai igényeinek összesítése során az MH ÖLTP az MH utaltsági rendjének megfelelően figyelembe veszi a HM és háttérintézményei által összeállított minősített időszakai igényeket is (pl. gyógyszer igény).

A fenti két forrásból és az együttműködések eredményeként *valamilyen szintű* igények a rendkívüli állapot időszakára megtervezésre, a nemzetgazdaság által teljesítendő feladatok és azok tartalma pontosításra kerülnek.

A katonai és logisztikai tervező szervezetek tervezési folyamatai

A minősített időszaki erőforrás (eszköz, anyag és szolgáltatás) igények tervezési folyamata, mint az már említésre került, két fő részre oszlik. Az egyik, amelyik elsősorban igényli a nemzetgazdasági támogatást, ez a hadműveleti alkalmazási tervekben meghatározott feladatok alapján tervezett, a másik pedig az „M” anyagi harcérték jelentés alapján az „M” készletek feltöltéséhez szükséges erőforrások.

A Magyar Honvédség hadműveleti alkalmazását az ország védelmi képességeinek, valamint a szövetségi kötelezettségek figyelembevételével a **HVK HDMCsF-ség** tervezi meg, amelynek során meghatározásra kerülnek az egyes katonai szervezetek konkrét feladatai térben és időben egyaránt.

Az így meghatározott feladatokhoz hozzárendelésre kerülnek az **MH ÖLTP** szakemberei által a feladatok végrehajtásához szükséges erőforrások (eszközök, anyagok, szolgáltatások) a veszteségek pótlások figyelembevételével. Ezen erőforrások a hadművelet során a MH készleteinek folyamatos feltöltését szolgálják és a nemzetgazdaság által kell, hogy biztosításra kerüljenek.

A hadműveleti feladatokhoz az erőforrások tervezése a szakanyag-nemfelelős szolgálati ágak (szakágak) által kiadott, valamint a különböző hadműveleti és veszteség normák alapján kerül végrehajtásra. A NATO normák még nem minden területen kerültek átvételre, illetve bevezetésre a hadműveleti tervezés során.

Az „M” anyagi harcérték jelentéseket, amelyek alapján megállapítható készlethiány, a katonai szervezetek készítik el és küldik meg az **MH ÖLTP ellátó központjainak** további feldolgozásra. Az ellátó központok a jelentett hiányokat megvizsgálják és amennyiben azokat saját készleteikből pótolni tudják, akkor azt a katonai szervezetek részére soronkívüli ellátás formájában biztosítják.

A készlethiány pótlásának alapja az, hogy az érvényben lévő intézkedések szerint a katonai szervezetek „M” készleteinek feltöltve, illetve „M” utalványon biztosítottak kell lenniük. Az ellátó központok az „M” anyagi harcérték jelentésben minden olyan eszköz-, anyag-, szolgáltatáshiányt tovább jelentenek a szakmai előljáró szolgálatok felé, amelyeket nem tudnak a katonai szervezetek részére biztosítani, illetve saját „M” készletükben hiányként jelenik meg.

Az „M” készletek szintjének tervezése és megalakítása, valamint fenntartása a már említett szakanyagnemfelelős szolgálati ágak (szakágak) által kiadott, valamint a különböző hadművelleti intézkedésekben meghatározott normák alapján történik.

2001. szeptember és október hónapban – a **MH ÖLTP** vezetésével és **szakágaival** egyeztetett időpontban – végrehajtásra kerültek a MH ÖLTP alárendelt szakágainál a minősített időszakai logisztikai tervek felülvizsgálatával és az „M” normázottság helyzetének felméréseivel kapcsolatos interjúk.

Az interjúkészítés célja az volt, hogy felmérjük a minősített időszakai eszköz, anyag és szolgáltatási igények összeállításának folyamatrendjét, valamint a minősített időszakai normázottság helyzetét, összegyűjtsük azokat a szabályzókat, utasításokat, belső rendelkezéseket, amelyek a fenti tárgyban hatályosak.

A szakágak általában rendelkeznek a minősített időszakot szabályozó utasításokkal, intézkedésekkel, azonban csak néhány szakág rendelkezik ideiglenes tábori hadinormával, amely kifejezetten a minősített időszakai tevékenységek normáit tartalmazza. Általában feladathoz kötött, elemi normagyűjteményeik ezen időszakra nincsenek. Béke normagyűjteményekkel azonban a repülő és az elektronikai szakterület kivételével minden szakág rendelkezik.

A szabályzók és a normagyűjtemények a szakági főnökségeken, alosztályokon, az ellátó központoknál és a csapatoknál is megtalálhatóak, amelyeket a szakágak és tervező szervezetek az „M” időszakai igények összeállításánál, továbbá a szükségletek számvetésénél, az ellátás megtervezésénél, a technikai kiszolgálások tervezésénél alkalmazzák.

Nem minden szakág és azok nem minden tevékenysége került lefedésre normákkal, illetve az „M” időszakai katonai feladatok nagy része nem rendelkezik normatívákkal, vagy mutatószámokkal. A normák nagy részének átdolgozása szükséges, mivel döntő többségük az 1970-es évek előtt keletkeztek és a NATO-hoz való csatlakozással a szövetségi rendszer követelményeihez való igazításuk is aktuálissá vált. Több szakágnál tervezik a tábori hadinormák, illetve az egyéb normagyűjtemények NATO követelmények szerinti átdolgozását is.

Az „M” időszakai eszköz, anyag és szolgáltatási igények alapvetően a **1041/1994. (V. 31.)** kormányhatározat, a **64/1995. (HK. 1/1996)** HM utasítás, a **03/1992.** MH ATFCSF intézkedés előírásainak alapján kerülnek meghatározásra.

Alaputasításként szerepel továbbá a **Fegyverzeti és Technikai Eszközök Eszközjegyzéke** és számos szakági főnöki utasítás, az állománytáblák és az ideiglenes tábori hadinormák.

Az eszközök, anyagok és szolgáltatások nagy többségében a **Fegyverzeti és Technikai Eszközök Cikkjegyzéke**, az ideiglenes tábori hadinormák, egyéb cikkjegyzékek, valamint a **HETK** kódjegyzékek alapján kerülnek azonosításra.

Az igényelt mennyiség meghatározásának alapja az „M” anyagi harcérték, a prognosztizált veszteségek, a béke hiányok összege, valamint a minősített időszakai létszám alapján számított szükségletek és a béke időszakban rendelkezésre álló készletek közötti különbség. A kiképzés-technika vonatkozásában az igényelt mennyiséget az „M” kiképzési feladatok határozzák meg. A mérésügy területén az éves helyzetjelentés a katonai szervezetek igényeit tartalmazza, mivel norma szerinti ellátás nincs, így az gyakorlatilag igény alapján történik.

A szolgálati ágak nagy többsége a mindenkori aktuális beszerzési árakkal számol, kivétel az élelmezés és a ruházat, ahol átlagolt beszerzési árakkal, illetve az adott évre érvényes elszámoló árakkal számolnak. Az elhelyezés és a kiképzés technika területén nem történik minősített időszakai beszerzés, illetve szolgáltatás.

A veszélyeztetettségi időszak igényeinek ütemezését alapvetően a csapatok szükséglete, a készletfogyás mértéke, illetve az a követelmény határozza meg, hogy lehetőség szerint a készletek feltöltöttsége a veszélyeztetettségi időszak végére közel 100 %-os legyen. A legbonyolultabb az ütemezési igényeket a repülő műszaki szakterületen meghatározni, mivel igényeik importból származnak. Az elhelyezés és a kiképzés technika területén a veszélyeztetettségi időszakai igények nem kerülnek ütemezésre, mivel már békében rendelkeznek a szükséges eszközökkel, anyagokkal.

A háborús időszak eszköz, anyag és szolgáltatás igénye meglehetősen eltérő módon kerül meghatározásra. Az elektronikai szolgálatnál a **HVK HDM CsF-ség veszteség számításai**, illetve a tényleges szükségletek alapján, a fegyverzetnél az elrendelt 30 napos készletek, javítási normák és normaidők alapján, a közlekedés, üzemanyag, élelmezés, ruházat és az elhelyezés vonatkozásában az ideiglenes tábori hadinormák, illetve a háborús hadinormák alapján, a műszakinál – mivel elsősorban javítási igények jelentkeznek – az „M” javító kapacitás és a veszteségszámvetések alapján kerül meghatározásra.

A hadiipar és a nemzetgazdaság lehetőségei határozzák meg, hogy az adott szolgálat igényei milyen formában kerülnek kielégítésre. A speciális haditechnikai eszközök vonatkozásában a rögzített ipari kapacitás lekötése a meghatározó. Azon szolgálati ágaknál, amelyek részére béke időszakban is folytatnak hasonló termelést a nemzetgazdaságban, az igények kielégítése folyó termelésből történik. Az elhelyezés és a kiképzés technika vonatkozásában a minősített időszakai szükségletek már béke időszakban is rendelkezésre állnak. A vegyivédelem területén vannak államigazgatási felmérés után biztosítandó igények, melyek olyan területeken jelentkezők, amelyekre a közelmúltban nem volt igény, illetve olyan feladatra, amelyre nem rendelkeznek gyártóval, illetve vállalkozóval.

Egyes szolgálati ágak nem vagy csak részben rendelkeznek adatokkal a beszállítóknál, (elektronika, humán, műszaki, térképészet), mások teljes körű információkkal rendelkeznek, mert a béke beszállítók a minősített időszakai igénykielégítőik is (közlekedés, üzemanyag, ruházat, élelmezés).

A jelenlegi tervezésben csak a nemzetgazdasági igények kerülnek megfogalmazásra, míg azon „M” időszakai igények, amelyek a tárca folyó költségvetéséből kerülnek kielégítésre nem jelennek meg a költségvetésben elkülönítve, vagy legalább megjelölve.

A tervezés során az 1041/1994. Korm. határozat mellékleteiben előírt táblázatokot használják a tervező szervezetek. Ezen táblázatokban az igényelt erőforrások *menyiségi és érték* szerinti kimutatásban, valamint a rendkívüli időszak felosztásának megfelelően *veszélyeztetettségi, helyreállítási és háborús időszakra* bontva kerülnek bemutatásra.

A piacgazdaság körülményeihez igazodó egyik legfontosabb alapelv, hogy a rendkívüli állapot időszakai igények kielégítésének tervezése a Honvédségben is a nemzetgazdaság folyamataiban megfigyelt, statisztikai és egyéb módon előállított tényadatokon alapuló **követő tervezési módszerrel** történik.

Az igények következő alapvető típusokba sorolhatók be:

A) Eszközök, objektumok és szakemberek igénybevétele

E csoportba kell sorolni a Honvédség által igényelt egyes, a nemzetgazdaságban **megelevő** technikai eszközöket, polgári objektumokat, a tartalékos személyi állományt, a honvédség részére meghagyásban részesített szakembereket.

B) Folyó termelésből és készletből történő igény

A honvédség részére szükséges eszközök, anyagok és szolgáltatások azon körét, melyeket *folymatosan üzemelő* hazai termelő-, szolgáltató kapacitások állítanak elő (és/vagy készleteznek), és amelyekből a szükséges feltételek biztosítása esetén a rendkívüli állapot időszakai igény teljes mértékben és kellő időben kielégíthető, folyó termelésből (készletből) teljesíthető igények közé kell sorolni.

E csoportba tartoznak a működő hazai kapacitásokon ismert átfutási idővel előállításra kerülő termékek, szolgáltatások többsége, energiahordozók, élelmiszerek, egyéb ipari és mezőgazdasági termékek és részben (10-15%-ban) a gyógyszerek is. Ide sorolandók a törvény alapján kötelező készletezési előírás szerint a forgalmazónál tárolt anyagok (pl.: üzemanyag) és általában a nemzetgazdaságban készletezett, közvetlenül nem védelmi célú termékek (termeléshez szükséges alapanyagok, egyes alapvető fogyasztási cikkek).

C) Védelmi célú tartalék igény

A Magyar Köztársaság Kormánya a nemzetgazdaság egésze részére az alkotmányban meghatározott minősített helyzetekben felhasználható **védelmi célú tartalékot (ÁT)** és **rögzített ipari kapacitást (IK)** tart fenn, amelyet a Honvédség – az előzetesen megadott igényeire tárolt mennyiségben – is felhasználhat. Az ÁT és IK összetételét, valamint a tartalék rendeltetését figyelembe véve, *a Honvédség igényei az alábbi tartalékkészletekbe sorolhatók be:*

a) Gazdaságbiztonsági Tartalék (GT)

A Honvédség rendkívüli állapot időszakai működését jelentősen befolyásoló, *alapvetően fontos* energiahordozókat, import alapanyagokat, kohászati, vegyipari, papír-, nyomda-, egyéb ipari és élelmiszeripari termékeket tartalmazhat. A **GT** vagyoneértékéről, összetételéről a Kormány dönt.

A GT-vel történő gazdálkodás folyamatának irányítását a Gazdaságbiztonsági Tartalékolási Tárcaközi Bizottság (GTTB) végzi, amelyben a Honvédség érdekeit a Honvédelmi Minisztérium képviseli.

b) Állami Egészségügyi Tartalék (ÁEüT)

A Polgári szükségleteken kívül a Honvédség háborús sérültjeinek ellátásához szükséges gyógyszereket, gyógyászati anyagokat és eszközö-

ket, valamint a szükségkórház-rendszer működését biztosító felszereléseket tartalmazhat.

c) Állami Céltartalék (ÁC)

A Honvédség részére biztosított ÁC a Honvédség rendkívüli állapot időszakai igényei kielégítéséhez szükséges nélkülözhetetlen anyagokat, alkatrészeket, félkész- és késztermékeket tartalmazhat, amelynek felügyelője a kijelölt illetékes minisztérium.

A készletek fejlesztése a Pénzügyminisztérium védelmi felkészítési célú központi költségvetéséből pénzeszközzel történik.

A Honvédelmi Minisztérium felügyelete alá tartozó ÁC készletek tárolását, nyilvántartását, kezelését, fejlesztését, selejtítését, az anyagnem szerint illetékes szolgálatfőnökség – alárendeltjei útján – végzi. Fenntartási költségeit az anyagnem szerint illetékes szolgálatfőnökség saját költségvetési keretéből tervezi, fedezi.

d) Rögzített Ipari Kapacitás (IK)

A tartalékolás különleges formája. A polgári és egyéb igényeken kívül a Honvédségnek alapvetően fontos termékek gyártásához, vagy javításához szükséges, adott időszakban aktivizálható kapacitás (hidegkapacitás) igényeket tartalmazhat.

A fenntartási költségek fedezetét a Pénzügyminisztérium a védelmi felkészítési célú központi költségvetésből biztosítja a teljesítő szervezetekkel szerződést kötő minisztérium részére. A fenntartási költségtérítés összegének elosztásáról évente a Kormány dönt.

D) Importigény

A Honvédség azon igényei, amelyek az előző igénytípusokkal nem biztosíthatók, az Importigény kategóriába sorolhatók. Az igények e csoportba való sorolásánál figyelembe kell venni, hogy az érvényben lévő nemzetközi egyezmények és egyéb tiltó rendszabályok következtében az import szerepe a rendkívüli állapot időszakai igény-kielégítésben csak korlátozott lehet. Ezért az importbeszerzéseket úgy kell tervezni, hogy azok lehetőleg a veszélyeztetettségi időszak elején kerüljenek végrehajtásra.

E) Államigazgatási felmérés után biztosítható igény

A Honvédség azon igényei, amelyekre gyártó, szolgáltató megjelölési javaslatot a Parancsnokság nem tud tenni, az államigazgatási felmérés után biztosítható igény kategóriába sorolhatók.

Ebben az esetben a gyártó, szolgáltató szervezetek felkutatása, kapacitás biztosítása – a Parancsnokság javaslata nélkül – az illetékes minisztérium feladata.

A minősített időszakos tervek tényadatainak elemzése (1994 – 2002)

A minősített időszakos tervek 1994. – 2002. évek tényadatait elemezve megállapítható, hogy a nemzetgazdaság védelmi felkészítése, a védelmi célú tartalékolási tevékenység megvalósítása, a Magyar Honvédséggel szemben támasztott jogszabályi követelmények érvényesítése érdekében a minősített időszakos igény fő összege 1994. évhez viszonyítva 2002. évben a többszörösére növekedett, a változás **559,49 %**-os.

Az adatok tükrözik a Magyar Honvédség eszközei létszámában bekövetkezett (egyre több az elhasználódott, hadihasználatra csak gyári javítás után alkalmas eszköz), illetve a haderő reform kapcsán végrehajtott szervezeti változások, valamint hazánk NATO-hoz való csatlakozásának hatását, továbbá a nemzetgazdaságban bekövetkezett változásoknak az árszínvonalra gyakorolt hatását is.

Az 1997. – 2002. év terv adatainak a minősített időszakos igények megoszlását és a biztosítás típusa szerinti csoportosítását illetően a felhasznált forrásadatok szerint megállapítható, hogy az igények biztosítása során **a vizsgált időszakban átlagosan:**

- az államigazgatási felmérés utáni biztosítás 2%-kal csökkent,
- az import aránya 5%-kal emelkedett,
- a rögzített ipari kapacitás vonatkozásában szintén 5%-os a növekedés,
- a védelmi célú tartalékokat érintően 6% volt a csökkenés mértéke,
- a folyó termelés részaránya pedig 8%-kal növekedett.

Összességében – a tényadatok figyelembevételével – **megállapítható**, hogy az államigazgatási felmérés utáni biztosításról, az importról és a védelmi célú tartalékképzésről elmozdulás történt, a rögzített ipari kapacitás és a folyó termelésből megvalósuló igénybiztosítás javára.

Az igényeket részleteiben, a biztosítás típusa szerint évenként elemezve megállapítható, hogy a folyó termelésből való lebiztosítás 1997-ben, a százalékos megoszlásban igen jelentős arányt képvisel, 1998-ban pedig már közel felét teszi ki az összes igény fedezetének. 1999-ben valamivel ismét növekedett a mértéke, majd az azt követő két évben változás nem történt. Ezt követően mindez 2002-ben a tervek szerint csekély részben csökken. *A védelmi célú tartalék szerepe 1998-ra 4 %-kal, 1999-re pedig 1 %-kal csökkent. Az így elért részesedés aránya a következő években történő stagnálást követően 2002. évre szintén 1%-kal csökkent.*

Ennek magyarázataként részben az szolgál, hogy egyrészt megtörtént az elavult eszközök kivonása a készletekből, valamint a létszámcsökkentés folytán kevesebb felszerelés is elegendő, tehát nincs szükség a selejtezés utánpótlására. Másrészt a folyó termelésből történő biztosítás 1997-hez viszonyított jelentős (10 % körüli) növekedése annak tudható be, hogy vannak folyamatos beszállításra képes cégek, valamint az MH tároló kapacitásai nem engedik meg, hogy a szükséges mennyiséget tárolja, míg egy adott cég képes annak tárolására (lásd üzemanyag – MOL Rt.). A védelmi célú tartalékok csökkenésében jelentős szerepet játszik azok fejlesztésének elmaradása és így az igények más biztosítási lehetőségre történő átcsoportosítása.

A rögzített ipari kapacitás 1997-ben és 1998-ban egyező mértékű volt, majd a következő három évben csökkent. 2002-re azonban ez az arány szinte duplájára módosult. E célkitűzés megvalósulása előnyös lenne abból a szempontból, hogy így közel egyötöd részt tenne ki a lebiztosításban, amire biztosan számítani lehet. Azonban figyelembe kell venni, hogy a termelő vállalatok rögzített ipari kapacitásukat csak akkor kötik le, amennyiben ez gazdaságilag előnyös számukra.

Az import részaránya 1998-ra emelkedett és évente 1-1 százalékkal csökkent 2000-ig bezáróan, majd az azt követő évben változatlan maradt. 2002-re pedig csak 1/5-öd részben van jelen az igények lefedésében. Ebben az orosz reláció csökkenése is nagy szerepet játszik. Az adatokból állapítható meg, hogy a nemzetgazdaság fejlődésével összhangban az import részaránya csökkent.

Az igények teljes lefedettsége érdekében jelen van az államigazgatási felmérés utáni „hiánypótlás”, amely 1998-ra jelentősen lecsökkent, így az igénybiztosításban alig képviselteti magát. Az arány 1999-re némileg emelkedett és 2001-ig változatlan maradt. A prognózis 2002-re sem jelzett jelentősebb növekedést, ami arra enged következtetni, hogy számottevően nem változik azon igények biztosításának módja, amelyekre jelenleg nincs gyártó cég és a minősített időszakban határozati úton kerülne kijelölésre.

Az 1997. – 2002. évi minősített időszakai igények adatainak átlagát csoportosítva a biztosítás típusa szerint (*lásd 1. sz. grafikon*), megállapítható, hogy *az igények összetételében átlagosan:*

- a folyó termelés 49 %-os,
- az „M” idejű folyó termelés 1 %-os,
- az import 26 %-os,
- a rögzített ipari kapacitás 13 %-os,
- a védelmi célú tartalék 7 %-os, részarányt képvisel.

A nemzetgazdasági erőforrások igénybevételének a *rendkívüli állapothoz* kapcsolódó időszakok igényei 2002. évben legnagyobb részben a veszélyeztetettségi-, kisebb arányban a háborús- és közepes mértékben pedig a helyreállítási időszakhoz kapcsolódik.

A tervadatok fő összegeinek százalékos alakulását 1994. évhez viszonyítva *a 2. sz. grafikon* mutatja be, a változás 2002. évben 559,49 %-os.

Az 1997. – 1999. évek adatai alapján a *rendkívüli állapothoz* kapcsolódó időszakok, valamint igényfajták szerinti csoportosítására vonatkozóan megállapítható, hogy a minősített időszakai igényeknél, a veszélyeztetettségi időszak tekintetében nagymértékű, míg a háborús- és a helyreállítási időszakoknál kismértékű növekedés következett be. *A veszélyeztetettségi időszakban történt nagymértékű növekedés arra vezethető vissza, hogy az MH készleteiből kikerültek az inkurrens eszközök és anyagok, amelyek pótlására nem áll rendelkezésre pénzügyi fedezet, így a készlethiányok megjelenítésre kerülnek a nemzetgazdasági igények között, ami alapvetően a minősített időszakai tervek realitását kérdőjelezi meg.*

A vizsgált időszak 1994.-2002. év adatainak fő összegeit elemezve és az 1998. évhez viszonyítva megállapítható, hogy a Magyar Honvédséggel szemben támasztott jogszabályi követelményekkel összhangban, dinamikusan változik az ország védelmére és a szövetségi kötelezettségekre történő katonai felkészülés; különösen napjainkban, 2003-ban.

Az 1994. és 1995. évben még töredéke, csak egyharmada volt a minősített időszakai igény az 1998. évinek. 1996-ra viszont mindez már valamivel több, mint 50 % fölé emelkedett, ami az előző évhez (1995) viszonyítva 63, 62% növekedést jelent. Ez a tendencia 1997. évben is megmaradt, sőt csekély mértékben, pozitív irányban változott 1996-hoz képest, ami 66, 65 %-os növekedés jelentett. 1998-tól 2000-ig bezárólag viszont évről-évre 10% körüli növekedés figyelhető meg az igények alakulásában. A 2001. évi igény változatlan maradt az előző évhez képest, ami a haderő átalakítás miatt elmaradt minősített időszakai igények pontosításával magyarázható. A számadatokból is jól megfigyelhető, hiszen a 2002-re előirányzott igény 1998-hoz képest már közel 86 %-kal magasabb, 2001-hez képest pedig 47 %-kal több. A vizsgált időszak első évéhez, 1994-hez viszonyítva pedig már csaknem 5, 6-szeres az arány.

A jelenlegi erőforrás igényterv rövid értékelése

A jelentés a Magyar Honvédség Vezérkari Főnökének **24/1996. /HK 9./** számú intézkedésben meghatározottak szerint került elkészítésre és felterjesztésre. A terv tartalmaz egy rövid szöveges részt és a kormányhathatározat, valamint a **64/1995. HM utasításban** előírtaknak megfelelően táblázatos kimutatásokat a minősített időszakai igényekről, azok kielégítési módokonkénti csoportosításában.

A szöveges jelentésben a rendkívüli állapot időszakának módosított igényei és az ezzel összefüggő feladatok előző évi végrehajtásának tapasztalatait, problémáit, értékelését tartalmazó összesített igények nem kerültek részletesen értékelésre.

A szöveges értékelés nem terjed ki arra sem, hogy az igényelt erőforrások biztosítása esetén milyen feladatok végrehajtása lehetséges, illetve nem biztosítása esetén melyek nem hajthatók végre. Ezzel együtt nem állapítható meg az sem, hogy a feladatok teljesítése, illetve nem teljesítése milyen katonai, védelmi képességek jöhetnek létre vagy nem jönnek létre.

A tervezés során a minősített időszaki igények létszámadatai az anyagnemfelelős szolgálatoknál nem egységesen a 2002. évre kerültek tervezésre. Egyes szolgálatnál az MH átalakítási létszámadatokkal is számoltak.

Nem került szöveges értékelésre a vegyi-védelmi, egészségügyi, közlekedési, térképész, kulturális, mérésügyi szakterület.

A mellékletek (terv táblázatok) vizsgálata során megállapítható, hogy:

- Az igényelt ***”termék / szolgáltatás”*** rovatban BTO (Belföldi Termék Osztályozás), HTJ (Hadiipari Termékjegyzék), HR (Harmonizált Rendszer), TEÁOR (Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere) szám a ruházati és az egészségügyi szakterület kivételével hiányosan került kitöltésre, tehát az igények nem azonosíthatók pontosan.
- A ***”megnevezés”*** rovatban (termékféleség) nem került részletesen kibontásra (konkrétan megnevezve) az igényelt eszköz, anyag és szolgáltatás típus és kialakítás szerinti bontásban, csak termékcsoportok vannak meghatározva (pl. abroncs köpenygyártás – mivel minden egyes típusú gépjárműhöz más és más típusú abroncs kell, így milyen típusú abroncs biztosítása szükséges).
- Az ***”egységára”*** rovatban a megjelölt egységárak nem lehetnek pontosak annak köszönhetően, hogy az igények megnevezése nem konkrét (termékcsoportok kerültek megnevezésre).
- A ***” béke időszak éves felhasználása”*** rovatban nem kerülnek kitöltésre sem a mennyiségi, sem az érték mutatók.
- A ***”megjegyzés”*** rovatban több szakterületnél (páncélos- és gépjármű-technikai, műszaki-technikai, élelmezési, közlekedési szakterület) hiányzik, illetve hiányos a szolgáltató, gyártó szervezet megnevezése.

Következtetések az igénytervekre vonatkozóan

A jelenlegi tervezési rendben a megadott igények megalapozottsága azért kérdő-jelezhető meg, mert alapvetően nem mutatható ki, hogy **az adott igény milyen feladat végrehajtása érdekében** született. Tehát a tervezés nem feladat orientált, hanem csak egyes erőforrás igények (natúrálíák) jelennek meg igényként.

Ennek következtében nem kapcsolhatók össze és nem vizsgálhatók az „M” időszaki katonai feladatok és az azokhoz kapcsolódó erőforrások reális megítélése, ami a megalapozottság alapvető kritériuma lenne.

Az „M” időszaki katonai feladatok nagy része nem rendelkezik normatívákkal, vagy mutatószámokkal, illetve nem kapcsolható az erőforrás igényhez a költségigény és nem kerül képzésre a költségvetési igény.

A jelenlegi tervezésben csak a nemzetgazdasági igények kerülnek megfogalmazásra, míg azon „M” időszaki igények, amelyek a tárca folyó költségvetéséből kerülnek kielégítésre nem jelennek meg a költségvetésben elkülönítve, vagy legalább megjelölve. Így valójában nem választhatók szét a béke és „M” időszaki eszköz-, anyag- és szolgáltatás igények, nem tervezhetőek pontosan az „M” időszaki igények költségei.

Az 1994.-2002. év tervadatainak fő összegeit vizsgálva megállapítható, hogy a Magyar Honvédséggel szemben támasztott jogszabályi követelményekkel összhangban, dinamikusan változik az ország védelmére és a szövetségi kötelezettségekre történő katonai felkészülés, ami kivont, előregedett technikai eszközöket, anyagokat felváltó eszközök, anyagok és az üzemeltetésükhöz szükséges szolgáltatások nemzetgazdaságból történő lebiztosításának folyamatos növekedését eredményezte.

A tervekben használt **termékcsoport azonosító rendszerek (BTO, HTJ, HR, TEÁOR)** kód rendszere jelenleg *nem kapcsolható sem a HETK-hez, sem a NATO kodifikációs rendszerhez*, ezáltal a tervezett igények nem azonosíthatók be egyértelműen sem a szakágak, sem a nemzetgazdaság által.

A termék csoportonkénti meghatározás *nem teszi lehetővé* az eszközök, anyagok és szolgáltatások *pontos, konkrét specifikálását* és azok előszerződésben történő lebiztosítása során a beszerzésekhez hasonló részletes műszaki paraméterek előírását a gyártó (hideg kapacitást fenntartó) cég részére.

A tervben szerepeltetett *egységárak* csak *átlagolt*, termékcsoportra megállapított árak lehetnek, ezért azok nem mutatják az igények pontos, de még a közgazdaságilag elfogadható becsült költségét sem, ami egyértelműen ahhoz vezet, hogy nem lehet reálisan megtervezni az „M” időszaki igények költségeit.

A béke időszak éves felhasználásának kimutatása megítélésem szerint nem szükséges az „M” időszaki igénytervezéshez, így a fenti rovat szükségtelen (törölni kell), amit az is mutat, hogy nem került kitöltésre a tervekben.

A szolgáltató, illetve gyártó szervezet feltüntetése csak javaslatként szerepelhet, azonban nem feltétlenül szükséges a megnevezése, mivel a szakág nem rendelkezik olyan információkkal az adott szervezetről, ami alapján eldönthető az, hogy képes-e az adott gazdálkodó szervezet a felmerült igények kielégítésére. Ezen kívül a tervezett igény kielégítése (főleg amiatt, hogy termékcsoportok kerültek meghatározásra és nem specifikált eszköz, anyag és szolgáltatás igények) több gazdálkodó szervezet által is történhet.

Az igények tárcaszintű kezelésének feladatai az igénytámasztás időszakában

Az MH által a tárgyévre vonatkozóan összeállított minősített időszaki eszköz, anyag és szolgáltatás igények a Honvéd Vezérkarfőnök jóváhagyásával a jelenlegi rendszerben felterjesztésre került a tárgyévet megelőző év március 15-ig a **HM Haditechnikai Fejlesztési és Beruházási Főosztályra**, amely felelős volt az igények tárcaszintű kezeléséért.

A tárcaszintű kezelés alapfeladata volt a beérkező igények számszaki áttekintése, a kirívóan nagy igények kiszűrése és pontosítása a felterjesztő szervezet tervezőivel, majd ezen igények csoportosítása a különböző igényteljesítő minisztériumok szerint és ügyiratban történő megküldése a HM Védelmi Hivatal, a Gazdasági Minisztérium és az igény kielégítésben érintett további minisztériumok részére.

Az igények azon része, amely folyó termelésből és rögzített ipari kapacitásból kerül kielégítésre, megküldésre kerül a **HM Technológiai Hivatal** részére. *A Hivatal a rendkívüli állapot időszaki – hazai gyártásból,*

folyó termelésből – igények, az igényeket kielégítő gyártók, szolgáltatók ismeretében:

- a) áttekinti a gyártási dokumentációk biztosítottságának helyzetét;
- b) kapcsolatot tart a gyártó, vagy a szolgáltató szervezetekkel, ellenőrzi a gyártási dokumentációk meglétét, érvényességét, a titokvédelmi rendszabályok betartását;
- c) biztosítja a szükséges minősítéssel ellátott gyártási dokumentációkat a gyártók, szolgáltatók részére;
- d) kialakítja, illetve pontosítja a rendkívüli állapot időszakára szóló minőségbiztosítás rendjét, folyamatát.

Az igények azon része, amely importból kerül kielégítésre, megküldésre kerül a **HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatal** részére. A **HM BBBH** szervezi és koordinálja a Honvédség rendkívüli állapot időszaki igényei teljesítésével kapcsolatos hazai és importbeszerzési feladatokat. ***Ennek keretében:***

a) ***Hazai beszerzésekkel kapcsolatban:***

- a rendkívüli állapot időszaki igények és azok teljesítését végző gyártó és szolgáltató egységek ismeretében előkészíti, és naprakészen tartja a beszerzési tevékenységgel összefüggő okmányokat, terveket, megrendeléseket stb.,
- az illetékes minisztériumok által kötött szerződések alapján kapcsolatot tart a gyártó vagy szolgáltató igényteljesítő szervezetekkel és rendszeresen pontosítja, meghatározza a szállítás, az átadás-átvételt stb. módját, helyét, idejét, ütemezését.

b) ***Import beszerzésekkel kapcsolatban:***

- az igények ismeretében a kapcsolatok felvétele nélkül végzi a piacutatást, illetve a gyártók felkutatását. A rendkívüli állapot időszaki igényekről információt, megrendelést nem ad,
- a gyártókból, szolgáltatókból szükség szerint tartalékokat képez arra az esetre, ha a tervezett cég az adott időben a teljesítést nem vállalja,

- előkészíti a megrendeléseket és az importbeszerzések végrehajtására tervet készít,
- kialakítja az importbeszerzések rendkívüli állapot időszaki minőségbiztosításának rendjét, folyamatát.

A tervezett igények kielégítése során a HM megvizsgálta az **Állami Céltartalékból** történő kielégítési módban kért igényeket abból a szempontból, hogy azok között megtalálható-e a HM által kezelt gépjármű alkatrészeket tartalmazó **ÁC** készletből történő igény. A HM tárca ezen **ÁC** készlet felügyelője, mint kijelölt illetékes minisztérium.

A készletek fejlesztése a **Pénzügyminisztérium védelmi felkészítési célú központi költségvetéséből** pénzeszközzel történt, így 2001. évben erre a célra a HM tárca bruttó 10 M Ft-ot kapott, mint programfinanszírozási költséget.

A Minisztérium felügyelete alá tartozó **ÁC** készlet tárolását, nyilvántartását, kezelését, fejlesztését, selejtítését, az anyagnem szerint illetékes **MH Páncélos- és Gépjárműtechnikai Szolgálatfőnökség** végzi. Az **ÁC** készlet kezelésével a **HM Currus Rt.** van megbízva. A készlet a megalakítása óta ugyanazon eszközökhöz tartalmaz alkatrészeket, illetve néhány új eszközökhöz is, azonban a rendszerből már kivont eszközökhöz is tartalmaz alkatrészeket.

A 65/1995. HM utasítás alapján az **ÁC** készlet fenntartási költségeit az anyagnem szerint illetékes szolgálatfőnökség (MH PCGTSZF-ség) saját költségvetési keretéből tervezi, fedezi, míg a készletek fejlesztésére – a rendelkezésre bocsátott pénzeszköz erejéig – tervet készít, a költségkeret felhasználásáról pedig elszámolást. A fejlesztési tervet külön intézkedésre, az elszámolást – ha volt fejlesztési keret – a tárgyévet követő év január 31-ig megküldi a Minisztériumnak.

A tervezés folyamatában a másik fontos védelmi célú tartalék, amelyből az igények kielégítésre kerülhetnek, a **Gazdaságbiztonsági Tartalék** készletek. A Magyar Honvédség a **GT**-ben szereplő igényeit évente pontosítva a HM utasítás előírt módon terjeszti fel. Ettől eltérő pontosítást csak külön intézkedésre hajt végre. A pontosított igények további kezelése a **HM HFBF**-en keresztül valósult meg.

A **GT**-t kezelő **Tartalékgazdálkodási Közhasznú Társaság** a Honvédség részére igényelt készleteket – a piacgazdálkodás viszonyai között

– a rendelkezésre álló pénzeszközök függvényében tölti fel. A meglévő készleteket a MH által megadott ütemezésben bocsátja rendelkezésre.

A GT készletben a Honvédség részére tárolt eszközök és anyagok mennyisége nem minden esetben elégítik ki az igényeket, mivel a készletek a pénzeszközök függvényében kerültek és kerülnek kialakításra, ami azt jelenti, hogy nem az igények határozzák meg a készlet nagyságát, hanem a rendelkezésre álló pénzeszközök. *A Honvédség a készletben lévő eszközök és anyagok frissítését kivásárlással segíti elő, ami csak egyes anyagok (főleg ruházati anyagok) vonatkozásában valósul meg, míg más anyagok (gumiabroncs) és eszközök (vegyivédelmi védőfelszerelés) esetében a szűkös költségvetési keretek miatt ez nem valósul meg, illetve a vegyivédelmi eszközök mennyisége nem éri el az igény szintjét, a gumiabroncsok döntő többsége pedig már nem használható fel.*

A GT-vel történő gazdálkodás folyamatában a Gazdaságbiztonsági Tartalékolási Tárcaköz Bizottság (GTTB) ülésein a Honvédség érdekeit a Honvédelmi Minisztérium képviseli.

A **HM Védelmi Hivatal**, mint a HM tárca más minisztériumokkal és külső szervezetekkel történő egyeztetésre illetékes szervezete, nagyon fontos szerepet játszik mind az igények kielégítésének koordinálásában, mind a védelmi célú készletek pontosításában és az azok kezelésével kapcsolatos feladatok végzésében.

A HM Védelmi Hivatal részt vesz (szavazati joggal) a **GTTB** ülésein, az **ÁC** készlet fejlesztésére fordítható pénzkeret megállapításában, valamint a **Megyei Védelmi Bizottságok** irányítása útján az MH igények kielégítésével is foglalkozik.

Az igény kielégítést végző minisztériumok feladatrendszere

A HM Védelmi Hivatal az MH igények azon részét, amely a Honvédség által igényelt egyes, a nemzetgazdaságban meglévő technikai eszközöket, polgári objektumokat, a tartalékos személyi állományt, a honvédség részére meghagyásban részesített (lebiztosított) szakembereket, valamint a közigazgatási területeket (megyéket) érintő igényeket a Megyei Védelmi Bizottságok részére megküldi és pontosításuk (a biztosíthatóság vizsgálata) után a megyei jegyzékeket összesíti és visszatájékoztatást ad a HM HFBF részére.

A HM által a tárgyévet megelőző év április 30-ig megküldött a Magyar Honvédség minősített időszakos eszköz-, anyag- és szolgáltatás igény-

nyeit tartalmazó terveket a **Gazdasági Minisztérium**, mint az igény-kielégítés fő koordinátora és az ebben résztvevő további minisztériumok a teljesítés érdekében megvizsgálják és megkeresik azon gyártó, szolgáltató cégeket, amelyek az igényelt eszközök, anyagok, vagy azokhoz szükséges alkatrészek gyártásával foglalkoznak, illetve szolgáltatásokat végeznek.

A cégekkel történő egyeztetések eredményeként az igény-kielégítést vállalókkal a GM előszerződést köt, amely alapvetően termékcsoportok gyártására, illetve szolgáltatások majdani igénybevételére szól. Ezen előszerződések nem tartalmaznak konkrét termék megnevezést, és nem tartalmazzák annak egyértelmű specifikációját.

A cégekkel történő egyeztetést és az előszerződések megkötését a kormányhatározatnak megfelelően a GM a tárgyévét megelőző év november 30-ig végzi, majd ezen előszerződések egy-egy példányát, valamint a lebiztosított eszközök, anyagok és szolgáltatások listáját megküldi a HM részére.

A határidőkből jól látható, hogy az igények megküldése és feldolgozás után a lebiztosításról történő visszaigazolás között több mint 7 hónap telik el, sok esetben még több is. Ez alatt az időszak alatt a Magyar Honvédségben végbemenő változások (szervezeti változások, létszámváltozások, átstrukturálások, haditechnikai fejlesztések, rendszerből történő kivonások stb.) nem kerülnek lekövetésre, mivel a tervezés csak egy fokozatú.

Az igények tárcaszintű kezelésének feladatai a biztosítás időszakában

A jelenlegi folyamatrendben az előszerződések 1 – 1 példánya a HM Védelmi Hivatal, illetve a HM HFBF részére kerülnek megküldésre. A HM HFBF az előszerződésekből az igénytámasztó **MH logisztikai tervező szerve** részére megküldte az előszerződések a biztosítottság visszaigazolása érdekében.

Az MH ÖLTP szakszolgálatainak többsége az elvégzett felmérések alapján évek óta nem rendelkezik sem információval (tételes igénybiztosítási kimutatással), sem konkrét előszerződésekkel az általa benyújtott igények vonatkozásában.

A biztosítottságról a HM szervektől az igénytámasztó MH szervek nem kapnak olyan visszatájékoztatót, amelyben tételesen kimutatásra kerül, hogy mely igények és milyen módon kerülnek kielégítésre és mely igények nem kerülnek, vagy csak részlegesen kerülnek biztosításra. A tételes kimutatás nélkül az MH tervező szervezetei nem képesek meghatározni azokat a feladatokat, amelyek a hiányzó eszközök, anyagok és szolgáltatások miatt nem lehet, vagy csak részben lehet végrehajtani.

Az MH tervező szervezetei nem rendelkeznek olyan kimutatással, amelyben tételesen felsorolásra kerülnek azon erőforrások, amelyek nem kerülnek lebiztosításra, így nem is tudnak további lépéseket tenni annak érdekében, hogy az erőforrások biztosítása megtörténjen, illetve ha ez végképpen nem lehetséges, akkor a feladat erőforrások hiányában törésre kerüljön.

A fentiek miatt nem derül ki az, hogy a Magyar Honvédség a minősített időszakban támasztott igények biztosítottsága esetén milyen katonai-védelmi képességekkel fog rendelkezni, illetve melyekkel nem.

Következtetések a jelenlegi tervezési rendszerre vonatkozóan

Hangsúlyoznom kell, hogy a fent leírt minősített időszaki tervezési folyamatok a jelenleg érvényben lévő jogszabályi háttér alapján kerültek bemutatásra. Tudni kell azonban, hogy a minősített időszaki tervezés tárcaszintű feladatainak végrehajtását 2001. szeptember 01-től a HM GTH végzi.

A nemzetgazdaság védelmi felkészítése tervezésének és a védelmi célú tartalékolási tevékenység szabályozásának átdolgozása, amely alapvetően a jelenleg érvényben lévő **1041/1994. sz.** Kormányrendelet átdolgozását jelenti, valamint a HM összevonása a Honvéd Vezérkarral következményeként teljes és a kormányhatározattal összhangban történő átdolgozásra kell, hogy kerüljön a **64/1995. sz.** HM utasítás is az egységes tervezési rend, rendszer kialakítása érdekében.

A jelenlegi tervezési rendben a megadott igények megalapozottsága azért kérdő-jelezhető meg, mert alapvetően nem mutatható ki, hogy az adott igény milyen feladat végrehajtása érdekében született. Tehát a tervezés nem feladat orientált, hanem csak egyes erőforrás igények (naturáliák) jelennek meg igényként.

Ennek következtében nem kapcsolhatók össze és nem vizsgálhatók az „M” időszaki katonai feladatok és az azokhoz kapcsolódó erőforrások reális megítélése, ami a megalapozottság alapvető kritériuma lenne.

Az „M” időszaki katonai feladatok, amelyek nincsenek összefoglalva egy egységes minősített időszaki Katonai Szakfeladatrendben, nagy része nem rendelkezik normatívákkal, vagy mutatószámokkal, illetve nem kapcsolható az erőforrás igényhez a költségigény és nem kerül képzésre a költségvetési igény.

A jelenlegi tervezésben csak a nemzetgazdasági igények kerülnek megfogalmazásra, míg azon „M” időszaki igények, amelyek a tárca folyó költségvetéséből kerülnek kielégítésre nem jelennek meg a költségvetésben elkülönítve, vagy legalább megjelölve. Így valójában nem választhatók szét a béke és „M” időszaki eszköz-, anyag- és szolgáltatás igények, nem tervezhetőek pontosan az „M” időszaki igények költségei.

A költségvetési tervezés ilyen összemosása hasonló tartalommal tovább gyűrűzik a tárolás és az ellátás rendszerébe is. Ennek következtében az elvileg konstansnak tekintendő „M” készletek folyamatos mozgásban, változásban vannak a béke felhasználó igényeinek függvényében. Ez az állapot tisztázatlanná, követhetlenné és tényleges tartalmában megítélhetlenné teszi az „M” készletek megfelelőségét.

Ez az anomália a tervezés során abban nyilvánul meg, hogy a katonai és logisztikai tervező szervezetek „M” időszaki gazdasági tervezés alatt kizárólag ezen időszakban a nemzetgazdaságból biztosítandó igényeket értik.

Ebből következően egyrészt a tervekben megjelenő „M” időszaki igények nem tükrözik a valós igényeket, másrészt az „M” időszakra a haderőnél rendelkezésre állásra tervezett készletek kimaradnak az igénytervezésből. Mindez az „M” időszaki igények és a kielégítésüket szolgáló kapacitások összehangolatlanságát, rendezetlenségét és esetlegességét eredményezik.

A fentiek következtében egyértelműen nem kimutatható, melyek azok az igények (összigény), amelyek az „M” időszakokra jelentkeznek. A harctevékenységek időszakára vonatkozó igények kielégítésére nem készül külön terv, illetve a várható veszteségek pótolhatóságát nem vizsgálják. Az „M” időszaki tervek év közbeni karbantartását nem végzik és ezzel egyidőben az élő előszerződéses sem kerülnek pontosításra.

Az előszerződések jelenlegi rendszerének kiemelkedően fontos hiányossága, hogy azok nem kerülnek rendszeresen összehasonlításra tételen a megjelölt igényekkel, ebből következően a hiányzó kapacitások számbavétele nem történik meg folyamatosan, így módon a hiányos szállítási képességek hatásának vizsgálata az „M” időszak feladatokra vonatkozóan elmarad.

Az elmúlt 8 év minősített időszaki terveinek elemzése alapján az adatokból levonható a következő, miszerint az egyre növekvő nemzetgazdasági igény azt tükrözi, hogy az MH készletei a minimális szintre csökkentek és ahhoz, hogy a hadinormák által előírt készletek a minősített időszakban a honvédség rendelkezésére álljanak elengedhetetlenül szükséges a nemzetgazdasági biztosítás növelése. Ennek azonban határ szabnak a gazdaság lehetőségei és az állam pénzügyi tartalékai.

Az egyes minősített időszakokra vonatkozó élő tervek adatai azt tükrözik, hogy az igények legnagyobb hányadát a veszélyeztettségi időszak, a legkisebbet a harctevékenységek veszteségpótlása képezi, amely egyértelműen bizonyítja azt, hogy az ágazatok a folyó költségvetésükből nem kielégíthető igényeiket a veszélyeztettségi időszak túltervezett igényeivel próbálják ellensúlyozni.

Ezt bizonyítja az a tény is, hogy azok az ágazatok, amelyek részére a folyó költségvetésből korlátozottan, vagy egyáltalán nem jutott támogatás, azok kiemelkedően magas költségigénnyel lépnek fel a minősített időszakokra vonatkozóan és terveikben nem megalapozott és átgondolatlan igényeket szerepeltetnek. Az igénytervezés ilyen felfogása miatt valószínűsíthető a kielégítésükre szolgáló kapacitások biztosításában, az előzőekben elemzett realitások mellőzése.

Ugyanakkor az is ismert tény, hogy a *hadiipari tevékenység beszűkült, sok területen elsorvadt. Nagy állami vállalatok eltűntek, a jogutódok lehetőségei korlátozottabbak és a még működő cégeknél is egyre nehezebb a minősített időszaki kapacitások fenntartása.*

Az sem elhanyagolható tény, hogy az ágazati igények közel 26 %-át importigények teszik ki, melyek kielégítése adott konfliktus helyzetben sok bizonytalansági tényezőt hordoz.

Hazánk, NATO tagországekénti technikai felzárkózásához elengedhetetlen a haditechnikai eszközpark megfelelő szintre történő felfejlesztése, amely gazdasági adottságainkból adódóan szakaszonként valósulhat meg. A minősített időszaki igények kielégíthetősége érdekében több költségvetési támogatásra van szükség a béke időszakban az „M” készle-

tek feltöltésére, amely csökkenti a nemzetgazdasági igények volumenét a minősített időszakok vonatkozásában. A béke időszaki „M” készletgazdálkodás terjesztésével a probléma átlátható és folyamatában követhető lesz.

A Magyar Honvédséggel szemben támasztott, a rendkívüli állapothoz kapcsolódó feladatok optimálisabb erőforrás igény összeállításához a jelenlegi a Magyar Honvédségen belüli „M” időszaki tervezési rendszer-automatizálás, a feladatorientált tervezés bevezetése szükséges.

Az elmúlt évek minősített időszaki terveinek tartalmát tekintve megállapítható, hogy a szöveges jelentések elnagyolt kidolgozása (szempontok konkretizálásának elmaradása) miatt nem kerültek részletes értékelésre az igények változásának okai, az elmúlt időszak igényei biztosításának helyzete, valamint a feladatok és az erőforrások összhangja, a feladatok és az elérendő képességek megvalósulása, ezért valószínűsíthető, hogy egyes szolgálati ágak jelentései nem tükrözik a valós helyzetet.

A tervekben használt termékcsoport azonosító rendszerek (BTO, HTJ, HR, TEÁOR) kód rendszere jelenleg nem kapcsolható sem a HETK-hez, sem a NATO Kodifikációs rendszerhez, ezáltal a tervezett igények nem azonosíthatók be egyértelműen sem a szakágak, sem a nemzetgazdaság által. A termékcsoportok kódjainak további bontása szükséges ahhoz, hogy a konkrétan igényelt termék beazonosítható legyen és a gyártó, illetve a szolgáltató specifikálni tudja a terméket. *A jövőt tekintve a védelmi és hadiipari beszállítók a NATO termékazonosító kódok használatára kell, hogy áttérjenek és így az igényelt eszköz, anyag és szolgáltatás egységesen értelmezett és azonosítható lesz.* Ez az áttérés a cégek érdeke is lesz, hiszen NATO beszállító csak olyan cég lehet, amely a terméket megfelelő módon tudja kodifikálni (termék azonosítani) a vévő számára.

A termék csoportonkénti meghatározás nem teszi lehetővé az eszközök, anyagok és szolgáltatások pontos, konkrét specifikálását és azok előszerződésben történő lebiztosítása során a beszerzésekhez hasonló részletes műszaki paraméterek előírását a gyártó (hideg kapacitást fenntartó) cég részére. Ebből következik, hogy a *lekötött kapacitások műszaki tartalma bizonytalanná teszi a minősített időszaki igények adott időben történő kielégítését.* Szükséges a konkrét szállítási szerződések megkötése, illetve a cégek által minősített időszakra biztosított kapacitások szakmai felügyeleti ellenőrzése és az előszerződések felülvizsgálatának folyamatos végzése.

A tervekben szerepeltetett egységárak csak átlagolt, termékcsoportra megállapított árak, ezért azok nem mutatják az igények pontos, de még a közgazdaságilag elfogadható becsült költségét sem, ami egyértelműen ahhoz vezet, hogy nem lehet reálisan megtervezni az „M” időszaki igények költségeit. ***Az „M” időszaki igények reális tervezése nélkül nem lehet a nemzetgazdaságot erre az időszakra megfelelően felkészíteni,*** ami nemcsak az MH-ra vonatkozóan lesz negatív hatással, hanem a civil szféra ezen időszakban történő ellátására, a gazdaság működőképességére is.

A szolgáltató, illetve gyártó szervezet feltüntetése csak javaslatként szerepelhet, azonban nem feltétlenül szükséges a megnevezése, mivel a szakág nem rendelkezik olyan információkkal az adott szervezetről, ami alapján eldönthető az, hogy képes-e az adott gazdálkodó szervezet a felmerült igények kielégítésére. Ezen kívül a tervezett igény kielégítése (főleg amiatt, hogy termékcsoportok kerültek meghatározásra és nem specifikált eszköz, anyag és szolgáltatás igények) több gazdálkodó szervezet által is történhet. Természetesen a folyó termelésből biztosítható eszköz, anyag és szolgáltatás igények esetében a szolgáltató, illetve a gyártó szervezet megjelölése egyértelműbb, hiszen békeidőszakban is történhet ilyen irányú beszerzés, ami alapot ad arra, hogy az „M” időszaki igények kielégítésére is képes lehet az adott cég. A rögzített kapacitások esetében azonban nagyobb átgondolást igényel a cégek megnevezése, ezért lenne jó kritérium az „M” időszaki beszállítók részére, hogy csak az a cég lehet békeidőszakban az MH beszállítója, amely vállalja az „M” időszaki beszállítást is.

A minősített időszaki igények tárcaszintű kezelése az igénytámasztás időszakában alapvetően abból áll, hogy az MH által felterjesztett igények a kielégítésükben résztvevő minisztériumok szerint csoportosításra kerülnek, valamint a kirívóan nagy igények esetében további pontosításra kerül sor az igénytámasztóval. Nem kerül végrehajtásra a felterjesztett igényterv elemzése, vagyis nincsenek kimutatva, hogy a tervezett erőforrások mely feladatokhoz vannak rendelve, az erőforrások mennyisége megalapozottan került-e igénylésre, a feltüntetett egységárak megfelelnek-e a jelenlegi piaci áraknak és a tervben megfelelően került-e megtervezésre a háborús veszteségpótlási igény. ***Összességében az igényterv nem kerül felülvizsgálatra, így nincs objektív kontrol alá véve a tervezés folyamata, illetve a tervező nincs rákényszerítve a megalapozott, normatívák alapján, feladatorientált tervezésre.***

A HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatal import beszerzésekkel kapcsolatos feladatainak végrehajtása során, a piackutatás ered-

ményeként egy cég listával kellene rendelkeznie, amelyben a minősített időszakai igények import beszerzését kellene biztosítani, illetve ez alapján egy beszerzési tervnek kellene készülnie. A HM BBBH által a minősített időszakai feladataiban meghatározottokról jelentés nem készült, illetve okmányokat még nem sikerült megtekinteni.

A HM felügyelete alá tartozó AC készlet belső struktúrája a megalakítása óta nem sokat változott, így nem követte az eszközökben végbement változásokat. A készletben tárolt gépjármű alkatrészek nagy része már feleslegessé vált, míg egyes új eszközökhöz szükséges alkatrészek nem kerültek a készletben tartalékolásra.

A GT készletben a Magyar Honvédség részére tárolt eszközök és anyagok mennyiségben és minőségben sem felelnek meg minden esetben, így a minősített időszakai igény-kielégítés e készletből csak hiányosan, illetve részben valósulhat meg, ami azt jelenti, hogy a GT készlet nem teljesíti azt a célt, amelynek érdekében létre lett hozva.

Az igény-kielégítést végző minisztériumok feladatrendszerében alapvető problémaként jelentkezik, hogy az előszerződéses megkötése nem konkrét, specifikált eszközök és anyagok gyártására, illetve szolgáltatások biztosítására történik. Ezen kívül a fenti feladatok végrehajtására adott hónapok sem mindig elegendőek arra, hogy a cégekkel a szükséges előszerződéseket megkössék. A biztosítottságról a visszajelzések csak a tárgyév első negyedévének végén valósulnak meg, ami a következő év tervezésekor nem kerül figyelembevételre, így a tervezés nem lehet körültekintő és megalapozott. ***Ebből következik, hogy a tervezés folyamatát két ciklusra szükséges bontani, úgymint fő tervezés évente április 30-ig és korrekciós tervezés évente október 15-ig. A tervezési határidők felülvizsgálata a kormányhatározat átdolgozásakor szükséges.***

Az MH tervező szervezetei nem rendelkeznek olyan kimutatással, amelyben tételesen felsorolásra kerülnek azon erőforrások, amelyek biztosításra kerülnek, és amelyek nem kerülnek lebiztosításra. E miatt nem derül ki az, hogy a Magyar Honvédség a minősített időszakban támasztott igények biztosítottsága esetén milyen katonai-védelmi képességekkel fog rendelkezni, illetve azok nem biztosítása esetén melyekkel nem.

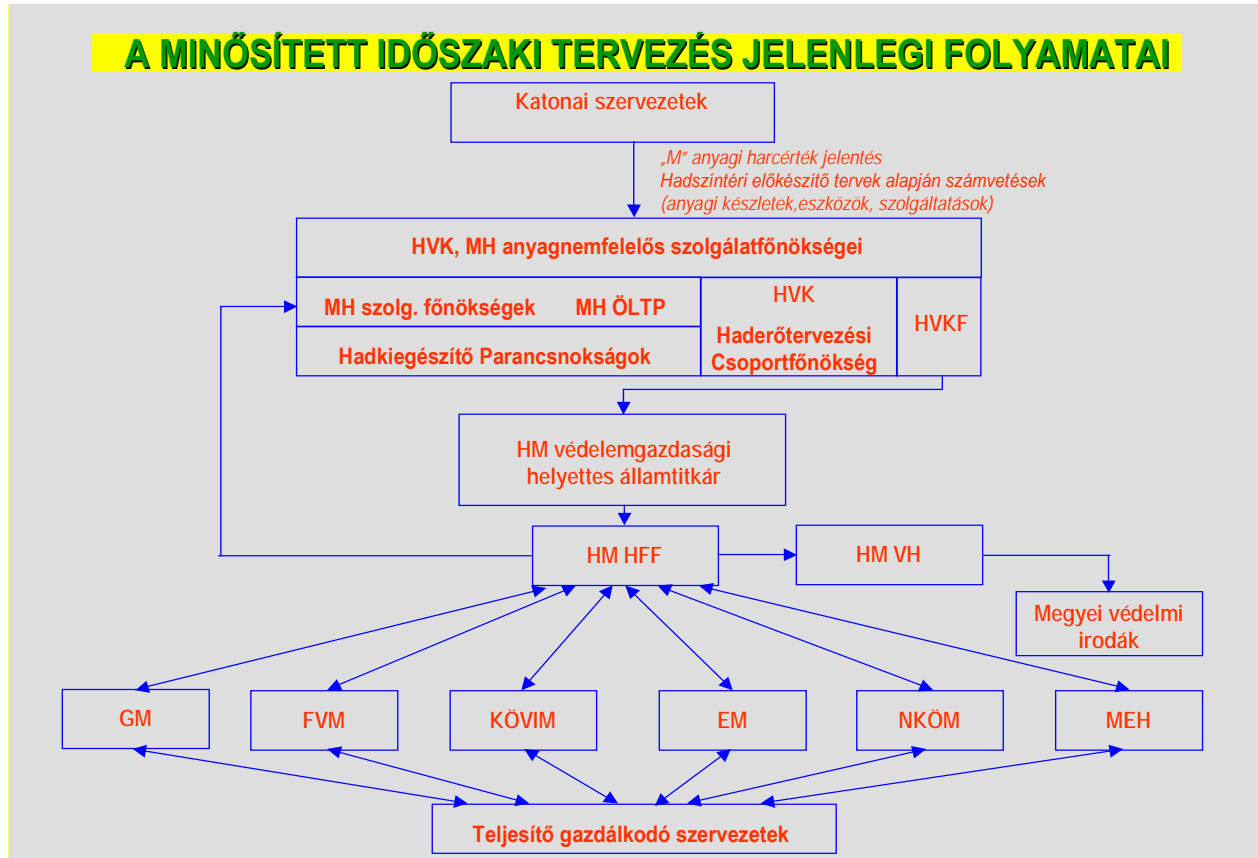
Mindezek együttesen erősen megkérdőjelezzik az „M” időszakai tervezés jelenlegi rendszerének és tartalmának realitását.

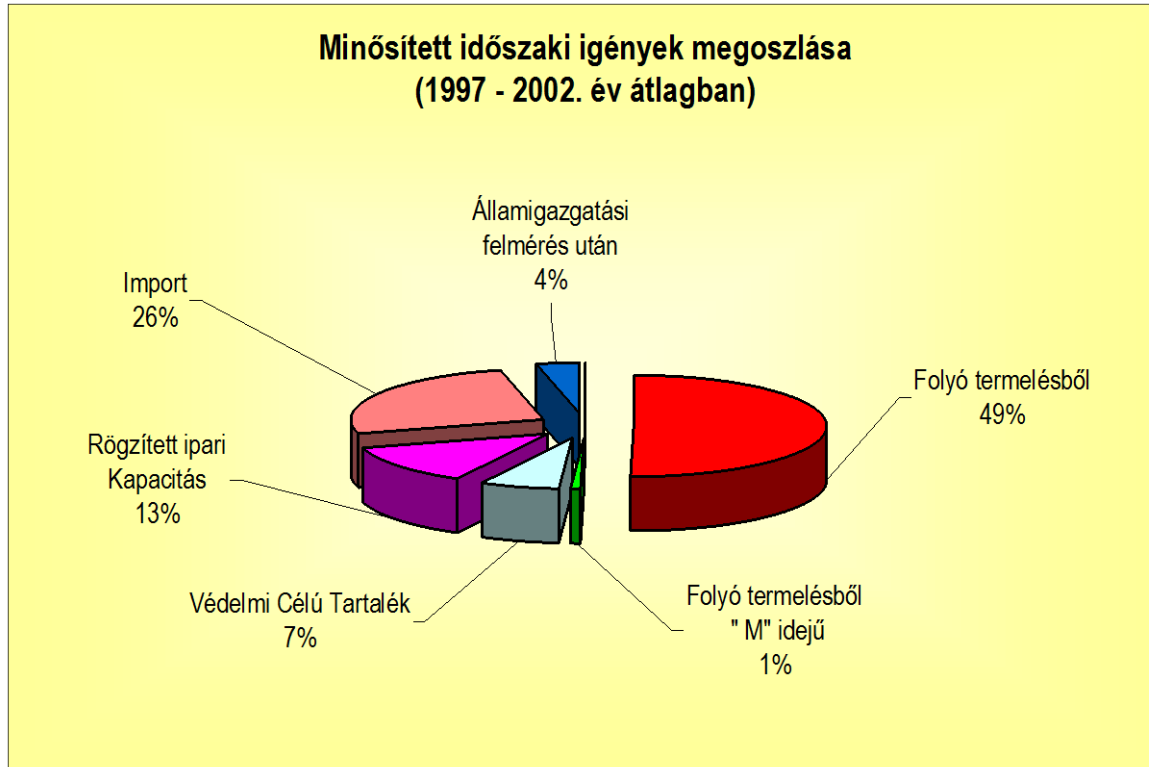
Javaslatok a tervezés korszerűsítésére

A minősített időszakai tervezés korszerűsítése érdekében az alábbiakat javaslom:

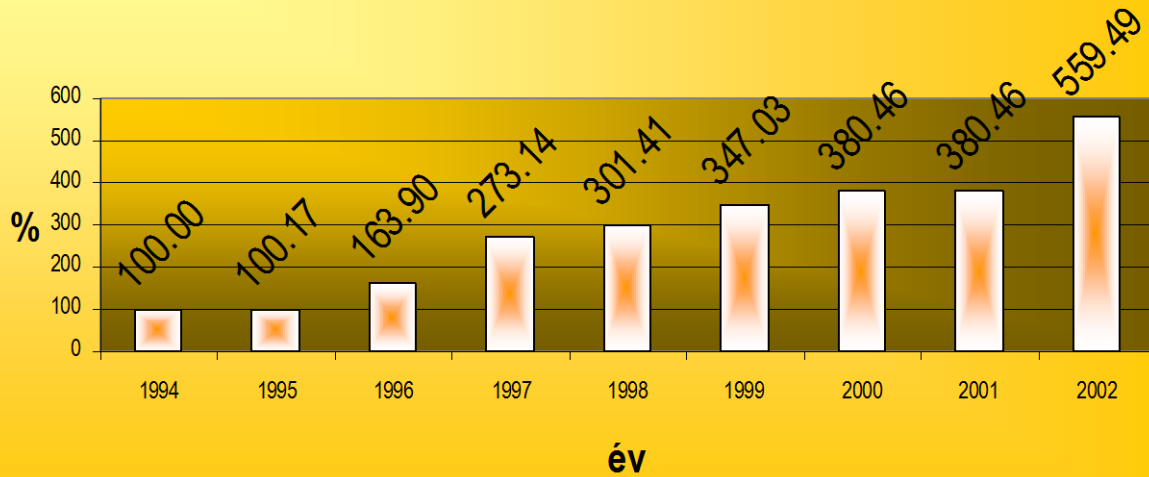
1. Az MH és a nemzetgazdasági tervezés összhangjának biztosítása érdekében a lehető legrövidebb időn belül **át kell térni az „M” időszakai képesség és feladatalapú erőforrás tervezési rendszerre**, mivel csak a feladatalapú tervezés ad **hiteles igényadatokat** és csak e hiteles igényadatok alapján lehet megítélni, hogy a kielégítésükre rendelkezésre álló nemzetgazdasági források megfelelnek-e ezeknek az igényeknek.
2. A képesség és feladat alapú tervezési rendszer bevezetése érdekében elengedhetetlenül szükséges egy a **MH teljes minősített időszakai feladatait összefogó feladatgyűjteményre**, amelyet egy **minősített időszakai Katonai Szakfeladat-rend** formájában kell összeállítani.
3. A minősített időszakai tervezés jogszabályi hátterének megteremtése érdekében **kezdemenyezni kell** az 1041/1994. Korm. határozat átdolgozása során a **HM által kialakított tárcán belüli tervezési rendszer folyamatainak** beépítését, valamint a végrehajtás során a HM tárca által gyűjtött tapasztalatok és a meglévő problémák **megoldását elősegítő javaslatok** figyelembe vételét.
4. A HM tárcán belüli egységes tervezési rendszer kialakítása érdekében a 65/1995. HM utasítás helyett egy **a HM tárca egészére vonatkozó új minősített időszakai tervezést szabályozó utasítást kell kidolgozni és kiadni**, amelyben egyértelműen meghatározásra kerül a feladat és képesség alapú tervezésre történő áttérés, valamint a HM új struktúrájának megfelelően az együttműködésben résztvevő szervezetek feladatai.
5. A **GT készletben lévő a Magyar Honvédség részére tárolt készleteket**, valamint a HM felügyelete alá tartozó **gépjármű alkatrészc AC készlet** összetételét felül kell vizsgálni és az igényeknek megfelelő kialakításra, valamint a készlet **belső struktúrájának átalakítására** (mind típusra, mind mennyiségre, mind specifikációra) **javaslatot kell tenni**.

A MINŐSÍTETT IDŐSZAKI TERVEZÉS JELENLEGI FOLYAMATAI

Minősített időszakigények fő összegeinek viszonya 1994. évhez

ÚJSZERŰ ESZKÖZÖK A BÉKEFENNTARTÓ ERŐK MŰSZAKI TÁMOGATÁSÁBAN

Padányi József - Horváth Tibor¹

1. Bevezetés

Idestova hét éve, hogy elhallgattak a fegyverek Horvátországban, Bosznia-Hercegovinában és megkezdte misszióját az IFOR². Békefenntartó katonák tízezrei kezdtek hozzá a helyzet normalizálásához, a fegyverek begyűjtéséhez, a polgári lakosság életének megkönnyítéséhez. Az ENSZ felhatalmazással induló, NATO vezette műveletben Magyarország is szerepet vállalt. Átengedte légterét és egyik repülőterét a békefenntartóknak, valamint a helyszínre küldte a Magyar Műszaki Kontingens³.

Sokan ma is megkérdézik, miért műszakiak? Eredetileg a Magyar Köztársaság – a bevált recept szerint – orvos csoportot akart a térségbe küldeni, de a NATO ragaszkodott a műszakiakhoz. 1995 novemberében a Magyar Honvédség akkori Műszaki Főnöke – másokkal együtt – Monsban kapta a konkrét és határozott kérést egy 5-600 fős műszaki zászlóalj biztosítására.

A csapatok felvonulása, a terep sajátosságai, a közelgő tél, a majd 300 rombolt híd és a NATO műszaki kapacitásának hiánya indokolta a felkérést. A közös munka – ne szerénykedjünk – bebizonyította, hogy jól döntöttek, jól döntöttünk. A Magyar Műszaki Kontingens teljesítménye a magyar hadtörténelem legfényesebb lapjaira kívánkozik.

¹ Dr. Padányi József ezredes, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Intézményfejlesztési Programvezető.

Horváth Tibor ezredes, MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság, Ruházati Szolgálatfőnök.

² Implementation Force – Végrehajtó Erők.

³ Simonyi András hazánk brüsszeli nagykövete szerint az, hogy hazánkat meghívták a NATO országai közé, ennek a három vállalásnak köszönhető.

A Kontingens összeállításában szakemberek tucatjai vettek részt. A feladatok és a szervezet meghatározása, a személyi állomány és az eszközök kiválasztása empátiát és odafigyelést kívánt. Voltak természetesen rossz döntések is, de összességében a Magyar Honvédség jól vizsgázott. A Kontingens időben elérte a készenlétet és 1996. február 03-tól az IFOR parancsnokság hadműveleti alárendeltségébe került.⁴

Tanulmányunkban azokkal a műszaki eszközökkel és műszaki támogatási módszerekkel foglalkozunk, amelyekkel a Kontingens az elmúlt 1500 napban találkozott. Olyan eszközöket kívánunk bemutatni, amelyek a Magyar Honvédségnél nincsenek rendszeresítve, de a misszióban használatosak. Persze ezeknek a használata számunkra újszerű módszereket is kíván.

2. A békefenntartás során alkalmazott újszerű műszaki eszközök és felszerelések

Elemes hidak, BAILEY híd

A Bailey híd az angol és az amerikai hadseregben van rendszeresítve. A szerkezet igen sokcélúan felhasználható. Magyar nyelvű leírása még nincs forgalomban, az anyag összeállításához egy angol nyelvű kiadványt, valamint saját tapasztalatainkat használtuk fel.

A hidat Donald Coleman Bailey – angol mérnök – tervezte. 1941-ben adta le első vázlatát a Brit Háborús Irodának, amiért 48 angol fontot kapott.

A hidat a II. világháborúban alkalmazták a szövetséges erők Olaszországban és Észak Európában 1943-1945 között. Montgomery tábornok azt mondta: *”A Bailey híd nélkül nem nyertük volna meg a háborút, ez volt a legjobb dolog, amivel valaha is rendelkezünk.”*

4 A honvédelmi miniszter 5/1996./HK.4/ utasítása szerint... 1. §. A műszaki kontingens felkészítését 1996. január 25-ig kell befejezni. 2. §. A kontingens kiutazását vasúti szállítással tervezzék és szervezzék, olyan számvetéssel, hogy a vasúti szerelvények január 30-án és 31-én induljanak útba. 3. §. A műszaki kontingens az alkalmazási készenlétet a műveleti területen 1996. február 2-án 24.00-ig érje el.

1. számú ábra. Bailey híd Bosznia-Hercegovinában⁵

1946-ban Donald Coleman Bailey-t lovaggá ütötték, mivel jelentős mértékben hozzájárult a szövetségesek győzelméhez.

A II. világháború alatt az Egyesült Államoknak szüksége volt egy kézi erővel is könnyen felépíthető hídra, amely képes áthidalni a harcsteren található különböző természetes és mesterséges akadályokat.

Donald Coleman Bailey terveit fogadták el, amely teljesen előre gyártott elemekből áll. A Bailey híd az Egyesült Államokban M1 kódnéven lett bejegyezve. Átdolgozták az eredeti tervet, hogy szélesebb járófelületű legyen – 3,80 méter – és kialakították a jelenlegi panelhidat M2 néven. Később az angolok átalakították az USA terveket és létrehozták az extraszéles M3-as hidat. Ezt a hidat az Egyesült Államok hadseregében soha nem rendszeresítették.

A Bailey híd egy egypályás vázszerkezetű híd, ahol az útpálya felületét két panelsor közé építik. A váz két főtartó panelsora – gerendája – között keresztartók helyezkednek el, amelyek a végeknél vannak csapszegekkel összekapcsolva. Ezért hívják panel vagy vázszerkezetű hídnak.

⁵ Havasi Zoltán felvétele.

A keresztartókra hosszirányú fémszerkezetű teherhordó pályaburkolat kerül, amelyet fa koptatóburkolat véd a közvetlen mechanikai hatásoktól.

A híd kézi erővel építhető, újra felhasználható csereszabatos részekből áll, könnyűszerkezetű fém elemei vannak, amelyek csapszegekkel és csavarokkal rögzíthetők egymáshoz.

A Bailey híd gyors építésű híd, melyet betolások (behúzásos) technológiával lehet mozgatni egyik partoldalról a másikra.

A híd előnyei:

A híd építése egyszerű, a híd minden eleme előregyártható, és csereszabatos. A legtöbb esetben a híd építése semmilyen nehéz technikai megoldást nem igényel, és nem szükséges nagy létszámú hídépítő állomány.

A hídszerkezet nem igényel bonyolult alapozási technológiát, egyszerű alátétekre is beépíthető, nyilvánvalóan a hídszerkezet teherbírási követelményének és a talaj teherbírásának a függvényében. A híd jól mobilizálható, minden eleme maximum 5 tonnás teherautón vagy tréleren szállítható.

A híd nagyon sokoldalú, figyelembe véve, hogy fel lehet építeni belőle a két mezőből álló hídtól a 64,0 méter (210 láb) hosszúságú hídig minden változatot.

Alkalmas közúti (kerekes és lánctalpas), vasúti forgalomra egyaránt. A hídszerkezeten a forgalmi sávától függetlenül gyalogos forgalom részére járda is építhető.

A hídszerkezet anyaga:

A híd járófelülete fából van, a többi elem, végelemek, keresztartók, a rámpák ötvöztött acélból, vagy nagy szakító szilárdságú acélból készülnek. Az összes többi szerkezet hegeszthető szénacél felhasználásával készül.

A híd további felhasználási területei:

- Ha nincs mód közbelső pillér építésére, alsó feszítéssel vagy függőhídként alkalmazva a feszítávolság tovább növelhető;
- A hídszerkezet kombináltan, más típusú hidak összekapcsolásával is alkalmazható;
- Rombolt – katasztrófa sújtotta – hidak helyreállításánál szintén minden változat megépíthető a szerkezet felhasználásával.

A Magyar Honvédségben rendszeresített hidakat áttekintve megállapítható, hogy a rendszeresített eszközeink nem újak, de ugyanakkor a kor színvonalán megállják a helyüket.

Jelenleg 20-500 méter széles folyóakadály leküzdésére alkalmas úszó alátámasztású híd, illetve kompátkelőhely anyaggal, 20 méterig alátámasztás nélküli, 10-40 méterig pedig maximum 3 méter mélységű, teherbíró altalajú akadály leküzdésére alkalmas hídépítési eszközökkel rendelkezik a Magyar Honvédség. A tanulmány nem foglalkozik a rendszeresített eszközök darabszámával, technikai állapotával, karbantartottságával.

Hiányzik a 20 méter feletti akadály – nem feltétlenül vízfolyás – áthidalására szolgáló hídépítési eszköz, amellyel gyorsan, egyszerű eszközökkel, anyagokkal lehetne hidat építeni. Erre kívánunk példát mutatni a Bailey híd alkalmazhatósági vizsgálatával, amely természetesen csak egy a lehetséges változatok között. A szerkezet mindazzal a tulajdonsággal rendelkezik, amire szükség lenne ideiglenes hídépítéseknel, katasztrófa sújtotta területeken hídhelyreállítások alkalmával.

Elemes hidak, MABEY & JOHNSON híd

A Mabey & Johnson (MJB) szerkezet előre gyártott acél elemekből csapokkal és csavarokkal a helyszínen összeállítható, az alátámasztásokra görgőkön betolható vagy behúzható alsópályás félállandó grendahíd.

2. számú ábra. Mabey & Johnson híd

A híd jellemzői az alábbiak:

- Nagy szilárdságú, viszonylag kis tömegű, könnyen szállítható elemekből áll, ami lehetővé teszi, hogy akár kézi erővel vagy egyszerű segédeszközök alkalmazásával is építhető;
- Az elemek tömegéhez és méreteihez képest nagy teherbírású és viszonylag nagy fesztávolságú hídrészek építhetők (60-80 tonna, 40-80 méter);
- A kívánt fesztávolság és teherbírás ugyanazon elemek igen nagy számú variálásával állítható elő;
- Az elemek felhasználásával többrészes kéttámaszú és többtámaszú folytatólagos szerkezet is építhető;
- A szerkezeti elemek kapcsolatai rendkívül egyszerűek (kétféle csap és háromféle csavar);
- A szerkezeti elemek kiváló minőségű korrózióvédelemmel készülnek, az elkészült híd további védelmet a tervezett élettartama alatt —

100000 alkalommal maximális terhelés — különösebb javítást nem igényel;

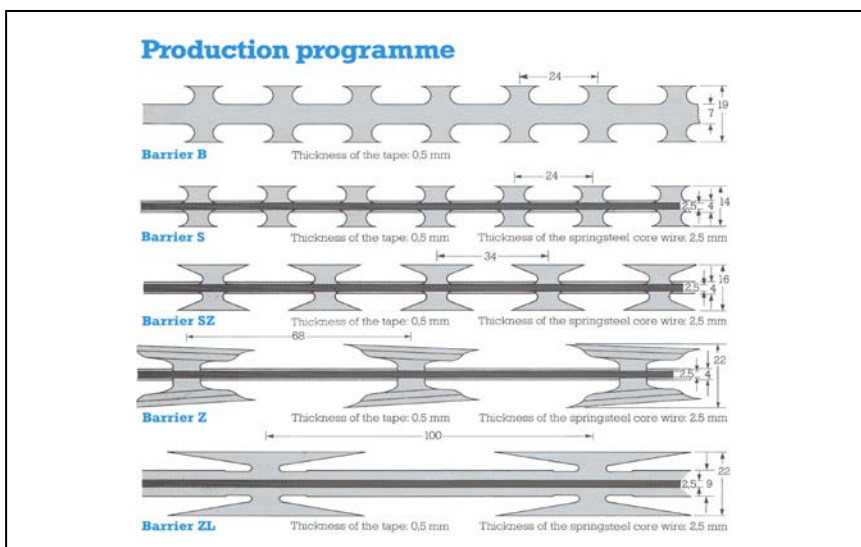
- A kész híd ellenőrzése rendkívül egyszerű, fenntartása csak az ellenőrzésre, tisztításra és a csavarok időnkénti után-húzására korlátozódik.

Gyorstelepítésű drótakadály

A nem robbanó műszaki zárok feltartóztató hatásának alapja a fizikai értelemben vett akadályképzés. Természetesen ezek is létrehozhatnak veszteségeket, okozhatnak harcképtelenné válást, de itt az alapvető problémát a fizikai értelemben vett leküzdés jelenti.

Az IFOR/SFOR misszió során alkalmazott gyorstelepítésű drótakadály alapján véve hasonlít a klasszikusnak mondható **tűskésdrót hengerekhez**. A szó valódi értelmében gyorsakadály, mivel szállítási helyzetben két katona kézben a felállítás helyére viheti és ott széthúzva máris egy körülbelül 10 méter széles zár keletkezik.

Az 1 méter átmérőjű henger a szállítási helyzetben (összetolva) mindössze 40-50 centiméter széles. Szerkezetét tekintve egy $\varnothing 2,5$ milliméteres acél vezetőszálla horganyzott lemezekből különböző alakú és méretű „fogakat” alakítottak ki.

3. számú ábra. GYODA „fogak” kialakítási módjai

2.3. HESCO bástya, geotextíliák

A geotextíliák történetének katonai vonatkozású alkalmazása visszavehető egészen a Római Birodalom koráig. Annak ellenére, hogy nem maradtak ránk ebből a korból hiteles történelmi dokumentumok, azért a különböző képek és feliratok tanúskodnak arról, hogy a természetes geotextíliákat széles körben alkalmazták az utak és a földtámfalak (gabionok), árkok építésénél.

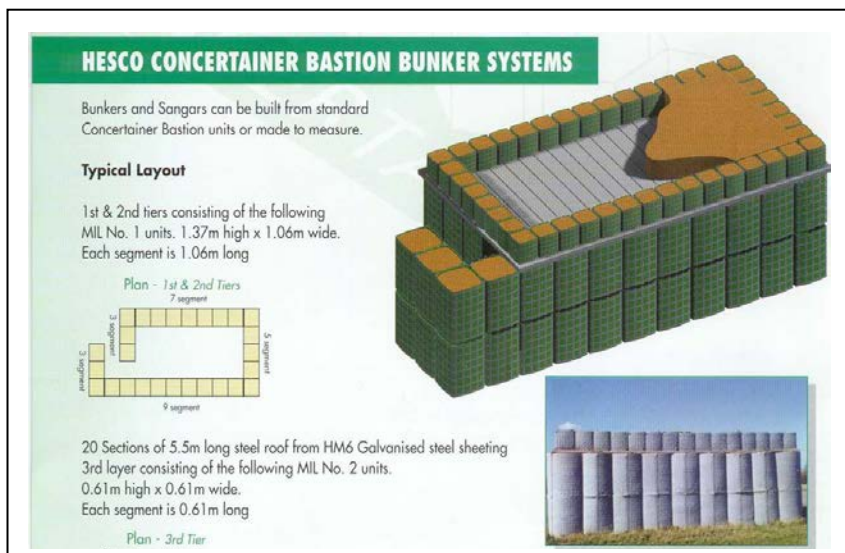
A tűzfegyverek feltalálása és a csapatoknál elterjedt tömeges alkalmazása után a fából készült kerítések túlságosan is sebezhetővé váltak, és ez ahhoz a szükségszerű megoldáshoz vezetett, hogy a fa szerkezeteket nagyobb méretekkel kezdték építeni. Az ilyen „*kosár*” szerkezeteket talajjal töltötték fel. Ezek a szerkezetek alapvető elemként jelentek meg a terep erődítési berendezése, a védelmi vonalak és építmények kiépítése során. Szükségszerűen ezt az elvet alkalmazzák a géppuskák és tüzérségi lövedékek ellen a korszerű háborúban is.

A pusztítóeszközök minőségileg új fejlesztése következtében azok lehetőségei a csapatok pusztításában megnövekedett, ez azt a szükségszerűséget vonja maga után, hogy az élőerő, a harci technika és anyagok védelmének hatásfokát, védettségét is növelni kell. *Manapság ezeket a védelmi célokat fa-föld szerkezetű építmények létrehozásával érjük el.* Az ilyen védelmi építmények telepítése hatalmas munka-, erő-, eszköz- és időigénnyel jár, valamint nagy mennyiségű fa és fűrészáru felhasználását követeli meg.

A kor követelménye, hogy egyre több figyelmet fordítsunk azon alegységek védelmére, melyek béke- és humanitárius műveletekben vesznek részt többnemzetiségű kötelékekben. *A békeműveletekben résztvevő alegységek különleges körülmények között hajtják végre feladataikat.* Ez abban nyilvánul meg többek között, hogy feladataikat nem honi területen hajtják végre, ezért korlátozott anyagi-, technikai lehetőségekkel bírnak a fa-föld védelmi építmények klasszikus értelemben vett kiépítése tekintetében.

„*Hesco Bastion Concertainer*” modul rendszer melyet „*Defence wall*” (védőfalnak) is hívnak, tulajdonképpen egy szét- és összecsatolható *konténer*, melyet horganyzott huzalból készítenek geotextília béléssel. Ennek a rendszernek a segítségével tetszőleges falat lehet építeni, fedezetket, óvóhelyet és más szükség szerinti építményt van lehetőségünk be rendezni.

A konténer stabilitása elérhető a helyszínen található anyagokkal történő feltöltésével. Az alapmodul 9 konténerből áll, amely 10 m hosszú, magassága 1,37 m és szélessége 1,06 m. Az alapmodul felhasználásával 2 ember és egy rakodógép képes 20 perc alatt egy 10 m hosszú védőfalat létrehozni.

4. számú ábra. HESCO építmény

A „Defence wall” modul rendszer könnyen szállítható és a kiszolgáló személyzet részére biztosítja a lehetőséget gyakorlatilag egy tetszőleges hosszúságú és magasságú védőfal megépítéséhez.

A történelem során a Perzsa-öbölben zajló háborúban alkalmazták ezt a rendszert tömegesen. A „Defence wall” modul rendszer segítségével védték Szaud–Arábia katonai légibázisait, a legénységet, repülőgépeket, helikoptereket, üzemanyagraktárakat, a repülőgépek és technikai eszközök tárolóhelyeit és kezelőszemélyzetüket. A világ vezető hadseregei nagy figyelmet fordítanak a haladó és megbízható védelmi építmények létrehozására. *Például a Holland Királyi Katonai Akadémián kísérleteket folytattak a geotextíliák optimális felhasználásának kutatására.* A kísérletek bizonyították, hogy a geotextíliák alkalmasak a fedezékek –melyek az élő erő megvédésére épülnek– földszerkezetének megépítésére. A kísérletek keretein belül megépítésre került egy sor különböző földszerkezetű védett létesítmény, melyet geotextíliák és geohálók alkalmazásával készítettek el. A kísérleti helyeken a szerkezeteket reális

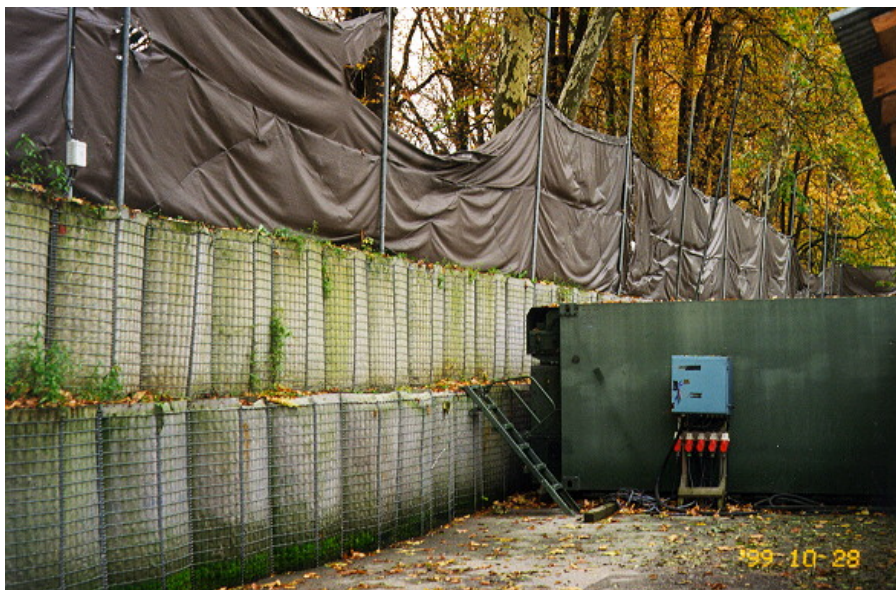
körülmények között valós pusztító eszközök hatásainak vetették alá és értékelték a szerkezet állékonyságát.

Figyelembe véve a védelmi építmények szerkezetének mennyiségi és „*sokszínű*” létrehozásának lehetőségét –béke, illetve fegyveres konfliktusok alkalmával– megállapíthatjuk, hogy a műszaki támogatás (biztosítás) keretein belül a védelmi építmények telepítése geotextíliák segítségével mind nagyobb és egyre növekvő jelentőséggel bír.

Mesterlövész elleni háló

A mesterséges álcák a csapatok és objektumok álcázására használt eszközök legfontosabb csoportja. Ilyen eszközök alkalmazása különösen akkor jelentős, amikor a természeti tényezők nem nyújtanak megfelelő álcázást vagy a természetes álcák felhasználására nincs mód.

A mesterlövész elleni háló tulajdonképpen nem más, mint egy akadály az optikai felderítés ellen. Ezek a hálók nagymértékben hasonlítanak a Magyar Honvédségben is rendszerben lévő álcahálókhoz. Anyagukat tekintve általában műanyagok felhasználásával készülnek, mivel ezek jól ellenállnak az időjárás viszontagságainak és a tömegük sem jelentős.

5. számú ábra. Szarajevó SFOR parancsnokság

Javaslatok

Azok a változások, amelyek az utóbbi tíz évben történtek, nagy kihívást jelentenek és változtatást igényelnek az elméletben és gyakorlatban egyaránt. A Magyar Honvédség reformja és a békefenntartó műveletekben való fokozott részvételünk azok az alapvető körülmények, amelyek befolyásolják ezt a változtatást. Azok a tapasztalatok, amelyeket eddig szereztünk megfelelő alapot jelentenek ehhez a munkához. Meg kell kezdeni ezeknek a tapasztalatoknak a tudományos igényű, rendszerszemléletű feldolgozását, mind a honvédség, mind a szakcsapatok szintjén.

Az általunk ismertetett – és gyakorlatban kipróbált – műszaki eszközök és felszerelések beváltak a harc-hadművelet és a béketámogató műveletekben egyaránt. Ez, és személyes tapasztalataink bátorítanak arra, hogy javasoljuk ezeknek az eszközöknek a beszerzését és rendszerbe állítását.

Az új műszaki eszközök és felszerelések egyúttal újszerű alkalmazási elvek meghonosítását is jelentik. A magyar sajátosságoknak megfelelő alkalmazási elvek kidolgozásával nem kell megvárnunk az eszközök beérkezését, hiszen gazdag tapasztalatokat szereztünk ezen a területen Bosznia-Hercegovinában.

Mindent meg kell tennünk azért, hogy megőrizzük azt a szellemi kapacitást amelyet a békefenntartó műszaki katonák felhalmoztak az elmúlt hat évben. Sajnos a gyakorlat azt mutatja, hogy ezen a téren óriási pazarlás folyik.

A tapasztalatok rendszerezésével, feldolgozásával és értékelésével párhuzamosan folytatni kell az új ismeretek bevitelét az oktatás minden szintjére és formájába. Ebben a munkában nagy felelősség hárul azokra a katonákra, akik az oktatásban dolgoznak és közvetlen tapasztalataik vannak a békefenntartó műveletek műszaki támogatásának előkészítésében és kivitelezésében.

4. Befejezés

A tanulmányunkban vizsgált kérdések akkor is aktuálisak maradnak, ha a Magyar Honvédség átalakításának problémái ma még háttérbe szorítják a tudományos igényű vizsgáldást. Az előttünk álló években – és ehhez nem kell nagy jóstehetség – a Magyar Honvédség a béketámogató műveletekben kell, hogy helyt álljon.

Tanulmányunkban azt vállaltuk, hogy a békefenntartás műszaki támogatásának egy szeletét mutatjuk be, elemezve és értékelve azokat az újszerű eszközöket és módszereket, amelyek meghatározóak ezen a területen.

Nem törekedtünk a teljességre, mert csak azokkal az eszközökkel foglalkoztunk, amelyekkel a Magyar Műszaki Kontingens katonái találkoztak, dolgoztak és amelyek beszerzésére reális esély mutatkozik. A tanulmány elkészülte után kaptuk a hírt, hogy a Magyar Honvédség Műszaki Technikai szolgálata vizsgálja az ismertetett eszközök beszerzésének lehetőségeit.

Úgy ítéljük meg, hogy teljesítettük azt amit vállaltunk. Bemutattuk az elemes hidak két meghatározó típusát, a nem robbanó műszaki akadályok új típusait, az álcázás új irányát és néhány sajátos műszaki támogatási feladat eszközét és módszerét. Noha csak a békefenntartó feladatok szemszögéből vizsgáltuk az eszközök és módszerek újszerűségét, ez az elemzés a hagyományos értelemben vett harc-hadművelet műszaki támogatási kérdéseinek egy részére is választ ad.

Felhasznált irodalom:

1. FM 5-277. Bailey bridge, Headquarters Departement of the Army, Washington, DC. 1986.
2. Mabey & Johnson training handbook, RG10 9sQ, Anglia, 1997.
3. **Deák Ferenc:** A Mabey & Johnson hídkészlet ismertetése bosznia-hercegovinai tapasztalatok alapján. Haditechnika, 1999/2. szám, 79-85. o.
4. **Havasi Zoltán:** A Bailey híd és alkalmazási lehetősége. Haditechnika, 2000/2. szám, 26-29. o.
5. Strategic Support Team Returns and Reconstruction Task Force presentation = LTC David Vollner, 1999. 01. 07. Sarajevo.
6. DPRE Return 2000 Supplan, Selected areas of demining activity areas presentation = COL Padanyi, 1999. 10. 25. Sarajevo.
7. CJCMTF briefing pach for SFOR engineers = COL Brunner, 1998. 08. 19. Sarajevo.
8. SFOR Land Forces fact sheet = <http://www.Vm.ee./nato/sfor/docu>.

9. Standing operating Procedures for ACOS CIV OPS = SFOR SOP 0350 1998. 07. 28. Sarajevo.
10. Vizsgálati jegyzőkönyv 106/ 2000 MH Haditechnikai Intézet.
11. **Dr. Bombay László:** Magyarok az SFOR-ban = Budapest, 1998. Zrínyi Kiadó.
12. Operations Other Than War and Their Ramifications for U.S. Military capability = COL Richard L. Strube Jr. Army 1997. január.
13. Spanning The Sava = Dennis Steele Army 1996. február.
14. Operation ALFA ROMEO en Albania = BG Pedro Pitarch a szerzők tulajdonában lévő tájékoztató.

KÖZLEKEDÉSI KONFERENCIA

A VASÚTI SZÁLLÍTÁSOK TAPASZTALATAI

(2002. GÖD)

Németh Ernő¹

A Magyar Honvédség 2002.évi kiemelt feladatai között szerepelt a Spanyolországban levezetett „DYNAMIC-MIX”, valamint a hazai „SZABLYA-2002” gyakorlat, illetve a Magyar Katonai Rendész Kontingens Sarajevoba telepítése. Mindegyik feladat jelentős, elsősorban vasúti szállítás megszervezését jelentette mind az érintett alakulatok, mind az MH katonai közlekedési szervek szállító szakemberei részéről.

A „DYNAMIC-MIX” gyakorlaton résztvevő MH 5. Bocskai István Gépesített Lövészdandár (Debrecen) és az MH 64. Boconádi Szabó József Logisztikai és Támogató Ezred (Kaposvár) technikája, anyaga és a személyi állomány egy részének ki- és visszaszállítása vasúton történt. A vasúti szállítás jelentőségét az adta, hogy a szállítást öt országon keresztül mintegy 2 600 km távolságra kellett megszervezni úgy, hogy a vasúti nyomtáv váltása miatt (magyar vasút: 1435 mm, spanyol vasút: 1676 mm) a francia-spanyol határon az átrakást is meg kellett szervezni.

A „SZABLYA-2002” gyakorlaton szintén a debreceni alakulat vett részt úgy, hogy a helyőrségből a gyakorlótérre történő át- és visszacsoportosítást (oda 17, vissza 20) katonavonattal hajtották végre. A nagy mennyiségű szerelvényekből álló vasúti szállítás megszervezése szintén komoly feladat elé állította az érintett szakembereket.

A Magyar Katonai Rendész Kontingens Sarajevoba történt vasúti kiszállítása a felkészítés szempontjából szolgált érdekes tapasztalatokkal.

¹ Dr. Németh Ernő ezredes, a hadtudomány kandidátusa, MH Közlekedési szolgálatfőnök.

A nevezett feladatok tapasztalatainak feldolgozására a HM Üdülte-tési, Egészségmegőrzési és Rendezvényszervező Kht. gödi bázisán két-napos szakmai konferencián került sor. A konferencián részt vettek a HM Nemzetközi Együttműködési Főosztály, a HM Beszerzési és Biz-tontsági Beruházási Hivatal, az MH Szárazföldi Parancsnokság, az MH Légierő Parancsnokság, a MÁV Rt, valamint az MH Közlekedési Szolgálat szakemberei.

A konferencián elhangzott előadások anyagát több részben folyta-tásokban azzal a szándékkal adjuk közre, hogy a vasúti szállítások elő-készítésében, végrehajtásában érintett szak-, illetve közreműködő állo-mány a leírt tapasztalatokat hasonló feladatok megoldása során hasznosítani tudja.

A folyóirat ebben a számában az MH Szárazföldi Parancsnokság Logisztikai Főnökség és az érintett gépesített lövész dandár közlekedési szervezetének tapasztalatait jelentettjük meg.

MH KATONAI RENDFENNTARTÓ KONTINGENS FELÁLLÍTÁSÁNAK ÉS KISZÁLLÍTÁSÁNAK TAPASZTALATAI

Oravecz László¹

2001. év végén, decemberben, országgyűlési határozat alapján a felállítandó kötelék létszáma nem haladhatja meg a 250 főt. A köteléket olasz alárendeltségben kell működtetni, de önálló feladatkörrel, önálló kontingensként.

A magyar Honvéd Vezérkar megkezdte az egyeztető tárgyalásokat 2002. január végén Olaszországban, Rómában a felállítandó kötelék feladatáról, alárendeltségéről, elhelyezéséről, ellátásáról. Az itt megszületett javaslatok nem kerültek írásban elfogadásra mindkét fél részéről. A magyar erők szükséges ellátás rendje, elhelyezése, felszerelése és egyéb fontosnak tartott kérdések a „Technikai Megállapodás”-ban nem kerültek rögzítésre.

Párhuzamosan az Okucaniban lévő, SFOR alárendeltségében lévő magyar MH Műszaki Kontingens erőket ki kell vonni 2002. április végéig. Az ott lévő eszközöket, szakanyagokat központi készletbe kell vonni, „szükséges mértékben” fel kell újítani, egyes eszközök a javítások, magasabb technikai kiszolgálások végrehajtása után átadásra kerülhetnek a „felállítandó” kontingens részére.

Az újabb tárgyalások eredménye egy „könnyű fegyverzetű”, mozgékony (de nem elrettentő erőként működő) „béketámogató erő” kialakítása, olasz „bérelt” eszközökkel, vagy megvásárolt felszerelésekkel. A tárgyalásokon az olasz félnek korlátozó kikötése, hogy a személyi állomány elhelyezését csak legkésőbb 2002. év második felére (talán szeptember végére) tudják felvállalni. A magyar kontingens elhelyezését is első ütemben „legfeljebb” 150 fős nagyságrendben tudják elképzelni.

A határidők miatt, már 2002. február 28-án a szervezési és a végrehajtási feladatokba bevonásra került a MH Szárazföldi Parancsnokság, haderő-tervezési- és logisztikai állománya 1-1 fővel! De a feladatokat továbbra is a MH ÖHK önállóan dolgozta ki.

¹ Oravecz László mk. alezredes, MH Szárazföldi Parancsnokság, Logisztikai Főnökség, kiemelt szállító főtiszt.

Az anyagokat, eszközöket, felszereléseket legalább két (három) végrehajtó alakulathoz kell átcsoportosítani, s innen történhet a technikai eszközök vonatkozásában az útbaindítás a rendeltetési helyre vasúton, a személyi állomány vonatkozásában repülőjáraton, esetleg/vagy közúton.

Megkezdődhet a szállítások tervezése, de még nincs jóváhagyott költségvetés.

A tervezett eszökmennyiség felkészítése idő- és főleg nagyon költségigényes. Előzetes számvetések készültek a szállítás, átcsoportosítás **„gazdaságosabb”**, egyszerűbb és gyorsabb végrehajtására a következő elvek figyelembevételével:

- a személyi állomány átcsoportosítása repülővel történjen, csak a **„szükséges”** mértékben kísérje a kezelői állomány a saját eszközt vasúton;
- az anyagi készleteket – a gazdaságosság miatt – vasúton kell átcsoportosítani, lehetőleg minél kevesebb közúti mozgással.

Az újabb tárgyalások eredményeként 2002. március 20-án, már nem **„önálló”** kontingens kerül kikülönítésre, hanem 3 azonos olasz század alárendeltségében lévő egy-egy rendfenntartó szakasz és egy különleges szerepkörű manőver szakasz, valamint a megelőző tervezethez képest egy 9 fővel **„csökkentett”** kapacitású logisztikai alegysége kerül megalakításra. Az eddig kijelölt század- és a kontingens parancsnoksága beolvadva tevékenykedik az olasz törzs állományába, annak teljes alárendeltségében.

Ennek megfelelően a szállítás is **„áttervezésre”**, módosításra került.

Sajnálatos tény hogy, továbbra sincs **„Technikai Megállapodás”** az olasz féllel a szolgáltatások, anyag-ellátás, karbantartás, vagy más logisztikai tevékenység, így például a szállítások végrehatása területén sem!

Nincs meghatározva az olasz fél feladata, felelőssége a beérkező állomány **„fogadására”**, kirakására, az eszköz és a személyi állomány beszállítására, még az elhelyezésére sem.

Az olasz fél továbbra is hangsúlyozza, hogy a fogadókészséget 2002. szeptember vége felé fogja biztosítani.

A kontingens felállítása 2002. április 09-én került jóváhagyásra, a logisztikai működési rend pedig csak 2002. április végén érkezett meg a MH SZFP-hoz.

Jóváhagyott állományjegyzékkel csak 2002. május 09-én rendelkezünk.

Az anyagi készletek, eszközök (erőforrások) beérkezése, átvétele, készletezése nem teszi lehetővé az egyidejű kiszállítást! A kiszállítást legalább két részletben, (ütemezve) erők megosztásával, legalább egy havi eltolással lehet végrehajtani, ami a „*szállítási terv*”-ek újbóli felterjesztését eredményezte!

További gond, hogy a haditechnikai eszközök és anyagi készlet átvétele egy időben folyamatosan, de több helyőrségben került végrehajtásra.

Az átcsoportosítási terv az, hogy egy kis előkészítő részleg induljon útba közúton (2 kisbusszal) úgy, hogy kiérkezés időpontja mégis 2002. május 15-ét megelőző legyen, képessé válva a kinti szerelvény fogadására, kirakására, a beszállítás végrehajtására a „**befogadó**” olasz fél segítségével.

Az átcsoportosítás első ütemében a vámoltatást Szolnokon, majd a vasúti berakást a szolnoki- és szajoli vasútállomáson kell végrehajtani.

Gondként jelentkezett, hogy az első ütembe a szállításra betervezett eszközök közül, nem azon technikai eszközök kerültek berakodásra és kiszállításra, melyek a „*Szállítási terv*”-ben feltejesztésre kerültek!

A megrakodott, Szolnokon vámkezelt, lezárt 20 lábas szabvány konténereket a „*polgári*” szállító-rakodó nem tudja megemelni, így a vasúti kocsikra fel sem tudja tenni! Az 1. Kö. Ve. E. parancsnok a városi tűzoltóságtól, illetőleg a helyőrségben lévő – más alárendeltségben lévő – Ve. Száll. Ezredtől szerzett darus kocsit a feladat határidőre történő végrehajtása érdekében.

Az útbaindított szerelvény okmányainak helytelen megkérése, vagy kitöltése miatt az csak Horvátországba való beutazást biztosítja és nem az országon való keresztülhaladást (tranzitot) ami a határállomáson derült ki! Az újonnan kiállított okmányokat a határállomásra külön gépkocsi juttatja le, mikor kiderül, hogy a várakozás miatt sem az ivóvíz sem, mosogatóvíz és a W. C. öblítővíz, valamint az állománynál kiosztott élelmiszerkészlet nem elegendő!

A tartalékok igaz megvannak, de azok konténerben elzártan tároltak. A konténerekbe csak azok megemelésével lehet bejutni, hiszen ajtókkal összeforgatottak! Szükségessé vált így ivóvíz és élelmiszer útbaindítása Kaposvárról a **64. BSZJ. Log. és Támogató ezredtől**. A problémát ne-

hezíti, hogy a szerelvény továbbításához nem áll rendelkezésre mozdony. Célszerű így bevárni a víz és élelmiszer utánpótlást itt a határállomáson.

„Technikai megállapodás” hiányában a kirakást, az olasz fél nem hajtja végre, így a **MH KKK** (Budapest) állományában levő személy **„segítségével”**, egy német szállítószázad precíz munkája eredményeként, – a helyi vasutasok **„ellenállása”** és mentalitása ellenére is – a kirakodás balesetmentesen végrehajtásra került.

A júniusi szállítmány fogadása sem volt különbség, mint az első. Az olasz fél megnyilvánulása ugyanaz maradt, azaz semmi segítség, hisz **„csak beosztottak”** a magyarok, majd megoldják valahogy a saját problémáikat.

A kontingens eszközeinek elhelyezésére szolgáló önálló telephely kialakítását a **37. II. RF. Mű. dd.** kikülönített részlege építette meg (természetesen olasz segítség nélkül) meghatározott határidőre.

Levonható következtetések:

- A **„Technikai Megállapodást”** a felelősöknek időben meg kell kötniük;
- Az előljáró szervezet a koncepció kialakításába vonja be alárendeltjeit, vagy a felmerült problémákat tárgyalásos úton rendezze;
- A Szárazföldi Parancsnokságnál a hiányzó rakodó-, szállító, vagy szállító-rakodó kapacitást bővíteni kell;
- A jóváhagyatlan állományjegyzék, vagy annak utolsó pillanatban történő bárminemű változtatása, kapkodást, felesleges erőforrás pazarlást eredményez;
- A tartalék élelmiszer készletek, vagy az ivóvíz tárolásának előre tervezése, nagytávolságú szállítás esetén központi, elérhető tárolására való figyelem;
- A menetokmányokat figyelmesen, pontosan kell kitölteni, időben felterjeszteni;
- Nagytávolságú szállításoknál a kijelölt szolgálati személyeket el kell látni megfelelő híradó eszközzel (mobiltelefonnal) felszerelésekkel;

- A rugalmasság, a hatékonyság érdekében célszerű lenne átgondolni és átdolgozni a kiadott szabályozókat, szabályokat, a meglévő szabályozókat egy összefogott módon újra ki kell adni.

Kronológiai rend a MH Katonai Rendfenntartó Kontingens (Szarajevó) kitelepítésére:

2001. december: Politikai határozat egy katonai kontingens felállítására;

2002. január vége: Egyeztető tárgyalások megkezdése, a Honvéd Vezérkar (HVK) és az olasz fél között;

A VKF parancsára a MH Összhaderőnemi Parancsnokság (ÖHK) vezetésével és közvetlen szervezésével kell felállítani a kiküldendő kontingent;

2002. február: Többszintű tanácskozások, tárgyalások és konferenciák megkezdése,

2002. március: Az MH ÖHK átadja a MH SZFP részére a szervezési feladatok végrehajtását;

Nincs jóváhagyott állományjegyzék, nincs meghatározva a kontingens feladata, felelősségi köre;

2002. április: Tervezői konferencia levezetése a MH Szárazföldi Parancsnokság (SZFP) vezetésével Szolnokon a 1. kö. ve. e.-nél (04. 01.),

Vasúti kocsi-igénylés elkészítése! (az anyagi készletek legalább 25 db 20” konténerbe fér be ?)

2002. május: Eszközök anyagok kiszállítása több oszlopban történhet, vasúti igénylés módosítása először megtörtént;

Vasúti kocsi-igénylés módosítása másodszor is megtörtént (19 db 20” konténer!)

Anyagi készletek beérkezése (?), berakodása és vá-moltatása (!) (05. 11-12.) anyagok átvétele még folytatódik, a központi raktárak, tárintézetek nem tudják tartani az előzetes ütemtervet!;

Vasúti kocsi-igénylés módosítása harmadszor is megtörtént (14 db 20” konténer);

2002. május: Útbaindítás vonattal 50 főt, és az eszközök nagyobbik hányadát, aminek berakását Szolnokon és Szajolban párhuzamosan kell végrehajtani;

Polgári eszköz a konténereket nem tudja megemelni, soron kívül darus gépkocsi szükséges (szolnoki tűzoltóság, és a reptér állományából) a MH 1. kö. ve.e. parancsnoka intézi soron kívül!

Okmányok helytelen megkérése miatt, illetve ivóvíz és ételmezési gondok miatt egy napi várakozás a határon;

A beérkező szerelvény kirakását nem az olasz fél hajtja végre, a kirakodást és az eszközök beszállítását egy német szállítószázad hajtja végre!

2002. június: ***Útbaindítás vonattal 100 főt*** és az eszközök kisebbik hányadát, berakás Szolnokon és Szajolban gyorsabb ütemezéssel, hatékonyabban;

A vasúti szállítás végrehajtása;

Beérkezett állomány fogadása, beszállítása német szállítószázalaj segítségével.

A „DYNAMIC MIX - 2002” GYAKORLAT, ÉS ÁTCSOPORTOSÍTÁSÁNAK KÖZLEKEDÉSI TAPASZTALATAI

Oravecz László¹

A gyakorlat megnevezése: Dynamic Mix 2002

A gyakorlat típusa: Törzsvezetési-, és éleslövészettel egybekötött harcászati gyakorlat.

A gyakorlat helye: Spanyolország

A gyakorlat ideje: 2002. 05. 15.- 06. 07.

A gyakorlat célja: Gyakoroltatni a NATO Déli Régióhoz tartozó erőket, parancsnokságokat, a NATO műveletek regionális vezetés alatt történő végrehajtásában és fenntartásában.

A gyakorlat alapvetően két fő fázisból tevődött össze.

I. Fázis

Az első fázisban egy alájátszási adatokkal támogatott számítógépes parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat (CPX) került végrehajtásra 2002. május 15.-26. között a Délnyugati Összhaderőnemi Parancsnokságon (JCSW), Madridban.

A gyakorlat első fázisában a Magyar Honvédség Szárazföldi Parancsnokság 15 fővel képviseltette magát, akik menetrend szerinti MA-LÉV járással kerültek kiszállításra Madridba.

A CPX végeztével május 26-án 12 fő szintén menetrend szerinti járással utazott Magyarországra, 2 fő közúton átcsoportosításra került Madridból Zaragozába, egy fő a harcászati gyakorlat idején a Többnemzetiségű Összhaderőnemi Logisztikai Központ (MJLC) állományában látta el feladatát, és június 07-én került átszállításra közúton Zaragozába.

¹ Oravecz László mk. alezredes, MH Szárazföldi Parancsnokság, Logisztikai Főnökség, kiemelt szállító főtiszt.

II. Fázis

A csapatmozgás tervezett megkezdése előtt az alakulatoknál a harcérték tételes pontosítása, a vámokmányokon szereplő adatokkal megtörtént, a személyi állomány részére szükséges NATO menetparancs kiadása az alkalmazására vonatkozó PM-HM együttes rendeletben meghatározottak szerint megtörtént.

A HM BBBH, valamint a befogadó nemzet és a tranzit országok által kiadott diplomáciai engedélyek alapján a magyar és külföldi határőrizeti szervek értesítésre kerültek a katonai mozgásról. Ennek megfelelően a kiléptetés és a beléptetés adminisztratív módon, problémamentesen megtörtént.

A harcászati gyakorlaton résztvevő állomány az átcsoportosítást kombinált módon hajtotta végre az alábbiak szerint:

- közúton : 2 előkészítő csoport
- vasúton : 2 katona szerelvény
- légiúton (menetrend szerinti járattal Madridba, ill. CHARTER járattal Zaragozába)

Személyi átcsoportosítás:

Fsz.	Ki-,(vissza) utazás	Ti.	Tts.	Szerz.	Ka.	Össz
1.	I. szerelvény	9	21(20)	27	3	60
2.	II. szerelvény	5	21(20)	51	--	77
3.	Charter	11(13)	21(23)	98	3	133
4.	Közút I. (elők.)	3(4)	1	2	--	6
5.	Közút II. (LEP)	5	--	--	--	5
6.	MALÉV	15(12)	--	--	--	15
MINDÖSSZESEN		48	64	178	6	296

Technikai eszközök átcsoportosítása:

Fsz.	Megnevezés	I.szer.	II.szer.	Közút	Össz
1.	Személygépkocsi	3	3 (1)	1 (+1)	7
2.	Kisbusz	1	--	2	3
3.	Ku.tgk.	1	--	--	1
4.	Tj.tgk.	4	10	--	14
5.	Seb.száll.	1	1	--	2
6.	Pc.kül.	18 (9)	7 (4)	(13)	25
7.	Targonca	1	--	--	1
8.	Harcjármű	--	17	--	17
9.	Vontatmány	9	3	--	12
10.	Konténer	10	7	--	17
Mindösszesen :		48 (9)	48 (5)	3 (14)	99

Közúti menet végrehajtása

A gyakorlat térségébe Magyarországról közúton két csoport hajtott végre menetet. A harcászati gyakorlaton résztvevő állomány előkészítő részlege, valamint a CPX állományából a MH LEP csoportja. A kijelölt csoportok időben és esemény nélkül, balesetmentesen érkezettek meg a gyakorlat helyszínére.

Vasúti szállítás

A Magyar Kontingens állományába kijelölt erők két katonavonattal hajtották végre az átcsoportosítást a gyakorlat helyszínére, illetve a hazautazást.

1. szállítmány (MH 64. Boconádi Szabó József Logisztikai és Támogató Ezred).

A szállítmány berakása Kiskorpád vasútállomáson került végrehajtásra, 2002. 05. 13-án és 14-én. A vasúti szállítást 05. 14-én 12. 15-kor kezdte meg, amely során az állomány elhelyezése és étkeztetése a szállítmányon az előzetes terveknek megfelelően került végrehajtásra.

A vasúti szállítás során, a szerelvényen felállításra kerültek az elrendelt ügyeleti szolgálatok, melyek képesek voltak ellátni feladataikat. A magyar határátlépést követően az átcsoportosítás ideje alatt az őrség a szolgálatát fegyver nélkül látta el, mely így is biztosította a szerelvény biztonságos őrzés-védelmét.

A szállítmányra telepített ellátó blokk a terveknek megfelelően biztosította a menet során az állomány élelmezési ellátását.

A szállítmány rendelkezett a szükséges nemzetközi fuvarozási és szállítási okmányokkal.

Jelentős problémát okozott a kiutazás alkalmával, hogy az olasz vasúti társaság a tervezettnél gyorsabban biztosította a szerelvény áthaladását, az Olaszországban kilátásba helyezett vasúti dolgozók munkabeszüntetése miatt. Ennek következtében a szerelvény az olasz-francia határon egy kocsirendező pályaudvaron több mint 40 órát töltött el.

A hosszú várakozás során a szerelvény áramellátását a vasúti társaság nem biztosította, így szükségessé vált ennek megoldása a szerelvényen (a hűtőkben elhelyezett élelmiszerek eltarthatóságának megóvása miatt), melyet csak a vasúti kocsin elhelyezett saját áramforrásról lehetett megoldani.

Problémaként merült fel a továbbiakban a szerelvény technikai vízkészletének beosztása, melyet csak ésszerű takarékosággal lehetett megoldani. Az állomány természeti szükségleteinek elvégzését csak az állomás személyzeti helyiségében az ott dolgozók jóindulatának következtében sikerült biztosítani.

A francia-spanyol határnál, a kiutazás során Port Bou vasútállomáson az átrakási feladat zökkenőmentesen került végrehajtásra.

Az átrakást követően a spanyol vasúti társaság által biztosított vasúti kocsin a WC-k használhatatlanok voltak. A vasúti szállítás során csak kettő alkalommal volt lehetőség technikai víz vételezésére a teljes szakaszon (5 nap).

A szállítmány 2002. 05. 19-én 07. 10-kor érkezett meg Zaragoza, San Gregorio kirakóállomásra. A megérkezést követően a szállítmány kirakása balesetmentesen megtörtént, amely során a konténerek lerakása a szerelvényről a tervezettnél több időt vett igénybe, mivel a spanyol fél nem biztosította az általunk megrendelt darut, ezt az amerikai fél biztosította számunkra a személyes kapcsolatfelvételt követően. A kontingens táborának telepítése időben csúszott, mivel ez nagyban függött a konténereknek a gyakorlat helyszínére történő kiszállításától.

A problémát fokozta, hogy a befogadó nemzet nem rendelkezett megfelelő mennyiségű szállítási kapacitással, nevezetesen a gépjárművek nem voltak alkalmasak terepen való közlekedésre, így a műúttól 1db. szállítóeszközzel kellett a 10 db. konténert a települési helyre szállítani.

A hazaszállítást megelőzően a vasúti berakás feladatait San Gregorio vasútállomáson 2002. 06. 09. 18.00 - 22. 00 óra között kellett volna végrehajtani, de a spanyol vasúttársaság nem biztosította erre az időre a vasúti kocsikat. A berakás így mintegy négy óra késéssel kezdődött meg, minek következtében az indulási idő is bő másfél órát csúszott.

Az átrakási körzetbe történő érkezés tervezett ideje a visszacsoportosításkor 2002. 06. 10. 13. 05 volt, de a szerelvény már 12. 15-kor megérkezett. Ennek ellenére az átrakási feladatokat nem lehetett megkezdeni, mivel a magyar vasúti kocsik nem érkeztek meg. A kocsik beállítása 11-én 03.00 körül történt meg, de a látási viszonyok elégtelensége miatt csak a reggeli órákban (06-körül) kezdhette meg az állomány, amely balesetmentesen végrehajtásra került.

Az előzetes terveknek megfelelően a szerelvény a francia- olasz határ átlépése után, Ventimigliában nem került megosztásra.

A szlovén- magyar határon az okmányok hosszadalmas feldolgozása miatt a kirendelt magyar mozdony munkaidejét sikerült lekésnünk, így ismét több órás várakozásra kényszerültünk.

A visszacsoportosítás menetrendje:

Be/átrakó/Határállomás	Érkezés	INDULÁS
Zaragoza (San Gregorio)		2002. 06. 10. 01. 50
Port Bou (Spanyolország)	2002. 06. 10. 12. 15	2002. 06. 11. 15. 44
Cerbere (Franciaország)	2002. 06. 11. 15. 50	2002. 06. 11. 19. 24
Ventimiglia (Olaszország)	2002. 06. 12. 04. 17	2002. 06. 12. 09. 55
Villa Opicina (Olaszország)	2002. 06. 13. 03. 26	2002. 06. 13. 12. 37
Hodos (Szlovénia)	2002. 06. 13. 22. 33	2002. 06. 14. 03. 00
Kiskorpád (Magyarország)	2002. 06. 14. 09. 00	

2. szállítmány (MH 5.BL.GL.DD és MH.64.BSZJ.LTE szállító szakasz).

A szállítmány berakása Hajdúhadház vasútállomáson került végrehajtásra 2002. 05. 14-én, a vasúti szállítást 05. 14-én 17. 00-kor kezdte meg. A vasúti szállítás tervezése során a folyamatos módosítások miatt a szerelvények összeállítási rendje valamint a rakodás rendje bizonytalan volt. A rendelkezésre álló vasúti kocsik száma és típusa az utolsó pillanatokig változott.

Folyamatosan gondot okozott a technikai vízellátás a vonatokon. Az indulás előtti tájékoztatás alapján, a határállomásokon történt volna meg a vízellátás. Ezzel szemben vízvételzés csak a szállítmányparancsnokok határozott fellépése alapján volt lehetséges.

Mindkét katonavonat hosszabb ideig várakozott az olasz-francia határon félreállítva egy teherpályaudvaron (közel két teljes nap). A várakozás alatt nem volt lehetőség technikai víz vételezésére, az Utasellátó Rt. étkező kocsijában a hűtőgépek üzemeltetésére illetve megbízható információ beszerzésére.

Legnagyobb gondot a mellékhelyiségek használata jelentette, mely kizárólag a vasúti személyzet jóindulatán múltott. (személyzeti mosdó használata).

Legsúlyosabb helyzet a Portbou-Zaragoza szakaszon alakult ki, ahol a személyszállító vagonokban sem, a WC-k sem a mosdók nem voltak használhatók, valamint nem volt elektromos áramellátás sem.

Határ átlépések ideje:

1. Óriszentpéter: 2002. 05. 15. 09.⁴⁰ (Hódos: tovább indulás: 05. 15. 14.⁰⁰)
2. Villa Opicina: 2002. 05. 16. 00.³⁰ (tovább indulás: 05. 16. 02.⁰⁰)
3. Ventimiglia: 2002. 05. 17. 02.⁰⁰ (tovább indulás: 05. 18. 04.³⁰)
4. Port Bou: 2002. 05. 18. 15.¹⁵ (tovább indulás: 05. 18. 23⁰⁰)

A hazautazás során a francia- olasz határ átlépését követően Ventimigliában a szerelvény megosztásra került, amelyet mintegy másfél órás menet után a tervek szerint Savona vasútállomáson össze kellett volna kapcsolni. Ettől eltérően az olasz vasúttársaság csak 14 órával később, Milánóban egyesítette a megosztott szerelvényt. Ez idő alatt a személyi állomány étkeztetését, mely azon a szerelvényrészzen utazott, amelyiken nem volt ellátó részleg, csak a hosszadalmas egyeztetés és a központi vasúti szervek közreműködésével sikerült megvalósítani.

A magyar határ átlépését követően a szerelvény 7 óra alatt 65 km-t tett meg.

A visszacsoportosítás menetrendje:

Be/átrakó/Határállomás	Érkezés	INDULÁS
Port Bou (Spanyolország)		2002. 06. 10. 23. 42.
Cerbere (Franciaország)	2002. 06. 10. 23. 45.	2002. 06. 10. 23. 45.
Ventimiglia (Olaszország)	2002. 06. 12. 01. 20.	2002. 06. 12. 11. 20.
Villa Opicina (Olaszország)	2002. 06. 13. 19. 25.	2002. 06. 13. 22. 45.
Hodos (Szlovénia)	2002. 06. 14. 08. 45.	2002. 06. 14. 11. 53.
Kiskorpad (Magyarország)	2002. 06. 15. 06. 35.	

Közúti átcsoportosítás Portbou-Zaragoza között:

A túlméretes technikai eszközök átcsoportosítása során legnagyobb gond a befogadó nemzet által biztosított információk hiánya, késése, illetve pontatlansága volt.

A tervezés késedelmes megkezdése miatt egészen az indulásig bizonytalan volt az átcsoportosítás összes adata. Nem volt ismert az útvonal, a spanyol fél által biztosított felvezetés, forgalomszabályzás, az egészségügyi és technikai biztosítás jellege és mértéke, valamint a megkülönböztető jelzések használata, mivel az előzetesen kiadott anyagok alapján elkészített jelek nem feleltek meg.

A spanyol fél teljes biztosítást adott az átcsoportosítás idejére, így külön kérte a fegyveres őrség megszüntetését. A pihenők az autópálya pihenőövezeteiben kerültek megtartásra a nemzetközi turista forgalommal azonos módon, folyamatos rendőri biztosítás mellett.

„SZABLYA – 2002” GYAKORLAT KÖZLEKEDÉSI BIZTOSÍTÁSI FELADATAINAK TAPASZTALATAI

*Tisza Imre*¹

A gyakorlat megnevezése: Szablya – 2002.

A gyakorlat típusa: Parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat, ellenőrző, valamint kötelék lögyakorlatok végrehajtásával.

A gyakorlat helye: MH KGYLP (Várpalota).

A gyakorlat ideje: 2002. 08. 21 – 2002. 10. 04.

A gyakorlat célja: A dandár és a zászlóaljtörzsek gyakoroltatása a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtása során, valamint a védelmi és támadó hadművelet megtervezésében, megszervezésében és vezetésében.

A gyakorlótérre történő átcsoportosítás

A gyakorlat végrehajtása során a szállítási és mozgatási feladatokat a dandár vasúti szállítással hajtotta végre. Sajátos helyzetet teremt, hogy az alakulat három helyőrségben települ, ezért a vasúti berakások **is 3 helyen kerültek végrehajtásra:**

- Debrecenben, a belsőfatéri rakodón és konténerterminálon,
- Hajdúhadházon, a MH iparvágányon és az állomás rakodóján,
- Nyíregyházán a közforgalmi rakodón és a „Róka” iparvágányon.

Az alegységek személyi állományát az átcsoportosítások végrehajtása során autóbuszokon kellett a rakodók és a laktanyák között szállítani.

A kirakodások Hajmáskér vasútállomáson történtek. A vasúti szállításnál előnyt jelentett, hogy a berakó állomásokat (Nyíregyháza, Hajdúhadház, Debrecen) egy vasúti fővonal köti össze. Így lehetőség nyílt arra, hogy a különböző helyen berakott szerelvényeket vonatösszekapcsolással továbbítsák. A vonatok képzésénél figyelembe kellett

¹ Tisza Imre százados, MH 5. Bocskai István Gépesített Lövészdandár, közlekedési részlegvezető.

vennünk a vasút szabályzóit (legkisebb kocsiszám, megengedett vonat hossz- és össztömeg, veszélyes áruk szállítása), valamint azt, hogy az alegységek megosztás nélkül egyszerre kerüljenek elszállításra.

Az átcsoportosítást a gyakorlat megkezdése előtt kettő héttel megkezdte a dandár, így időben zsúfoltság nem volt érezhető. Feladásra került napi kettő-három szállítmány. Azonban megmutatkozott, hogy egyetlen berakó állomás sem lenne képes ettől nagyobb teljesítményre.

Különösen hátrányos a hajdúhadházi vasútállomásból kiágazó MH iparvágány helyzete. A szállítmányok többsége itt került berakásra. Az iparvágány egy egyvágányos homlokrakodóból áll, a vasútállomástól kb. 1, a bázistól 3 km-re fekszik.

Az iparvágány hosszúsága nem teszi lehetővé egy teljes katonavonat berakását, a nagyobb vonatok rakodását két beállítással szolgálja ki a vasút. Hajdúhadház négyvágányos fővonalai vasútállomással rendelkezik, melyből két iparvágány ágazik ki, több használással.

A fővonalai vasúti forgalom, valamint az iparvágány használók intenzív áruszállításai miatt a katonavonatok berakása és kiszolgálása időigényes és körülményes. Az egy szállítmányhoz tartozó vasúti kocsik cseréje az iparvágányon nem ritkán órákig tart. További gondot jelent, hogy a katonai rakodó mellett található közvetlenül a település temetője, a temetéseket alatti kegyeleti okokból a rakodás szünetel.

A hajdúhadházi MH iparvágányról mindezeket figyelembe véve átlagosan napi kettő vonat rakható meg, ami nem elégíti ki a dandár jövőbeni igényeit.

Az átcsoportosítás során továbbításra került 13 csapatszállítmány, valamint (a tervezetten felül) 2 szállítmány célanyag. ***Ezekhez felhasznált vasúti gördülő anyag:***

- 311 db pórekocsi, 18 db fedett kocsi, 34 db személykocsi.

Elszállításra került:

- 348 db kerekes, 42 db lánctalpas technikai eszköz, 41 db vontatmány, 29 db 20' konténer, 25 tonna anyag és 1733 fő.

A laktanyából a berakó állomásra a dandár raktárainak anyagait és a rakott konténereket polgári fuvarozó szállította ki. Hajmáskéren a konté-

nerek kirakása és mozgatása az előljáró által biztosított honvédségi rakodó- és szállító járművekkel történt.

Vasúti raktárbázis

A gyakorlat közlekedési biztosításának kiemelten fontos feladata volt a Hajmáskér vasútállomáson raktárbázis telepítésére. Az ellátási feladatok megszervezésénél az alapvető elgondolás az volt, hogy a polgári beszállítók az ellátópont nehéz megközelíthetősége miatt, valamint raktározási kapacitás hiányában itt adják át az áruikat 2-3 napi rendszerességgel. Az ellátópont és az alegységek naponta innen vételeztek.

A raktárbázison valósult meg az élelmezési, ruházati, hajtóanyag, fenntartási, műszaki-erődítési és a közlekedési anyagok tárolása. A raktárbázis telepítésére *az alábbi eszközök kerültek felhasználásra:*

- 8 db Gbgs vasúti fedett kocsi, 1 db ZTZ vasúti örkocsi, 3 db 20' hűtő konténer, 1 db 20' szállító konténer, 1 db VKP lakókonténer, 1 db Kc-20 üzemanyag tartálykonténer, 2 db elasztikus üzemanyagtartály.

A raktárbázis a hajmáskéri vasútállomás „*kerti csonka*” vágányán és a mellette lévő megvilágított rakodó területen települt. Kieépítésre kerültek az őrzés-védelemhez szükséges létesítmények figyelembe véve az állomás áru- és személyforgalom zavartalanosságának biztosítását.

A raktárbázis a gyakorlat teljes időtartama alatt zavartalanul működött és jelentősen megkönnyítette a raktározási és ellátási feladatok végrehajtását.

Békehelyőrségekbe történő visszacsoportosítás

A visszacsoportosítás végrehajtására lényegesen kevesebb idő áll rendelkezésre. A dandár szeptember 26-án hajtott végre bemutató lövészetet, és még 27-én is voltak kiképzési feladatok. A gyakorlóteret és a hajmáskéri vasútállomás 02-án 04.00-ig át kellett adni a „*TENKES - 2002*” gyakorlat végrehajtására érkező pécsi **MH 101. „Szigetvári” Zrínyi Miklós Vegyes Tüzérdandár** számára. Ennek megfelelően az első szállítmány szeptember 28-án került berakásra, a felszámoló részleg október 01-én hagyta el a gyakorlat helyszínét.

A visszacsoportosítás során az alegységek és a szállítmányok összeállítása ugyanabban a rendben történt. A feszített ütemű végrehajtás miatt Hajmáskér tehermentesítésére a csapatszállítmányok berakására be-

vonásra került Várpalota vasútállomás, a konténerek rakodását pedig Veszprém vasútállomáson hajtotta végre a dandár.

A kirakodásokra szintén három állomás lett kijelölve. Az átcsoportosításhoz hasonlóan vonat összekapcsolás és vonat szétkapcsolás is végrehajtásra került. Hajmáskéren napi 3 vonat berakását és továbbítását gond nélkül végre lehetett hajtani, azonban Várpalotán a rakodó adottságai miatt csak napi eggyel lehetett számolni.

A gyakorlaton alkalmazott közlekedési szaktechnikai eszközök

- ***2 db terepjáró rakodógép (DVHM 3522, DV 35 T4K)***

A 2 db rakodógép összesen mintegy 250 üzemórát teljesített. A terepen való alkalmazhatóság figyelembevételével a táborban a DV 35 T4K, a vasúti raktárbázison a DVHM 3522 került alkalmazásba vételre. A DV 35 T4K-t az alakulat július hónapban vette át gyári új állapotban, üzemeltetése során meghibásodás nem történt.

- ***1 db motoros szállító targonca (Desta Car NX 13)***

A legnagyobb igénybevételt a motoros szállító targonca hajtotta végre mintegy 3 000 km-t tett meg, melyből 1 500 km-t a gyakorlótér útjain. A gyakorlat utolsó hetében generátor meghibásodás miatt az üzemeltetést le kellett állítani. Az eszköz javítására a béke helyőrségben került sor.

- ***1 db 20' konténer rakodó-szállító nyerges szerelvény (Skoda-Liaz HLS 200)***

A jármű a gyakorlaton mintegy 2000 km-t tett meg. Ezalatt többször meghibásodott. A gyakorlat során hat alkalommal lett igénybevételre kirendelve, melyből háromszor el sem tudott indulni.

- ***3 db hűtő konténer***

A 20' hűtőkonténerek Hajmáskér vasútállomáson lettek telepítve, és elektromos üzemmódban működtek. A gyakorlat alatt egy alkalommal került sor javításra.

A gyakorlaton használt közlekedési szakanyagok

Rögzítő eszközök:

- 190 klt kerekes jármű rögzítő heveder,
- 20 klt lánctalpas rögzítő heveder.

Nagymértékben megkönnyítik a technikai eszközök (akár fém padlójú vasúti kocsin történő) rögzítését.

- 140 klt UMK 2K/4K,

Megfelelő tapasztalattal rendelkező rakodó állomány esetében még mindig hatásos rögzítő eszközök.

- 100 klt rakomány rögzítő heveder.

Egységtrakomány képző eszközök:

- 54 db 20' konténer

Jelentősen megkönnyítette a raktározási, szállítási feltételeket.

- 50 db 1 t dróthálós rakodólap,

Ezekben került kiszállításra páncélos és gépjárműtechnikai, ruházati és közlekedési szakanyag jelentős része. Tárolásra és anyagmozgatására kiválóan alkalmas.

- HAFUK 150 és 300

A rakodási gépesítés alacsony színvonala miatt ebből volt a gyakorlaton a legtöbb. Az alegységek a különböző vegyes anyagaik málházására használták. Jelentős mennyiségben alkalmazta a ruházat is.

- Műanyag és acél pántoló eszköz készletek

Négy készletet használt a Vasúti Raktábázis állománya, főleg ruházati anyag és közlekedési anyagok rakomány képzésére.

Kézi anyagmozgató eszköz

- Hidraulikus emelővillás targonca

A vasúti kocsikban az egységtrakományok mozgatására használtuk. Terepen használni lehetetlen.

Összességében:

Vasúti szállítások: Megfelelő mennyiségű rögzítő eszköz állt rendelkezésünkre, így a rakodások gördülékeny végrehajtásnak ez nem volt akadálya. Továbbra is fontosnak ítéltük meg az UMK készletek alkalmazását, a jelenleg rendelkezésre álló készletek felújítását és újak beszerzését.

Anyagszállítások: Óriási jelentősége volt a szállító konténerek alkalmazásának, kifejezetten a tábori körülmények között a fontosabb anyagok tárolásában. Sajnos azonban a konténerek szállításánál az alakulat, az állományában lévő rakodó-szállító eszközzel (nem megfelelő üzembiztonsága miatt) nem tud számolni. A konténereken kívül anyagszállításra használtunk még 18 db Gbs vasúti kocsit, mellyel csökkentettük a költséges közúti szállítást.

Gépi anyagmozgató eszközök: Alacsony színvonalú a gépi rakodás helyzete az alakulatnál. Zászlóalj szinteken egyáltalán nincs rendszeresítve rakodó eszköz. Az aleggységeknél még mindig a kézi rakodás a jellemző. Az új NATO normák szerint, az aleggységekre számvetett készletek mennyisége indokolja a korszerű egységakomány képző eszközök és anyagmozgató gépek rendszeresítését, és alkalmazását.

Kézi anyagmozgató eszközök: Gépesített lövészdandár alkalmazása során jelentőségük alacsony. Kizárólag a béke helyőrség ellátási feladatai során alkalmazhatóak, kivéve a terepen is alkalmazható kézikocsikat, targonca pótkocsikat.

A feladatok késedelem nélkül, a napi (és nem ritkán, a végrehajtás napján felmerülő) igényeknek megfelelően kerültek végrehajtásra, ami köszönhető az előljáró katonai közlekedési szervek szakállományával való jó munkakapcsolatnak és együttműködésnek. Nagy jelentősége volt a folyamatos (napi) kapcsolattartásnak, a szakfeladatok ellátásának színvonalát javítja, az információk pontos és késedelem nélküli továbbításához (a gyakorlótéren főként) nagy segítséget nyújtanak a szolgálati mobiltelefonok.

Az aleggységek szakállománya jelentős szakmai tapasztalatot szerzett. A fentieket figyelembe véve a gyakorlat, és közlekedési biztosításának végrehajtása sikeresnek mondható.

A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS (BNT) RENDSZERÉNEK KIALAKÍTÁSA

KONFERENCIA

2002. december 11.

Megnyitó

Frigyer László¹

Tábornok és Tiszt Urak!

Kedves Hölgyeim és Uraim!

Tisztelt Konferencia!

Mindenekelőtt kérem engedjék meg, hogy személy szerint mély tisztelettel megköszönjem azt, hogy elfogadták a meghívásunkat és valóban ilyen szép számmal megjelentek ezen a mai napi konferencián. Én ebből azt a következtetést vontam le, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatás fontosságát valamennyi érintett és felelős szervezet jól értelmezi és ugyanakkor természetesen mindannyian azt is látjuk, hogy ezen a téren még akad bőven tennivalónk.

Hölgyeim és Uraim!

Megítélésem szerint a **Befogadó Nemzeti Támogatás** ügye a NATO szövetségi rendszerben támasztott követelmények és elvárások közül az egyik legfontosabb. Szeretném kihangsúlyozni, hogy meglátásom szerint nekünk ez a legfontosabb érdekünk, hogy az ezzel kapcsolatos elvárásoknak teljes egészében meg tudjunk felelni és az ehhez szükséges képességeink rendelkezésre álljanak. Hiszen véleményem szerint az ország, a környezetünk, a térség biztonsága szempontjából rendkívül fontos, hogy egy adott, természetesen nemkívánatos helyzetben, az ország felkészült legyen arra, hogy betöltse a befogadó nemzet szerepét. És természetesen elsősorban

¹ Frigyer László mk. dandártábornok, HM HVK Logisztikai Csoportfőnök.

nekünk, katonáknak felkészülnök kell lenni arra is, hogy szükség esetén jól szervezeten meg tudjuk oldani a küldő nemzet szerepéből ránk háruló feladatokat is, hiszen ismerve az aktuális fejleményeket, a világban jelenleg is folyó műveleteket, mindannyian nagyon jól látjuk, hogy adott esetben ***a csapataink, a NATO szövetséges erők gyakorta az anyaországtól, több száz, esetleg több ezer kilométerre kénytelenek tevékenykedni.*** Márpedig ezeknek a feladatoknak, a **Befogadó Nemzeti Támogatás** szerepét betöltő, illetve a küldő nemzet feladatainak nagyon komoly gazdasági összefüggései vannak. Tehát annak érdekében, hogy ezen feladatok megtervezését racionálisan, körültekintően tudjuk végrehajtani, ezzel a témával rendkívül komolyan foglalkoznunk kell.

Hölgyeim és Uraim!

A **Befogadó Nemzeti Támogatással** kapcsolatos feladatrendszer feldolgozása már évekkel ezelőtt megkezdődött. Mindennek ellenére, sajnálatos módon férfiasan el kell ismernünk, hogy még rengeteg megoldatlan kérdés és probléma áll előttünk, úgy a képességek megteremtése területén, mint az esetleg ehhez szükséges jogi háttér biztosítása területén. Tulajdonképpen nagyon röviden én a mai konferencia céljának azt tudnám kitűzni, hogy értékeljük a helyzetünket és tisztázzuk a feladatunkat. A két dolog természetesen összefügg. A helyzetértékelésünkből én bízom abban, hogy minden szervezet le tudja vonni a helyes konzekvenciát és nagyfokú önállósággal sürgősen nekilát azon feladatok, azon problémák megoldásának, amelyek előttünk állnak.

Én ehhez a tevékenységhez kívánok a konferenciának eredményes munkát.

Köszönöm a figyelmüket.

A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS TERVEZÉSÉNEK ÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK VÉDELMI IGAZGATÁSI FELADATAI

Patyi Sándor¹

Hölgyeim és Uraim, Tisztelt Konferencia!

Az elmúlt néhány héten hasonló körben különböző konferenciákon, értekezleteken találkozhattunk és tárgyalhattunk a védelmi igazgatás előtt álló feladatokról.

A jelenlegi feladat – ami a konferencia címében is szerepel – *a Befogadó Nemzeti Támogatás és rendszerének a helyretétele*. Többen úgy érzik, hogy amikor a Befogadó Nemzeti Támogatásról van szó, akkor egy kicsit légiűres térbe kerülnek, megrettennek a feladattól. Igen, mert az új NATO feladat rendkívül felelősséggel jár és a teljesítés befolyásolja a Magyar Köztársaság NATO-n belüli megítélését.

Előadásomban szólni szeretnék a Befogadó Nemzeti Támogatás lényegéről és követelményeiről, a jogszabályi háttér kialakításáról, a védelmi igazgatási szervek részletes feladatairól, valamint a Központi Adatbázis tartalmáról.

A Befogadó Nemzeti Támogatás lényege és követelményei

A NATO szabványok szerint, ha a Befogadó Nemzeti Támogatásról beszélünk teljesen nyilvánvaló, hogy akár békeidőszakban, akár válság időszakban, vagy háborús időszakban egy adott műveletnél a tagállamok egymásnak segítséget nyújtanak.

A Befogadó Nemzeti Támogatás lényege és jelentősége az, hogy két- vagy többoldalú megállapodás, illetve az adott műveletet vezető NATO parancsnokkal történt megállapodás alapján, az ő követelményei szerint a befogadó ország, a rendelkezésre álló erőforrásokat minél nagyobb mértékben felajánlja, ezzel lényegében az érkező befogadott erők logisztikai terheit csökkenti. Ezáltal nem kell adott esetben több száz,

¹ Dr. Patyi Sándor dandártábornok, HM Védelmi Hivatal főigazgató.

vagy több ezer kilométerről szállítani olyan eszközöket és szolgáltatásokat, amelyek itt, helyben is biztosíthatók. Ez a segítség – amelyet nyújthat a fogadó ország – két területen jelentkezhet. Egyrészt katonai, másrészt pedig civil területen.

Fogalma:

A befogadó állam által békeidőszakban, válság vagy háború esetén a területén állomásozó, átvonuló, vagy harcoló szövetséges fegyveres, vagy más erők és szervezetek részére **nyújtott polgári és katonai segítség**.

Nyilvánvaló a katonai logisztika, a katonai infrastruktúra biztosítása a katonák számára a legkézenfekvőbb és a legkönnyebben alkalmazható rendszer. Ugyanakkor a polgári infrastruktúra és a polgári erőforrások igénybe vétele megkerülhetetlen. Tehát egy katonai repülőteret sokkal könnyebb igénybe venni, mint egy polgári repülőteret, viszont a közlekedés és szállítás vonatkozásában nincs más lehetőség, mint a polgári erőforrásoknak az igénybevétele. A NATO tagság egyik **minimális feltételeként** éppen a befogadó nemzeti támogatási feladat teljesítése volt megjelölve.

A NATO tagság minimális követelményei:

- Tartalékolás
- Légvédelem
- NATO műveletekhez való hozzájárulás
- Távközlés és információs rendszerek
- Infrastruktúra – Befogadó Nemzeti Támogatás.

Nézzük meg, hogy alakultak a követelmények a befogadó nemzeti támogatás szövetségi feladatainak megfogalmazása során. Először 1999-ben légibázisok, vasúti ki-átrakóhelyek, az együttműködő csoportok kijelölése, NATO szabványú térképellátás, egészségügyi támogatás volt meghatározva mint feladat, illetve nyilván az együttműködéshez nélkülözhetetlen egyéb információk átadása, azonosító jelzések, nemzeti jelzések, katonai jelzések rendszere. Közlekedési információk átadása az érkező erők fogadásához, azok technikai eszközeinek tárolásához szükséges tároló létesítmények adatainak átadása, mozgásbiztosítás.

Követelményrendszer:

- Légibázisok, vasúti ki-és átrakodó állomások kijelölése
- Összekötő csoportok kijelölése
- NATO szabványú térképellátás
- Logisztikai és egészségügyi támogatás
- Azonosító jelek, jelzések átadása
- Közlekedési információk
- Műszaki tároló létesítmények
- Mozdásbiztosítás
- Központi adatbázis.

És most értünk el a kulcsmomentumhoz, egy **Központi Adatbázis** létrehozása volt a meghatározott cél és a vállalás. 2001-ben, a legutolsó NATO egyeztetés során – amikor a védelmi feladatokat egyeztettük – a Magyar Köztársaság Kormánya olyan vállalást tett, hogy a katonai és polgári képességek leírásáról, az infrastruktúráról szállítás- és mozgásbiztosításról, szolgáltatásokról, energiahordozókról, polgári munkaerőről, adott esetben katonai gyártási kapacitásokról, kommunikációs és hírközlési rendszerekről, egészségügyi ellátásról egy **Képesség Katalógust** fog összeállítani. 2002. júniusában, májusában az illetékes katonai szervekkel – hadművelet, logisztika, illetve polgári szervezetek szakértőinek bevonásával egy **tárcaközi szakmai munkacsoportot** hoztunk létre annak érdekében, hogy megvizsgáljuk, hogy milyen feltételek szükségesek ezen követelmény teljesítéséhez.

Követelményrendszer:

(Védelmi tervezési kérdőív – 2001)

Képességkatalógus: 2003.12.31.:

- Katonai és polgári képességek leírása
- Infrastruktúra
- Szállítás és mozgás

- Szolgáltatások
- Kőolajtermékek
- Polgári munkaerő
- Gyártás
- Kommunikáció és hírközlés
- Egészségügyi ellátás.

A haderőfejlesztési célkitűzések bemutatott időszakában ezen feladatok teljesítéséhez kell ezt a bizonyos adatbázist létrehozni. A védelmi igazgatás szempontjából az álláspontunk az, hogy a feladatrendszer valójában nem különíthető el a védelem egyéb rendszereitől és feladataitól. Ezért a nemzetgazdaság felkészítésének és mozgósításának részeként, elemeként kell meghatározni már, mert a honvédelmi törvény a szövetségi feladatokat a honvédelmi rendszer részeként beemelte, a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek körében pedig nevesítette azt, hogy a szövetségi feladatok teljesítése érdekében a nemzeti erőforrások gazdasági és anyagi szolgáltatás körében elrendelhetők, illetve igénybe vehetők. ***Ez egy nagyon-nagyon fontos és hangsúlyos különbség, hogy elrendelhető vagy igénybe vehető.***

Amennyiben szerződéses alapon nem lehet egy adott védelmi művelethez a ***Fogadó Nemzeti Támogatás*** megfelelő eszközeit, forrásait biztosítani, akkor a honvédelmi törvény alapján a Kormánynak joga és lehetősége van arra, hogy mint igénybevételi hatóság, hatósági döntéssel elrendelje az adott feladat végrehajtását. Tehát itt adott esetben nem a szolgáltató választásán múlik, hogy a feladatot végrehajtja vagy nem, hanem a nemzeti érdeket kell érvényesíteni.

A megállapodás alapján történő igénybevétel – ami ennek lényegében kombinációja – ha már megvan a kormányzati döntés – természetesen ez a szolgáltatás nem ingyenes szolgáltatás lesz, mint ahogy a piacgazdaság körülményei között soha nem arról van szó, hogy az állam elrendeli és attól akinek van elrekvirálja azt a polgári kapacitást, amely eddig rendelkezésre állt, hanem az igénybevevő tisztes módon ezért a szolgáltatásért fizet. Mint ahogy most mi fizetünk amennyiben ***Afganisztánban*** igénylünk bizonyos logisztikai szolgáltatásokat.

Ez nemcsak, hogy **nemzeti álláspont**, hanem az egész befogadó nemzeti támogatás rendszerének egyik kulcskérdése, hogy ezeket a fel-

datokat úgy kell tervezni, hogy a nemzeti érdekek ne sérüljenek. Tehát egy adott ország erőforrásai elsősorban saját védelmi képességeinek kialakításaira kell felhasználni és a szabad kapacitásokat kell felajánlani.

Követelményrendszer:

(Védelmi tervezési kérdőív – 1999)

- Azonosító jelek, jelzések átadása
- Közlekedési információk
- Műszaki tároló létesítmények
- Mozsábiztosítás
- Központi adatbázis.

A folyamat eredményeként 2003. december 31-ig, egy olyan ajánlati listát, **Képesség Katalógust** kell előállítani, amely alapján a szövetségi parancsnokok, illetve a küldő nemzetek, amennyiben Magyarországot érintő műveletre vagy feladatra kerül sor, – akár békében, válságban vagy ennél súlyosabb helyzetben – akkor a felajánlott szolgáltatásokat a tervezéshez fel tudják használni.

Hazai előzmények

A Magyar Köztársaságban nem teljesen előzmény nélküli ez a feladat, amelynek a megkezdésével, szakmai kérdéseivel ez a konferencia foglalkozik, hiszen 1995. decemberében az IFOR, majd később az SFOR művelethez Magyarország Befogadó Nemzeti Támogatási képességet biztosított. Nagyon szeretném hangsúlyozni, hogy akkor, amikor a Magyar Köztársaság NATO-ban vállalt feladatait értékeljük, ne felejtjük el, hogy ez is hozzátartozik a kollektív védelmi feladatokhoz és a kollektív biztonság növeléséhez.

Konkrétan arról van szó, hogy Taszár, mint amerikai logisztikai bázis került kialakításra. A másik ilyen bázisunk – amelyben a Fogadó Nemzeti Támogatás feladatait elvégeztük - még akkor, amikor nem is voltunk NATO tagok – az északi dandár ellátása Pécssett. Végül a délszláv válság időszakában Ferihegyi repülőtér igénybevételére is sor került. Ha csak ezt a három, a Magyar Köztársaság által felajánlott szol-

gáztatást, mint NATO feladatot tekintjük, már nem mondhatjuk azt, hogy nem volt előzmény.

Ezen misszió keretében – 1995. december 5. és 1997. június 30. között – *330 ezer személy lépte át az országhatárainkat, 69 ezer harc- és gépjármű haladt át közútjainkon, 1100 vasúti szerelvény mozgását kellett koordinálni, illetve 13 ezer repülőgépek és helikopter repült át a légtérünkön.*

A bemutatott számok és nagyságrendek, valamint a mindenki által ismert szolgáltatások mellett azért jelezném még, hogy itt az élőerő ellátása-fogadása, anyagi eszközök tárolása, karbantartása, kiképzés, pihentetés, egészségügyi ellátás, lőtér biztosítási feladatokat is elláttunk, amely ugyancsak a befogadó nemzeti támogatás keretében történt.

Ezeket a feladatokat kormányzati döntés alapján a **Honvédelmi Minisztérium** koordinálta, és a **HM Elektronikai Igazgatóság Részvénytársaság** volt az a kijelölt szervezet, amely a szerződések előkészítésével és megkötésével kapcsolatos feladatokat végrehajtotta, jó eredménnyel.

Nemzeti álláspont:

FP 2003-2008.:

- Nemzetgazdaság felkészítésének és mozgósításának része
- Nemzeti érdekek elsődlegessége
- Tervezés megkezdése
- Kormányrendelet kidolgozása
- Készenlét: 2003.12.31.

A jogszabályi háttér kialakítása

Annak érdekében, hogy – mint a bevezetőben említettem – ez a tevékenység törvényes és jogszerű legyen, egy **kormányrendeletet** kellett előkészíteni, melynek szakmai tervezete elkészült, ezt a mai konferencia alapján, az itt elhangzott vélemények, javaslatok alapján pontosítjuk és ezt követően küldjük ki további szakmai, majd államigazgatási egyeztetésre.

Hazai előzmények:

- NATO igények
- Szerződés kötés – EI Rt.

Feladatok:

- Élőerő fogadása, ellátása
- Anyagok, eszközök tárolása, karbantartása
- Kiképzés, pihentetés, regenerálás, egészségügyi ellátás.

Ez a kormányrendelet lenne az a normatív alap, amely biztosítaná az összes ehhez kapcsolódó tevékenységek jogszerű folytatását. Mit kívánunk ebben a kormányrendeletben elhelyezni, és milyen feladatokat kívánunk a védelmi igazgatás részére meghatározni, illetve védelmi igazgatási szempontból meghatározni? Abból kiindulva, hogy még a szakemberek számára sem egységes fogalmakról van szó, ezért nyilvánvaló, hogy a jogszabálynak meg kell határozni bizonyos fogalmakat és alapelveket – így a befogadó nemzeti támogatást, a befogadó államot, a küldő államot vagy magát a válság fogalmát .

Ez az egyik kulcskérdése ennek az egész szabályozásnak. Mi is a válság komplex fogalmát használjuk és fogadjuk el, amely minden válsághelyzetet és válságtípust felölel, tehát nem csak a katonai-politikai válságot tekintjük válságnak, hanem ezen kívül a magyar jogszabályok szerint a szükségállapotot megelőző helyzeteket és a veszélyhelyzetet megelőző veszélyeztetettségi időszakot és helyzeteket is mindazon esetben, amikor minősített időszak kihirdetésére nincs szükség, viszont rendkívüli kormányzati intézkedések bevezetésére és alkalmazására már szükség van. És ennek egyik eleme pont a Befogadó Nemzeti Támogatási feladatoknak a teljesítése.

Ebben a kormányrendeletben kívánjuk meghatározni kormányzati szinten a Befogadó Nemzeti Támogatással összefüggő feladatok koordinációjának kérdését, a védelmi bizottságok, amelyek a magyar védelmi igazgatás kulcselemei, területi, megyei, mint közigazgatási egység, valamint honvédelmi körzetenként fogják össze és koordinálják a közigazgatási szervek védelmi tevékenységét.

Ebben a rendeletben azt az eljárási és műveleti rendet kívánjuk rögzíteni, amelyet a NATO szabályok és szabványok előírnak. Tehát,

hogyan történik egy adott művelet tervezése, ebben milyen joga van a küldő és befogadó államnak, ki jogosult döntést hozni arról, hogy a befogadó nemzeti támogatás keretében milyen szolgáltatásokat ajánlunk fel és végül ki az, aki a konkrét szerződést megkötí, ilyen felhatalmazással rendelkezik?

Ennek az igazgatási folyamatnak, vagy kormányzati feladatnak egyik kulcseleme, hogy a magyar jogrend szerint sajátos módon a védelmi feladatok szét vannak telepítve. Nem véletlen, hogy a polgári minisztériumok, társmínisztériumok képviselői itt ülnek, mert a **honvédelmi törvény 13. §-a** szerint minden miniszter, illetve minden országos hatáskörű szerv vezetője saját ágazata körébe tartozó védelmi feladatokért felelős.

Kormányzati szinten ezt a törvény szerint elvileg és gyakorlatilag a kormány fogja össze, de mindannyian tudjuk, hogy a kormány az egy döntéshozó testület és szervezet, a kormánynak a döntéseit szakmai területen elő kell készíteni. Ennek az összegzésnek és szakmai koordinációnak az elvégzésére nem azért hozunk létre tárcaközi bizottságot mert nem tudjuk a feladatot megoldani, hanem azért, hogy ténylegesen hatékony legyen ez a koordináció.

Javaslatunk szerint a Honvédelmi Minisztérium védelem gazdasági ügyekkel foglalkozó helyettes államtitkára lenne az, aki ezt a szakmai grémiumot vezetné és a felsorolt minisztériumok tagjai, illetve a Vezérkar Főnök képviselője lenne ennek a testületnek a szakmai apparátusa, a titkársági feladatokat pedig az általános honvédelmi koordinációra való tekintettel a Védelmi Hivatal végzi.

Kormányrendelet:

- Fogalmak tisztázása
- A BNT alapelvei
- A BNT irányítása
 - Kormány
 - Tárcaközi Tervező Bizottság
 - Minisztériumok – OHSZ-ek
 - Védelmi Bizottságok

- Polgármesterek
- Szolgáltatásra kötelezettek.

A bizottság összetételére, illetve feladatrendszerére vonatkozóan még ma is viták vannak, kiforrotlan az álláspont. Az egyik álláspont az, hogy ezt szakmai szinten honvédelmi minisztériumhoz kell telepíteni, hiszen alapvetően itt katonai feladatról van szó. Katonai igénytámasztásról, nagyrészt katonai eszközökkel, infrastruktúrával és logisztikával történő támogatásról és amennyiben ez nem elegendő akkor jönnek szóba és kerül előtérbe a polgári szféra, a nemzetgazdaság polgári erőforrásainak igénybe vétele. Ebben lényegében konszenzus született, hiszen a gazdaságvédelmi felkészítést a **Gazdasági és Közlekedési Minisztérium** koordinálja.

Ez továbbra sem fog változni. Azon polgári elemek, amelyek mindkét feladatban érintettek - tehát a gazdaságvédelmi felkészítésben és ehhez kapcsolódóan a Befogadó Nemzeti Támogatási feladatban – tevékenységét a **Gazdasági és Közlekedési Minisztérium** fogja össze. A kormányzati döntés előkészítését viszont a **Honvédelmi Minisztérium** vállalja magára.

A minisztériumok kulcspozícióban vannak, hiszen az összes polgári erőforrás fölött ők rendelkeznek, vagy közvetlenül, vagy szakmai irányítás, vagy felügyelet útján, vagy pedig az ágazati szabályozással az adott miniszter az aki az adott ágazatban a **honvédelmi törvény 66. §-a** alapján a védelemben résztvevő más szervezet kijelölheti és bevonhatja a honvédelmi feladatba. Itt akár egészségügyi szolgáltatóról, akár közlekedésről, akár térképellátásról vagy bármely más kapcsolódó feladatról van szó.

A védelmi bizottságok területi szinten tervezik és irányítják a Befogadó Nemzeti Támogatás feladatait. Ennek keretében összefogják a helyi védelmi bizottságok tevékenységét, illetve koordinálják az illetékességi területükön feladatot végrehajtó hazai és szövetségi katonai szervezetek polgári-katonai együttműködését.

A Befogadó Nemzeti Támogatás tervezése

A feladat végrehajtásának feltétele az illetékes NATO parancsnok által a hadműveletek során a Magyar Köztársaság területére tervezett megerősítő erők nagyságára és területi helyezkedésére vonatkozó stan-

dard meghatározások átadása. Ezt a megállapítást a védelmi tervezési kérdőívre adott válasz is tartalmazza.

Az egyik fő gondunk és problémánk az egész tervezési rendszernél, hogy milyen követelmények alapján végezzük el ezt a feladatot. Abban állapotunk meg a szakmai előkészítés és vita során, hogy egy általános feltételezés alapján megvizsgáljuk, hogy védelmi célra a nemzetgazdaságban milyen erőforrások állnak rendelkezésre, ezekből melyek azok, amelyek nemzeti igény szerint felhasználásra kerülnek, tervesítettek, és melyek azok a szabad kapacitások amelyek felajánlhatók és lényegében ebben a **katalógusban** ezeket foglaljuk. Nem konkrét műveletre, hanem általában egy NATO műveletre alakítjuk ki ezt a katalógust. Más megoldásunk vagy más lehetőségünk nincs.

Ebben a tervezési feladatban és a képességjegyzék összeállításában a védelmi bizottságokra és az ő irányításukra a polgármesterekre is komolyan számítunk, főleg a minisztériumokkal történő együttműködésben. Egy dolog az, hogy egy minisztériumban elvileg – és a minisztériumi adatbázis szerint – milyen lehetőségek vannak, és egy másik dolog az, hogy az adott területen hogy használható fel. A helyismerettel, a fogadó feladatok megtervezésének képességével helyben rendelkeznek és a helyi szervekre kell ezt a feladatot bízni.

A tervezésben és az igazgatási tevékenységben kulcskérdés az, hogy milyen alapon szólítjuk meg az érintetteket. Felvetődött, hogy a statisztikai adatszolgáltatás rendje szerint a statisztikai törvény szerint kell az adatokat összegyűjteni. Végül az a szakmai álláspont kapott többségi, konszenzusos támogatást, amely szerint honvédelmi célból, a honvédelmi törvény alapján bizonyos adatok összegyűjthetők, de ezek csak honvédelmi célra használhatók fel.

Ezt a szisztémát használjuk ma is minisztériális szinten, illetve a védelmi bizottságok szintjén a minősített időszak tervek elkészítésénél, ***amikor megszólítjuk a gyártókat:*** milyen termékkel, milyen kapacitásokkal, milyen tartalékokkal, a lakosság ellátása vonatkozásában milyen erőforrásokkal rendelkeznek.

Nekünk is ezt a módszert és ezt a metódust kell választani, hiszen – a bevezetőben említettem – a törvényhozás a szövetségi feladatokat, a befogadó nemzeti támogatást beemelte a magyar honvédelmi jog rendszerébe.

Az igénykielégítés tervezésében, mint említettem a **Gazdasági és Közlekedési Minisztérium** kap kulcsszerepet. A **Pénzügyminisztérium**

pedig annyiban, hogy a honvédelmi felkészítés és országmozgósítás költségeit, amelyek több tárcát érintenek, a Pénzügyminisztérium fejezetben kell külön soron tervezni.

Kormányrendelet:

Tárcaközi Tervező Bizottság:

- **Vezetője:** HM VG HÁT
- **Összetétele:** HM, GKM, KÜM, BM, PM, FVM, IHM, ESZCSM, HVK. (Az igények ismeretében más szervek is).
- **Titkárság:** HM Védelmi Hivatal.

És végül a szerződés kötés kérdése nagyon kényes dolog. Itt a közbeszerzés és a kormányzati döntések végrehajtásának gyorsaságához fűződő nemzeti érdek küzd egymással. Meg kell találni annak a módját, lehetőségét, hogy egy profi ügynökség, de lehet, hogy egy gazdálkodó szervezet, amely állami felügyelet alatt áll, fogja a konkrét polgármű szerződések megkötését. Amennyiben a kormány úgy dönt, akkor ennek a feltételeit majd ki kell alakítani, a közbeszerzési eljárás alóli felmentést meg kell adni. Nyilván itt nem lehet hónapokig várni egy adott művelet végrehajtására.

Főbb feladatok

A kormányzati döntést nem beárva a védelmi felkészítés normál rendszerében megkezdjük az adatgyűjtéshez és a **Képesség Katalógus** összeállításához szükséges szakmai feladatok előkészítését, majd amikor a kormányzati döntés megvan, akkor pedig a nem állami rendszerbe tartozókat is megkeressük ezekkel az adatlapokkal.

Minden minisztériumnál és védelmi bizottságnál a gazdasági kérdésekkel foglalkozó munkacsoporton belül, vagy a szakminisztérium védelmi válságkezelő munkasejtjén belül vagy ahhoz kapcsolódóan létre kell hozni egy szakmai csoportot, amelyik a befogadó nemzeti támogatás speciális és szövetségi feladatok tervezésével fog foglalkozni.

Kormányrendelet:

- Fogalmak tisztázása
- A BNT alapelvei
- A BNT irányítása
 - Kormány
 - Tárcaközi Tervező Bizottság
 - Minisztériumok –OHSZ-ek
 - Védelmi Bizottságok
 - Polgármesterek
 - Szolgáltatásra kötelezettek.

A katonai adatok összeállítása a **Honvéd Vezérkar** kizárólagos hatáskörébe tartozik, a polgári adatok koordinációját a **Gazdasági és Közlekedési Minisztérium** végzi. Az összesítésnél pedig az a szakmai álláspont, hogy a minősített időszak tárcái feladatok tervezésével megbízott **Gazdasági Tervező Hivatal** az, amely mind informatikai, mind szakmai téren biztosíthatja a nemzeti adatbázis kezelését, mely mind a polgári, mind a katonai adatokat tartalmazza.

Még egy dolgot szeretnék elmondani. Érdeklődtünk néhány NATO tagállamban, hogy is néz ki a befogadó nemzeti támogatás adatbázisának összeállítása. El kell mondanom, hogy nem az utolsók vagyunk a sorban. Tehát nem minden NATO tagállam készítette el, illetve többen azt mondták, hogy majd konkrét műveletre készítik. Ugye amit mi is odatettünk azért a feltételként, hogy majd a konkrét műveletre tudunk majd konkrét választ adni.

Most, már a tervezés fázisában oda tudjuk adni azt az általános információanyagot, ami ahhoz szükséges, hogy a magyarországi művelethez, amely kivétel nélkül a mi érdekünket szolgálja, hiszen azért jönnek ide NATO erők, szövetséges erők, hogy a Magyar Köztársaság védelmi érdekeit is biztosítsák, illetve erősítsék.

Ebben kérem a jelen lévők támogatását. Köszönöm a figyelmet!

A KATONAI LOGISZTIKA HELYE, SZEREPE ÉS FELADATAI A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS RENDSZERÉBEN

Frigyer László¹

Tisztelt hölgyeim és uraim, tábornok és tiszt urak, kedves meghívott vendégeink!

Előadásom célja, hogy bemutassam Önöknek azon logisztikai feladatokat, melyek a Magyar Honvédségre hárulnak egy Befogadó Nemzeti Támogatás nyújtása során, illetve elhelyezzem ezen feladatokat a befogadó nemzeti támogatás rendszerén belül. A Befogadó Nemzeti Támogatás fogalmának tisztázását az előttem felszólaló *Patyi tábornok úr* már megtette, ezért ismétlésekbe nem bocsátkoznék, így a rendelkezésemre álló idő alatt inkább a *katona logisztikai feladatokra*, az azokat *generáló tényezőkre*, az e szakterületen elért *eredményeinkre*, valamint a *főbb hiányosságokra* és a *jövő feladataira* helyezem a hangsúlyt.

Továbbá előre kell bocsátanom azt is, hogy – noha hazánk biztonságpolitikai helyzetéből adódóan a NATO-nak nincs Magyarországra vonatkozó veszélyhelyzeti, vagy más szóval megerősítési terve (Contingency Plan) – a Befogadó Nemzeti Támogatás két alapesete közül a támogatás *nyújtásával* kapcsolatos katona logisztikai feladatokat helyezem górcső alá, ezen részterületen belül pedig egy NATO **V. cikkely szerinti művelet** végrehajtásához szükséges igények kielégítésére összpontosítom mondanivalómat. Ezt azért is fontosnak tartom, mert ha az V. cikkely szerinti művelethez szükséges valamennyi képességgel tisztában vagyunk, akkor már nem okozhat problémát az egyéb más kategóriába tartozó műveletek BNT igényeinek meghatározása sem.

Nekünk katonáknak – és itt természetesen a szövetségeseinkre is gondolok – *rendkívül fontos tényező* a Befogadó Nemzeti Támogatás, mint a harcoló, vagy egyéb más feladatot végrehajtó alakulatok *logisztikai támogatásának egyik alapvető forrása*. A többnemzeti kötelékek sajátossága, hogy küldetésüknek nem nemzeti, hanem az anyaországtól egy *távoli, idegen környezetben* kell megfelelniük, mely távolság több száz, vagy akár több ezer kilométer is lehet. Ezért a különböző hadműveleti területeken ugyanúgy meg kell teremteni a feladat sikeres végrehajtásának

1. Frigyer László mk. dandártábornok, HM HVK Logisztikai Csoportfőnök.

feltételeit, mint honi területen, biztosítva ezzel az erők nemzeti ellátási forrásoktól való távoli működését.

Amennyiben hazánk területét agresszió fenyegetné, vagy még rosszabb esetben itt fegyveres konfliktus alakulna ki, akkor a Magyar Köztársaságra hárulna a szövetséges megerősítő erők fogadásának, ellátásának és fenntartásának előkészítése, végrehajtásának koordinációja, illetve a kijelölt támogatási funkciók végzése.

MIÉRT FONTOS A BNT?

Mert azzal:

- csökkenteni lehet az erők felvonulásához szükséges időt és költségeket;
- az erőket alkalmassá lehet tenni különböző (had)műveletek végrehajtására távol a nemzeti ellátási forrásoktól is;
- eredményesebb (had)műveleti stratégiá(ka)t lehet megvalósítani.

A Befogadó Nemzeti Támogatásban – katonai részről – alapvetően három fél vesz részt. Ezek a kijelölt NATO parancsnok – aki felelős az egész katonai művelet sikeres végrehajtásáért –, a küldő nemzetek – melyek saját csapataik rendelkezésre bocsátásával járulnak hozzá a közös védelemhez –, és végül, de nem utolsó sorban maga a befogadó nemzet, amely kielégíti mindazon szükségleteket, melyeket az előző két fél a tárgyalásokon tőle megkért és ő azokat biztosítani képes.

A NATO parancsnok:

- meghatározza a BNT-vel szemben támasztott követelményeket,
- kijelöli a kölcsönös megállapodáshoz vezető folyamat menetét,

- lefolytatja az Egyeztetési Nyilatkozathoz (MOU) szükséges tárgyalásokat,
- megszabja a NATO közös finanszírozásának területeit,
- jelentéseket kér be a BNT eszközökről.

A küldő nemzetek részt vesznek a tárgyalásokon, valamint a megállapodásokban rögzített feltételek szerint igénybe veszik a befogadó nemzet által nyújtandó szolgáltatásokat.

A küldő nemzet(ek):

- felhatalmazza a NATO parancsnokot a tárgyalások lefolytatására és az MOU aláírására,
- meghívja a NATO parancsnokokat a kétoldalú tárgyalásokra,
- lefolytatja a tárgyalásokat és aláírja a megállapodásokat (vám, adó, különböző költségtérítések, stb.).

A legnagyobb felelősség természetesen a befogadó nemzetre jut. A felsorolásból talán ez nem is igazán érzékelhető, hiszen az igényelt képességek és támogatás biztosítása első látásra szimpla feladatnak tűnhet. De gondoljanak csak bele, amikor különböző náción több ezer katonájának és technikai eszközének, különböző igényeken alapuló fogadását, mozgását, elhelyezését, ellátását és fenntartását kell zökkenőmentesen megoldani az ország területén, milyen horderejű feladatot ró az adott befogadó nemzetre, történetesen hazánkra.

Szem előtt tartva azt a tényt is, hogy egy **V. cikkely** szerinti hadművelet esetén, a már mozgósított magyar haderő logisztikai támogatása *jelentős katonai és polgári kapacitásokat köt le*, valamint a nemzetgazdaság már átállt hadigazdaságra, vagy hamarosan megkezdzi a jelentős mértékben megnövekedett katonai igények kielégítését. **A befogadó nemzet(ek):**

- biztosítja az igényelt képességeket és támogatást
- meghatározza a költségekre vonatkozó standardokat

- lefolytatja a
 - az Egyetértési Nyilatkozat (MOU) és a
 - Technikai Megállapodás (TA) tárgyalásait.

Természetesen amint azt már említettem a Szövetségnek nincs konkrét terve a hazánkba érkező megerősítő erők összetételére és alkalmazására. De felhasználva katonai tapasztalatainkat és a rendelkezésre álló információinkat ez az erő mintegy két hadosztálynyi kontingenst tehet ki. A tervezés szempontjából nagy jelentőséggel bír, hogy az első fázisban beérkező erők (egy dandár és az operatív vezetést biztosító állomány) mozgatása légi szállító eszközökkel történik.

Természetesen a közös haderő mérete mindig az adott hadászati-hadműveleti helyzettől függ, de nekünk katonai tervezőknek fel kell készülnünk a legrosszabb változatra is, azaz kalkulálnunk kell egy harminc-negyvenezer fős, hét-nyolcezer szárazföldi és két-háromszáz légi technikai eszközt számláló megerősítő erő alkalmazásával is.

Nem az **V. cikkely** szerinti művelet esetén ezek a számok jóval alacsonyabb szintet jelentenek, melyeket eddigi – főként a balkáni válság rendezéséből származó – tapasztalataink is alátámasztanak.

Miből fakad ez a jelentős eltérés?

Ha figyelmesen áttekintjük a felsorolt jellemzőket, akkor világossá válik, hogy egy **V. cikkely** szerinti hadművelet esetén gyakorlatilag az egész ország szerepet kap a nemzeti, illetve a szövetséges erők logisztikai támogatásában. Aktivizálódnak a háborús polgári és katonai vezetési rendszerek, ellátási források és csatornák, a **Magyar Honvédség** mozgósítást követően teljes állományával végzi feladatait. Azaz olyan körülmények között kell a befogadó nemzeti támogatást nyújtani, ahol már csupán a békében működő erőkkel és eszközökkel a feladat megoldhatatlan lenne.

V. cikkely szerinti BNT jellemzői:

- A NATO erők alkalmazása előre elszészített hadműveleti tervek alapján történik.
- A BNT nyújtása a hadműveleti tervek alapján előkészített.
- A háborús védelmi igazgatási rendszer teljes vertikumában működik.
- Megkezdődik a nemzetgazdaság stratégiai erőforrásainak igénybevétele (GM feladatok végzése).
- Végrehajtásra kerülnek a fegyveres erők mozgósítási feladatai.
- Az MH áttér háborús vezetési és ellátási rendre.

A BNT vezetése a védelmi igazgatási és az MH háborús vezetési rendjében valósul meg.

Természetesen ez esetben is fel kell készülni a szükségletek szintjének akár rövid időn belül bekövetkező drasztikus változására, azonban ezek a ciklikus jellegű volumen hullámzások nagy valószínűséggel nem vonják maguk után a nemzetgazdaság, illetve a Magyar Honvédség mozgósítását.

A legáltalánosabban felmerülő igények – úgymint nehézgép-mozgató (tréler), konténermozgató (megfelelő targoncák), üzemanyag-szállítás (tartálykocsik) – a polgári logisztikai vállalatok által szinte korlátlan mértékben kielégíthetők.

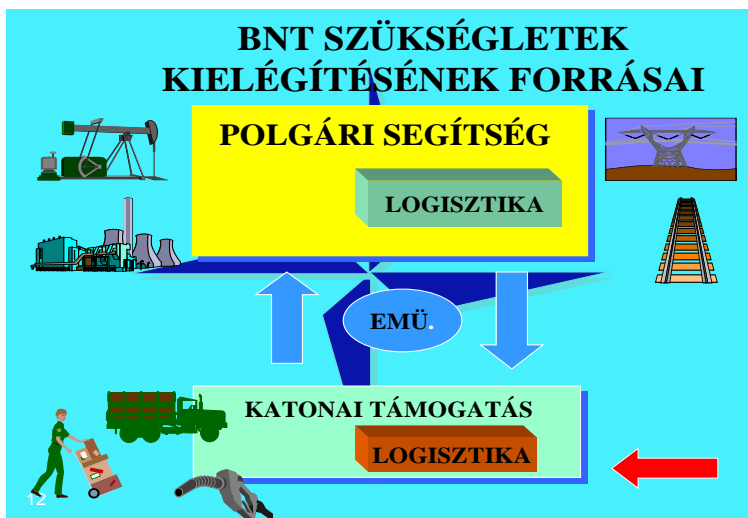
Nem V. cikkely szerinti BNT jellemzői:

1. A többnemzeti erők alkalmazásának tervezésével egy időben, vagy azt követően kerül sor a BNT tervezésére.
2. A vezetés a béke vezetési rend szerint működik.
3. Előre nem ismert az alkalmazás rendje, az igények méretei.
4. Nagyobb polgári igénybevétellel számolhatunk.
5. A más nemzetek és a hazai szervezetek közötti szerződések megkötésére döntő többségben állami tulajdonú (garancia) szervezet szükséges.
6. A gazdaság béke idejű működtetése.

A konkrét igények ismerete nélkül előre nehéz éles határt húzni a katonai és polgári erőforrások igénybevétele között, azokat csak abban az esetben lehet konkretizálni, amikor a kész hadművelleti tervek alapján a NATO parancsnok és a küldő nemzetek egyértelműen meghatározott igényeket támasztanak a Magyar Köztársasággal szemben. A katonai fe-

ladatok végrehajtása tehát számos szükségletet generál, melyek kielégítését egyrészt polgári erőforrások bevonásával lehet csak megoldani, a másik részét – ami főként speciális katonai szakértelmet igényel – a Magyar Honvédségnek kell végrehajtani.

Melyek azok a legfontosabb feladatok, melyek végrehajtása ránk, katonákra hárul?

Tekintettel arra, hogy a hadművelet, ezen belül a csapatok logisztikai támogatásának megtervezése, megszervezése tisztán katonai felelőség, az egész BNT tervezési folyamatban szerepet kapnak logisztikai szaktisztjeink.

A tervezési folyamatot követően, a megerősítő erők felvonulásának első szakaszában elő kell segítenünk a különböző közlekedési csatornákon beérkező csapatok határátlépését, vámügyintézését. **A kirakóállomásokon biztosítani kell a folyamatos anyagáramlást**, hisz gondoljunk csak bele, milyen feszített és zökkenőmentes munkát igényel a beérkező kontingens technikai eszközeinek és anyagi készleteinek szállításához szükséges közel 300 vonatszerelvény fogadása, kivagonírozása.

Ezt követően a gyülekezési körletekben biztosítani kell a személyi állomány, a technikai eszközök és a hadműveleti szintű anyagi készletek őrzés-védelmét, majd meg kell szervezni, koordinálni és biztosítani a csapatok kiképzési bázisokba, hadműveleti területre, stb. irányuló mozgását.

Végül, de nem utolsósorban olyan adatbázist kell létrehozni és folyamatosan naprakészen tartani, amely a befogadó nemzeti támogatási feladatokat az első pillanattól kezdve hatékonyan képes támogatni.

KATONALOGISZTIKAI FELADATOK

- Részvétel a BNT teljes tervezési folyamatában
- Határátlépés, vámügyintézés előmozdítása
- Kirakóállomásokon a beérkező erők tevékenységének segítése
- Szállítmánykísérés
- Őrzés-védelem
- Mozgáskoordináció, mozgásbiztosítás
- Anyagmozgatás
- Képességekatalógus létrehozása, adatbázis karbantartása

Jelenleg nem tudjuk pontosan megmondani, hogy a meglévő katonai képességek mire lennének elegendők. Ennek objektív okai vannak, melyek nagy részt a követelmények és a rendelkezésre álló erőforrások disszonanciájára, valamint az elhúzódó haderő átalakításra vezethetők vissza.

Egy példával megvilágítva a helyzetet elmondhatjuk, hogy a Magyar Honvédség számos olyan üres objektummal rendelkezik, melyek a szükséges felújítási munkálatok elvégzését követően alkalmasak lennének személyi állomány elhelyezésére, anyagi készletek tárolására, technikai eszközök javítására-karbantartására, kiképzési foglalkozások levezetésére. Ugyanakkor nagyon sok bizonytalansági tényezővel is kell szembenéznünk, mint például a privatizáció, a jövőbeni költségvetési lehetőségek, a küldő nemzetek igényei, stb., ami megnehezíti számunkra a konkrétan igénybe vehető képességek számbavételét.

Reményeink szerint ezen a helyzeten segíteni fog a **nemzeti adatbázis** kidolgozása, amibe már csak azon képességeket fogjuk rögzíteni amelyeket valójában fel tudunk ajánlani szövetségeseink részére.

MEGLÉVŐ KATONAI KÉPESSÉGEK

- Katonai repülőterek
- Gyakorlóterek, kiképző bázisok
- Elhelyezési objektumok
- Raktárak
- Javító bázisok
- Mozgáskoordináció
- Mozdásbiztosítás
- Szolgáltatások

K
O
R
L
Á
T
O
Z
O
T
T

Tisztában vagyunk azonban azzal, hogy mire lenne feltétlenül szükségünk.

A Honvéd Vezérkar, illetve a Magyar Honvédség állományán belül jelenleg több szervezetnél - HVK Hadművelési Csoportfőnökség, Logisztikai Csoportfőnökség, MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság - is kiemelt kérdésként kezelik a Befogadó Nemzeti Támogatás területét, azonban célszerű lenne az ezzel kapcsolatos feladatok végzését egy szervezetszerű elem feladatkörébe koncentrálni. E hiányosság pótlása lehetővé tenné egy V. cikkely szerinti művellet bekövetkezése esetén a Befogadó Nemzeti Támogatás koordinációs központ-jának gyors felállítását is.

Nem rendelkezünk továbbá *nemzeti támogató képességgel*, ami a béke időszakban meglévő kapacitását a befogadó nemzeti támogatás nyújtására fordíthatná, hiszen a két tevékenység közel azonos funkciókat foglal magában.

Mozgósítást követően megalakul ugyan egy **közúti komendáns zászlóalj**, azonban szervezetén belül nincsenek meg a mozgásbiztosításhoz – gondolok itt a műszaki jellegű feladatok végrehajtására – szükséges szervezeti elemek. De nemcsak a közúti mozgások műszaki biztosítására kell hangsúlyt fektetnünk, hanem újra kell gondolnunk a vasúti rombolások helyreállítására szolgáló erők helyzetét is. *Az elmúlt tíz évben ez a*

fontos képesség mind az MH-n, mind pedig a MÁV-on belül egyre hátrébb szorult a prioritási listákon, melynek az lett a vége, hogy szinte teljes mértékben elsorvadt az ehhez szükséges szakállomány és szakértelem.

Fontosnak tartom megemlíteni az *együtműködési képesség* hiányát is, hisz nem elegendő az, ha a felső szintű logisztikai szervezeteknél angholul jól beszélő tisztek dolgoznak, nagy szükség van a nyelvtudásra a végeken, például a **Határállomás Ellenőrző Vasútállomás Katonai Parancsnokságokon** is.

Szükséges katonai képességek:

- Szervezetszerű BNT-koordináció.
- Nemzeti támogató képesség.
- Teljes értékű mozgásbiztosítás.
- Képességkatalógus és képességjegyzék.
- A kijelölt NATO szervvel és a küldő nemzetekkel való együttműködési képesség. Természetesen folyamatosan dolgozunk a már említett hiányosságok kiküszöbölésén, ami eredményekben is megmutatkozik.

Ezek közül kiemelném:

- a Befogadó Nemzeti Támogatás eljárását szabályzó **AJP 4.5-ös NATO dokumentum** lefordítását, melyet a honvéd vezérkarfőnök-helyettes úr **1/2001. számú** közleményével ratifikálta. Magyar Honvédségen belüli hatálybaléptetése 2003. első felében várható,
- egy másik fontos előrelépés a Befogadó Nemzeti Támogatás követelményeinek beemelése a Magyar Honvédség *alkalmazás* tervezésébe. Itt kell megjegyezni, hogy a jelenleg is folyó MH képesség felülvizsgálata során, valamint a védelmi tervezés folyamatában is kiemelt figyelmet fordítunk a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos célok kijelölésére, a megvalósítás alapjainak megteremtésére,
- számos katonai objektumban kezdődtek meg felújítási, korszerűsítési programok, melyek sorában mindenképpen említést érdemel az **59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázison** folytatott többéves beruházási projekt. A már elvégzett és még folyamatban lévő munkálatok előse-

gítik a NATO megerősítő erők széttelepített körülmények közötti elhelyezését, mindenoldalú logisztikai támogatását, illetve a repülők egyidejű bevetetőségét.

Előrelépés:

- A vonatkozó dokumentumok feldolgozása;
- Nemzeti mozgáskoordinációs központ létrehozása;
- A BNT-vel kapcsolatos feladatok bevezetése az alkalmazás tervezésbe;
- Képességekatalógus és képességjegyzék kialakításának megkezdése;
- Repülőterek, objektumok korszerűsítése, felújítása.

Az előttünk álló feladatok az imént bemutatott hiányosságokból egyenesen következnek. Azokat a területeket kell leginkább fejlesztenünk, melyek lehetővé teszik a beérkező erők gyors fogadását, a kijelölt körletekbe való zavartalan eljutását. A feladat nem egyszerű, hiszen min-*tegy 1000 km vasútvonal, 6-8 vasúti határállomás, 4-5 vasúti kirakóállomás és kb. 2400-3000 km közötti útszakasz* igénybevételének megtervezésére, koordinációjára, végrehajtására és felügyeletére, valamint a többi nemzet katonáival történő együttműködésre alkalmas képességet kell megteremteni.

Megoldandó feladatok:

- A megkezdett korszerűsítések folytatása;
- A logisztikai modernizáció megvalósítása;
- A szükséges képességek megteremtése:
 - Közúti komendáns erők,
 - Szállítmánykísérő erők erők,
 - Anyagmozgató erők.
- Együttműködő szervezetek létrehozása, az együttműködési képesség fejlesztése;
- Képességekatalógus és képességjegyzék kialakítása.

Viszont ha már a meghatározott képességekkel rendelkezünk, a Befogadó Nemzeti Támogatás tervezési folyamatát időben megkezdjük és annak minden egyes lépését következetesen végrehajtjuk, akkor ezt a gigantikusnak tűnő feladatot minden bizonnyal sikeresen fogjuk megoldani.

A BNT sikerének kulcsa:

- A BNT nyújtásához szükséges képességek megteremtése és fenntartása;
- A tervezési folyamat időben történő megkezdése;
- A tárgyalások megfelelő időzítése;
- Körültekintő helyszíni szemlék lefolytatása;
- A logisztikai tervezők bevonása, folyamatos informálása;
- Az érintettek tájékoztatása az MOU és a TA okmányokban felsorolt követelményekről, igényekről;
- A megfelelő szakértők, szakemberek biztosítása a támogatás végrehajtásához.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS FELADATAINAK MEGSZERVEZÉSE A GAZDASÁGMOZGÓSÍTÁS ÚJ RENDSZERÉBEN

Takács Béla¹

Hölgyeim és Uraim, tisztelettel köszöntöm Önöket!

Az nyilván nem meglepő, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatásról szólok, s tán az sem, hogy ennek a gazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása aspektusából.

Egy alulnézetes és egy felülnézetes probléma-felvetéssel kezdem.

Az alulnézetes egy példával: Amikor sok repülő átrepült hazánk felett, akkor egyszer éjszaka csöngött a telefonom és a paksi polgármester jelezte, hogy a paksiak megszokták, hogy ott az erőmű körül repülési tilalom lévén nemigen zavarja éjszakai nyugalmukat holmi repülőgép zaj, most meg igen.

Csak azért mondtam el ezt a példát, hogy érzékeltessem, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatás elemei egyenként nagyon reális, egyszerű, kézzel fogható, úgymond könnyen megoldható elemek. Mint ez a példa is bizonyítja, rengeteg ilyen elem van és ennek a rengeteg elemnek sok-sok gazdája és ennek a sok gazdának az együttműködését meg kell szervezni.

A felülnézetes komment pedig a következő: Bő két éve, lassan három is annak, hogy az az elgondolás alakult ki, hogy a nemzeti biztonsági stratégia, a honvédelmi alapelvek után az ország védelmi felkészítése és mozgósítása – ezen belül a gazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása – koncepcióját ki kell alakítani és aztán ennek bizonyos fő elemeinek – így a gazdaságmozgósítás, a befogadó nemzeti támogatás – jogi regulációját meg kell szülni.

Az a helyzet, hogy ez a fölülről építkezés – ne vizsgáljuk milyen okból – elakadt, így most nincs más út, minthogy az egyes fő elemeket össze kell rakni és vállalni kell azt a kockázatot – gyakorlatilag biztosan bekövetkező szituációt – hogy, ha felmerül a működés során valamilyen aszinkron, akkor ezeket utólag kell kiigazítani.

¹ Takács Béla, MKGazdasági és Közlekedési Minisztérium, főosztályvezető.

Hallottuk *Patyi úrtól*, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatás regulációja születőben van – én itt jelenthetem, hogy a gazdaságfelkészítés és -mozgósítás regulációja kész van abban az értelemben, hogy egyeztetett, legalábbis szakmailag egyeztetett normaszöveg él, a tárcaközi egyeztetése napjainkban folyik és a benyújtás küszöbön áll, tehát elvileg egy kormányrendelet hamarosan megszülethet. Ezt nyilván esetleg utólag szinkronba kell hozni a Fogadó Nemzeti Támogatásra vonatkozókkal, hasonló szabályozással.

Ezzel tulajdonképpen már bele is vágtam a mondókámba.

A Befogadó Nemzeti Támogatás egy nagyon-nagyon összetett feladat rendszere, egy nagyon-nagyon durva közelítéssel a gazdaságmozgósítás szempontjából úgy is fölfogható, hogy ez egy újabb igénytámasztó lapja a rendszernek. Tehát ahogy a honvédség, ahogy a rendőrség – és így tovább, és így tovább – úgy a szövetségeseink is bizonyos igényeket bejelentenek.

De ez a nagyon leegyszerűsített modell mindenképpen alkalmas volt – akár hogy is elemeztük az egyes részleteket – arra, hogy a jogi megfogalmazásokat is konkrétan meghatározhassuk.

Ez mind a koncepció kialakításánál, mind pedig a már említett kormányrendelet részleteinek kidolgozásánál egy jó fogódzó volt és – legalábbis mi nem bukkantunk olyan ellentmondásra, ami ezt az alapelvet megkérdőjelezte volna – ebből pedig következik, hogy mind a végrehajtással kapcsolatos módszertani útmutatóban, mind pedig a gazdaságmozgósítási adatgyűjtésről szóló miniszteri rendeletben ezen alapelv mentén kezeltük ezt a feladatot.

A BNT elméleti és jogi alapjainak illesztése a gazdasági felkészítés és gazdasági mozgósítás rendszerébe:

- a gazdasági felkészítés és gazdasági mozgósítás új koncepciójába;
- a gazdasági felkészítés és gazdaságmozgósítás feladatai végrehajtásáról szóló kormányrendeletbe;
- a védelemgazdasági alapterv Módszertani útmutatójába és
- a gazdaságmozgósítás célú adatgyűjtésről szóló miniszteri rendeletbe.

Megjegyzem, hogy ezen két utóbbi dokumentum – tehát a módszertani útmutató és a miniszteri rendelet is – gyakorlatilag kész, egy szakmai egyeztetésen már túljutott, a hivatalos tárcaközi egyeztetést és a kiadást most azért fékeztük le, hogy a kocsi ne előzze meg a lovat. Tehát a gazdaságmozgósítási kormányrendeletet elindítjuk, de ezen két utóbbi szabályozást azért egy picit később, – ez csak két-három hónapot jelent – tervezzük életbe léptetni.

A Befogadó Nemzeti Támogatás, mint elem. Először is arra szeretnék rámutatni, hogy maga a befogadó nemzeti támogatás mint feladat volt az, amelyik nagyon nagy súllyal követelte ki a gondolkodásunkban azt, hogy míg korábban mindig csak gazdaságmozgósításról szóltunk, most nagyon komolyan két kategóriát megkülönböztetünk. **A gazdaság felkészítési részt** és a **gazdaság mozgósítási részt**. Ennek az egyik fontos oka az volt, hogy – mint azt már régebben is felismertük és gyakoroltuk – míg a gazdaság mozgósításra – a szó eredeti értelmében, hozzáteszem szerencsére – nagyon kis valószínűséggel kerül sor, addig a gazdaság felkészítése egy folyamatos, állandó feladat, annak a gyakorlati alkalmazására számos szituációban (veszélyhelyzet: árvíz vagy hófúvás) mindenképpen számítani kell, hogy be kell vezetni intézkedéseket és konkrét lépéseket.

Végeredményben hasonlóképpen a Befogadó Nemzeti Támogatás, mint feladatcsomag is ilyen. Tehát a Magyar Honvédség – de nem csak a honvédség, a rendőrség erői – békefenntartó, tán már béketeremtő és egyéb humanitárius műveletekben, amikor részt vesznek, illetőleg amikor szövetséges katonai vagy más erők Magyarország területén működnek, akkor bizony a Befogadó Nemzeti Támogatásnak, sőt egész rendszerének működésbe kell lépnie.

Önmagában egy minőségi változás, – ebből következik a Befogadó Nemzeti Támogatás mint feladat léte – az, hogy hazánk az **Észak-atlanti Szerződés Szervezetének** tagja lett.

A többi elem, amelyeket a gazdaságmozgósítás új koncepciójának kidolgozása során figyelembe vettünk, önmagukban természetesen szintén fontosak, de nem függnek össze feltétlenül és szorosan a Befogadó Nemzeti Támogatás ügyével.

A gazdasági felkészítés és gazdasági mozgosítás új koncepciója és a BNTA“gm” szerepének és környezetének változása; Az észak-atlanti szövetségi tagság és az új biztonságpolitikai környezet;

- A követelménytámasztók minősített időszakai igényeinek változása;
- A nemzetgazdasági környezet;
- A katasztrófavédelem térnyerése;
- Az államigazgatási munkamegosztás a “gm” tevékenység koordinációjában.

A GF és GM feladatai végrehajtásáról szóló kormányrendelet és a BNT:

- A “gm” alpfeladatai;
- A követelménytámasztó szervek;
- Válsághelyzet.

Hagyományos feladata a gazdaságmozgosításnak a fegyveres erők és rendvédelmi szervek minősített időszakai igényeinek a kielégítése és egy új (és mai témánkkal összefüggő) része pedig a kollektív feladatot végrehajtó szövetséges erők ellátásának ügye. Ebben értjük egyrészt az itt tevékenykedők támogatását, ez a befogadó nemzeti támogatás, másrészt pedig az általunk valahol működtetett szervezet támogatását, amely a nemzeti támogató elem.

A GM alpfeladatai:

Vagyoni szolgáltatások biztosítása

- a) A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek mozgosításához és mozgosított működéséhez;
- b) A szövetségi kötelezettség alapján kollektív védelmi feladatot végrehajtó szövetséges fegyveres erők ellátásához (BNT, NTE);
- c) A lakosság alapvető élelmiszerrel, valamint alapvető szolgáltatásokkal történő ellátásához;
- d) Az ország közigazgatási rendszere zavartalan működéséhez;

e) A nemzetgazdaság és a társadalom működőképességének fenntartásához, szükség esetén e funkciók helyreállításához.

A gazdaságmozgósítás alapfeladatainak további elemei azok a klasszikus elemek, úgyszólván ezekről itt nem szólnék részletesen, mindössze a teljesség kedvéért szerepelnek.

Nézzük meg a követelménytámasztó szerveket. Itt is a hagyományos követelménytámasztó szervek közé belépett egy új elem – nevezetesen a **Szövetséges Fegyveres Erők**. Abban viszont mégsem egy hagyományos követelmény támasztó, mert – ahogy erről már itt szó esett – az ő ellátásukkal kapcsolatos megállapodások kormány szintű megállapodások. Az egy más kérdés, hogy a Kormány felhatalmazásával aztán majd ki írja alá. Tehát ahogy mondani szokás „*kéz-láb technika*”, de szeretnék nyomtatékosan rámutatni, hogy ez egy minőségi különbség.

A követelménytámasztó szervek:

- A minősített időszak és válsághelyzeti feladatok végrehajtásáért felelős fegyveres erőket, rendvédelmi szerveket felügyelő minisztériumok.
- A szövetséges fegyveres erők vonatkozásában a Kormány; az ágazati minisztériumok, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, a lakosság ellátása szempontjából a megyei közgyűlés elnökök és a főpolgármester.

A Magyar Köztársaság Kormánya vállal bizonyos kötelezettségeket, hogy adott esetben mire számíthatnak, mit vásárolhatnak meg, milyen szolgáltatást, stb. stb.

Egy következő elem – ez nem feltétlenül függ össze szorosan a mai szűkebb témával vagy bővebb, minősítés kérdése vagy szempontrendszer kérdése – hogy a gazdaságmozgósításról és felkészítésről szóló kormányrendeletben beleütköztünk abba a problémába, hogy az **Alkotmány** a minősített időszakokat sem problémamentesen definiálja, de a **válság, a válsághelyzet kategóriát** egyáltalán nem. Veszélyesnek, gyakorlatilag lehetetlennek tartottuk – legalábbis a mi agyunktól nem telt ki – hogy definiáljunk egy gazdaságfelkészítés és -mozgósítás szempontjából való úgynevezett válsághelyzetet.

Válsághelyzet:

- a katasztrófhelyzet
- a veszélyhelyzet
- a fegyveres támadás
- vagy a külön jogszabályok hatálya alá eső békeművelet– amennyiben e helyzetek mértéke, állapota nem indokolja a minősített időszak kihirdetését.

Ezért azt az utat választottuk – még ma is ér érte kritika – hogy összegabogarásztuk más jogszabályokból az ott már definiált hasonló kategóriákat. És elég erős jogszabályokat találtunk, mert hát törvényeket, az ENSZ alapokmányát, a washingtoni megállapodást és így tovább, és így tovább. És így ebbe a csomagba szedtük össze egyrészt a katasztrófhelyzetet, a veszélyhelyzetet, a fegyveres támadás, illetőleg békeművelet eseteit, amelyek nem indokolják egyik típusú minősített időszak kihirdetését sem, ámde mindenképpen bizonyos értelemben mégiscsak rendkívüli intézkedéseket kell bevezetni.

Említettem, hogy az életbe léptetés előkészületeinek egy korábbi fázisában áll a **védelemgazdasági alapterv** kidolgozásának módszertani útmutatója, amely az igény-kielégítés módjairól a tervező szervekről és a tervezés technikájáról szól.

A védelemgazdasági alapterv módszertani útmutatója és a BNT:

- A minősített időszaki igények kielégítési módjai;
- A tervező szervek (honvédelmi miniszter, gazdasági és közlekedési miniszter, miniszterek, védelmi bizottságok) feladatai és munkamegosztásuk;
- A tervezés technikája.

Az igény-kielégítés módjai megint csak a hagyományosak, az igénybevétel, a folyó termelésből és készletekből, tartalékokból, a rögzített hadiipari kapacitásokból való kielégítés. Ez ugyan, mint kategória nem új, hogy az importból való igény kielégítés, de itt ugye paradox módon belép az exportból való igény kielégítés és ez a két elem az, amely a Befogadó Nemzeti Támogatás, illetve a nemzeti támogató elem ügyeiben a megfelelő ellátás, a vagyoni szolgáltatások tekintetében belép. Mert egy nemzeti támogató elem tekintetében nemcsak arról van szó, hogy mi utána szállítunk a tevékenykedő egységeknek, hanem arról is szó van, hogy

ő ott beszerez eszközöket, anyagokat, szolgáltatásokat és így tovább, magyarul importál.

A minősített időszakos igények kielégítési módjai:

- Eszközök, objektumok és szakemberek minősített időszakos igénybevitelével;
- Folyó termelésből és készletekből; Védelmi célú tartalék-ból;Rögzített NTE hadiipari kapacitásból;
- Importból ();
- Exportból (BNT);Segélyből.

Én azt gondolom, hogy a következő feladatsor az már nem több, mint ennek az előbb elmondott gondolatsornak egy részletesebb kifejtése. Vegyük csak ismét tartalomjegyzék szerűen, hogy melyek a tervező szervezetek feladatai. Ahogy az előbb utaltam rá, mind az igények fogadása, mind az igények visszaigazolása kormányfeladat. Nyilván nem a Kormány egésze, hanem ahogy ez az előbb elhangzott, e tekintetben a honvédelmi miniszternek kulcsszerepe van.

A tervező szervezetek BNT feladatai:

- A honvédelmi miniszter feladatai;A gazdasági és közlekedési miniszter feladatai;
- Az ágazati miniszterek feladatai;
- A védelmi bizottságok feladatai.

Tehát a **Honvédelmi Minisztérium** az, amelyik a tényleges igénytámasztó és a belföldi szervezetek között a kapcsolati pont. Az pedig a dolog természetéből fakad, – mivel itt elsősorban anyagi eszközökről, szolgáltatásokról, közlekedési lehetőségek biztosításáról stb. van szó – hogy eminens szerep jut a **Gazdasági és Közlekedési Minisztériumnak**, lévén a gazdaságfelkészítés, -mozgósítás koordinátora.

A honvédelmi miniszter feladatai:

- a BNT keretében érkezett szövetségi erőforrás igény fogadása,

- a BNT katonai igény kielégítésének tervezése, a nem katonai igény továbbítása az illetékes tervező szervek részére,
- a BNT összes igény visszaigazolása a szövetségesek felé. **A gazdasági és közlekedési miniszter feladatai:**
- a BNT keretében érkezett nem katonai szövetségesi erőforrás igény fogadása,
- az illetékes tervező szervek vizsgálata és javaslata alapján – visszaigazolása a honvédelmi miniszternek.

De természetesen, mivel a szükségletek nem csak ipariak, közlekedésiek, hanem egészségügyi, élelmiszeripariak és így tovább, ezért más ágazati minisztériumoknak is komoly feladataik vannak.

Az ágazati miniszterek feladatai:

A BNT igények ágazati ellátási felelősség alá eső része teljesíthetőségének visszaigazolása és tervezése.

(Ipari, kereskedelmi és közlekedési – GKM, egészségügyi – ESZCSM, hírközlési – IHM, élelmiszeripari – FVM, vízügyi – KVM, külkereskedelem – KüM, munkaügyi – FMM).

Ami teljesen természetes, hogy a védelmi igazgatás rendszerének részei a védelmi bizottságok, ugyanígy az ő feladatrendszerükbe is új elemként a befogadó nemzeti támogatás rendjét be kell illeszteni.

A védelmi bizottságok feladatai:

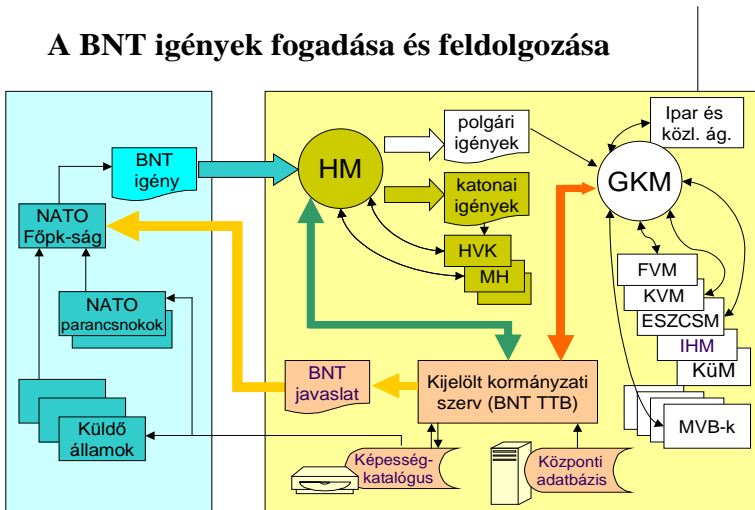
- A BNT igények területi ellátással biztosítható része teljesíthetőségének visszaigazolása és tervezése (technikai eszközök, objek-tumok, gyakorlóterek, alapellátási cikkek, ivóvíz stb.).
- Közreműködés a Polgári – Katonai Együttműködés (CIMIC) koordinálásában.

Nos, ennyiben gondoltam összefoglalni a Befogadó Nemzeti Támogatás feladatrendszerét mint a gazdaságmozgósítás részét. Szeretnék befejezésül utalni arra, amit *Patyi úr* elmondott, hogy egy ideig viták vol-

tak a tekintetben, hogy most a gazdaságmozgósítás része-e a Befogadó Nemzeti Támogatás, avagy fordítva.

Aztán, igazából mai meggyőződés szerint is helyes eredményre jutottunk, hogy tudniillik a befogadó nemzeti támogatás védelmi, honvédelmi feladat. Ezért tehát ennek a szervezése, irányítása, koordinációja a Honvédelmi Minisztérium feladata. Az egy következő kérdés, hogy a feladatsomagban egy nagyon jelentős súlyú, talán nagyobb részt is kitevő a gazdasági, szolgáltatási feladatsomag. Ebben természetesen a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium minden tehetsége szerint helyt áll.

A BNT igények fogadása és feldolgozása

Köszönöm a figyelmüket.

HOZZÁSZÓLÁS

Pálfi Ferenc¹

Köszönöm a szót, amelyet azért kértem, mert a konferencia témája, A FOGADÓ² NEMZETI TÁMOGATÁS RENDSZERÉNEK KIALAKÍTÁSA fölöttébb érdekes, úgy is, mint a civil és a katonai szféra együttműködésének egyik markáns megnyilvánulása. Érdekes előadásokat hallottunk, némelyikhez szeretnék rövid észrevételt, megjegyzést fűzni.

A tábornok úr előadásában a „**főbb feladatok meghatározása**” jegyében olvashattuk a „**munkacsoportok megalakulása**” megnevezésű feladatot. E témához tartozóan, de előtte kellene feltüntetni azt, hogy a „**feladatok pontosítása.**” **Mire gondolok?** Arra, hogy a tárcákra háruló feladatot általában körülírják a jogszabályok, de az nem mindig „**váltható aprópénzre**”. Például azért nem, mert a „**körülírás**” elvileg helyénvaló ugyan, de amikor először megfogalmazták, akkor még más társadalmi-gazdasági viszonyok, illetékességek, hatáskörök, stb. között képzeltek el, sőt várhatták el a végrehajtását. Előfordulhat, hogy az ma már nem, vagy nem úgy valósulhat meg, a legjobb szándékot, hozzáértést feltételezve sem.

Ezért tartom időszerűnek azt, hogy pontosabban és konkrétan nevezzék nevükön azokat a feladatokat, amelyeknek a végrehajtását a közreműködő állam- és közigazgatási szervektől, gazdasági társaságoktól és civil szervezetektől igénylik. Érdemes lenne a szokványos, magától értetődőnek tekinthető feladatokon túl, egy kicsit „**tágabb merítésből**” kiválasztani azt, hogy még milyen, a mai körülmények között meghatározható feladatok adódhatnak, majd a munkacsoportok már ezen ismeretek birtokában alakulnának meg.

Nyilván a fogadó nemzeti támogatás értelmezése elsősorban az itt szóba hozott gazdasági jellegű, és/vagy az infrastruktúra, esetleg az egészségügy szolgáltatását igénylő feladatok mentén történik. Igen ám, de ha

¹ Pálfi Ferenc, Oktatási Minisztérium, főosztályvezető helyettes.

² És nem befogadó, vélem. Ezt másutt is kifejtettem már, legfeljebb minek !

a tevékenység hasznát is próbáljuk nézni, tágabb értelemben, akkor az „üzleti érdekelttség felkeltése”, mint módszer, nem nélkülözhető! A fogadó nemzeti támogatás igényelte szolgáltatások piacról kielégítése révén, adott esetben, megvalósulhat egyfajta „kishatósugarú” gazdaságélénkítés is. Szerintem ez a filozófia nem haszontalan, sőt „továbbmegyek” annak jegyében.

Arra gondolok, hogy az itt fogadott idegen nemzetiségű katonák előbb-utóbb leszernélnek, gyerekeik lesznek és a többi, tehát egyáltalán nem mindegy, hogy milyen benyomásokkal mennek el tőlünk. Ha hosszabb időt töltenek itt, nem zárnám ki azt, hogy kulturális programot is szervezzen a fogadó fél, amely iránt törekszik keresletet támasztani. Megfizeteti és megfizeti azt, hogy a kulturális, a sport- és a rekreációs tevékenységhez szükséges létesítményeket valakiktől igénybe veszik. A felsoroltakat, sőt a képzési kapacitást is (annak létrehozását követően), javaslom a lehetséges területek között számba venni.

Szó esett a pénzügyi tervezés dolgáról. Tábornok úr nagyon helyesen utalt arra, hogy az előirányzatot a **Pénzügyminisztérium** tervezze a költségvetés külön sorában. De itt sokan tapasztaljuk, hogy ez legfeljebb szükséges, de nem elégséges feltétel, a tárcákhoz „lebomlása” nem ilyen egyszerű. Azt gondolom, helyénvaló lenne a minisztériumok védelmi igazgatás igényei szerinti feladatát is úgy konkretizálni, hogy ne a mindenkor, regnáló hatalom egyes prominensei részéről néha megnyilvánuló felszínes megítélés, vagy éppen előítélet szerint értelmeződjenek azok a tárcáknál. Ezért van aggályom a vázolt megoldás jó működőképességét illetően, de ha nincs igazam, akkor kérem, cáfoljanak meg.

A másik témát a *Takács főosztályvezető úr* előadása ihlette, hogy úgy mondjam. (Neki mindenekelőtt gratulálok a hivatkozott kormányrendelet előkészítésének gyakorlatához, tudniillik szakmai egyeztetés előzte meg az államigazgatásit, ezért utóbbi során „behunytt szemmel eresztettük tovább” a jogszabály tervezetét).

A Fogadó Nemzeti Támogatás megvalósulásának mikéntjét illetően azt gondolom, hogy a tárcáknak a lehetséges feladataik pontosítása mellett meg kell határozniuk azok megoldása módját is. Ha ez megvan, akkor a „gyakorlati megvalósíthatóság szervezetét” a lehető legegyszerűbbé kell tenni. Szerintem egy (fő)szervező legyen. Az majd mindegy, hogy **Elektronikai Rt.** a neve, vagy más, de a HM felügyelete egy szervező cég, intézmény tevékenysége által valósuljon meg. Aki képes a lehetséges szolgáltatások körét kielégíteni, vagy inkább kielégíttetni. A közbeszerzés nehézségeit törvényes és etikus módon egyszerűsítendő, előminősítet

vállalkozók³ adatbázisának birtokában kialakítja azt a kapcsolatrendszert, amelyre támaszkodva, adott esetben „*működésbe hozza*” a fogadó nemzeti támogatást megvalósító szolgáltatásokat. A folyamat a helyi védelmi bizottságok –megyei, városi szintre gondolok elsősorban– intenzív közreműködésével zajlana, akár úgy, hogy a helyi szakmai kamarák, testületek adatszolgáltatása szerinti, más, civil igény kielégítésére kötött szerződések legkedvezőbb árainak ismeretében segítenék megszabni a legmagasabb árat.

Talán érdemes lenne a rövidebb és a hosszabb időtávon azonosítható szolgáltatások és azok igénybevételének gyakorisága szerint kategorizálni a lehetséges szolgáltatók körét. Rövidebb távon, talán, a honvédségi infrastruktúrára lehetne-kellene elsősorban támaszkodni, viszont hosszabb távon értelmét látom annak, hogy nagyobb, nem katonai kör működjék közre a fogadó nemzeti támogatás értelmesebb, nem „túllihegett”, de nem is ellazsált, összecsapott megvalósulásában.

Köszönöm a figyelmüket.

³ Ügyelni kell arra, hogy ne válják zártkörű klubbá.

A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS HADMŰVELETI KÖVETELMÉNYEI ÉS KAPCSOLATA A KATONAI MŰVELETEK TERVEZÉSÉVEL

*Barabás Sándor*¹

Tábornok és Tiszt Urak, Hölgyeim és Uraim, Tisztelt Konferencia!

Barabás Sándor ezredes vagyok a **Honvéd Vezérkar Hadművelési Csoportfőnökség** Művelési Szabványosítási és Doktrinális Osztály megbízott osztályvezetője.

Elsősorban ismertetem a Befogadó Nemzeti Támogatás hadművelési követelményeit és kapcsolatát a katonai műveletek tervezésével.

Mint ismeretes teljes intenzitással folyik a Magyar Honvédségnél a védelmi képességek felülvizsgálata. A biztonságpolitikai helyzetértékelés következtetései alapján a **Védelmi Felülvizsgálat Irányító Bizottság** a további munka alapjául megfogalmazta a Magyar Honvédség lehetséges feladatait jelölő ambíció szinteket.

A Védelmi Felülvizsgálat Irányító Bizottság által megfogalmazott fő feladatok alapján a katonai tervezők a további munka során a feladatokhoz megfogalmazzák a végrehajtást biztosító képességeket és az azokhoz szükséges szervezeti és egyéb feltételeket.

Mint látható, a Befogadó Nemzeti Támogatás előkelő helyet foglal el ebben a feladatrendszerben.

Feladatrendszer:

1. NATO 5.cikkely szerinti műveletek

- 1.1. Országvédelem
- 1.2. Más tagország megsegítése
- 1.3. Részvétel a szövetség egésze elleni stratégiai támadás elhárításában

¹ Barabás Sándor ezredes, HVK Hadművelési Csoportfőnökség, osztályvezető.

2. Határbiztosítás

3. Befogadó Nemzeti Támogatás

4. Részvétel nemzetközi válságkezelésben. Békeműveletek

4.1. Béketámogató műveletek

4.2. Békefenntartás

4.3. Békekikényszerítés

5. Részvétel nk-i válságkezelésben. Egyéb nk-i műveletek

6. Terrorizmus elleni harc

7. Két és többoldalú nemzetközi kapcsolatok

8. Nemzetközi szerződések ellenőrzése, fegyverzetellenőrzés

9. Humanitárius segítségnyújtás

10. Információszerzés, feldolgozás, védelem

11. Polgári hatóságok támogatása

11.1. Katasztrófavédelem feladataihoz való hozzájárulás

11.2. Tűzszerészeti feladatok

11.3. Kutatás-mentés

11.4. A szükségállapot katonai feladatai

12. Légtérelőőrzés

13. Frekvencia gazdálkodás

14. Protokolláris feladatok

A Befogadó Nemzeti Támogatásnak a mi szempontunkból **két változata** van. Az **egyik változat** az, amikor a műveleti terület a hazánkon kívüli régióban – tehát a hazánk területét nem érintően – kerül kijelölésre és az országhoz olyan távolságra helyezkedik el, amelynek kapcsán feltételezhető, hogy hazánkat valamilyen módon a szövetséges erők igénybe fogják venni.

Ezzel kapcsolatban már vannak tapasztalataink, hisz ismeretes, hogy az IFOR és SFOR feladat során már sor került ilyen jellegű tevékenységre.

A másik változat, amikor a műveleti terület magába foglalja az ország egészét, vagy annak részeit. Ekkor már bonyolultabb a kérdés és ez az a szűk keresztmetszet, amire nekünk a befogadó nemzeti támogatást föl kell építenünk.

A szövetséges erők mozgása alapvetően négy módon történhet – légi, vasúti, közúti, illetve vízi szállítás igénybevételével.

Megítélésünk szerint a Befogadó Nemzeti Támogatás elsősorban kormányzati feladat, azonban ezen belül jelentős feladatok hárulnak a Magyar Honvédségre.

A honvédség erőivel megoldandó feladat, mint:

- a kirakóhelyek közvetlen biztosítása,
- a felvonulási útvonalak, összpontosítási körletek külső határának biztosítása,
- közúti határátlépéstől a forgalomszabályozásban való részvétel,
- a felvonuló erők egészségügyi biztosítása,

- hadifogolytábor működtetése,
- logisztikai elosztó helyek működtetése,
- repülő bázisok működtetése, kapcsolódó légvédelmi feladatokban való részvétel,
- lő- és gyakorlóterek biztosítása.

Figyelembe kell vennünk azt is, hogy hazánkban jelentős *folyó akadályok vannak* és az átkelőhelyek - az állandó hidak - rombolása késleltetheti az erők felvonulását, manővereit, ami miatt felvetődik a szükség átkelőhelyek berendezésének és fenntartásának igénye is.

Ezen kívül az asszimetrikus fenyegetések kezelésére létre kell hoznunk és fent kell tartanunk egy olyan rendszert, amely képes annak a megbízható kezelésére. Többek között létre kell hoznunk és működtetnünk egy olyan *ABV felderítő, riasztó-értesítő és mentesítő* képességet, amely gyakorlatilag nem csak a katonai igényeket, hanem a polgári területen felmerülő igényeket(katasztrófa védelem) is képes kielégíteni.

Mindezek előrebocsátásával előadásomban a továbbiakban a két fő kérdéssel szeretnék kicsit részletesebben foglalkozni.

1. A Befogadó Nemzeti Támogatás hadműveleti követelményei.

2. A Befogadó Nemzeti Támogatás és a katonai műveletek tervezésének kapcsolata.

Az első a követelmények, amelyeket teljesítenünk kell ahhoz, hogy a befogadó nemzeti támogatás, mint olyan, működőképes legyen és biztosítsa mindazon feladatok végrehajtását, amelyre gyakorlatilag létre lett hozva.

Én három olyan kört jelölnék meg, ami érintett ebben a kérdésben. A NATO illetékes parancsnoksága, a küldő országok, illetve mi, vagyis a befogadó ország.

Alapvetően a befogadó országgal kapcsolatos követelményekkel szeretnék foglalkozni, de azért jó tudnunk azt, hogy a NATO-parancsnok, aki az adott műveletet vezeti, jelentős kötelezettségekkel bír, hisz gyakorlatilag ő fogja elkészíteni azt a tervet – akár hadműveleti terv, akár pedig egy vészhelyzetre készített terv – amely alapján azok az induló adatok rendelkezésünkre fognak állni, amelyek alapján nekünk a Befogadó Nemzeti Támogatást fel kell építenünk.

Ezen kívül a felhatalmazott NATO-parancsnok részt vesz azokban a tárgyalásokban, azoknak az egyezményeknek az előkészítésében, amelyre a küldő országok fölhatalmazzák, illetve ha a küldő országok közvetlenül tárgyalnak a befogadó féllel, akkor is vele összhangban kell ezt a tevékenységet végezni.

Komoly követelmény, hogy a műveletben résztvevő országok felajánlásukat megtéve, az igényeiket a befogadó ország felé közvetlenül, vagy a felhatalmazott NATO-parancsnok útján adják meg, mivel azok alapvető információként szolgálnak a befogadó nemzeti támogatás tervezéséhez.

Általános követelmény az előkészítés során a befogadó országgal kapcsolatban, hogy fel kell mérni a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos képességeket, gondoskodni kell az adatok folyamatos, napra készen tartásáról és információt kell biztosítani minden érintett szerv részére, beleértve a NATO illetékes szervezeteit is.

Megítélésünk szerint kormányzati szintű vezetés-irányítás szükséges, szoros együttműködés a nemzeti, polgári és katonai szervek, valamint a NATO és a küldő nemzetek illetékes szervei között.

A befogadó országra – jelen esetben a ránk - hátruló legfontosabb feladatok érdekében próbáltam megfogalmazni azokat a követelményeket, amelyeket alapvetően az előkészítés, a tervezés, a végrehajtás - és én ide sorolnám az elszámolást is – kérdése köré lehet csoportosítani.

Az előkészítés időszakában gyakorlatilag nagyon jelentős feladatokat kell megoldani, amelyekhez olyan követelményeket igyekeztem megfogalmazni - nem csak katonai követelményeket - amelyek a Befogadó Nemzeti Támogatás feladatait végrehajtó minden résztvevőre vonatkoznak.

Előkészítés:

- Jogi háttér (jogharmonizáció),
 - NATO SOFA (1999.CXVII.törv.)
 - AJP-4.5
- NATO STANAG-ek nemzeti adaptációja
- A vezetés-irányítás és kommunikáció rendszerének kialakítása,

- Szervezeti feltételek biztosítása,
- Teljeskörű adattár a képességekről kidolgozása, átadása a NATO illetékes szervének.

Az első és a legfontosabb a jogi szabályozás, a jogi háttér megteremtése, annak a szabályzó rendszernek a kialakítása, amely alapján gyakorlatilag ezt a feladatot végre lehet hajtani.

Van egy fontos egyezmény – *ez a NATO SOFA egyezmény* – amelyet a Magyar Köztársaság ratifikált és gyakorlatilag már törvényben ki is hirdetett, hisz annak idején ez adta meg a felhatalmazást ahhoz, hogy az **IFOR, SFOR** és egyéb tevékenységek során már végre tudtuk hajtani azokat a feladatokat, illetve biztosítani tudtuk azokat a lehetőségeket, amelyek az átvonuló erők részéről felmerültek.

Nagyon fontos dokumentum a szövetséges összhaderőnemi befogadó nemzeti támogatás doktrínája és eljárási módszerei. Ez az **AJP-4.5-ös** jelzésű NATO szövetségi kiadvány, amelynek a nemzeti adaptálását végre kell hajtanunk ahhoz, hogy közös nyelven tudjunk beszélni a NATO-n belül úgy a NATO-parancsnokkal, mint a küldő nemzetekkel.

Ezt a kiadványt 2001-ben már ratifikáltuk és már épp ideje, hogy a témafelelős a hatályba léptetését, illetve a bevezetésével kapcsolatos előterjesztését, javaslatait megtegye, mert annak előírásait csak utána lehet beépíteni abba a szabályzó rendszerbe, amelyet korábban említettem.

Nagyon fontosnak tartjuk a NATO különböző STANAG-einek az adaptálását is. Ez magába foglalja a műveleti, az anyagi, az adminisztratív STANAG-eket, hisz a küldő országok, amikor meg fogják az igényeiket fogalmazni a befogadó nemzet felé, akkor nagyon gyakran fognak hivatkozni különböző STANAG-ekre, amelyek előírásai szerint kérik a különböző szolgáltatást.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a befogadó nemzeti támogatás vezetési, irányítási és kommunikációs rendszere kialakításának.

Feltétlen szükséges megjegyezni, hogy ez elsősorban nem katonai követelmény, ez az a követelmény, amely komoly feladatot ró minden polgári és katonai szervre, amely részt vesz a nemzeti befogadó támogatásban.

Tehát a szabályzók létrehozásával meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek biztosítják ennek a rendszernek a működtetését. Hori-

zontálisan és vertikálisan létre kell hozni azokat az alrendszereket, ágazati rendszereket, illetve a mögöttük álló szervezeteket, megfogalmazva ezen szervezetek jog- és hatáskörét, amelyek biztosítják a képességeket a rendszer működéséhez, a feladatok végrehajtásához. Arról nem is beszélve, hogy ennek a rendszernek kompatibilisnek kell lenni a NATO hasonló rendszerével, illetve a küldő nemzetek kapcsolódó rendszereivel, szervezeteivel is.

Természetesen azt is tudomásul kell venni, hogy mindennek megvannak a humán és anyagi erőforrás szükségletei, amelyekről megfelelően gondoskodni kell.

Szintén az előkészítés időszakának egy igen fontos követelménye, hogy fel kell mérni – és nem csak a katonai, hanem gyakorlatilag a befogadó nemzeti támogatásban érintett minden szervet érintően - mindazon képességet, kapacitást, amely alapján össze lehet állítani a képesség jegyzékünket, amelyet a NATO-nak át kell, hogy adjunk. Erről már volt a korábbi előadásban is szó. És ezt az adatbázist, amelyet létrehozunk, ezt hozzáférhetőnek kell tenni a rendszeren belül szereplők részére – természetesen megfelelő jogosultságok megfogalmazásával – illetve ezt folyamatosan naprakészen kell, hogy tartsuk.

A következő olyan terület, ahol követelményeket kell megfogalmaznunk – ez a tervezés. Azt tudomásul kell venni, hogy az előkészítés időszakában is vannak bizonyos tervezési feladatok, amelyeket végre kell hajtani. Gondolom ezt sok helyen már meg is tették, mert rendelkezni kell olyan előzetes tervekkel, adatokkal amelyek megteremtik a feltételeit annak, hogy ne a nulláról induljunk, amikor egy konkrét felkérés érkezik.

A tervezés alapját egyrészt prognosztizált igények, vagy adott esetben a konkrétan megfogalmazott igények fogják meghatározni. Részvételünk különböző NATO tervezési tevékenységben előzetes adatokat biztosíthat a nemzeti befogadó nemzeti támogatás konkrét tervezéséhez.

Tervezés:

- A Szövetség hadműveleti (készenléti) terve,
- Általános Egyezmény (GA), vagy Egyetértési Memorandum (MOU) tervezet,
- NATO parancsnok által kezdeményezett tárgyalások, szemrevételezés,

- Kezdeti Szükségleti Jegyzék (SOR) összeállítása,
- GA, vagy MOU aláírása (kormány szinten),
- Technikai Megállapodás (TA) kidolgozása,
- Közös Befogadó Nemzeti Támogatási Terv (JHNS) kidolgozása,
- Közös Végrehajtási Terv (JIP) kidolgozása,
- Összhaderőnemi Végrehajtási Megállapodás (JIA) véglegesítése.

Ezek a tervezési mozzanatok amely gyakorlatilag – kezdve a NATO műveleti tervének a megalkotásától – tartalmazza azokat a lépéseket és azokat a tervokmányokat, illetve különböző anyagoknak az összeállítását, ami alapján megszületik az összhaderőnemi végrehajtási megállapodás, amely már konkrétan tartalmazza mindenkinek a feladatát és amely alapján a befogadó nemzeti támogatásnak működni kell.

Követelmény a tervezéshez:

- politikai iránymutatás, amely meghatározza a befogadó nemzeti támogatással szemben a politika által támasztott elvárásokat, korlátozásokat,
- a kiinduló alapadatok beszerzése, ugyanis anélkül nem lehet végrehajtani a tervezést, ha nem tudjuk, hogy milyen erő, honnan-hová, mikor kerül felvonultatásra és a küldő nemzeteknek milyen szolgáltatási, ellátási igényei vannak a befogadó nemzettel kapcsolatban,
- a már korábban említett szabályzóknak az olyan mérvű pontosítása és naprakészen tartása, amely a konkrét, kialakult helyzetre vonatkozik.
- a tervezést végző felkészült állomány(szervezet),
- működőképes vezetési rendszer, amely gyakorlatilag centrális irányítást és differenciált végrehajtást feltételez. Amihez viszont a rendszert eleve úgy kell felépíteni, megtervezni, hogy ez az elv érvényesüljön.
- korrekt együttműködés a NATO illetékes parancsnokságával és a küldő országokkal,
- és nem utolsósorban, a nemzeti érdekeink figyelembevétele.

A *végrehajtásnál* gyakorlatilag három alapvető mozzanatról beszélhetünk. Ezek a felvonulás, a manőverek biztosítása és a kivonás.

A végrehajtás:

- ***Felvonulás:***

- értesítés, riasztás,
- támogató erők felvonultatása,
- a teljes rendszer működő képességének elérése.

- Manőverek biztosítása.

- Kivonás.

A végrehajtásnál kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy azok a végrehajtó szervek, amelyek biztosítják a megfogalmazott igények teljesítését, mobilok legyenek, rendelkezzenek a szükséges manőverező képességgel, hisz bármikor bármilyen külső behatás szükségessé teheti a tervek pontosítását és annak megfelelően a rugalmas reagálást.

A Befogadó Nemzeti Támogatás és a katonai műveletek tervezése kapcsolata:

- Szövetség hadműveleti (készenléti) terve,
- A Befogadó Nemzeti Támogatás Szövetségi tervezése:
 - Kezdeti Szükségleti Jegyzék,
 - GA, vagy MOU,
 - Technikai Megállapodás (TA),
 - Közös Befogadó Nemzeti Támogatási Terv (JHNS),
 - Közös Végrehajtási Terv (JIP) kidolgozása,
 - Összhaderőnemi Végrehajtási Megállapodás (JIA).
- Nemzeti tervek
 - Védelmi Terv
 - Befogadó Nemzeti Támogatás Terve
 - Ágazati (szakterületek) tervei
 - Végrehajtás részletes tervei

Ezeknek a tervezési tevékenységeknek egymással szoros összhangba kell történni. Gyakorlatilag, a szövetségi hadművelleti terv biztosítja azokat a kiinduló adatokat, amely alapján lényegében párhuzamosan – egy nagyon kicsi csúszással – a szövetség terveinek kidolgozásával a befogadó nemzet is el tudja kezdeni a saját tervei elkészítését, illetve a már meglévő terveknek a pontosítását.

Ennek viszont az a feltétele, hogy – amit az előkészítés során elmondtam – mindazon szabályzóval és szervezettel rendelkezünk kell, amelyek biztosítják a szövetség tervezési folyamatában való részvételt, a nemzeti tervezést és a végrehajtás irányítását, felügyeletét, koordinálását, illetve az együttműködést az illetékes NATO és résztvevő tagországok szerveivel.

Következtetések:

- Befogadó Nemzeti Támogatás a kollektív védelemhez való hozzájárulás meghatározó formája,
- kormányzati szabályozást igényel,
- mind az érintett polgári szakterületeknek, mind a katonai vezetésnek kiemelt feladatként kell kezelni,
- szoros együttműködést feltételez a nemzeti, a NATO és a küldő országok illetékes szervei között.

Először is a Befogadó Nemzeti Támogatás, a kollektív védelemhez való hozzájárulás meghatározó formája. Mi ezt vállaltuk azzal, hogy a NATO tagjai sorába fölvettek bennünket, tehát ez egy nagyon fontos feladat.

Kormányzati szintű felhatalmazással rendelkező szervezet vezesse az egész tevékenységet, amelynek a jog és a hatásköre biztosítja a minden irányba történő beavatkozást, irányítást, vezetést.

Minden érintett polgári szakterületnek és a katonai vezetésnek is kiemelt feladatként kell kezelni ezt a feladatot. Szoros együttműködést feltételez a résztvevő – a nemzeti, a NATO és a küldő országok - illetékes szervek között.

Befejezésül még annyit szeretnék mondani, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatással kapcsolatban már néhány területen elkezdődött és folyik a munka. ***Amennyiben az elhangzott előadásoknak megfelelően***

megszületnek azok a döntések, elkészülnek azok a szükséges szabályzók, amelyek megteremtik a rendszer működtetésének korrekt feltételeit, akkor ezt a teljes rendszert minél előbb föl kell építeni. Azt követően pedig feltétlen szükségesnek tartom a résztvevők begyakoroltatását, a rendszer működésének tesztelését annak érdekében, hogy egy konkrét feladat kapcsán a felmerülő igények kielégítését végre tudjuk hajtani.

Köszönöm a figyelmet!

**BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS KÖZPONTI
ADATBÁZIS ÉS KÉPESSÉG KATALÓGUS TARTALMA,
ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNAK ÉS NAPRAKÉSZSÉGÉNEK
KATONAI ÉS POLGÁRI FELADATAI**

Jároscsák Miklós¹

Tisztelt Tudományos Konferencia!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A Befogadó Nemzeti Támogatás országos szintű Képesség Katalógusa és Adatbázisa elméleti megalapozásáról és gyakorlati kivitelezéséről szóló ÁTFOGÓ RENDSZERJAVASLAT lényegét szeretném Önökkel megismertetni.

A feladat elméleti beágyazódása

A NATO szövetséges erők alkalmazására is kiterjedő új stratégiai koncepciójában kiemelt szerepet kapott a Befogadó Nemzeti Támogatás (BNT) nyújtása, illetve igénybevétele. Erre vonatkozóan a NATO Katonai Tanács MC 334/1 dokumentumban jóváhagyta a BNT NATO alap- és irányelveit, továbbá kiadta AJP 4. 5. néven a BNT doktrínáját és eljárási módszereit.

Az MC 334/1 7. pontja szerint „a BNT arra törekszik, hogy a küldő nemzetek és/vagy a NATO, valamint a befogadó kormány között létrejött megállapodások értelmében anyagok, létesítmények és szolgáltatások, beleértve a területi biztosítást és az adminisztratív támogatást is, formájában biztosítson támogatást a NATO parancsnok és a küldő nemzetek számára.”

Ugyancsak az MC 334/1 dokumentumban az **erőforrások biztosítása** alapelv konkrétan rögzíti, hogy a BNT a felvonultatott erők támogatásának egyik alapvető kiegészítése, melyről a **fogadó nemzetnek a lehető legnagyobb mértékben**, a nemzeti prioritások és a meglévő képességek alapján kell gondoskodni és ezzel kapcsolatban **minden szövetséges nem-**

¹ Dr. Jároscsák Miklós ezredes, PhD, HM Gazdasági Tervező Hivatal igazgató általános helyettes.

zetet felkérnek arra, hogy a BNT tervezés érdekében hozzanak létre egy nemzeti **Képesség Katalógust**.

A **Képesség Katalógus** tartalmát tekintve a befogadó nemzet azon lehetőségeit, bevonható erőforrásait és kapacitásait tartalmazza, amelyek a lakossági ellátás, a nemzetgazdasági működés, az állami tartalékok, a katasztrófavédelmi helyzetek elhárítása, a nemzeti haderő szükségletei kielégítésének veszélyeztetése nélkül, úgynevezett szabad kapacitásként igénybe vehetők.

A **Képesség Katalógus** kidolgozásának alapja a nemzeti **Adatbázis** létrehozása, tartalmának rendszeres aktualizálása. A **Képesség Katalógus**, illetve az adatállomány birtokában érhetjük el azt a képességet, amely lehetővé teszi a küldő nemzetek, vagy a NATO parancsnok által átadott, a felvonultatott erők igényeit tartalmazó *kezdeti, majd részletes Szükségleti Jegyzék* korrekt megválaszolását, továbbá azok eredményeként a BNT tervezési folyamatainak végigvitelét.

Tény, hogy a **Magyar Köztársaság Miniszterelnöki Hivatala** koordinációjával már a NATO csatlakozásunkat közvetlenül megelőző időszakban elkezdődött a BNT irányú feladatok végrehajtásának előkészítése, amelyben tevékeny részt vállalt a **Honvédelmi Minisztérium** és a **Gazdasági Minisztérium**. Bár a szabályozás előkészítése és az Adatbázis kiépítése tekintetében történtek lépések, azok azonban ezideig nem vezettek eredményre.

Az Adatbázis és a Képesség Katalógus létrehozására vonatkozó átfogó koncepció a 2003. év végéig befejezhető feladat reális alternatíváját vázolja fel, mely az érdemi munka alapvetéseként állhat rendelkezésre.

1. A feladat végrehajtásának kezdeményezése

A mindenkori magyar kormányok hazánk NATO csatlakozása előkészítése időszakától NATO vállalásaink között folyamatosan napirenden tartják a szövetségeseink segítségével kapcsolatos – az Országjelentésben, illetve a Védelmi Tervezési kérdőívek vonatkozó fejezetében vissza-visszatérően megjelenő – BNT országos adatbázis létrehozását, valamint az abban foglalt adatok értékelése és elemzése eredményeként a tervezési folyamatokhoz nélkülözhetetlen Képesség Katalógus megalakítását.

Bár a feladat országos szintű és döntően a polgári közigazgatási, nemzetgazdasági területeket öleli fel, mégis 2001. év végére előállt az a helyzet, mely szerint az addig felelős Gazdasági Minisztérium átadta a feladatvégrehajtás irányítási és koordinációs hatáskörét a HM tárca részére. Ezzel az aktuálisan hivatalosan a honvédelmi vezető szervek közül azok kaptak kiemelt szerepet, amelyek már a korábbi évek során „éles feladatok”, valamint a gyakorlatok és rendezvények támogatásához felső szintű tervezési - koordinációs tevékenységeit irányították, illetve végezték. Ezek a szervezetek azonosan voltak azokkal, amelyek éveket át végezték a BNT kormányzati szintű jogszabály előkészítését, az egyeztetéseket, pontosításokat NATO alapdokumentumokban foglaltakkal összehangolt folytatását.

Az elmúlt év elején a **HM Védelmi Hivatal** összefogásával kezdte meg érdemi működését az a **Tárcaközi Ideiglenes Koordinációs Törzs**, amely a **Gazdasági és Közlekedési Minisztérium** felelős vezetői mellett a **Honvéd Vezérkar** hadművelleti és logisztikai blokkjának kijelölt vezetőit és nem utolsósorban a **HM Gazdasági Tervező Hivatal** vezetését tömörítette magába.

Az újonnan alakult ideiglenes testület szilárd elhatározással vállalta fel az akkor már több mint három esztendeje húzódó feladat elméleti alapokra helyezését, majd arra építve határidőre történő megvalósítását. Ezzel kapcsolatban egyhangú döntés született arra vonatkozóan, hogy a **Központi Adatbázis** létrehozásának elméleti kidolgozója, a megvalósítás koordinátora, majd az adatbázis rendszergazdája a **HM Gazdasági Tervező Hivatal** legyen. Az ideiglenes testület döntését a HM jóváhagyott feladattervei és szakterületi okmányai egyaránt szentesítették.

2. A feladat átfogó koncepcionális javaslatának kidolgozása

A Központi Adatbázis és a Képesség Katalógus létrehozására a HM Gazdasági Tervező Hivatalban külön munkacsoport alakult, melynek elsődleges feladatául az átfogó koncepcionális javaslat kidolgozása került meghatározásra. Ennek a kihívásnak a HM Gazdasági Tervező Hivatal szakértői szűk két hónap leforgása alatt eleget tettek és 2002. év áprilisában valamennyi érintett szerv részére véleményezésre megküldték a koncepcionális javaslat tervezetét.

A kidolgozott koncepcionális javaslat ötvözte az 1995 óta megszerzett gyakorlati tapasztalatokat, elméletileg a legfrissebb **NATO SNLC** által is elfogadott BNT dokumentumokon alapult és teljesen átfogta a 2003. év végéig megvalósítandó célkitűzés szakmai és informatikai összetevőinek érvényesítését. Az átfogó koncepcionális javaslatot az érintett tárca-közi testület tagjai 2002. május közepére véleményezték, melyek eredője a teljesen egyhangú elfogadás irányába tartott. Ezzel az elfogadással egyik döntő feltétele teremtődött meg a további elméleti kidolgozó munka folytatásának, illetve az előkészített feladatok gyakorlati megkezdésének.

Az átfogó koncepcionális javaslat alapelemei:

- elméleti alapvetések és azok közötti összefüggések rögzítése, dokumentumokkal történő alátámasztása;
- korlátozó tényezők felvázolása és annak indoklása, hogy miért van szükség a már meglévő adatbázisokból történő célirányos merítésekre és miért nem aktuális most a különböző informatikai rendszerekkel működtetett adatbázisok on-line kapcsolatok létrehozása;
- elsődleges a leglényegesebb adatkör megcélozása;
- elengedhetetlen a teljes feladat folyamatrendjének, logikai kapcsolattrendszerének leírása;
- a végrehajtás időbeni ütemezésének elgondolása, a vele kapcsolatos feltételrendszer számbavétele;
- a különböző területekhez kapcsolt BNT folyamatok tartalmi pontjainak leírása;
- a megvalósítás dologi és szervezeti feltételeinek számbavétele;
- költségelemzés elvégzése;
- a várható eredmények prognosztizálása.

3. A leglényegesebb adatkör megcélzása

A kidolgozó szakértői kör előtt ismert volt, hogy a polgári és katonai szférában a BNT feladatokhoz kapcsolódóan mindenhol vannak adatbázisok, ugyanakkor az is tisztán látszott, hogy az adatbázisok rendszerüket, mélységüket, filozófiájukat, fejlettségüket tekintve mind-mind különböznek egymástól. Ebből adódóan az átfogó koncepcionális javaslat egy teljesen új, külön erre a konkrét feladatra alkalmas adatbázis szerkezet megalkotását irányzott elő, amelyben a BNT folyamatait leképező fejezetekből kiindulva, fejezetenként különböző szinteken át kell eljutni a tényleges tartalmat hordozó elemi adatokig. Ezt az adatbázis szerkezetet úgy írta elő megalkotni, hogy a fejezetek – szintek – elemi adatok már az informatikai feldolgozáshoz, a programrendszer megalkotásához is alapot biztosító kódszámrendszerrel legyenek összekapcsolva.

A koncepcionális javaslat szerint a HM Gazdasági Tervező Hivatal szakértői kapják a BNT Központi Adatbázis szerkezet kidolgozásának egyik legnagyobb odafigyelést és időbe eléggé hosszadalmas feladatot, ami egyben az egész feladat alapkövét és a további munka feltételét is képezi. Ezt úgy kell érteni, hogy az adatbázis szerkezeti kialakításától függ az elemi adatmeghatározás, az elemi adatcsatlakozás, az adatstruktúra, a lekérdezési – kigyűjtési lehetőség, továbbá az adatlapok (elemi adathordozók) száma, tartalma és nem utolsó sorban az informatikai feldolgozás rendszere.

Örömmel adhatok tájékoztatást jelen értekezlet tisztelt résztvevői részére, hogy az említett kulcsfontosságú dokumentum kidolgozása megkezdődött és várhatóan 2003. év február közepéig a munka befejeződik és az adatbázis szerkezet dokumentációja akkor előterjeszthető jóváhagyásra.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Engedjék meg, hogy külön foglalkozzam az *adatszolgáltatók körével*, magával az adatszolgáltatás fontosságával, mivel egyrészt még mindig hiányzik a részletes szabályzást adó kormányrendelet, másrészt a munkánkhoz szükséges adatszolgáltatás teljesítése a **Honvédelmi Törvény 69.§ és 91.§** megadott pontjai alapján minden polgári adatszolgáltatótól kérhető.

4. Adatszolgáltatók köre

A feladatban érintett, adatszolgáltatásra kötelezettek köre az alábbi polgári és katonai szervezetekre terjed ki:

a) Minisztériumok:

- Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
- Belügyminisztérium
- Honvédelmi Minisztérium
- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
- Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium
- Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
- Informatikai és Hírközlési Minisztérium

b) BM és önkormányzati testületek:

- ORFK
- VPOP
- BM Határórség
- BM OKF és területi, helyi szervei
- a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok

c) Területi önkormányzati, védelemigazgatási szervek

d) A honvédelmi felkészülés és az országmozgósítás egyes feladatainak ellátásában résztvevők:

Országos szervek:

- Állami Népegészségügyi Tisztiorvosi Szolgálat
- Országos Mentőszolgálat
- Közlekedési Főfelügyelet
- Útgazgálkodási és Koordinációs Igazgatóság

- Állami Közúti Műszaki és Információs kht.
- KHVT kht.
- HUNGARO-CONTROL
- MALÉV Rt.
- Budapest-Ferihegyi Nemzetközi Repülőtér Rt.
- MÁV Rt.
- HUNGAROCAMION Rt.
- MAHART Rt.
- MATÁV Rt.
- Magyar Posta Rt.
- MOL Rt.
- MAGYAR VILLAMOSMŰVEK Rt.

Regionális jelentőségű szervezetek:

- Önkormányzatok irányítása alatt álló szervezetek
- Budapesti Elektromos Művek Rt
- Észak-dunántúli Áramszolgáltató Rt
- Dél-dunántúli Áramszolgáltató Rt
- Tiszántúli Áramszolgáltató Rt
- Észak-magyarországi Áramszolgáltató Rt
- Dél-magyarországi Áramszolgáltató Rt
- Területi Vízügyi Igazgatóságok
- Víz- és Csatornázási Művek
- VOLÁNBUSZ Rt.
- Megyei VOLÁN Rt.-k
- VOLÁN TEFU
- Megyei Állami Közútkezelő kht.-k

- Állami Autópálya Rt.
- Alföldi Autópálya Rt.
- GYESEV Rt.
- Révátkelőket, kompkat üzemeltető vállalkozások
- Közlekedésépítő vállalkozások
- Konténerszállításra, rakodásra alkalmas eszközökkel rendelkező vállalkozások
- Jelentősebb járműparkkal rendelkező fuvarozók
- Gépjárműfenntartó, javító szervezetek
- Logisztikai, szolgáltató központok (ipari parkok)
- Húsipari vállalatok
- Sütő és édesipari vállalatok
- Tejipari vállalatok
- Zöldség és gyümölcsforgalmazó vállalkozások

Honvédségi szervezetek:

- Honvéd Vezérkar csoportfőnökségei
- MH Szárazföldi Parancsnokság
- MH Légierő Parancsnokság
- MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság
- MH Hadkiegészítési és Kiképző Parancsnokság
- HM Ingatlankezelési Hivatal
- HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatal
- HM Katonai Légügyi Hivatal
- Kormányzati Frekvenciagazdálkodási Hivatal
- HM Részvénytársaságok

5. Informatikai megoldás elgondolása

Az adatbázis formai kialakítása, feltöltése, kezelő programmal történő ellátása három szakaszon belül valósulna meg.

I. szakasz

- a.) megtörténne az adatlapok kialakítása fejezetekhez, fejezeteken belüli területekhez, területeken belüli témakörökhöz kapcsoltan;
- b.) elkészülnének az adatlapokhoz tartozó kitöltési útmutatók, valamint a kitöltés során figyelembe veendő szempontok;
- c.) kiküldésre kerülnének az adatlapok és a hozzájuk tartozó okmányok;
- d.) végbemenne az adatszolgáltatók részéről az adatlapok kitöltése és visszaküldése;
- e.) a szakasz utolsó fázisában a számszaki és a szöveges információk rögzítése, az adatfile-ok kialakítása kerülne végrehajtásra.

Az adatlapok formai kidolgozása, mágneslemezre rögzítése a HM Gazdasági Tervező Hivatal felelősségével, a Hivatal szervezeti eleme közreműködésével központilag történne, melyhez hozzárendelésre kerülne az adatszolgáltatási igény konkrét leírása.

A szabályszerű űrlapkészítés az **OFFICE űrlap** szolgáltatás igénybevételevel tervezett. Az adatrögzítést követően kialakuló adatállományban (**pl. EXCELL táblázat**) név szerinti lekérdezéssel lehet soros információkat nyerni, vagy lapozás módszerével a kívánt adatig eljutni.

Az I. szakasz döntő jelentőségű az alapinformációk pontos, megfelelő helyről történő **biztosítása szempontjából**. Ebben az időszakban kiemelt felelősség hárul a kitöltési útmutatót szerkesztő állományra, valamint az adatrögzítést irányítókra.

Adatvédelem szempontjából az I. szakaszban csak az adathordozó tethető minősítetté, mivel a szoftver nem teszi lehetővé a hagyományos adatvédelmen túli megoldás alkalmazását.

Az I. szakasz költségigénye nem tekinthető számottevőnek, a pénzügyi finanszírozás nem feltétele a végrehajtásnak.

II. szakasz folyamán a rögzített adathalmaz Adatbázis Kezelő Program segítségével történő átalakítása kerül végrehajtásra, amellyel megteremtjük az összefüggések szerinti lekérdezés, listázás lehetőségét. Ezzel a kezelő programmal lehetővé válik az adatbázison belüli konkrét információk gyors kiválasztása. (Pl. lekérdezhető az adott főútvonal 10 – 25 km szelvénye közötti műtárgyak adatainak felsorolása).

A **II. szakaszon belül** alakítanak ki a pontosítások során használandó „**Kliens szerver programot**”, amely által kínált felületen rögzítik az adatszolgáltatók a pontosított információikat. E fázison belül már nem lenne szükség kézi adatrögzítésre, az adatbázis kezelők a módosított adatfile-okkal dolgoznának. Ebben a szakaszban már a kezelő szoftver elektronikus adatvédelemmel rendelkezne.

Költségek tekintetében a II. szakasz sem jár különösebb költségkihatással.

Az informatikai feladatok III. szakasza

Az Adatbázis jövőbeni fejlesztési útját foglalja magába, mégpedig a **térinformatikai megjelenítést és adatkezelést** lehetővé tevő szoftver alkalmazásával.

Ez a térinformatikai megoldás számos előnyt tartalmaz, különösen a fogadás, mozgatás, mozgásbiztosítás, ellátás, hírközlés területein, mivel az országos, vagy regionális képi megjelenítéssel szektorra irányuló információ csoportok, vagy egyedi információk érhetőek el.

A térinformatika alkalmazása irányába ható fejlesztés költségigénye (megfelelő szoftver beszerzésével) 15 MFt-on belüli összeget jelent.

6. Befejezés

A **Koncepcionális Javaslathoz** BNT folyamatait leképező fejezeteiben feltüntetett információ igények nem teljeskörűek, azok csupán a leglényegesebbnek ítélt összetevőket tartalmazzák. Az adatbekerítéshez használt **Adatlapok** formai kialakításánál lehet elérni azt, hogy az információ igények egyértelműen, teljeskörűen és pontosan behatároltan jelenjenek meg.

Az adatbázis létrehozásának és az alapján a 2003. évre vonatkoztatott nemzeti képességek összeállításának döntő feltétele az adatszolgáltatás hitelessége, pontossága és határidőre történő biztosítása, amely

a jelen konferencia valamennyi polgári és katonai résztvevőjétől közös gondolkodást, alkotó együttműködőképességet igényel. Mint azt az eddigi eredmények bizonyítják a BNT érdekű feladatrendszer megvalósításáért együttes felelősséget érzünk és azon belül jól elhatárolhatók a különböző területekre és szintekre tartozó tennivalók. A meghívottak köre és kinyilvánított elkötelezettsége kellő garanciát közvetít számunkra ahhoz, hogy az előttünk álló úton az első érdemi lépéseket megtehessek.

Vállalásunk sikerre vitele érdekében kérem további támogatásukat.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

HOZZÁSZÓLÁS

Bardócz László¹

Hadd kezdjem talán azzal, hogy sok-sok éve van tapasztalatunk a Host Nation Support-ban, hiszen ezt a támogatást történelmünk során vagy önként adtuk, vagy kikényszerítették.

Röviden rávilágítanék a hátterekre is, mert a késés, meg a megfelelőni akarás vágya miatti kényelmetlenség érzete szerintem talán egy kicsit erősebb, mint amennyire az indokolt.

A stratégiai helyzetet értékelve, azt mondhatjuk: a következő 6–10 évben nem várható, hogy Magyarországnak be kell fogadni azt a két hadosztályt - a mintegy 40 000 főt - amit *Barabás ezredes* említett. *Így tehát valószínű, hogy Magyarország továbbra is csak mögöttes zóna, hadtápterület, kiképző és felkészítő bázis lehet a határainkon túli NATO műveletekhez.* Legalábbis a prágai csúcs után ez következik a katonai helyzet változásából és az új szomszédos nemzetek befogadása iránti készségből.

Ha ez így van, akkor még kevésbé érthető az – bár tudjuk, nagyon sokan részesei voltunk – hogyan késhettünk el ezzel az adaptálással ilyen sokáig. Mert ma még mindig adaptálunk és lassan a STANAG-eket is le fogják fordítani magyarra, alkalmazni is fogjuk őket, közben pedig *3 éve vagyunk NATO tagok.* Azaz a katonai döntések közösségiek és közösek.

Bár sokat késtünk, de „*Taszár*” és az „*Északi dandár*” pécsi ellátása – anélkül, hogy adaptáltunk volna – rendkívül jól ment. Én és mások is emlékeznek rá, hogy Komondi ezds. parancsnoksága alatt az „*Ellátó ezred*” jól teljesített, fennakadás nem sok volt benn, de kifelé sem.

Tehát tapasztalatunk van éppen elég. Éppen e miatt úgy érzem, hogy demokratikus jogállamunkban a jogi szabályozó kereteket tényleg meg kell csinálni, de nem vagyok biztos, hogy olyan mélységben, ahogy ez most eddig elhangzott.

Meg kell csinálni a képességek adattárait is – a védelmit, a katonait is, meg a másikat is – de nem látom itt a **Belügyminisztérium** azon szer-

¹ Bardócz László nyá. ezredes, Belügyminisztérium.

vének képviselőjét, amelyik a **Civil Emergency Planning** és kilenc bizottsága kérdéseivel foglalkozik. **Mi ezek elsődleges feladata?** Nem a katasztrófa helyzetek, hanem a tengeri szállítás, a hírközlés, a **Joint Medical Committee-n** keresztül az orvosi és stb. támogatások, azaz a polgári támogatás megadása a szövetségnek és annak szervezése, amit a **CEPD** csinál a **NATO Headquarterben**.

E szervezetnek szintén össze kellett állítani egy magyar képességi jegyzéket, a **CEPQ-t**. Meg is csinálták, jól rosszul a „*hozott anyagból*”, de a két jegyzék -a **DPQ** és a **CEPQ**- ahogy látom nem Magyarországon található, hanem a NATO központban. **Miért? Miért nem itthon?** Hiszen a bizottságok vezetői, tagjai is itt ülnek, egyeztetethetnek.

Tehát valahol a gondolkodásmódban is célszerű lenne váltani, változtatni, hogy elsősorban mi tudjuk mivel, mikkal rendelkezünk.

Rendkívül sok ismerős személyt látok itt ezen az értekezleten, de nem látom az APEH-et a Vám- és Pénzügyőrséget és másokat, akiknek kiváló adataik vannak a magyar gazdasági szervekről és szervezetekről. Az APEH-e valószínűleg első osztályú lehet. Ismereteim szerint a NATO hadszíntér parancsnok köti meg a befogadó állammal, azaz a befogadó állam képviselőjével az alapszerződést, a beszerzői pedig a rész-szerződéseket. Azzal a céggel, amelyik a legjobb ajánlatot nyújtja be. Nem a kijelölttel!

Taszárról volt elég tapasztalatunk. Az **Elektronikai Igazgatóságnak** is. **Mi lett?** Jött az amerikai szállító gép és azt mondták, hogy: „*Fiúk, McDonald's!*” **De Texasból!** Nektek pedig annyi. Tehát **versenyhelyzet van**. A NATO tagságért még inkább! Versenyhelyzet van a gazdasági kiszolgálásért, hiszen pénzről van szó. Amennyiben olyan adattárunk van, amelyik fölsorolja a legutolsó péket is a Király utcában az elfogadható, de sokszor minek, ha nem miénk az üzlet.

Minden minisztériumnak van olyan adattára, amelyik ismeri a közúti-, a vasúti-, a hajózási-, szállító, a távközlési stb. azaz a saját szakmai felügyelete alá tartozó cégeket. Igaz, ezek nem összevontak és – ahogy **Patyi tábornok úr** említette – változtatni kell bizonyos jogszabályokat, de nem biztos, hogy ugyanolyan részletességre kell törekedni az adatok összeszedésében, mint az adott ágazatok, vagy cégek. Ezt azért említem, mert annyi pénz a világon nincs, amennyit az adattárak összesítéséért kérnének. Még kevésbé annyi, amennyit erre valaki esetleg kérni akar mondjuk a jövő költségvetési évben. Márpedig a jövő év végéig ezt az adattárat is prezentálni kell. Hozzátenném, hogy elsősorban saját ma-

gunknak, mint három éves NATO tagnak. Azután kell megadni – valószínű, hogy ez a rendje – a NATO központnak és a NATO központ terjeszti majd azon nemzetek felé, akik esetleg majd ide akarnak jönni hozzánk.

Tehát én úgy vélem, **késésben vagyunk** ugyan, de rendelkezünk adatokkal, rendelkezünk szervezetekkel. (Sőt! Az eddig kijelölt szervezetet biztos sokan fogják támadni, hogy ők is szeretnék szerződést kötni és ne csak neki legyen csak monopóliuma a szállítások szervezésére, mert ez üzleti lehetőség).

Ezért úgy gondolom, hogy fontos egy feladattár, de próbáljuk meg azokon a lépéseken kívül – amiket eddig felsoroltak a tábornok és tiszturak – úgymond generalizáltan lépni, hogy **adjuk meg a legáltalánosabbat**, a legnagyobbat, **a még kielégítőt. Patyi tábornok úrnak** teljesen igaz van – védelmi szempontból az ország számára az a legjobb nyilvántartás, amelyikben minden benne van – a mi számunkra. Ugyanakkor nem biztos, hogy erre a NATO főparancsnokságnak és a többi NATO partnernek ma szüksége van. Nekik **akkor lesz szükségük erre, amikor együttműködő nemzetként ideküldenek egy ezredet, vagy egy dandárt**. Akkor konkrétumokat kérnek és azt fogják mondani, hogy nem a halakon hízlalt csirkét kívánják, hanem a Mari néni kukoricását, amihez közölni tudjuk majd Mari néni pontos koordinátáit.

Más kérdés az, hogy ki fogja kezelni ezt a központi adattárat? A legnagyobbat. Mert ez kormányzati felelősség és illetékesség, de ha megvalósul az új kormányzati gerincháló, akkor esetleg mindenki maga kezeli és állandóan megújítja. Nem évente, vagy valamikori határidőre, hanem amint változás van, a saját érdekében és adatrendszerében megcsinálja.

A CSONGRÁD MEGYEI VÉDELMI BIZOTTSÁG 2001-BEN VÉGREHAJTOTT TÖRZSVEZETÉSI GYAKORLATÁNAK TAPASZTALATAI

Kaszás Mihály¹

Tisztelt Tábournok Urak, Kollégák!

A megyei védelmi bizottságok általános feladatköréről, négy feladatcsoportba lehetne összefoglalni. Területi szinten az irányítás-vezetés biztosítása, a védelmi igazgatásban, a védelemben résztvevő szervek tevékenységének ezirányú koordinációja. A második tevékenységi kör a polgári oltalmazás, polgári védelem, katasztrófa elhárítási feladatok koordinációja, harmadikként a klasszikus gazdaság felkészítési, gazdaság mozgósítási tevékenység területi szintű irányítása, és negyedikként sorolom – ezt igazából nem lehetne itt sorolni, de hadd legyen itt, ezen a helyen most – az adott időszakban a fő feladatot ellátó erő tevékenységének a támogatása.

Például, egy háborúban egy BNT feladat esetében ez a támogatás azokra a nemzeti és nemzetközi erőkre irányul, amelyek abban a körzetben tevékenykednek.

A védelmi bizottság kötött tagsággal rendelkezik, ezt a honvédelmi törvény és a vonatkozó kormányrendelet állapítja meg. Titkársága van, mint állandó szervezet – 2, 3, 4, 5 fő, ez megyénként változik – ugyanakkor mögötte ott van egy olyan munkaszervezet amelyik – Csongrád megyét illetően – 47 szervezettől 107 főt foglal magába különböző feladatokra.

A megyei és a lejjebb lévő szervezeteket, valamint a szakmai szervezeteket is gyakoroltatni kell. Erre egyrészt lehetőséget kínálnak a kormányhatározat alapján elrendelt gyakorlatok, illetve nincs megtiltva a megyei védelmi bizottságoknak sem, hogy gyakorlást szervezzenek. **Ezt csináltuk mi a tavalyi évben – 2001. október 19-én** került végrehajtásra a törzsgyakorlásunk. Ennek az előkészítését még márciusban az éves terv megalkotásánál elkezdtük. **Mi határmentiségünkől adódóan kényes**

¹ Kaszás Mihály vezető főtanácsos, Csongrád MVB.

helyzetben vagyunk. Igazán tisztán katonai témát nem célszerű beállítani. Titokvédelmi ügyekre is tekintettel kell lennünk – gondolom az önök előtt ismert, hogy a civil közigazgatásban védett információ továbbítására alkalmas eszközök nincsenek – tehát kifele csak olyan dolgokkal mozoghatunk, amelyek nyíltak, vagy nem képeznek szolgálati titok tartalmat. És harmadikként említem, szeptember 11-ét, annak az eseménynek a hatását.

Tehát egy semleges témát kerestünk és ilyennek a földrengést találtuk. Ehhez kapcsolódóan végrehajtottuk a riasztást, készenlétbe helyezést, gyakoroltattuk a résztvevőkkel a helyzetfelmérést, helyzetértékelést, a mentés megszervezését, polgári védelmi intézkedések bevezetését, a közigazgatás mozgósítási feladatait, (katasztrófa elhárítási célzatú mozgósítást feltételezve) és a nemzetközi segítségnyújtásban való közreműködést.

Itt jött be tulajdonképpen a Befogadó Nemzeti Támogatás. Azt feltételeztük, hogy egy gyakorlatra az előre tervezett időnél korábban érkezzenek a térségbe nemzetközi erők, **mintegy 7 000 fővel, 1 600 gép- és harcjárművel és 12 helikopterrel.**

Az egész törzsgyakorláshoz tartozott egy bemutató (evakuációs tábor, segélyhely, határőrök, mentők, tűzoltók). **A feladatok során több, mint 1 200 embert mozgattunk meg és a bemutatón ezen kívül 270 szakember vett részt.**

Nyilvánvalóan minden gyakorlatnak meghatározó eleme a felkészülés és ezt mi különösen kihegyeztük a befogadó nemzeti támogatásra, mint új feladatra. Jelen van **Vörös György ezredes úr, a HM Védelmi Hivatal igazgatója is**, aki e témában több előadást is tartott számunkra megyei védelmi bizottsági ülésen, polgármesteri értekezleten, BNT munkaműhelyen, ahol más minisztériumok előadói is jelen voltak. A védelemben közreműködő, bevonható polgári szervek vezetői, szakemberei számára is tartottunk felkészítést.

A törzsgyakorláson korlátozott időben és korlátozott terjedelemben foglalkozhattunk csak a Befogadó Nemzeti Támogatással. A BNT munkacsoport ülésezett a titkár vezetésével. Bevonva a fegyveres, rendvédelmi szerveket – hadkiegészítő parancsnokság, rendőrfőkapitányság, határőrség, vám, katasztrófavédelem, nemzetbiztonság – a meghatározott közszolgáltatókat – MÁV, Volán, DÉMÁSZ, DÉGÁZ, MATÁV, Vfon, Posta, Vízmű, Közútkezelő – érintett centrális irányítású közigazgatási, államigazgatási szerveket – Közigazgatási Hivatal, Közlekedési Felügye-

let, ÁNTSZ, FVM. FM. Hivatal. Az alapellátást biztosító gazdálkodó, gazdasági szervek köréből válogattunk, a Pick Rt, Szegedi Sütődék Rt, a szegedi TESCO, a Szeged COOP (a volt ÁFÉSZ) és a MOL Rt képviselőit kértük fel közreműködésre.

A feladat, amit a résztvevők két órával az ülés előtt kaptak meg egy gyors felmérés, egy helyzetértékelés. ***Mire képes a megye? Tudna-e fogadni ilyen kontingenst? Egy gyorsított folyamatot tételztünk föl. Mit tudna biztosítani úgy, hogy közben a Magyar Honvédség, illetve a térség lakosságának érdekei, életfeltételei ne sérüljenek?***

Végigvettük a lehetséges igényeket. Elhelyezési feltételek, közlekedés, útvonalak, hidak, átereszek, azok állapota, mozgásbiztosítás lehetőségei, ***minden oldali ellátásban***: ételkészítés, vízellátás, egészségügyi biztosítás, üzemanyag, elektromos energia, gáz, telefon, posta, javítóműhelyek, kommunális szolgáltatások (szemét, hulladék, WC), tolmácsok, katasztrófavédelmi és környezetvédelmi szabályok, földtulajdoni, használati ügyek, stb.

Megpróbáltuk ez alatt a rövid idő alatt megvizsgálni mi az, ami van, mi az, ami nincs. Mi az, ami megcsinálható és mennyiért, mikorra.

Számomra is meglepő módon a résztvevők – és ezek zömében civil emberek voltak – szinte élesben vitáztak, mert üzletet szimatoltak. Én nem beszélnék a mi törzsgyakorlásunk tapasztalatairól, hiszen csak egy felkészülés és egy két órás foglalkozásnak a tapasztalatai vannak meg igazából, a tanulság, benyomás ezekből táplálkozik.

Az egyik az, hogy a befogadó nemzeti támogatást a civil partnerek, a polgári oldal jórészt üzletnek tekinti, ahol jó megállapodásokra kell törekednie és így készül, alku pozíciót foglal el. Az eladónak érdeke, hogy az üzlet létrejöjjön és nem a törvényi kényszer vezeti erre. Ugyanakkor érzékelhettük azt is – megint a kollégák tapasztalatai alapján is – hogy a vevő részéről nagyon magasak az elvárások, illetve a vevők nemzetiségénél is eltérő szükségletek jelentkeznek. Mászt igényeltek Taszáron az amerikaiak, más volt például ez a Pécssett állomásozó dandár részéről.

Ami egyértelműen kitűnt számunkra, hogy az eljárási rend igazából nem alakult ki. Ma is elhangzott többször, hogy a kormányrendelet elkészítése olyan stádiumban van, amelyenben. Nem volt világos a számunkra, hogy ki indítja a feladatot, de ez még hagyján, mert ez viszonylag könnyen elintézhető, de mi az, ami központi és mi az, ami térségi feladat?

Mi az, ami honvédségi, mi az, ami a civil, polgári részről biztosítandó feladat? Hogyan történik ennek az összehangolása? Nyilván, aki éveken keresztül csinálta, annak vannak tapasztalatai, de a jelenlegi ismeretek, szabályozások ezekre a kérdésekre még nem adnak maradéktalan választ.

Nekem személyes benyomásom volt az, hogy a területi szervek ezekben a feladatokban komoly részt vállalhatnak, de ugyanakkor komoly segítségre is szükségük van. Vannak olyan speciális dolgok, amiket a megyékkel nem fogunk tudni előtalálni.

Nem fogunk tudni előtalálni úgymond hadijogászokat, akik tisztában vannak a NATO eljárásokkal. A **SOFA-t** bárki jogtárból előkeresi – tehát egy jogászt rá lehet állítani – de azért itt ennek vannak buktatói. Az üzletkötők, a közvetítők tevékenysége. A megyei védelmi bizottságnak, vagy éppen a közgyűlés hivatalának igazából ilyen – hogy így mondjam – üzletkötő beállítottságú emberei nincsenek. Nincs ilyen szervezete.

Egyébként is rendkívül sokrétű igényeket kellene összehangolni, szerződésekbe lekötni. Kell valami közvetítő szerv, mint ahogy ez Kaposvárott is megjelent, amelyik a technikai dolgokat intézte.

A megyei védelmi bizottság részéről szerintem körülbelül azt lehet, amit mi elvégeztünk. Mire vagyunk képesek? Milye van a megyének? Milyenek az aktuális állapotok? A másik részről megjeleníteni, képviselni, hogy mi a megye lakosságának érdeke. Tehát mondjuk 24 órára ne zárják le az utat, ne vágják ketté a falut. Most mondtam egy példát, de hát nyilván számtalan mást is lehetne mondani.

A korábbi referátumok nagy teret szentelnek az adatbázis kérdésének. Én itt nagyon komolyan vitáznék néhány felvetéssel.

Csongrád megyéről beszélek. A megyében 3100 élelmiszerforgalmazással foglalkozó üzletecske van. Ez azt jelenti, hogy 140 főre jut egy élelmiszerüzlet. Ez az egyik. Föl lehet-e ezt mérni? Van-e ember az országban, vagy szervezet, vagy anyag is és bázis, amelyik ezt képes felmérni?

A másik. Minden évben – 1995. óta – végzünk felmérést a megye száz-százhusz legnagyobb gazdasági szervezetére kiterjedően, amelyek a lakosság alapellátásával összefüggő élelmiszer, háztartási, vegyi termékkel és/vagy forgalmazásával foglalkozik.

Ebben a körben évi átlagban 15 és 30 % közötti a változás. Ha a cég elkezd veszteséges lenni, vagy érzi, hogy nem jó irányba megy a szer-kér, vált, átalakít, szervezeti és tevékenységi formát vált. Olyan nagy vál-lalatok, mint a Makói Kolbásgyár, a Szegedi Konzervgyár, a Tisza Fűszért, ami a délvidéknek a nagykereskedelmi cége volt, lépett ki a rendszerből szépen, fokozatosan. Ugyanakkor az is igaz, hogy bejöttek nagyok. **METRÓ, TESCO**, tehát ezek a multik, amelyek a maguk hát-térbázisával sokkal, de sokkal többet tudnak. **Dr. Patyi Sándor tábornok úr** a tanúm rá, hogy a BNT ülésen ott volt a **Szeged COOP**, egy nagy ÁFÉSZ képviselője, amely gyakorlatilag a megye 1/3-át lefedi. Ez a me-gyében a legnagyobb kereskedelmi vállalat és amikor fölítettük a kérdést, hogy egyedül képes lenne-e a Csongrádtól mondjuk a déli határig, meg Makóig terjedő területen ellátni pluszban a lakosság mellett ezt a létszá-mot, akkor azt mondta, hogy ő inkább nem.

Pedig, hát csak „játék” volt, vagy hogy mondjam – foglalkozás volt. Ugyanakkor a másik oldalról, mondjuk ugyanezt a TESCO-tól, vagy a **METRÓ**-tól megkérdezem, akkor azt kérdezi hogy: **Mennyiért? Mikor-ra? Hova?** – mert ott van minden mögötte. Azt szeretném elmondani ez-zel a felvetéssel, hogy **kell az adatfelmérés, kellenek az adatbázisok, de ésszerűen és szelektáltan.** Mi is már például a **KSH**-tól eleve úgy kérjük, hogy a 10 fő fölötti gazdasági szervek listáját adja meg. Tehát valahol szelektálni kell, hogy mire vagyok kíváncsi. Szóval az nem megy, hogy mindent felmérjünk. Ez az **egyik** megjegyzésem.

A másik. Ha beviszem az adatokat és létrehozok egy adatbázist, az-zal még a dolognak csak az egyik részét oldottam meg, mert ezt utána napra készen kell tartani. **Ki fogja ezt csinálni?** A vállalatokra, a gazdál-kodó szervezetekre e tekintetben nem építhetünk– ezek éves szinten van-nak a KSH felé is elkötelezve adatbejelentésre. Nekünk naturáliákban kellenek az adatok, nem pénzforgalomban. Azzal én nem érek semmit, hogy cég forgalma 5 milliárd Ft. Azt kell tudni, hogy képes-e naponta 10 000 kg nyers húst előállítani. **Mert az igények így jelennek meg, nem Ft-okról, hanem naturáliákról van szó.**

A következő kérdés. Kell-e, hogy az adatbázis egy helyen legyen? Tehát centrális adatbázis legyen-e? Én megmondom őszintén, **területi szinten a decentralizált adatbázis híve vagyok.** Megint néhány számadat-tal had untassalak benneteket. A honvédelmi törvény alapján a védelmi bizottság által meghatározott rendben, a hadkiegészítő parancsnokságok tartják nyilván az objektumok, szolgáltatások megyei adatbázisát. **A mi megyénkben ez jelent 700 elhelyezési, 440 élelmezési, 170 egészségügyi**

és 300 egyéb objektumot. Ha ezt összeadjuk, akkor ez durván **1 600** különböző objektumot, vagy szolgáltatást jelent. A fenntartásán, naprakész-ségén egy ember dolgozik folyamatosan.

Országos szinten mennyi van? Lehet-e mindez rendszerben napi pontossággal, s ha igen, hogyan?

Szeretném elmondani, hogy személyi feltételek nélkül területi szinten nem megy, nem bővíthető sem a gazdaságmozgósítási, sem a Befogadó Nemzeti Támogatási feladat. Igényeket lehet támasztani. Azt is figyelembe kell venni, hogy ketten-hárman vagyunk állandó jelleggel. Ha esetleg ehhez valamiféle személyi, anyagi segítséget kaphatnánk a létrejövő kormányrendeletekben, akkor az nyilván a munka szakszerűségét is nagyban növelné.

Tisztelt Kollégák, nem tudom, hogy mi lesz végül is a kormánydöntés a Befogadó Nemzeti Támogatás ügyében, milyen leosztás valósul meg, de abban biztos vagyok, hogy a térségi szervezeteknek – benne a megyei védelmi bizottságoknak, helyi védelmi bizottságoknak és polgármestereknek – ebben szerepet kell kapniuk, mert a helyi lehetőségeket mi ismerjük. Mindenképp kell egy pontosítás a folyamat beindításánál és ez helyi ismereteket feltételez. A kapcsolat tartása, koordinálás döntően helyi szinten valósult meg már az eddigi eseményeknél is és nyilvánvalóan a lakosságot érintő sokirányú hatásokat területi szinten kell kezelni és erre a védelmi bizottság a legalkalmasabb.

Köszönöm szépen a figyelmet.

A HM ELEKTRONIKAI, LOGISZTIKAI ÉS VAGYONKEZELŐ RT LOGISZTIKAI IGAZGATÓSÁGÁNAK TAPASZTALATAI A NEMZETKÖZI KONTINGENSEK ELLÁTÁSÁNAK ÉS TÁMOGATÁSÁNAK VÉGREHAJTÁSAKOR

Gösy István¹

Tisztelt Tábornok és Tiszt Urak, Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az igazgatóságot kormány felhatalmazás alapján 1995. novemberében hozták létre a délszláv válság békés megoldása érdekében a hazánkon átvonuló, illetve átmenetileg állomásozó IFOR erők logisztikai ellátásának segítésére. A létrehozást elrendelő 57/1995 HM utasítás alapján az igazgatóság valamennyi gazdasági kihatással, térítési igényrel járó polgári és katonai jellegű IFOR szükséglet rendezésére felhatalmazást kapott.

A felhatalmazás az adott időszakban mindenképpen előremutató volt. Előremutató volt azért, mivel a tevékenység hazai elméleti megalapozása nélkül kijelölte az igazgatóság jövőbeni tevékenységének irányát. Az igazgatóság a kezdetekkor inkább ösztönösen, mint tudatosan végezte tevékenységét. Ez a felhatalmazás végül is a **Befogadó Nemzeti Támogatás** végrehajtására való kijelölést jelentette.

A kijelölés válság időszakban történt, de tevékenységünk a későbbiekben a békeidőszak támogatási feladataival is kiegészült.

Az igazgatóság a BNT keretében tevékenységét kifejti:

- A HM érdekszférájában, hiszen a békefenntartó erők részére felajánlott – HM vagyongazdálkodású ingatlanokkal kapcsolatos – kapacitások biztosításának operatív feladatait végzi, térítéses nemzetközi gyakorlatoknál – a HM KPSZH-val kötött megállapodás alapján – a térítéses katonai szolgáltatás nyújtását szervezi;

¹ Gösy István nyá. ezredes, mb. igazgató, HM EI RT. Logisztikai Igazgatóság.

- A békefenntartó erők részére, térítéses nemzetközi, illetve két vagy többoldalú gyakorlatok esetén a polgári térítéses szolgáltatások nyújtását szervezi.

A békefenntartási tevékenységnél, térítéses nemzetközi gyakorlatoknál a tevékenység végzéséhez megfelelő jogi felhatalmazással rendelkezünk. A nemzetközi gyakorlatoknál a tevékenység végzéséhez marketing munkával jutottunk, a jogi szabályozások tevékenységünk jogszerűségét – az igazgatóság kijelölését – még nem tartalmazzák.

A tevékenység végzésének gyakorlata a következőképpen összegezhető:

A) A HM által felajánlott kapacitások biztosítása

A tevékenység jellemzője az **IFOR (SFOR)** erők részére nyújtott támogatás. Az IFOR (SFOR) erők magyarországi képviselői elsősorban az amerikai katonai szervezetek voltak. Az igazgatóság tevékenysége ebből eredően az amerikai erők részére nyújtott szolgáltatásokra koncentrált. *Az ellátásnak három jellemző területe volt:*

1. A Honvédelmi Minisztérium által az amerikai erők részére felajánlott HM vagyonkezelésű objektumokban az elhelyezési feltételek, azok rendeltetésszerű használhatóságának biztosításában való közreműködés.

A tevékenység a gyakorlatban a következőket jelentette:

1.1. Bérleti szerződés megkötése

Az igazgatóság, mint a Honvédelmi Minisztérium kizárólagos képviselője, bérbeadói funkciója mellett tulajdonosi funkciókat ma is ellát.

Az átadható épületeket, építményeket az MH felső vezetése határozta meg. Az éves bérleti díj a HM analitikus értéknylvántartásának felhasználásával, a bruttó vagyoneérték 5 %-ában került meghatározásra. A bérleti szerződésben szereplő jogok és kötelezettségek, a díj elve a HM legmagasabb szintjén – közigazgatási államtitkár – került jóváhagyásra.

A szerződés ma is leggyengébb pontja az átadáskori műszaki állapottal kapcsolatos. A rendkívüli helyzetből adódó időhiány és a rutintalanság miatt az átadás-átvételi eljárások megállapításai elsősorban az amerikai félnek kedveztek. Ezek jelentősége a visszavételek során vált

nyilvánvalóvá. Az átadás-átvételt a katonai szervek végezték és dokumentálták.

Az átadáskori hiányosságoknak azonban nem volt és várhatóan nem lesz komolyabb következménye. Ennek az a magyarázata, hogy az átadott létesítmények műszaki állapota ténylegesen igen gyenge volt, a visszavétel az eddigi tapasztalatok alapján kedvezőbb műszaki állapotban történt, mint az átadás.

A fenti gondokból azonban levezethető egy általános következtetés: ***a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerében átadásra tervezett objektumoknál célszerű mintaokmányok kidolgozása, melyet a tényleges átadás során kell tényleges tartalommal kitölteni (a kidolgozásnál célszerű felhasználni az AJP-45 doktrínában feltüntetett okmányokat.)***

A tulajdonosi funkciókat elsősorban időszakos helyszíni szemrevételezéssel gyakoroljuk. A közös bejárások tapasztalatai eddig alapvetően kedvezők, a rendeltetészerű használatról történő eltérés elvétve fordult elő.

A tulajdonosi funkció gyakorlásának egyik sarkalatos pontja a környezetvédelemmel kapcsolatos. Az átadás-átvétel után eddig minden esetben környezetvédelmi állapotfelmérés készült. A visszavétel során készítendő állapotfelmérés megállapításainak a kezdeti állapottal történő összevetése objektív megítélést eredményez. Az eddig visszavett objektumok eredményei alapján kijelenthetjük, hogy környezetszennyezés nem következett bel.

A bérbevétel alatti környezetvédelmi tevékenységet a HM Infrastruktúrális Főosztály koordinálja és ellenőrzi. A főosztállyal történő kapcsolattartás esetleges, a tevékenység eredményéről érdemi információval nem rendelkezünk, ugyanakkor károkozásról sincs tudomásunk.

1.2. A bérbevett létesítményeket a Magyar Köztársaság és a NATO közötti Egyetértési Nyilatkozat szerint a tényleges használók kötelesek karbantartani, állagukat megővni. A létesítmények karbantartására az igazgatóság köti meg a szerződést.

A karbantartási feladatokat az amerikai fél un. „*Munkaleírásban*” határozza meg. A követelmények a magyar gyakorlattal összehasonlítva általában szigorúbbak, melyhez alapot a kedvezőbb pénzügyi lehetőségek szolgáltatnak. A teljesítésigazolást a szerződésalkötő szervezetek helyi képviselői adják ki.

A végrehajtásnál gondot két esetben tapasztaltunk:

a) MH-val történő **közös elhelyezés esetén** az amerikai és a magyar fél kötelezettsége – elsősorban a területek, energia- és közműhálózatok, utak vonatkozásában – a rendszerek szétválaszthatatlansága miatt csak közelítőleg határozható meg. Emiatt időnként az amerikai fél és az igazgatóság között szakmai vita alakul ki. Eddig a kölcsönös bizalmi alapon a problémák megoldódtak, de újból bármikor felszínre kerülhetnek.

Ezzel párhuzamosan gondként jelenik meg, hogy az amerikai féllel kötött **Beszerezési Egyezmény** azon követelménye, mely szerint az igazgatóság a szolgáltatásait a Magyar Honvédség részére nyújtott szolgáltatással azonos áron végzi nem bizonyítható. Ennek fő oka, hogy a magyar karbantartási szerződések követelményrendszere, szerkezete az amerikai féltől eltér, az adatok nem összehasonlíthatók. Az alvállalkozókat emellett még 10 éves titoktartási kötelezettség is terheli.

b) Az amerikai katonai szervek ellátója a **Braun and Roots cég** – főleg a kezdeti időszakban – amerikai megrendelésre több karbantartási, átalakítási munkát is végzett. A létesítmények használhatóságának felelőssége az igazgatóságot terheli, ezért többszöri észrevétel után az ilyen jellegű munkák aránya már nem számottevő.

Ugyanakkor meg kell említeni, hogy magasabb harckészültségbe helyezéskor a tulajdonosi érdeket nem lehet érvényesíteni. Ezen rendkívüli időszakokban jellemző, hogy úgy az MH, mint az igazgatóság bérelt területen történő mozgását korlátozzák, vagy megakadályozzák. Az ekkor megvalósuló műszaki munkálatokról az igazgatóság semmiféle információval nem rendelkezik.

Az előző tapasztalatok alapján levonható általános következtetés: a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerében átadásra tervezett HM vagyongazdálkodási objektumoknál célszerű előírni, hogy az ingatlanok karbantartására a szerződések megkötésére csak az igazgatóság jogosult, tényleges tevékenységeket csak az igazgatóság alvállalkozói végezhetnek.

1.3. A bérbevett létesítmények használatához szükséges energia és közmű biztosítására az amerikai féllel a szerződést az igazgatóság köti meg.

A szolgáltatás díjának alapelve: a fogyasztás vagy a ténylegesen mért vagy számúással meghatározott adatokkal történjen. A számítási módszer a rendszerek szétválaszthatatlansága miatt ma meghatározó. Lényege, hogy az össz fogyasztásból a magyar fél fogyasztása levonásra kerül, a különbség képezi az amerikai fogyasztást.

A magyar fél fogyasztása fajlagos adatokkal (mennyiség/nap,fő) történik az állománytáblás létszámadatok és a szerződéskötés kori bázisadatok alapján. A rendszer feltételezi, hogy állománytábla változását az MH az igazgatósággal közli. a magyar fél számított fogyasztása ekkor módosításra kerül.

A számítás metodikájának elfogadtatása többszöri egyeztetéssel volt elérhető (elsősorban a műszaki ismeretek hiánya és a magyar szolgáltatási előírások bonyolultsága miatt).

A fentiek alapján célszerűnek tartjuk, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerében átadásra tervezett, de az MH katonai szervezetei által is használt HM vagyonkezelésű ingatlanoknál a fajlagos energia és közműfogyasztások előre meghatározásra kerüljenek.

Az amerikai használat az elhelyezési ellátásban két, jelenleg nem megoldott problémát is felvet:

- **hatósági engedélyek kérdése**

Az amerikai katonai szervezetek Magyarországon jogképtelenek, így a hatósági engedélyek beszerzése – mint tulajdonosi képviselő – az igazgatóság feladata. Általános tapasztalat, hogy az amerikai fél a magyar előírásokat – elsősorban az építési engedélyezés szabályait – nem tartja be. Engedélyezési dokumentációk készítését csak elvétve rendelik meg, az engedélyköteles építésekhez általuk készített műszaki iratanyag a követelményeknek nem felel meg. A **HM Katonai Építésügyi Hatósággal** lefolytatott egyeztetések eddig eredménytelennek bizonyultak.

Kétségtelen tény, hogy jelentősebb volumenű állandó jellegű létesítmény építésére engedély nélkül eddig nem került sor, a megépült épületek ideiglenes jellegűek. *Célszerű kezdeményezni, hogy ideiglenes létesítményeknél az építésügyi előírások, a katonai létesítmények esetében könnyebben teljesíthető követelményeket tartalmazzanak.*

- **amerikai ellátó fél elhelyezésének kérdése**

A **Braun and Roots** cég ismereteink szerint gazdasági társaság. Elhelyezésükről az amerikai fél gondoskodik. Ez ma azt jelenti, hogy a társaság a bérelt létesítmények általa használt részéért bérleti díjat nem fizet.

Célszerűnek tartjuk, hogy a készülő szabályozásokban egyértelműen meghatározásra kerüljön a külföldi katonai szervezetek polgári ellátó szervezetének a létesítmények használatával kapcsolatos jogállása.

2. A békefenntartó erők kiképzési során nyújtott logisztikai támogatás.

Az igazgatóság tevékenyen közreműködött az amerikai fél kiképzési tevékenységével kapcsolatos igények kielégítésében. Amerikai pénzügyi forrásból Táborfalván a bázis korszerűsítésre került, a lövészetek teljes körű kiszolgálását végeztük (ingatlan karbantartás és üzemeltetés, élelmezési ellátás, híradó ellátás, őrzés-védelem, szállítás-rakodás, konvojkísérés, lőtéri szolgáltatások MH állománnyal).

B) A gazdaság szereplőitől beszerzendő szolgáltatások

1. A békefenntartó erők részére nyújtott támogatás

Az amerikai fél a hadművelet kezdeti időszakában egy sor logisztikai támogatást igényelt (pl. élelmiszer beszerzés, szállítás-rakodás, konvojkísérés, szabadidős program szervezés, híradó ellátás voltak a legjellemzőbbek). A békefenntartó erők létszámának csökkenésével együtt a megrendelések is mérséklődtek, a mai volumenek gyakorlatilag elhanyagolhatóak.

A békefenntartó erők részre nyújtott szolgáltatások sajátos formája az **északi ellátó dandár** (Pécs) részére végzett tevékenység. Ennek fő jellemzője a pénzügyi szolgáltatás, a Magyarországon beszerzett termékek adójának visszaigénylése. Esetenként előfordulnak az igazgatóság hatáskörében történő beszerzések is. A megrendelések volumene ma már nem számottevő (a parancsnokság kivonult Magyarországból).

2. Gyakorlatok alkalmával nyújtott támogatások

2.1. Térítéses nemzetközi gyakorlatok

A gyakorlatok során úgy a katonai, mint a polgári szolgáltatások térítéskötelesek. Az igazgatóság a **katonai szolgáltatásoknál** a külföldi fél felé az MH nevében jár el. A tényleges szolgáltatást az MH végzi, az

igazgatóság koordinációs feladatot lát el. A szolgáltatások jellemzője a HM vagyonkezelésű terület külföldi fél részére történő átadása, lőtéri üzemeltetési és kiszolgálási tevékenység végzése, határnyitás.

A szerződéskötési eljárás során gondot jelent a tevékenység végzésére vonatkozó kormányrendelet és HM utasítás, valamint a kiképzési létesítmények használatát szabályozó **STANAG** előírás ellentmondása a lőtéri igénybevételi díj meghatározásánál. *Az **ellentmondás feloldására javasoljuk, hogy az illetékes HM szervek kezdeményezzék a STANAG előíráshoz fenntartások megtételét.***

A polgári szolgáltatásoknál az igazgatóság a külföldi fél megrendelésére – alvállalkozók és szállítók bevonásával – szervezési tevékenységet végez. ***Ennek fő területei eddig a következők voltak:***

- tábori elhelyezés infrastrukturális feltételeinek (víz, szennyvíz, elektromos energia) biztosítása;
- tábori körülmények mellett a higiénias feltételek kialakítása, megszervezése (konténer rendszerű fürdési-, mosdási lehetőség, szemétes hulladék elszállítás, veszélyes hulladék gyűjtés, bio-WC biztosítás);
- egyéb szolgáltatások (élelmezési anyagbeszerzés, híradó ellátás, szállítás-rakodás, lőtér biztonsági zárása, táborok őrzés-védelme, lőtéri berendezések szervizelése, konvojkísérés, esetenként táborépítés és üzemeltetés, stb).

A szolgáltatások szervezésénél az igazgatóság nagy gyakorlatra tett szert. Több mint 100 alvállalkozóval és beszállítóval állunk kapcsolatban.

Fontos megemlíteni, hogy a tevékenység végzéséhez az igazgatóság és a fontosabb alvállalkozók **ISO minősítéssel** rendelkeznek.

A gyakorlatok fő helyszíne a Várpalota-i lő- és gyakorlótér. A HM vagyonkezelésű területbe beékelődve található a Veszprém Újmajor megnevezésű ingatlan. Az ingatlan a szovjet csapatkivonás után került ki a HM kezeléséből, melyet végül az igazgatóság – többségi tulajdon megszerzésével – megvásárolt. ***A 42 hektáros terület alkalmassá tehető:***

- 500 fős tábor kialakítására;

- szállásférőhelyek biztosítására (jelenleg 90 fő kultúráltnan elhelyezhető, lehetőség van további kb. 150 fő elhelyezésére);
- irodai elhelyezésre (irodákkal és 50-150 fő közötti rendezvénytermekkel);
- raktározási feladatok végrehajtására;
- a szabad területen szabadidős és sportolási tevékenység végzésére.

A már használható létesítmények a külföldi fél részére rendszeresen bérbeadásra kerülnek.

A terület MH általi használatára az **MH Szárazföldi Parancsnoksággal – VKF jóváhagyással** – együttműködési megállapodást kötöttünk.

Megítélésünk, hogy a Veszprém Újmajor a Befogadó Nemzeti Támogatás fontos MH kapacitásával fejleszthető a tulajdonforma jelenlegi fenntartása mellett is. A fejlesztés egyik járható útjának a HM-mel történő – mindkét fél részére előnyös – közös finanszírozást tekintjük.

A koncepció realitásának megerősítését látjuk abban, hogy az ingatlan mellett HM vagyongazdálkodási területen HM finanszírozásban folyamatban van kb. 1500 fő részére a tábori elhelyezési infrastrukturális feltételek kiépítése, híradó átjátszó állomás létesítése.

2.2 Két és többoldalú nemzetközi gyakorlatok

A gyakorlatok a térítéses nemzetközi gyakorlatokkal alapvetően megegyeznek azzal az eltéréssel, hogy a katonai szolgáltatásokat az MH önállóan szervezi és azok térítésmentesek.

A polgári szolgáltatások végzése az előzőekben ismertetettekkel azonos módon történik.

A gyakorlatok sajátos jellemzője, hogy az igazgatóság az MH katonai szervezeteknek is nyújt esetenként térítéses szolgáltatást (sátrak elektromos energiaellátása, higiénias feltételek biztosítása). *A haderő-fejlesztési célkitűzésekkel összhangban várható az MH részére nyújtandó térítéses szolgáltatások körének bővülése. Az igazgatóság erre vonatkozóan fejlesztési elgondolással rendelkezik, melyet a közeljövőben a felső vezetés részére előterjeszt.*

Az igazgatóság 1996-tól végzett tevékenysége eddig összességében pozitív megítélést kapott. A gyakorlatban szerzett tapasztalatokat felajánljuk a Befogadó Nemzeti Támogatás rendszerének kialakításában működő szervezeteknek. Az igazgatóság a gyakorlat mellett hangsúlyt helyez az elméleti tevékenység végzésére is. Ma már a témára vonatkozóan jelentős irodalommal rendelkezünk, közreműködünk a rendszer kialakításában.

A befektetett szellemi energiát stratégiaileg is értelmezzük. Úgy gondoljuk, hogy a rendszer kialakítása után az igazgatóság a tényleges működtetés egyik szereplőjévé válhat elsősorban az HM kapacitások biztosításának egyik végrehajtójaként, valamint a polgári szolgáltatások koordinálójaként és szervezőjeként.

Köszönöm a figyelmüket.

ZÁRSZÓ

Patyi Sándor¹

Tisztelt Konferencia, Tisztelt kollégák!

Két módja lenne az értekezlet bezárásának. Az egyik, hogy minden elhangzott észrevételt és javaslatot hasznosítani fogunk a további munkában és további jó munkát kívánok. Ez lenne az egyszerűbb.

A másik – én inkább ezt választom – hogy néhány kérdésre reflektálok, illetve megpróbálom összeszedni azokat a legfontosabb feladatokat, amelyek előttünk állnak.

Szeretném megköszönni azoknak, akik megjelentek ezen a rendezvényen, illetve végig kitartottak és érdeklődéssel figyelték az elhangzottakat, remélem mindannyian hasznosítani fogják ezt.

Összességében az elmélet, a jogi- és igazgatási ismereteket, a NATO szabványokat, a katonai szakmai feladatokat, a közigazgatási szakmai feladatokat, majd a gyakorlati tapasztalatokat is megismerhettük ezen a napon. Úgyhogy azt hiszem, hogy áttekintő képet adtunk, tehát ilyen szempontból én feltétlenül értékesnek tartom ezt a mai konferenciát.

Milyen feladatokat kell megoldani?

Először – ahogy több előadónál elhangzott – helyére kell tenni ezt a dolgot. Tehát egy jogszabály, egy kormányzati döntés, egy normatív rendelkezéssel ennek **a befogadó nemzeti támogatásnak meg kell találni a helyét a védelem rendszerében**. Meg kell találni a feladatokat, telepíteni kell a hatásköröket, le kell írni az eljárási szabályokat és ez alapján tudja mindenki elvégezni a feladatát. Ez a következő idő legsürgősebb feladata.

Továbbá létre kell hozni azt a szakmai irányító csoportot – amiben meg fogunk benneteket keresni – akikkel együtt a szakmai előkészítő munkát és majd a teljes folyamatot végig kívánjuk vezérelni, ebbe a bizottságba mind a polgári szféra képviselőit, minisztériumok képviselőit, mind a Honvéd Vezérkar szakmai képviselőit, a Honvédelmi Minisztérium

¹ Dr. Patyi Sándor dandártábornok, HM VH főigazgató.

um szakmai képviselőit és a Védelmi Igazgatás szakembereit hívnánk meg.

Milyen feladat áll a minisztériumok és védelmi bizottságok előtt?

Minden minisztériumnál és védelmi bizottságnál a gazdasági kérdésekkel foglalkozó munkacsoporton belül, vagy a szakminisztérium védelmi válságkezelő munkasejtjén belül, vagy ahhoz kapcsolódóan létre kell hozni egy szakmai csoportot, amelyik a befogadó nemzeti támogatás speciális és szövetségi feladatok tervezésével fog foglalkozni.

A szakmai csoportba specialistákat kell kijelölni, például jogászt, aki a normatív rendelkezést el tudja készíteni, közgazdászt, aki „lát a pályán”, ágazati szakembert, aki tudja, hogy tudja, hogy hol a vasúti kocsi, tudja, hogy hol a gyógyszer, tudja, hogy hol a gyógyszergyár. Egy jó menedzsert, egy koordinátort – ami reményeim szerint minden védelmi főosztályvezető, vagy az önálló védelmi felkészítéssel foglalkozó szervezetben megtalálható. Össze kell gyűjteni ezt a csapatot.

Nagyon fontos dolog az adatok kezelése. Az adatbázis az ország összes erőforrását tartalmazza. Ezt eddig még hazai célokra sem használtuk ki. Ebből valamilyen elv szerint kiválogatjuk azokat, amelyek a védelmi feladatokhoz – és itt komplex védelmi feladatról beszélek, tehát adott esetben szükségállapotú probléma megoldás, vagy katasztrófahelyzeti probléma megoldáshoz – fel tudunk használni. Ebből kell kiválogatni ezeknek a szakmai stáboknak azokat az adatokat, azokat a kapacitásokat, amelyek felajánlhatók. Tehát nem szabad –kijáánlani az egész országot, mint ahogy nem szabad kijáánlani az egész hadsereget.

Ebben a munkában, tehát az adattár véglegesítésénél természetesen egy szakmai zsűrizésnek kell történni, s egy politikai döntéssel kell kinyilvánítani – tehát kormányzati szintű döntéssel – hogy igenis a Magyar Köztársaság ezt vállalja, minden NATO tagállamnak megküldi és ha szükséges, ezt tudja garantálni. De mindig hozzá fogjuk tenni, hogy a konkrét hadműveleti követelmények függvényében fenntartjuk azt a jogot, hogy ezt pontosítsuk. Ezen döntést követően én úgy gondolom, hogy egy olyan Magyar Köztársaság képességeit reprezentáló „étlap” jön létre.

Összességében a mai napot, azt elvégzett szakmai tevékenységet eredményesnek ítélem meg. Ezzel a munka nem fejeződött be, hanem éppen elkezdődött. Akik itt ülnek, azokkal még nagyon sokszor fogunk találkozni az év folyamán annak érdekében, hogy a megszabott feladat teljesíthető legyen.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

KKÉPZÉS - FELKÉSZÍTÉS

AZ ÖNKÉNTES HADERŐ LOGISZTIKAI OKTATÁSI- KKÉPZÉSI RENDSZERÉNEK JÖVŐBENI LEHETSÉGES IRÁNYAI ÉS SPECIFIKUMAI

Sári Gábor¹

A Magyar Köztársaság Országgyűlése 61/2000. (VI. 21.) OGY számú határozatával elfogadta a Magyar Honvédség hosszú távú átalakításának irányairól szóló előterjesztést, melyben kijelöli a már megkezdett haderőreform sikeres megvalósítása érdekében prioritásként kezelendő célokat, feladatokat, többek között:

- a Magyar Honvédség hadrendjének, szervezeti felépítésének, vezetési rendjének és alkalmazási elveinek, társadalmi kapcsolatainak,
- a tervezés rendjének,
- a gazdálkodás rendszerének,
- a harckészültség és mozgósítás, a hadkiegészítés, a felkészítés és kiképzés rendszerének, *az új követelményekhez történő igazítását,*
- a haditechnikai eszközök cseréjét és korszerűsítését,
- valamint az ezek között kulcsfontosságú szerepet betöltő, a korszerűsítési terv céljait következetesen támogató *humánerőforrás-gazdálkodás és -fejlesztés új rendszerének kialakítását.*

Ezen feladat magába foglalja a személyügyi munka és az oktatás-képzés új alapokra helyezését, a humánerőforrás-gazdálkodás átalakítását, a rendfokozati piramis helyreállítása feladatainak végrehajtásából eredő feszültségek kezelését humáneszközökkel. Mint tevékenységi terület és rendszer a következő tényezőkkel áll kétoldalú kapcsolatban:

- a szervezet alapvető képességeivel,

¹ Sári Gábor őrnagy, MH Légierő Parancsnokság Logisztikai Főnökség, művelettervező főtiszt.

- környezeti elemekkel (politikai akarat, társadalmi, gazdasági, kulturális környezet, munkaerőpiac, kormányzati és törvényi szabályozás),
- a szervezeti stratégiával (struktúra),
- szervezeti teljesítménnyel, azon belül az egyén önmegvalósítási (kARRIER) lehetőségeivel.

A felsoroltakat figyelembe véve a célként megjelölt humán erőforrás gazdálkodási rendszer kialakítása több szempontból is nehézségekbe ütközik, **nevezetesen:**

1. Magyarország még nem deklarálta esedékes felajánlásait a NATO-nak: a közelmúltban indított és még be nem fejezett stratégiai felülvizsgálat eredményeként fogalmazódik meg, hogy Magyarország milyen haderővel kíván rendelkezni, és milyen felajánlásokat képes tenni a NATO-nak, valamint milyen és mekkora erőforrásokat használhat fel a feladatok teljesítéséhez.

2. Az önkéntes haderőre történő áttérés-, mint a haderőreform kiemelt célja- feltételezi a környezeti elemek változásával kapcsolatos következő, **jelenleg csak részben fennálló tényezőket, feladatokat:**

- minősített, többséggel támogatott politikai akaratot,
- a haderő-átalakítás társadalmi támogatottságát, a Honvédség társadalmi presztízsének növelését,
- az önkéntes rendszer jogszabályi alapjainak kimunkálását.

3. A szervezeti struktúrát tekintve mindenekelőtt felül kell vizsgálni a Magyar Honvédség feladatkörét, **meg kell vizsgálni, hogy:**

- egy korlátozott létszámú speciálisan felkészített önkéntes haderő képes-e minden olyan feladat teljesítésére, melyet a hatályos Hvt. és a közvélemény békeidőszakban is elvár a fegyveres erőktől,
- a Magyar Honvédség átalakítása feltételez-e egyfajta profil-tisztítást, új rendszerű feladatmegosztást a honvédelemben közreműködő szervezetek között. (szükség van-e olyan fegyveres szervezetre, amely békeidőszakban tehermentesíti a honvédség tervszerű harckiképzést folytató csapatait az ettől eltérő feladatok alól).

A felvetett kérdések megválaszolása feltétlenül szükséges a humán erőforrás gazdálkodás új követelményeknek megfelelő végrehajtásához, *ezen belül az oktatási, képzési (de egyáltalán a kiképzési) rendszer reformjához.*

A logisztikai oktatás-képzés rendszerének minden igényt kielégítő modernizációja a szakterület összetettségénél fogva bonyolult feladat, hiszen:

- A logisztika egyszerre irányul az ember (ellátás), a technika (üzemeltetés) és az infrastruktúra (elhelyezés) objektumai felé.
- Az egyes irányobjektumok több alrendszerrel határoznak meg, melyek a logisztika funkcionális elemeit alkotják.
- A funkcionális elemek több ágazatot csoportosítanak, melyeknek jellege (irányultsága) határozza meg, hogy melyik funkcionális területbe integrálódnak.
- A logisztika az irányobjektumok által egyszerre kíván technikai, gazdasági (a konkrét szakmai dimenziókban), szervezeti-, szervezési (a strukturális-szervezeti dimenziókban), hadművelési, parancsnoki (támogatási, parancsnoki dimenziókban) felkészítést.
- A funkcionális területek ágazatai- bár a cél, a logisztikai támogatás azonos jellegük által eltérő ismereteket (is) igényelnek: az üzemeltetés elsősorban technikai, az ellátás anyagi, az elhelyezés anyagi szolgáltatási jellegű képességeket feltételez. Természetesen minden funkció, szakág igényli a rendszer-elmélet és a menedzserszemlélet érvényre juttatását, a humánpedagógiai és a kiképzési módszertani ismereteket is.
- Az ismeretek tagozódása egymásra épülő rendszert mutat: szakmai, funkcionális és integrált (vezetői).

A felsorolt szerteágazó ismeret- követelmények egységes rendbe foglalása kiemelt jelentőségű a logisztikai karrierút többirányúvá tételéhez, a szakmán belüli előrehaladás mellett a funkciók közötti átjárás lehetőségének megteremtéséhez, a megfelelő logisztikai vezetői kiválasztódás folyamatához.

A logisztikai felkészítés és a logisztikai pálya szerteágazó követelményrendszere egyszerre szolgál előnyökkel és hátrányokkal is. **Előny**, hogy széles szakmai palettát kínál a logisztikai szakterületen végzett tisztt,

tiszthelyettes számára, a szakágtól a funkcionális beosztásokon keresztül az integrált parancsnoki beosztásokig. **Hátrány**, illetve nehezítő tényező azonban az elsajátítandó ismeretanyag gyakran heterogén és folyamatosan bővülő jellege, s ebből következően az egységes képzési rendszer kimunkálásának bonyolultsága, a végzettség, illetve a rátermettség és az ehhez kapcsolódó karrierút megfeleltetésének viszonylagos nehézsége, valamint az egyes alakulatok feladatrendszeréhez igazított kiképzés, illetve tartalékképzés erősen differenciált jellege. ***Ezen problémák a következő főbb kérdéseket vetik fel:***

1. Milyen feladatokra, milyen követelményekkel készítsen fel a főiskola, illetve az egyetem, milyen viszonyban álljon egymással a főiskolai és egyetemi képzés?

2. Hogyan biztosítható a végzettség és a karrierállomások megfelelése, illetve a tervezhető karrierút?

3. Hogyan valósuljon meg a logisztikai tiszthelyettesképzés professzionális képességeket biztosító rendszere?

4. Milyen elvek alapján valósuljon meg a tartalékos állomány kiképzése?

A kérdésekre több válasz is adható, melyek azonban összefüggenek egymással, rendszert alkotnak. A rendszerszemléletű megközelítés alapja a vizsgálódásnak, a kérdéseket önmagukban nem lehet a környezeti hatásrendszerből kiragadni, mert az szükségszerűen torzítást okoz. A különböző rendszerekből az egyik változatot szeretném kiemelni, a válaszok a szubjektív véleményemet tükrözik és csupán egy lehetséges változati rendszert vázolnak.

Milyen feladatokra, milyen követelményekkel és milyen viszonyban készítsen fel a főiskola, illetve az egyetem?

Jelenleg a logisztikai szakterület főiskola szintű képzésben a ***gazdálkodási, pénzügyi, gépészmérnöki, villamosmérnöki, közlekedésmérnöki, vegyészmérnöki, építőmérnöki, biztonságtechnikai szakirányokkal, egyetemi szintű képzésben katonai logisztikai és haditechnikai menedzser szakirányokkal van jelen***. A szakirányokat megvizsgálva jól elkülöníthető az ellátási, üzemeltetési és közlekedési szakterületre történő felkészítés. ***Mivel a főiskola elsősorban szakági felkészítést, az egyetem pedig funkcionális felkészítést folytat, a két képzés egymásra épülő viszonya a kiegészítő egyetemi alapképzés formájában nyilvánul meg***. A főiskoláról kibocsátott hallgatók kezdő ágazati beosztások ellátására képesek, konk-

rét operatív szakfeladatot hajtanak végre. Az egyetemi végzettségűek képesek magasabbegységnél tözsben szakági feladatok irányítására, koordinálására, tervezésére, illetve funkcionális, több szakágot magába foglaló területek vezetésére (később logisztikai vezetői beosztások ellátására). Az egyetemi képzés tartalmánál fogja biztosítja a két egyetemi szakirány közti viszonylagos átjárhatóságot, illetve a végzés után mind technikai, mind ellátási területeken lévő beosztások ellátását.

Összegezve: A főiskolai képzés elsősorban szakági az egyetemi képzés pedig funkcionális területekre képez vezetőket.

A főiskola és egyetem viszonyában három modellt szeretnék felvázolni:

a) A főiskolai képzésen alapuló egyetemi képzés a kettő közötti megszakítással (csapatszolgálattal);

b) Folyamatos, megszakítás nélküli, két kimenetes képzés;

c) Főiskolai képzésen alapuló, tanfolyamrendszerű egyetemi képzés.

a) A jelenleg élő forma: Az egyetemi kiegészítő alapképzés a főiskolai szakági irányultságú képzésére alapozott, többéves csapatszolgálat utáni funkcionális képzés.

Előnye: hogy a csapatszolgálat lehetőséget teremt a főiskolai tanulmányok gyakorlati elmélyítésére, az alakulat életében rálátást biztosít a többi szakág feladataira, ezzel megalapozza a funkcionális ismeretek elsajátítását.

Hátránya: Az egyetemi végzettség jellemzően alezredesi beosztáshoz kötött, így amíg a tiszt olyan helyzetbe jut, hogy alezredesi beosztásra tervezhessék, 10-12 év is eltelhet. Ez idő alatt a főiskolai elméleti tudásanyag megkopik, a lexikális memoratív tanulási képesség romlik.

b) A főiskolai és egyetemi képzés idő tartamában nem válik el egymástól, a két képzés összideje 5 év. A két képzési folyamat lineáris ugyanazon a képzési szakon folyik a főiskolai és egyetemi ciklus.

Előnye: az egy folyamatba integrált főiskolai és egyetem képzés tematikájának egységes és folytonos jellege, a memoratív lexikális tanulás életkori jellemzőkből adódó könnyebbége.

Hátránya: a képzés csupán elméleti alapokat ad a gyakorlat nagyobb-mérvű megismerése nélkül. A tananyag a csapatélet tapasztalata nélkül – mely által a hallgató megismerné a logisztika konkrét szerepét és kapcsolódási pontjait a nem logisztikai szakterületekhez – nehezen feldolgozható és átlátható. Az egyetem elvégzése utáni tanfolyamjellegű képzési rendszer pedig kidolgozatlan.

c) A főiskolai képzés után az egyetemi képzés időszakonkénti, rendfokozatokhoz kötött tanfolyami rendszer keretében valósul meg. Az egyetemi oklevelet az az őrnagy vagy alezredes kapja meg, aki teljesítette a hadnagy, főhadnagyi, századosi rendfokozathoz szükséges meghatározott idejű tanfolyamot.

Előnye: a tanfolyami képzés az új igények szerint könnyebben alakítható, bővíthető, formálható.

Hátránya: a felsőoktatási törvény módosítását igényli, a változó igények szerint gyakoribb lehet a tematika, illetve a tartalom módosítása.

Ahhoz, hogy a legmegfelelőbb formát válasszuk, természetesen egyéb-gazdaságossági, integrálódási, kulturális-szemponthoz is figyelembe kell venni. Ezen szempontok vizsgálata, és a döntés azonban mindenképpen szükséges a humán erőforrás-gazdálkodás reformjához, a tanintézeti képzés eredményesebbé tételéhez.

Hogyan biztosítható a végzettség és a karrierállomások megfelelése, illetve a tervezhető karrierút?

A logisztikai karrierút jövőbeni legfontosabb elve **„a megfelelő embert a megfelelő helyre”**. Mivel a logisztikai pálya a képesség-követelmények széles vertikumát öleli fel, ezért a kiválasztási rendszernek több lehetősége van a logisztikai szakállomány képesség alapú elhelyezésére, a legmegfelelőbb személy kiválasztására az adott beosztás ellátására.

A kiválasztási rendszer legfőbb eszköze a képzési-tanfolyamok át-és továbbképzési rendszere, **mely:**

1. Keretet ad a logisztikai karrierút megtervezésének, így érvényesülhet az az elv, miszerint minden rendfokozatra csak úgy lehet előlépni (és a hozzá tartozó beosztást betölteni), ha a jelölt rendelkezik a jogszabályban meghatározott katonai, vezetői és szakmai felkészültséggel.

2. Az át és továbbképzések rendszere rugalmasan változtatható, formái lehetőséget adnak a munkahelyről történő távolmaradás minimalizálására.

Az át és továbbképzések jogszabályi hátterét a:

- nem katonai oktatási intézményekből hivatásos állományba felvett személyek tanfolyamrendszerű felkészítéséről szóló 17/1997. (VII. 18.) HM rendelet,
- a hivatásos és szerződéses katonák központi át- és továbbképzésének megszervezéséről szóló 1/2000 (I. 7.) HM rendelet,
- a hivatásos és szerződéses katonai szolgálat létesítéséről és az integrált személyügyi igazgatás rendjéről szóló 10/2002 (III. 5.) HM rendelet,
- az MH egyes beosztásaihoz kapcsolódó munkaköri követelményekről szóló 20/2002 (IV. 10.) HM rendelet ***szabályozza.***

Az utóbbi időszak tapasztalatai azt mutatják, hogy a jogszabályokban felvázolt továbbképzési rendszer csak részeiben működik, de sem a tervezhető karrierúthoz szükséges előmeneteli továbbképzés, sem a szakmai ismeret kiegészítési tanfolyamok nem épültek be szervesen a humán erőforrás gazdálkodás alrendszerébe.

A tanfolyamok rendszerének biztosítani kell:

- az előmenetel tervezhető rendjét,
- a szakmai (vezetői) továbbképzéseket,
- a más szakterületekre történő váltáshoz szükséges átképzési lehetőségeket.

Az előmeneteli képzések két alcsoportja az általános katonai és a szakmai felkészítés. Az általános katonai felkészítés megadja azon ismereteket, melyek az adott rendfokozatnak megfelelő szintű parancsnoki (törzs) beosztások ellátásához szükségesek.

A szakmai felkészítés a tervezett magasabb beosztás szakfeladataira vonatkozó elméleti ismeretek, gyakorlati jártasságok megszerzésére irányul.

A szakmai (vezetői) továbbképzések célja az adott beosztás minél magasabb szintű ellátásához szükséges ismeretek bővítése. **Formái:**

- a) nem katonai oktatási intézményben végzetek felkészítése,
- b) pályakezdők felkészítése,
- c) szakmai ismeret kiegészítés,
- d) osztályos vizsgára történő felkészítés,
- e) mestervizsgára történő felkészítés,
- f) vezetői tréning,
- g) egyéb (informatikai, nyelvi).

Az átképzések megadják azt a lehetőséget, hogy egy más szakterületen nyíljon lehetőség a továbblépésre, a „**ki**” helyett a „**fel**” mozgási irány domináljon a rendszerben.

Az átképzések fajtái lehetnek:

- haditechnikai céltanfolyam,
- fegyvernemi vagy szakági átképző tanfolyam,
- egyéb céltanfolyam.

Haditechnikai céltanfolyamokon kell felkészíteni a katonákat, akiknek:

- a meglévő gyakorlati felkészültsége nem elégséges a rendszeresített haditechnikai eszközök üzemeltetésére és üzemben tartására.

Fegyvernemi vagy szakági átképző tanfolyamokon kell felkészíteni a katonákat, akiknek:

- az előmenetelük szakirányban nem biztosított, vagy más okból a meglévő alapképzettségüktől és jelenlegi szakterületüktől eltérő beosztásba kéri magukat vagy szolgálati érdekből kerülnek más fegyvernemhez, másik szakirányba, illetve olyan munkakörbe, amelyre nincs alapképzés.

Ezek a tanfolyami formák különös jelentőségűek lehetnek a logisztikai szakterületen, ahol vertikumában is széles a mozgási tér.

Az át- és továbbképzés formái:

- a) nappali (intenzív),
- b) esti,
- c) levelező,
- d) távoktatási (hagyományos, vagy számítástechnikai eszközökkel támogatott),
- e) más, sajátos formájú.

Az át és továbbképzési rendszer működéséhez a következő feladatokat kell sürgősen elvégezni:

a) Az át- és továbbképzések - a katonai munkakörök térképe alapján összeállított, a fegyvernemi (szakági) alcsoportokhoz és munkakörökhöz illeszkedő – követelményeinek az összeállítását. A követelményekben meg kell határozni: a képzési programok kidolgozásának felelőseit, határidejét; az át- és továbbképzések helyszíneit és a végrehajtó szervezetet; a felkészítés tananyagát (témákra és óraszámokra bontva); a felkészítéshez biztosítandó személyi és tárgyi, anyagi feltételeket; évente az egyes át- és továbbképzési fajtára és típusra beiskolázható létszámot; az át- és továbbképzés formáit; a felkészülés során kötelező szakirodalmat, valamint a vizsgák követelményszintjeit.

b) A követelmények alapján a képzési programok összeállítását. A képzési programokat – a követelmények alapján – az át- és továbbképzések végrehajtására kijelölt szervezetek állítják össze.

A tanfolyami rendszer által megvalósítható az ismeretek folyamatos bővítése és frissítése, tervezhetővé válhat a logisztikai karrierút, minimálisra csökkenhet a szolgálati helytől távol eltöltött időtartam. A rendszer rugalmassága lehetővé teszi a folyamatos előrehaladást mind horizontális, mind vertikális irányban.

Az erős szakmai jelleg mellett nagy hangsúlyt kap az általános katonai jelleg, ami az utóbbi évben a logisztika szakterületén (is) háttérbe szorult. Differenciált a képzés a beosztotti, törzs, parancsnoki beosztásokkal szembeni eltérő követelményrendszerek tekintetében, lehetőséget biztosít a különböző beosztási szintekre történő eredményspecifikus kiválasztáshoz.

Hogyan valósuljon meg a logisztikai tiszthelyettesképzés professzionális képességeket biztosító rendszere?

Az eltelt időszak tapasztalatai azt mutatják, hogy a tiszthelyettesi utánpótlás eddigi lehetőségei sem mennyiségi, sem pedig minőségi szempontból nem biztosítják az átalakítás célkitűzéseinek megvalósítását. Belátható, hogy a jelenlegi, alig egy éves időtartamú hivatásos tiszthelyettesképzés keretében képtelenség színvonalasan felkészíteni a 18-19 éves fiatalokat alegységek vezetésére, a beosztottak kiképzésére, a napi tevékenységek operatív irányítására, az alárendeltek motiválására, a harci szellem kialakítására és egyéb – nagy gyakorlatot, tapasztalatokat igénylő - feladatokra. Személyes véleményem szerint e képzési forma nem felel meg a tiszthelyettesi állománnyal szembeni új elvárásoknak, lényegesen hosszabb idejű, csapatgyakorlattal kiegészülő képzésre volna szükség.

A központi hivatásos tiszthelyettesképzés az évenként jelentkezők száma, és a meglévő oktatási kapacitás alapján sem képes kielégíteni a mennyiségi követelményeket. Természetesen ezek a megállapítások nem jelentik az új intézmény létjogosultságának megkérdőjelezését, csupán a hogyan kérdésre adott válaszok módosítását célozzák.

Véleményem szerint a hivatásos logisztikai tiszthelyettesi utánpótlás napjainkban is alkalmazott egyéb forrásai (a polgári életből történő közvetlen átvétel, honvédségi közalkalmazottak beöltöztetése, korábban tartalékalományba helyezettek reaktiválása, stb.) számos minőségi problémát is felvethetnek, e lehetőségek alkalmazása csak speciális felkészültséget igénylő beosztásoknál célszerű. *Hosszabb távon azok a szerződéses katonák képezhetik a tiszthelyettesi (zászlósi) utánpótlás alapvető forrását, akik meghatározott idejű légénységi állományú szolgálat és a szükséges továbbképzés után a gyakorlatban bizonyították rátermettségüket, felkészültségüket. A toborzási stratégia kialakításában e követelményt az eddigiéknél hangsúlyosabban kell érvényesíteni, el kell érni, hogy az önkéntességre történő áttérést követően a tiszthelyettesi állomány kétharmada szerződéses katona legyen.*

Megoldást kell találni a *tartalékos logisztikai beosztású tisztek és tiszthelyettesek* megfelelő színvonalú és időtartamú, önkéntes rendszerű képzésére is, mivel a jelenleg élő képzési rend már több vonatkozásban is túlhaladott. (A Magyar Honvédségnél folytatott felkészítés és kiképzés középtávú célkitűzéseire és követelményeire kiadott 326/2001 [HK 1/2002.] HVKF-i intézkedés is tartalmaz erre vonatkozó feladatokat, de a megoldás még nem körvonalazódott.)

Véleményem szerint a tartalékos tiszti-tiszthelyettesi alapképzés (elméleti+gyakorlati) több évre megosztva – évenként néhány hónapos képzéssel – is megvalósítható, hasonlóan az előmeneteli képzésükre tervezett rendszerhez. A megosztott idejű képzés több anyagi és egzisztenciális gátat is felszabadítana.

Milyen elvek alapján valósuljon meg a tartalékos állomány ki-képzése?

Az alábbi megállapítások nemcsak a logisztikai szakterületre, hanem a Magyar Honvédség teljes (önkéntes) tartalékos állományára érvényesek.

Az önkéntes haderőre történő áttérés, a sorkatonai szolgálat békeidőszaki szüneteltetése megköveteli a tartalékos rendszer újragondolását, az új, differenciált követelmények szerinti kiképzési rendszer kialakítását.

A Magyar Honvédség képesség követelményeinek teljes érvényesítése, és szervezeteinek feladatorientált struktúrája fokozottan igényli a megfelelő mennyiségű és összetételű **tartalékos erőket**, hiszen a fegyveres erőknek számos olyan feladata is van, melyek végrehajtásához békeidőszakban nem szükséges (sőt, kifejezetten gazdaságtalan) a teljes (háborús) katonai képességek fenntartása, elegendő e képességek szükség szerinti bővítését-növelését előkészíteni – azaz a megfelelő személyi és anyagi tartalékokat biztosítani és a kialakult helyzetnek megfelelően aktivizálni azokat. Tehát a hagyományos feladatokon túlmenően egyfajta „**munkamegosztást**” is ki kell alakítani az állandó, békében is fenntartott fegyveres erő és a tartalékerők között, ami által lényegesen felértékelődik a **személyi tartalékok** szerepe és felkészítésük is magasabb szintű követelményeket, új módszereket, valamint szervezeti kereteket igényel.

Mivel a honvédség különböző bevethetőségi kategóriákba sorolt, meghatározott rendeltetésű katonai szervezeteinek lehetséges feladatai (és az ezekhez igazodó mobilitási, béke-feltöltöttségi és interoperabilitási követelmények) jelentősen eltérnek egymástól, a mozgósítási – és háborús kiegészítési szükségleteik is különbözőek mind mennyiségi, mind pedig a minőségi (szervezeti) követelmények terén.

Az önkéntes magyar haderő tartalék-biztosítási rendszere több forrásból, többféle módon alakítható ki.

Az egyik lehetséges változat szerint a haderő teljes tartaléka – beleértve a háborús hadrendbővítés és veszteségpótlás szükségleteit is – ön-

kéntesekből állna, tehát a fegyveres erők valamennyi feladatát egy viszonylag szűk bázisú, de profi módon felkészíthető állomány oldaná meg.

A kétségtelen előnyök mellett azonban vitatott, hogy a magyar társadalom és gazdaság belátható időn belül képes volna-e a szükséges számú önkéntes biztosítására és technikai-fegyverzeti felszerelésére – különösen egy elhúzódó és eszkalálódó háború esetén.

Egy másik változat szerint csak az állandó, békeidőszakban is fenn tartott honvédség mozgósítási- és veszteségpótlásra tervezett tartalékát alkotnák tisztán önkéntesek; a békében nem (vagy csak részben) élő területvédelmi és egyéb katonai szervezetek, valamint a háborús hadrendbővítés személyi szükségletét részben a korlátozott hadkötelezettség alapján behívott (és a mozgósítást követően felkészített) tartalékosok elégítenék ki. Az ehhez szükséges kiképzési kapacitás a jelenlegi **kiképző központok bázisán** volna kialakítható, a mozgósítható tartalékos létszámot lényegében csak a rendelkezésre álló korszerű haditechnikai eszközök limitálnák.

Mindkét változat esetén elengedhetetlen azonban a fegyveres erők, ezen belül pedig a Magyar Honvédség törvényben megszabott feladatainak pontosítása és célirányos csoportosítása.

Véleményem szerint a Hvt-ben jelölt **feladatokat** közös jellemzőik alapján **az alábbi csoportokba lehet sorolni:**

- fegyveres erők alaprendeltetéséből, a szövetségi kötelezettségekből és a nemzetközi szerződésekből eredő békeidőszaki és háborús (harc) feladatok, melyek kiegészülhetnek a tömegpusztító fegyverek elterjedése, a fegyverkereskedelem és a nemzetközi terrorizmus elleni harc feladataival,
- fegyverhasználati jogot igénylő őrzés-védelmi, kiegészítő rendvédelmi és polgári védelmi feladatok, kábítószer terjesztése és illegális migráció elleni műveletek,
- olyan meghatározott feladatok, melyek fegyverhasználat nélkül véggezhetők (pl.: a Hvt. 22. §. (1) bek. h.-l. pontokban jelölt és egyéb feladatok).

Nem szorul részletesebb magyarázatra, hogy **e három feladatcsoportból** – azok lényegét tekintve – csak az első tekinthető a honvédség szorosabban vett feladatainak, mivel ezek végrehajtásához szükséges olyan speciális (katonai) felkészültség és motiváció, melyet csak hosz-

szabb idejű rendszeres kiképzéssel lehet biztosítani. Ez utóbbi megállapítás nemcsak a honvédség tényleges, de tartalékos állományára is igaz.

A másik két csoportba tartozó feladatokra lényegesen rövidebb idő alatt és kisebb anyagi ráfordítással is fel lehet készíteni a szükséges erőket, melyek nem feltétlenül a Magyar Honvédség részei; a Magyar Köztársaság honvédelmi rendszerét képező egyéb szervekhez is tartozhatnak. E feladatok végrehajtásához azonban - meghatározott törvényi keretek között - biztosítani kell a honvédség speciális eszközeinek (és kezelőállományának) szükség szerinti igénybevételét is.

Az előző gondolatmenetből következően evidenciának tekinthető, hogy elsődlegesen a Magyar Honvédség reagáló erőit szükséges – az aktív állománnyal szembeni elvárásoknak is megfelelő – önkéntes tartalékosokkal kiegészíteni (megerősíteni, veszteségeiket pótolni). Mivel az ide tervezhető tartalékosok toborzásának alapvető bázisát a hivatásos és szerződéses állományból kivált katonák képezik, nincs szükség külön tartalékos *alap*-felkészítésre, „csak” a szükséges fegyvernemi átképzést, továbbképzést és alegység szintű összekovácsolást kell a befogadó (kiegészítendő) alakulatoknál meghatározott rendszerességgel megszervezni. ***A lebiztosított tartalékos állomány tervszerű továbbképzését külön alegységekbe szervezve, saját parancsnoki állománnyal együtt célszerű megszervezni,*** mivel csak így érhető el az alegységek állományának homogén kiképzettsége és így valósítható meg a modul rendszerű alkalmazás is. A tartalékos alegységek (minimálisan szakasz, de célszerűen század kötelékek) továbbképzésére évente legalább 20 napot (több részre osztva) szükséges biztosítani. Elengedhetetlennek tartom az önkéntes tartalékos alegységek teljes állományának aktív részvételét a kiegészítendő katonai szervezetek kiemelt kiképzési rendezvényein (módszertani bemutató foglalkozások, fontosabb gyakorlatok, gyakorlások) és egyes békeidőszaki harc feladatok végrehajtásában is. (Ehhez azonban további jogszabályi változások szükségesek – elsődlegesen a munkáltatók megnyerése érdekében).

A mozgósítást követő feladatorientált felkészítést és összekovácsolást a készenlét eléréséig lehetőleg a tényleges állománnyal együtt, ezt követően pedig a kialakult helyzetnek megfelelően önállóan lehetne folytatni. Rendkívül fontos az alakulatok tényleges állománya és a lebiztosított tartalékosok közötti partneri viszony, a folyamatos kommunikáció, az egymáshoz tartozás érzésének erősítése.

A fővédő erők mozgósítás útján történő kiegészítését és háborús veszteségeik pótlását is - a szükséges feltételek megteremtését követően-

önkéntes tartalékosokkal célszerű megvalósítani. Mivel azonban az önkéntes haderő a kezdeti időszakban még nem „**termel**” elegendő kiképzett tartalékost (és az aktív szolgálatból kiváltaknak is csak egy része vállal önkéntes tartalékos szolgálatot), a tartalékos szolgálatra szerződött állomány felkészítését a katonai előképzettségtől függően kell megszervezni. Tehát, azokat, akik még nem teljesítettek aktív katonai szolgálatot **2-2,5 hónapos katonai alapképzésben** szükséges részesíteni. A tartalékos alapképzés a „**hagyományos**” általános katonai ismereteken túlmenően biztosítaná az egyszerűbb szakbeosztásokra történő felkészítést is (a jelenlegi **Kiképző Központok** gyakorlatához hasonlóan) és megfelelné a területvédelmi erők, illetve **nemzetőrség típusú szervezetek** kiképzettség igényeinek is. A tartalékos alapfelkészítést végezhetnék a honvédség szervezetébe tartozó kiképző központok (melyek háborús időszakban a hadrendbővítés és vesztesépgótlás személyi szükségletét is biztosítanak) vagy pedig a területvédelmi erőket is integráló nemzetőrség típusú szervezetek.

A tartalékos alapképzés befejeztével az önkéntesek a területvédelmi (nemzetőr) erőkhöz és kiszolgáló (logisztikai) szervezetekhez azonnal lebiztosíthatók, de a fő védő erőkhöz tervezett állományt **további 3-4 hetes** kiegészítő fegyvernemi (szakági) képzésben, majd ezt követően meghatározott gyakoriságú és időtartamú rendszeres továbbképzésben kellene részesíteni a kijelölt szervezeteknél. A továbbképzés gyakoriságát és időtartamát végső fokon a gazdasági lehetőségek limitálják. A továbbképzést végrehajtó szervezetek lehetnének a fő védő erők csapatai, vagy pedig az e célból létrehozott **Mozgósítási Központok**.

A tartalékos állomány fegyvernemi képzését és továbbképzését – a reagáló erők tartalékához hasonlóan – alegység kötelékekben szervezve, tartalékos állományú parancsnokaikkal együtt lehetne megszervezni. Az alegységek kiképzését, hivatásos állományú tiszt segítené és a befogadó szervezet vezetése irányítaná. A tartalékos parancsnokok részére ezen felül meghatározott időszakonként speciális harcászati és parancsnoki foglalkozásokat is szervezni kell.

A tartalékos állomány mozgósítást ("M" készenlélet) követő felkészítése a tervezett alkalmazástól függően vagy a kiegészítendő alakulatnál vagy pedig a mozgósítási központokban, illetve a tartalék erők szervezeténél történhetne.

A felkészítéshez kapcsolódóan fontosnak tartom megjegyezni, hogy a reagáló és fő védő erők önkéntes tartalékos állománya biztosításában a területi elv már nem, vagy csak igen korlátozottan alkalmazható.

Az önkéntes tartalékos szolgálat ellentételezéseként figyelembe vehető anyagi juttatások és egyéb ösztönzési lehetőségek **az alábbiak lehetnek:**

- a tényleges szolgálatteljesítés időtartamára a szerződéses állományéval azonos (a beosztásnak és rendfokozatnak megfelelő) illetmény folyósítása,
- a szerződési időtartamban rendelkezésre állási (készenléti) díjként,
 - 1-3 évig tartó tartalékos szolgálati időszakban évente egyhavi,
 - 3-6 évi szolgálati időnél kéthavi,
 - 7-10 év között háromhavi alapilletmény az utolsó legmagasabb beosztás szerint,
- a hivatásos (szerződéses) állományéhoz hasonló támogatási rendszer (segélyek, üdültetés, orvosi ellátás, bizonyos beosztásokban nyugdíjkezdvevény vagy nyugdíj-kiegészítés),
- tanulmányi támogatás.

Az önkéntes tartalékos állomány biztosításának és felkészítésének vázolt rendszere szükségszerűen megköveteli **a béke szervezetek jelenlegi kiegészítési (feltöltési) elveinek módosítását** is, melynek lényege, hogy hadiszervezetre történő áttérés esetén elsődlegesen nem a békében is meglévő egyes szervezeti elemek (alegységek, részlegek, kezelőszemélyzet) beosztottjainak **létszámát** kellene növelni, célszerűbb az egységeket **komplett szervezeti elemekkel** bővíteni. Ez a strukturális átrendeződés változatlan béke- és hadilétszámok mellett is végrehajtható.

A békében nem élő szervezetek megalakítása, illetve a keret szervezetek feltöltése – a békeállapot időszakában feladatorientáltan felkészített és bizonyos szinten összekovácsolt – önkéntes tartalékosokból álló típus alegységekkel, modulszerűen felépítve javasolható.

A tartalékos felkészítés fenti sajátosságaiból eredően a Magyar Honvédség elsődleges **tartalék - erőit** (melyek a mozgósítási szükséglet kielégítését és a tervezhető veszteségpótlást szolgálják) mindenképpen a **Honvéd Vezérkar főnökének** alárendeltségébe tartozó parancsnokságnak kellene összefogni, és felkészítésüket vezetni, mivel csak így biztosítható a naprakész, a kiegészítendő (feltöltésre kerülő, megalakítandó) szervezetek feladatainak megfelelő színvonalas felkészítés, az egységes

vezetés, valamint a tényleges és a tartalékos állomány közötti rendszeres kapcsolat. A tartalékerők parancsnoksága lehetne a – tartalékos parancsnoki és törzstiszti állománnyal kiegészített – **MH Hadkiegészítő és Kiképző Parancsnokság**, de lehetne alapvetően tartalékos tisztekből álló és csak kis létszámú hivatásos katonával megerősített vezető szervezet is.

Úgy gondolom, hogy a felvetett kérdések és a válaszok kellő mértékben segíthetik a logisztikai képzés-kiképzés rendszerének reformját egy olyan időszakban, melyben megteremtődhetnek azok az alapok, amelyek hosszútávon meghatározhatják a Magyar Honvédség helyét szerepét a NATO-ban, a magyar társadalomban, a honvédelem rendszerében.

Felhasznált irodalom:

1. **Dr. Báthy Sándor:** Az új típusú logisztikai szakállomány felkészítésének kérdései a logisztikai modernizáció során. Katonai Logisztika 2001/4.szám.

2. **Dr. Turcsányi Károly:** Az új üzembentartói szakállomány felkészítésének kérdései a logisztikai modernizáció megvalósítása során. Katonai Logisztika 2001/4. szám.

3. **Prof. Szabó János:** Haderő-átalakítás. Zrínyi, 2001.

SZÉLESEDŐ EGYÜTTMŰKÖDÉS A MULTINACIONÁLIS LOGISZTIKAI KÉPZÉSBEN

Báthy Sándor¹

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen immár 14. alkalommal szervezték meg a „MAGLITE” tanintézetek közötti nemzetközi logisztikai információs kiképzési programot. A program célja évek óta változatlanul az, hogy a brit törzstiszti tanfolyamot végző logisztikai tisztek és a magyar (valamint az azóta a programba bekapcsolódó más nemzetek) logisztikai szakos hallgatói gyakorolják együttműködési lehetőségeiket a Befogadó Nemzeti Támogatás nyújtása és igénybevétele kapcsán.

E meghatározó célon kívül nem titkolt cél az, hogy lehetőséget teremtsen hallgatóknak és oktatóknak egyaránt egy fontos NATO partner logisztikai tervezési- és szervezési módszereinek elsajátítására, nyelvi ismereteik bővítésére, valamint a közös munka kapcsán a személyes kapcsolatteremtésre. A program tárgya is közel változatlan, nevezetesen a brit béketeremtő erők a Magyar Köztársaság területére történő beléptetése, elhelyezése majd az alkalmazási körzetbe történő előrevonása, s e feladat befogadó nemzeti támogatása.

Az elmúlt évben a Cseh Köztársaság Vyskovi Katonai Egyeteme Gazdasági Karának dékánja (ma az Egyetem rektora) Dr. Urbán Rudolf mk. ezredes és a Szlovák Köztársaság Liptoszentmiklósi Katonai Akadémiája Logisztikai fakultásának dékánja Martin Petruf mk. ezredes megismerkedtek a programmal és hangsúlyozták azon szándékukat, hogy néhány hallgatóval és tanárral szívesen kapcsolódnának az oktatási programhoz. Egyben kérték, hogy a brit és a magyar fél tegye lehetővé számukra, hogy a brit vezetésű multinacionális erők egy részét Csehországon és Szlovákián keresztül érkeztessék be Magyarországra, így lehetőséget teremtve számukra egy életszerű gyakorlás megszervezésére.

A brit és magyar gyakorlatvezetés rugalmasságát igazolja, hogy a kérésnek eleget téve átalakították a kiinduló helyzetet és ezzel lehetőséget teremtettek a cseh és szlovák kollégák bekapcsolódására. A gyakorlat megkezdése azaz március 14-e előtt mintegy egy hónappal érkezett igény

¹ Prof. Dr. Báthy Sándor ezredes, ZMNE Logisztikai tanszékvezető egyetemi tanár.

az olasz vezérkartól, hogy a kapcsolataink bővítése érdekében szeretnének egy gyakorlás kapcsán elemző-értékelő munkát végezni, az **Olasz Védelmi Akadémia** hallgatói és tanárai. Kézenfekvőnek látszott, hogy a Nemzetvédelmi Egyetemen jelentős múlttal rendelkező és jól prosperáló „**MAGLITE**” *programot ajánlja fel erre a célra a Nemzetvédelmi Egyetem Rektora*. Ez azért is természetesnek tűnt, mert a feladat szerint a brit erők meghatározó része **Triesztbe** érkezett meg tengeri úton és Horvátország illetve Szlovénia irányából tervezték megközelíteni Magyarországot.

Ilyen szervezési és nemzetközi egyeztetési procedúrák után immár öt nemzet részvételével került levezetésre 2003. március 14. és 25. között az előzőekben jelzett nemzetközi kiképzési program.

A program résztvevői:

- A magyar fél részéről a ZMNE VSZTK Logisztikai tanszéke állományából: a magyar fél programvezetője: Dr. Báthy Sándor ezredes és 6 tanár.
- A ZMNE HTK Szárazföldi hadműveleti-harcászati tanszék részéről: Komjáthy Lajos őrnagy és 2 hallgató.
- A ZMNE HTK Határrendészeti- és Védelmi tanszék részéről: 1 hallgató.
- A NATO logisztikai törzstiszti tanfolyam állományából 13 fő.
- Haditechnikai és mérésügyi tanszék egy hallgatója. A ZMNE BJKMFK állományából 8 hallgató.
- A MH ÖLTP részéről és a HM Elektronikai- Vagyonkezelő és Logisztikai Igazgatóság részéről, a Minisztériumok Tárcaközi Bizottságából 6 fő.
- A Brit Királyi Logisztikai Hadtest Logisztikai Iskolája részéről: Brig. Stiern, programvezető, helyettese: Lt Col Lanhan, és 14 gyakorló.
- Csehországból a Vyskovi Katonai Egyetem rektora, Dr. Rudolf Urbán mk. ezredes és 3 hallgató,
- Szlovákiából a Liptoszentmiklósi Katonai Akadémiáról Martin Petruf ezredes a logisztikai kar dékánja és 3 összekötő tiszt,

- Az Olasz Védelmi Akadémiáról 1 tanár és 3 hallgató.
- Angliába a hadműveleti feladat előkészítésére Dr. Réger Béla alezredes programvezető helyettes vezetésével 6 fő utazott ki.

Ebben a cikkben a program meghatározó résztvevőit szeretném néhány mondat erejéig bemutatni, és szólni arról, hogy a különböző nemzetek részvétele a programban milyen új szemléletet hozott, illetve felfogást eredményezett. Az együttműködő partner tömör bemutatásával az a célom, hogy érzékeltessem az olvasóval, mennyire különböző struktúrák és minőségek közös munkájáról van szó, ugyanakkor rávilágítsak arra, hogy a megoldandó feladat elérése érdekében már a szakma sarokköveinek hasonlósága is elég ahhoz, hogy képesek legyünk együtt gondolkodni és eredményt felmutatni.

A hadsereg szervezési elképzelésekben keleten és nyugaton egyaránt terjed az integráció messiásnak kikiáltott démona. Ez legtöbb helyen a szervezeti és létszám „karcsúsítás” fedőneveként válik közzismertté. Nem volt kivétel ez alól a brit hadsereg és persze a hadsereget támogató logisztikai erők sem. Ennek jegyében öt szervezetből 1993-ban alakult meg a **logisztikai hadtest**, állományában partnerünkkel a **Királyi Logisztikai Iskolával**.

A Királyi Logisztikai Iskola a katonákat több fontos szakterületen készíti fel: légi forgalomirányító, lőszer-technikus, műszaki, szakács, gépjárművezető, kikötői gépész, telefonkezelő és futár, rádiókezelő /gépjárművezető, vasutas, tengerész/navigátor, hajómérnök, ellátásszervező, szállításszervező, ellátási specialista, üzemanyag-kezelő, gépjármű specialista.

Deepcutban van a hadtest kiképző központja, amely végzi a logisztikai szakemberek kiképzését szakácstól a gépjármű karbantartó katonán keresztül a Logisztikai Iskolán végző szakmai törzstisztig, akik képesek S4-G4 törzsekben szakfeladatok ellátására. Itt 3-6 hónapos tanfolyamokon szerzik meg a törzstisztek a szakma legmagasabb képesítését. Ezt csapatmunka után követi egy integrált tanfolyam, ami eredetileg egy éves időtartamú volt. Ebből kiemelték a békeműveletek logisztikai támogatásának problémakörét, aminek elvégzése kritérium lett a századosok részére az őrnagyi előléptetéshez. *A magyarországi képzést a tanfolyam csúcának tekintik, amit publikussá is tettek.*

A Brit törzstisztek feladata, hogy küldő nemzetként gyakorolják azokat a szakfeladatokat, amelyek egy hadosztály méretű kontingens

hadműveleti területre történő juttatásával, - itt megjegyzem, hogy békefenntartási feladatról van szó – és a műveleti területen való logisztikai támogatása megszervezésével járnak. Számukra Magyarország ideális befogadó országnak tekinthető, hiszen az amerikaiak jelentős tapasztalatokat szereztek ezen a téren, amelyeket a gyakorlások során kézséggel bocsátottak rendelkezésükre.

Ugyancsak izgalmas tapasztalásokat szerezhetnek az újonnan felvett NATO tagok számukra ismeretlen képességeiről a Befogadó Nemzeti Támogatás terén. Nem utolsó sorban fontos és érezhető törekvése a brit hallgatónak, hogy megismerkedjenek egy volt VSZ tagország hadikultúrájával, valamint kulturális és gazdasági helyzetével. A brit hallgatók még hazai környezetben kezdik el tanulmányozni Magyarország területének katonaföldrajzi, hadszíntéri sajátosságait és a kiküldött magyar összekötő tisztek segítségével szereznek ismereteket azokról a képességekről, amelyeket a magyar nemzetgazdaság és a honvédelmi szféra lehetőségként felajánlhat csapataik támogatására.

Az ismerkedés a magyar viszonyokkal az ALP-12 dokumentum szerint folyik, amelynek szellemében elsősorban azokat a képességeket keresik a brit partnerek, amelyeket igényelhetnek, illetve kérhetnek a **Magyar Kormánytól**, hogy részben vagy egészben bocsássa rendelkezésükre a feladat végrehajtása érdekében. A gyakorlások tapasztalata azt mutatja, hogy ezek mindenekelőtt a közlekedéssel és szállítással, valamint az elhelyezéssel kapcsolatos igényeket jelentik, és csak másodsorban vonatkoznak ellátási támogatásokra. Valószínűleg az angolszász hadikultúrával hozható összefüggésbe, hogy a vártnál kisebb mértékben igénylik, illetve mutatnak érdeklődést az egészségügyi támogatás lehetőségei iránt. Elgondolásukban *semmilyen különbséget nem tesznek a polgári és a katonai szektor által nyújtott támogatások között*, és ugyanúgy nem érznek biztonságbeli különbséget a katonai szervezet nyújtotta támogatás és a szerződésen alapuló szolgáltatás között.

Evidenciának tekintik, hogy a magyar jogrend minden tekintetben harmonizált a NATO partnerekével és semmilyen bürokratikus akadály nem nehezítheti a NATO szövetségből eredő kötelezettségvállalást. Érdemesnek tartom még megemlíteni, hogy a 14 gyakorlás során (gyakorlásonként 3-3 szindikátussal számolva) egyetlen esetben sem fordult elő, hogy valamelyik team azzal számolt volna, hogy *átveszik a Befogadó Nemzeti Támogatási erőforrások feletti ellenőrzést.* Ezt úgy is lehet értelmezni, hogy tökéletesen megbíznak Magyarországon mint NATO partnerben, a vállalt kötelezettségek teljesítése tekintetében.

*A gyakorlás második szakasza Magyarországra esik, ahol a magyar partnerekkel közösen szemrevételezik azokat az objektumokat, amelyek a csapatok összekovácsolásához, elhelyezéséhez, ki- és berakodásához, valamint készleteik és a logisztikai bázis telepítéséhez számításba vehetők. Ennek során elemzik az egyes objektumok szabad kapacitásait, és azokat a lehetőségeket, amelyeket úgymond „felajánlottak” számukra. Ennél a mozzanatnál esetenként **nem kellő mértéktartást tanúsítanak**, és olyan szállítási és mozgatási igényekkel lépnek fel, ami adott esetben indokolatlanul zavarhatná az ország normális béke gazdasági életét, ráadásul indokolatlan és semmivel nem igazolható terhet róna a civil lakosság hétköznapi életére. Rögtön meg kell azonban jegyezni, hogy ezeket a hallgatói idézőjelben tett túlkapasokat a brit tanárok rendre kiigazítják, kihangsúlyozva, **hogy nem háború van, nem műveleti területen, hanem egy befogadó szövetséges ország területéről és életéről van szó.***

Bizonyos értelemben már nem a szűk szakmai kérdésekhez tartozik, mégis meg kell említenem, hogy a többszöri gyakorlás során **egyetlen alkalommal sem fogalmaztak meg elmarasztaló gondolatokat** a magyarországi lehetőségekről, az objektumok állapotáról, sőt elismeréssel szóltak a partneri készségről és az együttműködés szervezettségéről.

*A gyakorlaton résztvevők közül másodikként a Cseh Köztársaság Vyskovi Katonai Egyeteme Gazdasági Karáról kell szólni. Mindenekelőtt azt szeretném tisztázni, hogy a Cseh Katonai felsőoktatás szinte ugyanabban a cipőben jár mint a magyar, nevezetesen az integráció és a folyamatos csökkentés igen keserű kenyerét eszi. A **Vyskovi Katonai Főiskola**, amelyet még az imént Egyetemként aposztrofáltam (amit azért tettem, mert a gazdasági karon becheller, master és PhD képzés is folyik) a cikk megírásának időszakában egyesül a **brünoi Katonai Egyetemmel** azzal a céllal, hogy egységes katonai felsőoktatás jöhessen létre.*

*A Vyskovi Főiskolával meglévő tudományos és kutatói együttműködés világított rá arra, hogy a Nemzetvédelmi Egyetem sokkal előrébb jár a NATO ismeretek képzésében és a multinacionális kötelékek logisztikai támogatásának megszervezése elméleti kérdéseinek kimunkálásában, ezért kérésüknek engedve lehetőséget teremtettünk számukra a programba való csatlakozáshoz. Kezdetben a bekapcsolódásuk arra korlátozódott, hogy a Németországból érkező erőket Csehországon és Szlovákián keresztül bocsássák a Magyar Köztársaság területére. **A legutóbbi gyakorlásán jelentős előrelépés volt, hogy egy cseh dandár felvonulását tervezhették meg, és ezzel a britekhez hasonlóan ők is a küldő ország szerepkörében gyakorolhattak.** Sajnálatos, hogy a résztvevő 3 fő kevesnek bizonyult ennek a feladatnak az ellátására, ezért a programhoz ké-*

sőbb kapcsolódó szlovákokkal közös csoportot kellett kialakítani, akik a gyakorláson több funkciót is betöltöttek nevezetesen gyakorolták a küldő nemzet feladatait, a befogadó nemzetét (átbocsátás) és résztvettek az integrált NATO mozgáskoordináló csoport munkájában is. A résztvevő hallgatók valamennyien doktoranduszok voltak és kitűnő felkészültségről és angol nyelvtudásról, valamint kommunikációs készségről tettek tanúbizonyságot a gyakorlás során.

A harmadik partner a Szlovák Katonai Akadémia logisztikai fakultása, amely szükségesnek érezte, hogy még a NATO tagság előtt bekapcsolódjanak egy multinacionális programba azzal a nem titkolt céllal, hogy elsajátítsák azokat a módszereket, amelyekkel egy ilyen program vezetése folyik, megismerkedjenek az alapvető NATO dokumentumokkal és szélesítsék együttműködésüket mint PFP ország a Szövetség országai-val.

Utójára de nem utolsó sorban az olasz partnerekről kell szólnom akikről nyugodtan mondhatom, hogy bizonyos értelemben új szint vittek a gyakorlásba. Már a hadműveleti helyzet beállítása során alapvető kérdésnek tekintették, hogy a britek saját szabályzataik vagy NATO dokumentumok alapján dolgoznak-e. Megnyugvással vették tudomásul, hogy *a gyakorláson a NATO dokumentumok vannak érvényben*, és mind küldő nemzet és mind a befogadó nemzet vonatkozásában a NATO elvek érvényesek. A gyakorlás kiinduló helyzetét reálisnak találták és természetesen nyugtázták hogy *Trieszt kikötő biztosításával ők a Befogadó Nemzet szerepkörében fognak gyakorolni.* Első találkozásukkor a britekkel mint **Küldő Nemzettel** azonnal kifejezték azt az igényüket (amit az ALP-12 egyértelműen megfogalmaz), hogy a britek pontosan adják meg azokat az erőket személy, anyag, eszköz bontásban, amelyet Triesztben kívánnak hajóból kirakni és vasúton továbbítani. Már olyan adatok megadását és tisztázását is követelték, amelyek a technikai megállapodás véglegesítésekor kerülhetnek szóba.

Nem elégedtek meg olyan nagyvonalú megfogalmazásokkal, hogy hány fő és hány technikai eszköz mozgatását kell biztosítani, és ragaszkodtak ahhoz is, hogy a britek a kikötői komplex szolgáltatáson belül pontosan fogalmazzák meg *mi történik a küldő nemzet erőivel és felelősségével*, és melyek azok amelyeket a kikötőt üzemeltető Befogadó Nemzetnek kell biztosítania. Ez a felfogás bizonyos mértékig a magyar és a többi nemzet számára is új dimenzióba helyezte a Befogadó Nemzetet, érzékeltetve azt, hogy a küldő és a Befogadó Nemzet között teljesen egyenrangú partneri kapcsolat van, és kötelezettségeik nem valamiféle

hierarchikus elkülönülésből, hanem a feladatból eredő természetes különbségből származnak.

Ez a példa azért volt hasznos valamennyi résztvevő számára, mert *érzékletessé tette azt az elvárást, hogy a Küldő Nemzetre vonatkozó eljárási módok és a Befogadó Nemzetre vonatkozó eljárási módok teljesen azonos értékűek* és közöttük rendező elvet csak az általános eljárási módok jelentenek, nevezetesen az ALP-12 a) és b) pontja². Ez a gyakorlat szempontjából azt jelenti, hogy a gyakorlatvezetésnek gondoskodnia kell egy olyan NATO parancsnoksági szerepkörben dolgozó csoportról, aki harmonizálja azokat a szuverén érdekeket, amelyek a résztvevő nemzeteknél jelentkeznek.

Úgy gondolom, hogy egy oktatási program ilyen mértékű kiszélesedése feltétlenül indokolja a hazai logisztikai vezetés szélesebb bevonását is a programba, ami elsősorban azt jelenti, hogy a szellemi és természetesen materiális támogatáson kívül a katonai logisztika meghatározó szereplői is (szárazföld, légierő, ÖLTP) következtetéseket vonhassanak le a gyakorláson hozott nemzeti elhatározásokból. Remélni szeretném, hogy a bővülő nemzetközi kapcsolatok és köztük Szlovákia NATO tagsága további lendületet adhat e program kiszélesedésére és olyan regionális integráló szerepet tölthet be, amelyen több nemzet katonai logisztikai vezetői egységes szemléletet nyerhetnek, a Befogadó Nemzeti Támogatás nélkülözhetetlenül fontos kérdéseiben.

² a) A Befogadó Nemzeti Támogatás (HNS) tervezéséért és végrehajtásáért elsősorban a befogadó és küldő nemzetek, az illetékes NATO parancsnokokkal egyeztetve, felelősek.

b) A többnemzetiségű erők támogatásában a Főbb NATO Parancsnokok, vagy a kijelölt alárendeltjeik a felelősek a Befogadó Nemzeti Támogatás (HNS) tervezésének koordinálásáért.

TÁJÉKOZTATÓ - INFORMÁCIÓ

HELYREIGAZÍTÁS KÉRÉSE

Szakfolyóiratunk 2003. év 1. számában közölt **“Az MH Katonai Rendfenntartó Kontingens vasúti szállításainak tapasztalatai”** című, Solymosi László mk. százados előadásán alapuló cikk egyes megállapításait sérelmezve a **HM Elektronikai Logisztikai és Vagyonkezelő Részvénytársaság (HM EIRT)** vezérigazgatója levélben fordult a szerkesztőbizottság elnökéhez.

A helyreigazítási igénnyel megfogalmazott levelet teljes terjedelmében – változtatások nélkül – tárjuk Olvasóink elé, amivel a folyóirat szerkesztősége az érintett másik fél álláspontjának megismertetését kívánja elérni.

Mindazonáltal a folyóirat 11 éves múltjában ezeddig példátlan esetre tekintettel a szerkesztőség oknyomozással utána járt a történeteknek és levonta annak tanulságait. *A tanulságok levonásán túlmenően viszont a szerkesztőség nem tekinti feladatának és nem vállalja fel a vitás kérdések elbírálását, ugyanakkor továbbra is nyitott bármilyen témához kapcsolódóan az eltérő vélemények, álláspontok leközlésére teret engedve ez által az Olvasó véleményalkotási szabadsága érvényesülésének.*

Főszerkesztő

Nyt. szám: 314/2003.

Dr. Gáspár Tibor mk. dandártábornok
Katonai Logisztika
Anyagi-Technikai Biztosítás
Szerkesztőbizottság elnök

Budapest

Tárgy: Helyreigátás kérés

Tisztelt Elnök Úr!

A Katonai Logisztika / Anyagi- Technikai biztosítás című kiadvány 11. évfolyamának 2003. 1. számában jelent meg Solymosi László mk. százados úr cikke “Az MH Katonai Rendfenntartó Kontingens vasúti szállításainak tapasztalatai” címmel.

A cikk néhány állítására reagálva a HM EI Rt. Vagyonkezelő Igazgatóságának dolgozói arra kértek, hogy tájékoztassam Elnök urat az alábbiakról.

A HM EI. Rt. a gazdasági társaságokról szóló törvény hatálya alá tartozó, állami tulajdonban lévő, egyszemélyes gazdasági társaság, amely fölött a tulajdonosi jogokat a honvédelmi miniszter gyakorolja.

Vagyonkezelő Igazgatóságunk munkatársai a tevékenységi körünkben tartozó területet jól ismerő, a polgári és katonai életben megfelelő elméleti, gyakorlati és vezetési tapasztalatokat szerzett munkavállalók.

Cégünk nagy súlyt helyez arra, hogy az általunk kötött szerződések megrendelői oldala elvárásainak mindenkor megfeleljen. Üzleti filozófi-

ánk alapja, hogy mindig a megrendelőnek van igaza. Emiatt vállaljuk sok esetben, a szerződésben nem rögzített feladatok végrehajtását is.

Ezen elvárásaink érvényesülésének elősegítése és ellenőrzése érdekében működtetjük belső minőségirányítási rendszerünket is. Szerződéses partnereinkkel rendszeresen értékeljük tevékenységünket, a beérkező pozitív és negatív észrevételeket feldolgozzuk, és munkánk során hasznosítjuk. Szerződéses kötelezettségeink teljesítésével kapcsolatban objektiv, érdemi panasz ez idáig nem merült fel.

Munkatársaink megbőbenéssel tapasztalták, hogy fő megrendelőnk, az MH alárendeltségébe tartozó, a HM EI. Rt. Vagyonkezelő Igazgatósággal szerződéses viszonyban soha nem álló szervezet, az MH Katonai Közlekedési Központ képviselője Solymosi László mk. százados úr tollából felénk korábban soha nem jelzett, vélelmezett mulasztásunkat, illetve vélelmezett hibás teljesítésünket a Katonai Logisztika című kiadványban teszi közzé.

A megfogalmazott állításokkal ellentétben:

- A HM Magyar Műszaki Kontingens táborában, Okucaniban, a HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatallal (HM BBBH) kötött szerződés szerint igazgatóságunk feladatát kizárólag bontási munkák végrehajtása, csomagolás és vagonra történő elhelyezés képezte. Bennünket a szállítás megszerzevezébe, az igényléstől a végrehajtásig semminemű kötelezettség nem terhelt. Munkatársaink ennek ellenére, elkerülendő a hadrendi félre háruló feladatok végre nem hajtásából fakadó, a MH-t érő erkölcsi és anyagi károk nagyságát, eredményesen megkísérelték - lehet, hogy megfelelő vasúti szállítási tapasztalat hiányában nem kellő szakszerűséggel - a más által végre nem hajtott feladatok végrehajtásának beindítását.
- A Sarajevóban létesítendő tábor telepítésével kapcsolatban a HM BBBH-val kötött szerződés ugyancsak nem tartalmaz semmilyen, a vasúti szállítással kapcsolatos kötelezettséget, azok teljes terjedelmében a hadrendi fél kötelezettségét képezték. Ebből adódóan a bennünket ért negatív észrevételek mindegyike megalapozatlan.

A cikk szerzője tájékoztatatlanságának tulajdonítható véleményalkotása súlyosan sérti társaságunk üzleti hírnevét, dolgozóink áldozatkész munkáját, mindenkor pozitív hozzáállását.

A hadrendi félre tartozó feladatok teljesítésében tapasztalható hiányosságok összegyűjtése, elemzése, a konzekvenciák levonása helyett megkísérli azokat szervezetünkre, illetve munkatársainkra áthárítani, amit határozottan visszautasítunk.

Tisztelt Elnök Úr!

Fentiek alapján kérem, hogy kiadványunk következő számában, a cikkben közölt valótlan állítások cáfolataként, helyreigazítást közölni szíveskedjenek.

Budapest, 2003. április 7.

Tisztelettel:

Szalay Miklós
vezérigazgató

LOGISZTIKAI RENDSZERFEJLESZTÉS A BUNDESWEHRBEN (Tájékoztató a logisztikai tanácskozásról)

Jároscsák Miklós¹

Rendkívül érdekes és tartalmas rendezvény zajlott le 2003. április 03-án a német és magyar katonai logisztikai vezetők részvételével az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokságon. A szervezet parancsnoka Dr. Gáspár Tibor mk. dandártábornok, mint házigazda a jelenlévők nevében köszöntötte a Rolf Bischoff ezredes vezette német delegációt, amely a német-magyar katonai logisztikai együttműködés keretében a Bundeswehr logisztikai fejlesztésének tapasztalatait hozta el és adta közre. Az előadó a tényszerű helyzet- és információközlésen túlmenően bepillantást engedett szemléletmódjukba, szakmai fejlesztéseik motivációiba, a NATO és más nemzetközi kötelezettségek logisztikai megközelítésébe.

Ez a találkozó szervesen illeszkedett a több éves múltra visszatekintő német katonai logisztikai segítségnyújtás, támogatás sorába és az elhangzott előadás időszerűségét többek között az adta, hogy a magyar haderőt érintő védelmi felülvizsgálat éppen abba a szakaszába érkezett, amikor a tervbe vett logisztikai fejlesztésekhez már a nemzetközi szakmai tapasztalatok is felhasználhatóvá váltak. A mély szakmaiságot és számos megszívlelendő tanulságot magában hordozó előadáson az alábbiak hangzottak el.

A katonai logisztika a jövőben már nem tekinthető tiszta nemzeti feladatnak, mert a NATO közös fellépés és szerepvállalás nyomán, a védelmi képesség kezdeményezés logisztikai vetületeivel összhangban nemzetközi szinten folyamatosan javítani szükséges a különböző feladatokban résztvevő szövetségesek közötti logisztikai együttműködést. Ennek nem mond ellent a saját erők támogatásáért való nemzeti felelősség elvének fenntartása, ugyanakkor a Prágai NATO csúcstalálkozón kiemelt hangsúlyt kapott a többnemzetiségű eljárások és a multinacionális **Összhaderőnemi Logisztikai Központ (MJLC)** alkalmazása. Ezek mellett

¹ Dr. Jároscsák Miklós ezredes, a hadtudomány Phd doktora, HM GTH főigazgató általános helyettes.

újra megerősödött a nemzetközi szövetséges erők műveleti logisztikai támogatásában a *vezető nemzet*, az *egyes támogatási fajtákra szakosodott nemzet* és az *integrált multinacionális* logisztikai támogatásra vonatkozó elvek gyakorlati megvalósítása. A katonai logisztika meghatározó szerepét felismerve az Európai Unió is deklarálta, hogy javítani kívánja a logisztikai képességeit, mind a nemzetek tekintetében, mind az **euró-hadtest** vonatkozásában.

1. A logisztikai rendszer jellemzői

A Bundeswehr szárazföldi-, légi- és haditengerészeti csapatait érintően 2 közepes hadműveletre terveznek, ugyanakkor számításba veszik, hogy a különböző nemzetközi testületek égisze alatt működő missziók hosszú évekig fognak tartani.

Ezekből vezetik le a logisztikai, scenáriókat, melyeknél, mint alapelveket veszik figyelembe az alábbiakat:

- a logisztikai rendszert a katonai rendszerhez kell igazítani,
- minden szakmai tevékenységet felül kell vizsgálni abból a szempontból, hogy mennyiben szolgálják a katonai tevékenységek támogatását,
- folyamat és feladat orientáció elsődlegessége,
- elégséges mennyiségű és minőségű logisztika,
- összhaderőnemi funkcionalitás és jelleg,
- haderőn belül csak a harctéri képességek kerülnek kialakításra, azok, amelyeket csak katonai erővel és eszközökkel lehet megvalósítani,
- teljes mértékű támaszkodás a nemzetgazdaság lehetőségeire,
- szükséges készletek a felhasználás helyén, vagy oda mozgásban vannak, minimalizált raktári tartalékolás,
- az ellátási folyamatok valóságos (műholdas rendszereken keresztül) és nyilvántartásokkal történő nyomon követése,
- szoros és kimunkált együttműködés a nemzetgazdasági szervezetekkel.

Az alapelvekre építve új logisztikai rendszert alakítottak ki, amelynek két alapvető eleme van. Egyik elem a **stacioner (bázis jelegű)** rész, amelyet a honi területen és a békefenntartó erők vonatkozásában külföldi telepítést követően alkalmaznak, míg a másik elemet a **mobilizált rész (haderónemi logisztika)** alkotja a megfelelő logisztikai képességekkel. A szükséges logisztikai képességek megteremtése érdekében, megállapításaik szerint javítani szükséges a mozgékonyt, a gazdaságos megoldások felkutatását és a folyamatorientált struktúrák létrehozását.

A katonai logisztika felépítésére és működésére vonatkozó alapelvekből a következő képességek kialakítására, illetve bővítésére és megszüldésére törekcsenek:

- a) Összhaderónemi multinacionális tevékenység során a rövid idő, nagy távolságok, szélsőséges időjárás, intenzív harc-, vagy műveleti helyzet figyelembevételével a **logisztikai vezetés irányító képessége**, amihez optimalizált informatikai támogatás társul.
- b) A harcoló, vagy alaprendeltetés szerinti feladatokat végrehajtó erőkével azonos **logisztikai reagáló képesség**, ahhoz a változások rendszerét szem előtt tartó szakállomány pótlás szűk keresztmetszetének felszámolása.
- c) A logisztikai rendszer modulszerű felépítéséből következő **rugalmasság**, amit a támogatás valamennyi szférájában érvényesíteni kell.
- d) Az erők kijuttatására, mozgatására és visszaszállítására irányuló **mobilitás képessége** különösen annak fényében fontos, ha figyelembe vesszük, hogy a Bundeswehrnek sincs légi szállító kapacitása.
- e) A logisztikai szervezetek minden körülmények közötti biztonságos működését lehetővé tévő biztosító csapatok jelenlétével a **túlélőképesség** feltételeinek a támogatási feladatokhoz történő hozzárendelése.
- f) A feladatokhoz illesztett tartalékokkal, megfelelő szintű és lépcsőzöttségű készletekkel a **tartós, hosszabb ideig tartó működőképesség** elősegítése.
- g) A logisztikai szakállomány nyelvi és szakmai alkalmazási felkészítése révén a **multinacionális együttműködési képesség** elérése és fenntartása.

A Bundeswehr logisztikai rendszerének lényege

Alapvető elv szerint a logisztikai támogatás funkcióit, folyamatait és feladatait a katonai szakállományra épülő **hadrendi logisztika**, valamint a vegyes (polgári és katonai) összetételű **bázis logisztika** egymáshoz szorosan kapcsolódva, egységben és egymást megfelelő mértékben kiegészítve fedik le. Ezen belül **hadművelési területen** a logisztikai támogatás feladatait **kizárólag a katonák végzik**, míg az anyaországban már **bázis logisztika** működik, amelyen túlmenően az országtól való jelentős eltávolodás esetén hadművelési területeken egy külön logisztikai bázist hoznak létre. Ennek ma élő példája jelenik meg az **Afganisztánban** zajló művelet esetében, ahol a bázis logisztikát **Üzbegisztán** határához közeli repülőtérré telepítették.

2. A logisztikai rendszert működtető szervezetek

a) Központi Támogató Törzs

Új szakmai vezetőszerkvént hozták létre ezt a szervezetet, ami csaknem önálló haderőnemi szintet alkot és fő feladata a haderő hatékony ellátása a különböző logisztikai szolgáltatásokkal, amelyhez saját végrehajtó szervezetekkel rendelkezik.

Filozófiájából érdemes kiemelni, hogy a logisztikának szolgáltatóként kell megjelenni a harcolók felé, ami a német haderőben is mentalitásbeli átrendezéseket igényel. Ezzel kapcsolatban letisztázták, hogy a harcolók alapvető logisztikai irányultságú feladata **az igények pontos meghatározása**, ugyanakkor az igények behatárolásánál a harcolóknak azt is látniuk kell, hogy minden igényhez egy, vagy több számla társul. Éppen ezért a Központi Támogató Törzs és a haderőnemek között megállapodásokat kötöttek a **gazdaságosság** és a **hatékonyság** étvényesítése érdekében. A logisztikai rendszer ezen szintjén kiszűrjük az azonos, de különböző ráfordításokkal végrehajtott feladatokat és feltárják, elemzik az eltéréshez vezető okokat.

Szemléletük szerint minden parancsnok, sőt minden főtiszt fejében állandóan jelen kell lennie a feladatok előkészítése és elindítása során a **mibe kerül?** kérdéssel összefüggő válaszok kutatásának.

A szervezetnek funkcionális felépítés szerint kialakított törzse van, amelyen belül az ellátás, javítás, gazdálkodás, mozdítás és informatikai támogatás területein folyik a tervező-szervező és szakmai irányító tevékenység.

b) Összhaderónemi Támogató Parancsnokság

A **Központi Támogató Törzs** közvetlen alárendeltségébe tartozó szervezet, melynek alaprendeltetése a **Bundeswehr** egészének logisztikai támogatása (gyakorlati végrehajtását tekintve szinte analóg az **MH Összhaderónemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság** alaprendeltetésével) beleértve a haderónemi logisztikát is. Tevékenysége átfogja a szakmai tervezést, szervezést és irányítást valamennyi logisztikai támogató funkció vonatkozásában.

Az Összhaderónemi Támogató Parancsnoksággal azonos szinten került létrehozásra a **Művelet Irányító Parancsnokság**, amely a lehető legszorosabb együttműködésre kötelezett a fenti szervezettel. A két szervezet közötti együttműködés területeit, formáit és módszereit a miniszter utasításokban határozza meg.

Lényeges kitétel, hogy a hadműveletek sikeres végrehajtásáért az Összhaderónemi Támogató Parancsnokság és a Művelet Irányító Parancsnokság együttesen felelősek.

c) Bundeswehr Logisztikai Központ

Az Összhaderónemi Támogató Parancsnokság alárendeltje. Létrehozásával egy szakmai integráció ment végbe, melynek eredményeként **26 területi Ellátó Központ** tevékenységét sikerült kiváltani.

Fő feladata a haderónemektől a logisztikai támogatás valamennyi szektorára vonatkozóan beérkező igények feldolgozása, egységes kezelése és kielégítésük tervezése, szervezése, végrehajtása. A Logisztikai Központ szervezeti és működési rendje kialakításával mind a 126 meglévő területi raktárról pontos képük van.

d) Bundeswehr Logisztikai Hivatal

Szintén az Összhaderónemi Logisztikai Parancsnokság alárendeltje és egyben betölti a **Nemzeti Kodifikációs Iroda** szerepét is.

Felelős a Bundeswehr összes logisztikai rendszeréért annak után, hogy a haderónemi specializált logisztikai rendszereket megszüntették, illetve azokat összevonták a Logisztikai Hivatalba. Ez a törekvés és szervezeti kialakítás az **egységesség** elvének érvényesülését szolgálta azzal az igénnyel, hogy a például a **raktározási tevékenység** a haderónemeknél azonos módon valósuljon meg. Ugyanez igaz a logisztikai gazdálkodás többi összetevőjére is, különösen az azonos tevékenységekhez társuló el-

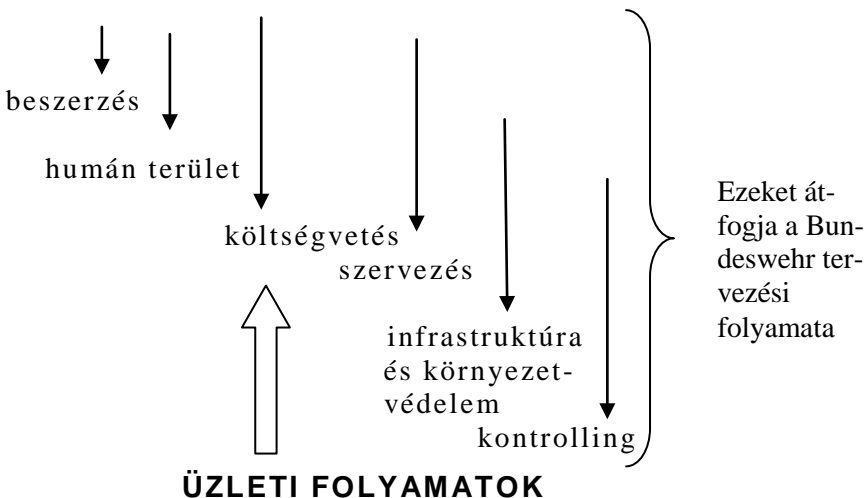
térő igények esetén, amelyeket minden esetben indokolni kell és az esetleges megalapozatlanság fennállásával az anyagi kártérítés szankcionálása kerül előtérbe.

3. A logisztikai folyamatokról

Az új szervezetek létrehozásával a logisztikai funkciókat központi irányultságúvá tették a Bundeswehr mind a négy katonai kerületben. Ezen túlmenően újlag folyamat modelleket dolgoztak ki és a különböző logisztikai funkciókon belül zajló átfogó folyamatokat optimalizálták. Ennek során jutottak arra a felismerésre, hogy a logisztikai támogatás teljes vertikumára kiterjedő folyamatok mintegy 1000 munkaléppel írhatók le. Mindezek a munkalépések definiálás után természetesen pontosan hozzárendelhetők a szakmai folyamatokhoz.

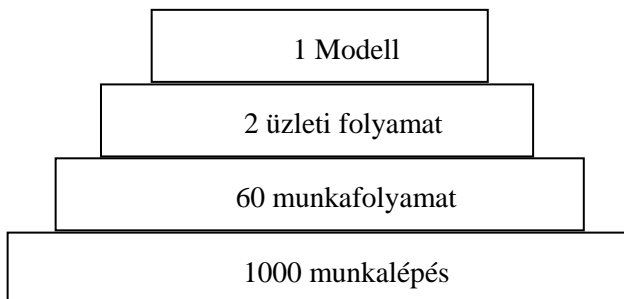
A logisztikai folyamatok a Bundeswehr működési folyamatok részeként, a többi területen zajló folyamatokkal kölcsönhatásban érvényesülnek, melynek okán hiba lenne feltételezni azok teljes, vagy viszonylagos autonómiáját.

A LOGISZTIKAI FOLYAMATOK KAPCSOLÓDÁSA

A munkafolyamatok az anyaggazdálkodás, a javítás, karbantartás, gyártás, a beszerzés, a közlekedés és szállítás, a rendszeresítés, a rend-

szereből történő kivonás és értékesítés, valamint a logisztikai vezetés területeit fogják át.

A logisztikai átalakítás meghatározó jellemzője a támogatás optimalizált vezetésének biztosítása. Felismerésük szerint leginkább folyamatokra lehet informatikai támogatást szervezni.

A német SAP rendszere képes megjeleníteni az összes folyamatban jelentkező mennyiségi és értékáramlást. Minden szinten minden adat hozzáférhető, de csak az a szint (személy) alkalmazhatja, aki arra jogosultsággal rendelkezik.

A SAP rendszer a megváltozott logisztikai támogatás igényeinek 60 – 100% lefedettségét módosítások nélkül szinte azonnal biztosíthatja, mivel a kialakítása szakmai orientáltságú.

SAP MEGFELELŐSÉGI MUTATÓK (%-ban)	
Beszerezés	85
Javítás, karbantartás	51
Anyagellátás	88
Technikai logisztika	72
Értékesítés	100
Logisztikai vezetés	70
Összesen (átlag):	75

Az SAP új szoftverével képesek az ellátási folyamatok (ellátási láncrendszer) átalakítására, amely teljes élettartalommal foglalkozik az egyes logisztikai tevékenységeken belül. Lehetővé teszi az összes anyag és

pénzeszköz információ áramlásának egy helyről történő vezérlését (irányítását). Ezzel együtt lehetőséget biztosít minden szereplőre kiterjedően, a stratégiai döntéstől a végrehajtásig történő optimalizálásra.

Célkitűzéseik:

- raktári készletek csökkentése,
- gazdálkodási átláthatóság,
- előrejelző képesség,
- termelékenység növelés,
- szállítási költségek csökkentése,
- határidők betartása,
- kapacitások jobb kihasználása,
- az anyagmozgásokat előzze meg az információk áramlása.

Célkitűzéseik számszerűsíthető mutatóiról kinyilvánították, hogy reálisnak ítélték meg a készlet és a raktározási költségek **25 – 60%-os csökkentése**, az anyagmozgatások átfutási idejének lerövidítése (minden ezirányú szakfeladat 48 órán belüli elvégzésével), továbbá a prioritizálási rendszerek törölhetővé válnak és a prognózisok pontossága legalább a **80%-ot érje el**.

Jelenleg még az elvárt szint alatt van a:

- termelékenység,
- szállítási költségfelhasználás,
- kapacitás kihasználás,
- határidők betartása.

Fontos, illetve alapvető szempont, hogy a gyorsabban és magasabb szinten megvalósuló logisztikai támogatás jobbítását a **KATONA** érezze. Ehhez viszont egy megfelelő kontrolling rendszer kialakítása szükséges, amely létrehozása befejeződött. ***A létrehozott kontrolling szervezet közvetlen a minisztérium alárendeltségében működik és kiépítését a célok, célkitűzések rögzítése tette lehetővé.*** A minisztérium lehetősége a célok külön kiemelése és a kontrolling területek megjelölése. Minden vizsgálati

szakmai területhez mérő és mutató számok rendszerét dolgozták ki, amelyek az informatikai rendszerbe építve folyamatos jelzést adnak az adott szakmai testület, vagy tevékenység pontos helyzetéről és az előjárói beavatkozás igényéről. A rendszer **csapatszinttől** egészen a **Központi Támogató Törzs**ig biztosítja a logisztikai támogatás megvalósulásának áttekinthetőségét.

4. A logisztikai rendszer átalakításának reformtörekvése

Fő cél a Bundeswehr és a nemzetgazdaság együttes szerepének erősítése a logisztikai támogatás megvalósításában, köztük a stratégiai partnerkapcsolat minden lehetséges területre kiterjedő kialakítása.

E tekintetben alapelv, hogy a logisztikai alaptevékenységeket a haderőn belül kell biztosítani, míg az összes többi támogatási feladat biztosítása ott valósuljon meg, ahol az a **legkedvezőbb költségfordításokkal** érhető el.

Megvalósításra tervezett projectek a fejlesztési-, beszerzési- és az üzemeltetési folyamatokat szolgálják. Ezen projectek közül kiemelkedik:

- a Bundeswehr gépjárműparkjának polgári társaságok általi üzemeltetése, amelynek komoly gazdasági előnyei vannak,
- a ruházati ellátás teljes egészének privatizálása,
- ingatlanok fenntartásának privatizálása,
- infrastruktúrális támogatás privatizálása,
- a teljes beszerzés privatizálása (egyszerűsíteni szeretnék a beszerzési eljárást és a túlszabályozottságot),
- ipari együttműködés a kísérleti projectek keretében.

A Bundeswehr logisztikai rendszerének koncepciója egy olyan **központi okmányban** ölt testet, amely kötelező érvényű mind a minisztérium, mind a haderőnemek részére.

Ez a *központi okmány* tartalmazza a végrehajtás összes alapelemét, meghatározza valamennyi katonai szervezet struktúráját, létszámát és állományarányait.

A *központi okmányban* rögzítettek végrehajtására végrehajtási terv, illetve végrehajtási utasítás került kidolgozásra, amelyben minden tevékenység határidőhöz kötött, illetve tevékenységhez különböző módszerekkel végrehajtott ellenőrzések tartoznak.

A TELJES LOGISZTIKAI RENDSZER ÁTALAKÍTÁSÁT 2003. ÉV VÉGÉIG BEFEJEZIK!

A cikk szerzőjének befejező gondolatai

A közös szakmai értekezleten a Bundeswehr egyik felelős logisztikai vezetőjétől elhangzott előadásból számos megerősítést és iránymutatást kaptunk a Magyar Honvédség logisztikai rendszere átalakításához.

A logisztikai rendszerünk megújítását olyan közös tényezők motiválják, mint a nemzetközi szerepvállalásban résztvevő katonai erők logisztikai támogatásának szilárd alapokra helyezése, a multinacionális logisztikai képességek egymást erősítő összerendezésének igénye, a hiányzó támogatási képességek kialakításának, vagy kiváltásának megvalósítása, a korszerű informatika kínálta lehetőségek kihasználása, az együttműködési képesség szellemi és tárgyi összetevőinek megteremtése, útkeresés és katonai erőforrások hadrendben tartásából adódó kiadások csökkentése, a logisztikai rendszer gazdaságosabb működtetése érdekében.

Ezek az átfogó korszerűsítési célok egyrészt a biztonságpolitikai helyzet változásaira reagáló új kihívásokból erednek, másrészt a NATO szövetség közös fellépését elősegítő képesség előirányzatokhoz tartoznak.

Nem hagyható figyelmen kívül a fentiek elfogadása mellett az a tény, hogy a magyar haderő logisztikai rendszere az 1990-es évek óta szakadatlanul zajló modernizációs törekvések ellenére sem elégtí ki a követelményeket. Ebből adódóan a szakterület szinte minden elemére érvényes a korszerűsítés mielőbbi elindításának és megvalósításának igénye, bár az évek óta egyoldalúan zajló mennyiségi csökkentéseket néhány alkalommal már a minőségi változások is követték, ami annál inkább örövendetes tény, mivel 1999. március 12-én deklarált NATO csatlakozásunkat követően – a harmonizáció és a közös működés érdekében – már

hathatós lépések történtek a készletképzés és anyagosztályok kialakítása, a NATO konform (egyéni védettséget fokozó) felszerelések kutatásában, fejlesztésében és beszerzésében, a mozgás és mozgatás katonai feltételei megteremtésében, a szakmai nyilvántartási rendszer korszerűsítésében, a tárolás – raktározás ésszerűsítésében, a nemzeti támogató képesség kiépítésében és nem utolsósorban a nemzetgazdaság támogatási lehetőségeinek kihasználásában.

Természetesen hiba lenne azt feltételezni, hogy a hosszú évek során felhalmozódott szakmai problémahalmazt rövid időn belül meg lehet oldani, ugyanakkor a biztató jelek és a pozitív irányú tendenciák elindítása azt jelzi, hogy a katonai logisztika vezetése világosan látja a szükséges képességek elérése érdekében végrehajtandó feladatokat. Az elindított folyamatok átfogják a NATO harmonizáció területét, a nemzeti támogató képesség erősítését, valamint a logisztikai rendszer működési stabilitásának fokozását, viszont azok végigviteléhez a szakmai vezetés eltökéltsége mellett szükség van a szövetségesek – a német példához hasonló komolyságú – tapasztalatainak alkotó módon történő felhasználására, illetve kamatoztatására.

A katonai logisztika vezető szervezeteiben végbement integrációval – az Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság létrehozásával, azon belül a szolgálatfőnökségek funkcionális irányítási rendjének kialakításával, valamint az ellátó központok összevonásával, működésük racionalizálásával – *gyakorlatilag hasonló utat járunk be, mint német szövetségeseink*, akik tapasztalatai egyértelműen a választott útirány helyességét igazolják.

A fentiekkel együtt alapvető feltételt jelent, vagy ha úgy tetszik döntő fontosságú láncszemet képez a katonai logisztikai szakállomány felkészítése a csapatoknál és a különböző szakmai vezetési szinteken, mert csak a kellő tudás birtokában lévő állománnyal lehet haladni a közösen óhajtott képességek elérése felé.

MOZGÉKONYSÁG ÉS LOGISZTIKAI SZÁLLÍTÁS

Lits Gábor¹

Bevezető: (Miről is akar tájékoztatni ez az írás?)

A Bundeswehr alapjaiban történő megújulása - beleszámítva a kisüzemi gazdaságokkal való stratégiai partneri kapcsolatokat is – mélyen-szántó, jövőre ható kapcsolatokat hagyott a Bundeswehr logisztikai rendszerén is. Ehhez tartozik egyebek mellett a **mozgékony**ság és a **logisztikai szállítás** feladatköre, vagyis a Bundeswehr közlekedése és szállítása. A Bundeswehr eddig ezt a fajta teljesítmény szolgáltatást alapvetően saját erjével oldotta meg, bonyolította. A jövő, de mert a jelen követelménye is azonban az, hogy a fegyveres erőket mentesíteni kell azoktól a feladatoktól, amelyeket nem kényszerítően szükséges katonáknak végrehajtani, hanem sokkal gazdaságosabban kisüzemi jellegű szolgáltatásként is igénybevehető. Az idővel egyre szűkösebbé váló honvédelmi pénzügyi erőforrások is nyerne ezzel a tevékenységgel, üzemgazdasági és költségkímélő nézőpontból szemlélve ezen tevékenységeknek a jövőben egyre nagyobb jelentősége lesz.

Szűkebb értelemben véve azonban a Bundeswehr nem vállalat. A gazdasági aspektusok növekvő mértékű figyelembe vétele mellett elsősorban kibővített feladatspektrumának megfelelően a feladat végrehajtás eredményességéhez kell igazodnia. A tevékenység gazdasági jellege ebben az értelemben azonban nem lehet öncél és nem szabad csak költségcsökkentő tevékenységként értelmezni, ezáltal elsősorban az erők eszközök vállnak szabadabbá ami lehetővé teszi a csapatok számára, hogy fő feladatokra tudjanak koncentrálni.

A világ biztonságpolitikai eseményei és a válságok kialakulása , fejlődése elmélyülése nem várnak addig, míg a fegyveres erők megfelelő szervezetét, strukturáját kialakítják és speciális képességet szereznek ahhoz, hogy az új utakon célratorően, kerülő nélkül tudjanak haladni. A Bundeswehr már ma is számos olyan bevetésben vesz részt amely súrolja teljesítő képességének határait. A különleges követelmény abban rejlik, hogy a megszabott változásokat a jelenlegi helyzettel együtt, azzal párhuzamosan kell végrehajtani.

¹ Dr. Lits Gábor nyá. alezredes.

Mint ahogy a német kontingensnek ISAF keretében Afganisztánba történő áthelyezése is megvilágította a Bundeswehr képesség, erőeszközök ezen belül éppen a mozgékonyság vonatkozásában, az eddig nem létező kihívások következtében messze a távolba került az elégségestől, nem is beszélve a szükségéstől.

Előnyök: (Milyen, vagy egyáltalán várhatóak e előnyök ettől az átalakulástól)?

A Bundeswehr főparancsnoka 2000-ben rögzítette, hogy a Bundeswehr közlekedésének, szállításának feladatai (vezetés irányítás) a hadsereg bázisán átalakulnak és a továbbiakban a logisztika üzleti vállalkozásán alapulnak. Az új ebben az, hogy eddig a közlekedés vezetésének a hadművelleti tervekben rögzített feladatait, valamint a csapatok áthelyezését a továbbiakban már a „*logisztika részeként*” kell értelmezni.

A közlekedési és szállítási feladatoknak a Bundeswehr teljes alkalmazási skáláját is át kell fognia. Magába foglalja mindazon folyamatoknak a tervezését, koordinálását, vezérlését és felügyeletét amelyek személyek és anyagok bel- és külföldre történő szállítását „**a tér leküzdését**” szolgálják. Ennél a definíciónál alapvetően személyek és anyagok szállításáról van szó amelyekre megfelelő szállító eszközöket (szárazföldi, légi és tengeri) bocsátanak rendelkezésre. A haderő bázisa ezzel egyúttal átveszi egy szervízhálózatnak a szerepét a hadsereg valamennyi haderőneme, szakcsapata és szervezete számára. A félreértések elkerülésére meg kell azonban jegyezni, hogy a haditengerészet hajóinak, a légierő repülőgépeinek (kiképzés, gyakorlat, bevetésalkalmazás keretében történő) saját mozgásai nem sorolandók a közlekedés és szállítás folyamatához, ez a tevékenység a továbbiakban is a mindenkori haderőnem felelősségi körében marad.

Ezentúl azonban a Bundeswehr közlekedési és szállítási feladat-spektrumához tartozik a Bundeswehr katona gépjármű tevékenység ügye. (Ez azonban már igen specifikus szakmai terület és nem lehet (nem ez) a cikk tartalmi anyaga és a továbbiakban ezzel bővebben nem is kíván foglalkozni).

Mint ahogy az írás bevezető mondataiból remélhetően kiderült a Bundeswehr közlekedésére és szállítására **két előírás vezethető le: Egyrészt** a Bundeswehr közlekedési és szállítási teljesítménye ipari teljesítményhordozók és ipari jellegű vezetési eljárások alátámasztásával növekszik illetve növekednie kell. **Másrészt** a Bundeswehr erőinek, eszközeinek, kibővült feladat-spektrumának megfelelően nagy távolságok-

ban történő feladatvégrehajtása során javítja a Bundeswehr hadműveleti képességét és lehetőségét.

Mozgékonyági képesség (Mit is értenek ők ez alatt ?)

A mozgékonyág fogalmát a Bundeswehr logisztikai részkoncepciójában három kategóriában értelmezik:

- hadászati mozgékonyág - a haderő részeinek nagy távolságra történő alkalmazása esetén,
- hadműveleti mozgékonyág - képes a gyors súlypont váltásra a szárazföldön, a szárazföldről a levegőbe és a tengerre,
- harcászati mozgékonyág - lehetővé teszi az alkalmazott erőknek saját eszközeikkel a harcterületen történő szabad mozgását.

Az ehhez szükséges **hadászati áthelyező és szállító képesség** elegendő időben rendelkezésre álló szállító kapacitást feltételez a szárazföldön, a levegőben, és a tengeren. Igen fontos az a képesség, hogy az alkalmazási térséget annak fenyegetettsége illetve nem megfelelő infrastruktúrális helyzete esetén is el tudják érni és azt el is tudják hagyni.

Hadműveleti és harcászati mozgékonyág folyamán elsősorban az a képesség dominál amellyel az alkalmazási térségben olyan eredményt sikerül elérni, amely a hadászati mozgékonyásznak egyáltalán azt a feltételét is megteremti, hogy erőket és eszközöket képes időarányosan az alkalmazási térségbe szállítani.

A Bundeswehr katonai légiszállító eszközei nagy csapatkötelékek illetve nagy mennyiségű vagy túlsúlyos árúk nagy távolságra történő áthelyezésére, szállítására ez ideig nem voltak elégségesek. A Bundeswehr országon belül valamint a szövetségi védelem keretein belül Közép-Európában való koncentrációjának eddig szükségszerűen (ha nem is kielégítő mértékben) megfelelt ez a szállítási képesség. Ezt a hézagot a már sokat emlegetett légibusznak (A-400 M Airbus) kell a következő években lefednie. A megoldás ennek a repülőgépnak a Bundeswehr számára történő átadásával, vagy nagyúrtartalmú repülőgépek bérlésével vagy a szövetségesek részéről történő támogatás révén lehetséges.

Ennek megfelelően lehet és kell a tengeri szállítás feladatait is rögzíteni.

Ezek a szállítási feladatok már a múltban sem - ellentétben azzal ahogy feltételezték - tartoztak a tengerészet feladatkörébe, hanem a Bundeswehr központi fő feladatrendszerébe. A haditengerészet saját célú logisztikai ellátásra felkészített hajókon kívül (ellátóhajók/Tenderek, mellékhajók) nem rendelkezett saját tengeri szállító kapacitással.

Ezentúl anyagok (hadfelszerelések) tengeri úton történő szállítására a Bundeswehr teljes mértékben polgári tengeri szállítóhajókat (Ro-Ro /Lo-Lo vagy conténerhajókat) vesz bérbe a hajótulajdonostól, melyeket Ad hoc vagy hosszú időre szóló időre alkalmaznak.

Az eddig végrehajtott és a jelenleg folyamatban lévő alkalmazások azt mutatják , hogy a Bundeswehr feladatában az alkalmazási területen megkövetelt szállítási feladatokat megbízhatóan az ipari termelésben megkövetelt teljesítmények (pl. késedelem, mulasztás esetén fekbér) biztosíthatják. A határát ennek ott lehet és kell meghúzni, ahol a biztonsági helyzet és a rizikó faktor már a szállítási eszközök alkalmazásának különös védelmét követeli meg.

Az ipari szállítótér bérlése (ebből adódóan) alá van rendelve a szabad piac igényeinek. A haderő ebben a vonatkozásban itt konkurenciában áll a gazdasági vállalatokkal.

Mivel a szállító piac (vonatkozik ez mindenekelőtt a tengeri szállításra) nem rendelkezik korlátlan erőforrással, a Bundeswehrnek jelentős fáradozásába kerül adott esetben a **szükséges légi és tengeri szállító kapacitást az un. előretartási rátával biztosítani**. A vállalat (vállalkozó) ebben az esetben szerződésileg kötelezi magát, hogy a Bundeswehrnek meghatározott időponton belül a meghatározott (megszabott szállítóteret készletezi, (előkészíti, biztosítja).

Különböző tényezők mint a veszélyhelyzet, kockázat által okozott védőintézkedések és a szállítóter rendelkezésre állásának piacfüggősége a mellett szól, hogy a Bundeswehrnek hosszú távon veszélyeztetés alatt történő hadászati szintű szállításokra egy kiegészítő, saját szállító kapacitásra van szüksége, amellyel feladata teljesítését minden időben képes biztosítani. Az ehhez szükséges korszerű tengeri és légi szállító eszközök biztosítása természetesen feteszi a kérdést ezek megfizethetőségével kapcsolatban. A Bundeswehr ezért fokozottan azon fáradozik, hogy két vagy többoldalú síkon hosszútávú és kedvező költségű megoldásokat találjon szoros együttműködésben a szövetségesekkel. Az Európai Légilift (EACC) együttműködési megállapodás Hollandiában 2001-ben csak egyik példája ennek.

Az új rendszer hozzáigazítása az új szervezeti struktúrához

A hadsereg vezetése jelenleg dolgozza ki közlekedés és szállítás vonatkozásában a tőle átveendő feladatok, új szervezeti elemeknek történő átadásának rendjét és ülteti át egyidejűleg a gyakorlatba is.

Az eljárásokat és szabályokat egyidejűleg írásos módon is hozzá kell igazítani az új követelményekhez. Ebben a folyamatban az igazán lényeges teljesítmény az, hogy a meghatározott feladatok célirányos átültetése mellett az aktuális feladatok teljesítése, mindenekelőtt a folyamatban lévő feladatok (mint pl. SFOR, KFOR, ISAF stb.) az átmeneti időben sincsenek elhanyagolva.

Az „üzem” (a hadsereg működésének) folyamatos fenntartása valamint a külszolgálatra bevetett német kontingensek támogatásának folyamatossága elkerülhetetlenné tették **az első fázisban** a struktúra csak igen csekély mértékben történő módosításával történő átvételét, ugyanakkor a régi eljárásokat a továbbiakban egyelőre még alkalmazzák.

A haderő támogató parancsnokságnak - a haderő vezetési parancsnokságaként - 2001. áprilisban történt felállításával a centralizálás irányába történő első lépés a szakmai felelősség átvétele volt. Tekintettel a logisztikai fő folyamatok integrációjára, a logisztikai osztály részeként felállították a közlekedési és szállítási csoportot, amely jól képviseli a parancsnoki és vezetési szintű hivatali feladatokat. A közlekedési és szállítási ügyek felelősei - akik szakmai alapon észlelik az ügyeket - **a közlekedési és szállítási folyamat üzleti eljárását** a vezetési törzsben a miniszteri utasítások alapján továbbfejlesztik.

A Bundeswehr bevetést irányító parancsnokság hadműveleti irányelvei alapján a haderő támogató parancsnokság kidolgozza a csapatok gyakorlatokra, illetve harci alkalmazásra történő átszállítási, áttelepítési tervét. 2001. október 1. óta valamennyi a csapatoknál elszállításra tervezett szervezeti elem a haderő támogató parancsnokság közlekedési és szállítási szervezetének szolgálatilag alá van rendelve azáltal, hogy a szervezeti elemek hagyományos áthelyezése és annak tervezése **egységes vezetési rendszerre kerül átültetésre.**

Mialatt a legtöbb szervezeti elem átszállítási feladatait még a régi állomáshelyein diszlokálva érzékeli, a Bundeswehr Logisztikai központjának tervezése Wilhelmshavenban befejeződött. A Bundeswehr új rendszerű logisztikai központja meghatározott struktúrájának megtervezése -

előreláthatóan 2004-ig - többek között hatékonyságnövelő és személytákarékos információs technika (Sap R3) bevezetésétől is függ.

A jövőben a logisztikai központ fogja üzleti eljárások alapján is a közlekedés és szállítás feladatait az egész Bundeswehrre vonatkozóan teljesítmény centrikusan végezni. Ő tervezi, vezérli, felügyeli a közlekedést, szállítást a haderő támogató parancsnokság javaslatai alapján.

A Bundeswehr logisztikai központ felállítása 2002. márciusban kezdődött meg és előreláthatóan 2004-ben fejeződik be. A feladatok átadása és az érintett szervezeti elemek centralizálása az infrastrukturális kapacitás függvényében lépésenként fog realizálódni. A feladatok centralizálásával olyan együttműködési hatásokot kell elérni, amely úgy személyi vonatkozásban, mint gazdasági környezetben is megtakarítást (pótlólagos segélyforrást) jelenthet.

A rendszer munkafolyamatait úgy tervezték, hogy az információk, jelentések és feladatok menagement listára futnak be, ott kiértékelik, ezt követően mindenekelőtt a gyakorlatok és bevetések vonatkozásában a részletes tervek alapjait képezik. Ezen feladatok átültetése, illetve tervezése és realizálása az egyes közlekedési, illetve szállítási fajták szerint kerül feldolgozásra. Ott történik az igénybe vett szállítási térség vagy a szükséges szállító eszközök részletes ellenőrzése és kiválasztása, úgy, hogy a megkívánt szállítási teljesítmény a követelmény kritériumainak és irányelveinek megfelelően időirányosan és lehetőleg kedvező költségekkel rendelkezésre álljon.

Elgondolásbeli (konceptcionális) mérlegelések

A javasolt feladatok teljesítése és a teljesítményszolgáltatások komplex jellegűek és csak akkor sikerülhetnek, ha a folyamatok és eljárások egymásba kapcsolódnak, megfelelő szervezeti struktúrával rendelkeznek, valamint korszerű információs és adatfeldolgozó rendszeren alapulnak. Ezek a követelmények szakmailag hozzáértő vezetés (adminisztráció nélkül nem teljesíthetők).

A koncepcionális elgondolás alapja e szerint, hogy a Bundeswehr valamennyi csapattestének, szervezeti egységének szállítását - a jövőbeni szállítási követelményeknek megfelelően - a Bundeswehr logisztikai központból irányítják, mely feladatokat ennek megfelelően központilag dolgozzák ki. Ennek a rendszeres, alapos, jól szervezett, mindenre kiterjedő kidolgozásnak, valamennyi szállítási mód vonatkozásában el kell kerülnie

azt, hogy a szállító eszközök csak csekély mértékben legyenek kihasználva, járművek gazdaságtalanul üresen mozogjanak egyik helyről a másikra.

Az igény és szükséglet orientált, a gazdaságosság elvén alapuló rendelkezések e mellett feltételezik, hogy az üzletkötő átfogó ismeretekkel rendelkezik a régen meglévő szállítási térségek elérhetőségéről, illetve elérhetővé tételéről.

A szárazföldi és légi szállításra rendelkezésre álló katonai szállítóeszköz kínálatot ennek megfelelően a Bundeswehr haderőnemi és szervezeti egységein, a mindenkori parancsnokságokon keresztül jelentik a logisztikai centrumnak. Ezen túl a régi szállítótérség (szárazföldi, légi és tengeri) teljesítmény adatait, - technikai és gyári teljesítménymutatókat - a kínálat kiírás keretében hozzáférhetővé kell tenni. A beállított kisüzemi ajánlatokat, a berakodás feltételei alapján, útvonal, idő és gazdaságosság, különösen a hadműveleti alkalmazás igénye alapján, kiértékelik. Ez alapján történik végül a legmegfelelőbb szállítóeszköz kiválasztása.

Jóllehet a Bundeswehr ezzel a kezdeményezéssel egy teljesen új útra lépett, ennek ellenére szükség szerint vissza tudott nyúlni a Bundeswehr már 1999-ben létrehozott szállítási társulásának tapasztalataira. 1999-ben a szárazföldi erő, légierő és a központi katonai körzet a Bundeswehr szállítási társulás keretében átvette a mindenkori kísérleti felelősséget a szárazföldi, légi és tengeri szállítás felett. A Bundeswehr szállítási társulás már ma felméri egész Németországot érintően a bejelentett szállítási igényeket, ezeket összesíti, kiválasztja a legmegfelelőbb szállítási eszközöket, kisüzemi kínálatlal érvényesíti a gazdasági nézőpontból legkedvezőbb keretszerződéseket, végrehajtja a költség és teljesítmény számvetést, biztosítja (garantálja) a szállítás végrehajtását. Kevés kivétellel valamennyi „*áruféleségre*” fennállóan megkötötték a szállítási kötelezettséget.

A szállítási költség megtakarítása az első felmérések alapján 2000 és 2001 évre vonatkozóan kétszámjegyű milliós DM - t jelentettek, ami egyértelműen bizonyította az új út helyességét.

Kísérleti vállalkozás (9. 2 számú próbaüzem)

A szállítási követelmény és szállítási teljesítmény közötti optimális összehangolás megállapítására - korszerű adatfeldolgozó rendszer hasznosításával - kifejlesztettek egy **folyamatoptimalizáló management rendszert**.

Az „*újítás, beruházás és gazdaságosság a Bundeswehrben*” keretszerződés alapján szoros együttműködést alakítottak ki a Hellman /Mummert konzorciummal, amely egyébként partner is a vállalkozásban. Megteremtették a Bundeswehr, korszerű adatfeldolgozó bázisán alapuló, közlekedési és szállítási társulását az egykori II. és III. védelmi körzetben, Niedersachsen, Bremen und Nordheim-Westfahlen tartományok területén.

A tényleges állományhelyzet és a kell (szükséges) elgondolás kidolgozása már befejezés előtt áll. Az elért eredmények realizálhatóságának miniszteri szintű értékelése után kell, az un. **9. 2 Kísérleti vállalkozást** 11 hónapos kísérleti időtartamon keresztül a megnevezett régiókkal határolt körzetben megvizsgálni és kipróbálni. *A kísérleti vállalkozás célja annak igazolása, hogy a kisüzemi gazdasággal történő közös együttműködésben, korszerű információs technológia és folyamatorientált inform szoftverek alkalmazásával, a katonai közlekedés és szállítás hatékonyan átalakítható, ezáltal a katonai alapfeladatok teljesítésére pénzügyi alapok szabadíthatók fel.*

Vizsgált objektumok ezzel összefüggésben valamennyi, a tervezett térségbe be, abból ki vagy azon áthaladó közúti-, tengeri-, illetve légi szállítások. A kísérleti tervbe csak néhány szállítási tevékenység, pl. sebesült szállítás, baleseti szállítás illetve szolgálati utazások nem kerültek bele.

Amennyiben a kísérleti vállalkozás során beigazolódnak azok az elvárások, mint hatékonyság - növekedés, megvalósíthatóság, anyagi eszközök felszabadulása, az elgondolást, az eredmények átvihetőségének igazolását követően 2003-tól a Bundeswehr egész területére ki kell terjeszteni. Lehetséges kihatásai a Bundeswehr logisztikai centrumának teljes szervezetére és szerkezetére ma még nem látható, de valószínűsíthető.

A rendszer, vagy helyesebben mondva a Bundeswehr közlekedésének és szállításának folyamata, mint a logisztika része, komplex kihívás, próbatétel előtt áll, amelynek egyes aspektusait igyekezett ez az írás vázlatosan bemutatni. Az első mélyreható struktúraváltozások elkezdődtek. A kisüzemi jellegű szolgáltatókkal való együttműködés a továbbiakban egyre nagyobb jelentőségre tesz szert. Jelenleg is már a stratégiai mozgé-

konyság egyik alappilléret jelenti. A kísérleti vállalkozásból azonban még további tapasztalatokat, ismereteket kell szerezni.

A közeli jövő attól függ, azon is múlik, hogyan lehet az eddigi feladatok egyidejű végrehajtásával a választott utat, a megkezdett átrende-zést végrehajtani úgy, hogy az átállás sem, a kiképzési feladatok sem a bevetések hatékonyságát ne csökkentse.

**AZ MH REPÜLŐMŰSZAKI SZOLGÁLATFŐNÖKSÉG
KIADÁSÁBAN MEGJELENŐ „TÁJÉKOZTATÓ” 2003. 3.
SZÁMÁBAN KÖZÖLT FONTOSABB KÜLFÖLDI REPÜLŐ
SZAKMAI CIKKEK ÉS INFORMÁCIÓK
FORDÍTÁSAINAK RÖVID ISMERTETÉSE**

Kaufmann János¹

1. Fokozódik az űrrepülőgép katasztrófájának kivizsgálása

A cikk ismerteti a Kolumbia űrrepülőgép katasztrófájának kivizsgálásával kapcsolatos helyzetet. Vizsgálják annak lehetőségét, hogy megsérülhettek-e az u.n. réstömítő lapok a bal szárny belépőélén. E tömítőlapok sérülése miatt egy olyan rés keletkezhetett, amely közvetlenül a hiperszonikus plazma-áramlás irányába mutatott, amikor a Kolumbia megkezdte a légkörbe való visszatérést. A kivizsgálással párhuzamosan a NASA mérnökcsoportja megkezdte az űrrepülőgép alternatív visszatérési repülési profiljainak tanulmányozását annak meghatározására, hogy más repülési profil alkalmazásával megmenthető lehetett volna –e a Kolumbia személyzete.

A kivizsgálás különös figyelmet fordít az alábbiakra:

- Az űrrepülőgép bal szárnyán a külső tartályról leváló habszivacs törmelék által okozott sérülés pontos helyének behatárolására;
- A roncsok között talált olvadt fémlerakódások eredetének, összetételének és mozgási útvonalának meghatározására;
- Habszivacs kilövési kísérletek végrehajtására az ütközés által okozott sérülések illusztrálására;
- A Kolumbia elmúlt 20 év során végzett üzemtartásával kapcsolatos hatalmas mennyiségű dokumentáció vizsgálatára;
- a NASA különböző szervei és szakemberei által a Kolumbia végzetes repülése során kifejtett tevékenység vizsgálatára.

¹ Kaufmann János nyá.mk. ezredes, MH ÖLTP Tudományos Könyvtár főmunkatársa (részletes tájékoztató HM 576-81 telefonszámon kapható).

A kivizsgálás nagy erők bevonásával folyik. Az erőfeszítés nagyságára jellemző, hogy a roncsok felkutatását naponta több mint 8000 személy végzi.

2. Lopakodó emitterek

A Lockheed Martin cég tervezi az F/A-22 Raptor lopakodó vadászrepülőgép és az F-35 Közös Csapásmérő Vadászrepülőgép (JSF) fejlett teljesítőképességeinek ez év novemberétől kezdve történő bemutatását az Edwards légibázis kísérleti telepén. *A kísérletek annak bemutatására és bizonyítására szolgálnak, hogy:*

- Egy F/A-22 képes négy pilótánélküli repülőeszköz irányítására;
- Egy korlátozott zavaró kapacitás megosztható a lopakodó repülőgépek között egy támadó művelet végrehajtásának biztosítására;
- Az F/A-22 repülőgépek F-117 repülőgépekkel együttes alkalmazása biztosítja a 24 órás lopakodó végrehajthatóságát; s
- A Lockheed Martin cég új Harcfeladat Kezelő Rendszere (Mission Battle Management System – MBMS) működőképés.

A cikk részletesen ismerteti az MBMS rendszer rendeltetését, s a bemutató programját, a vizsgálandó főbb területek és témák megjelölésével.

3. Franciaország megkezdi a nagyteljesítményű mikrohullámú (HPM) fegyverrendszerek tesztelését

Franciaország alapvető technológiák kifejlesztését végzi az irányított-energiájú fegyverek számára, s törekszik ezen a területen egy közös európai erőfeszítés megvalósítására. A fejlesztés nem a lézer-alapú rendszerekre, hanem inkább a nagyteljesítményű mikrohullámú eszközökre összpontosít. Jelenleg a fejlesztés földi demonstrációs fázisánál tartanak, melynek keretében integrált formában különböző HPM elemek (áramforrások, impulzusgenerátorok, csövek és antennák) tesztelését végzik.

A cikk ismerteti a HPM fegyverek előnyeit és hátrányait, a fejlesztés jelenlegi helyzetét és további irányait. A francia és amerikai szakértők véleménye szerint az elektronikus rendszerek elleni alkalmazásra szolgáló kezdeti HPM fegyverek megjelenése 4-5 éven belül várható.

4. Tájékoztató az USAF új MOAB fegyveréről

Az U.S. Légierő végrehajtotta az új 10 tonnás nagytömegű fegyverzetkategóriába tartozó légnymás fegyver (Massive Ordnance Air Blast Weapon – MOAB) tesztelését. A 21.500 lb súlyú, minden időjárási viszonyok között alkalmazható precíziós irányítású bomba a B-2 lopakodó bombázórepülőgéppel történő szállításra alkalmas méretben lett kialakítva. A bomba siklórepüléssel képes nagyobb távolságokra repülni és felhasználható alagutak lerombolására, a terep aknamezőktől és egyéb akadályoktól történő megtisztítására, valamint beásott csapatok személyi állománya ellen. A bomba összsúlyából 9 tonnát tesz ki a robbanóanyag. *A cikk részletesen ismerteti a bomba szerkezeti felépítését, a tesztelés végrehajtásának folyamatát, valamint a bomba felrobbanása által okozott megnövelt légnymáshatás főbb paramétereit.*

5. Az iraki háborúval kapcsolatos tájékoztatások

A cikk alapvetően az iraki háborúra való felkészüléssel foglalkozik. Megállapítja, hogy a 12 évvel ezelőtti legutóbbi konfliktus óta jelentős beruházásokat eszközöltek az U.S. Navy részéről a repülőgéphordozókon települő csapásmérő repülőerők harci teljesítőképességének növelésére. A fejlesztések zöme a legutóbbi konfliktusból levont tanulságok alapján került végrehajtásra. Az erőfeszítések egyik része arra irányult, hogy biztosítsák a repülőgéphordozókon települő repülőwingek alkalmazásának jobb integrációját a szárazföldi hadműveletekkel. Az erőfeszítések egy másik elemét az F/A-18 E/F Super Hornet repülőgép kifejlesztése képezte.

A 12 év előtti helyzethez viszonyítva a jelenlegi repülőwing harci teljesítőképességében a legszembetűnőbb eltérést a lézer- és GPS irányítású fegyverek alkalmazása képezi. A Sivatagi Vihar hadjárat idején az U.S. Navy egyikkel sem rendelkezett. Jelenleg már biztosítva van e fegyverek bőséges utánpótlása.

A cikk részletesen ismerteti az F/A-18E Super Hornet repülőgépek szolgálatba állításának tapasztalatait a Haditengerészetnél, valamint az F-14D csapásmérő vadászrepülőgépek harci teljesítőképességének növelése érdekében végrehajtott fejlesztéseket az iraki háborúra való felkészítés keretében, s végül az EA-6B Prowler elektronikus zavaró-repülőgépek felkészítését az elektronikus hadviselésre.

6. Tájékoztató az USAF alkalmazásáról az iraki háborúban

A cikk ismerteti az U.S. Légi Nemzeti Gárda 24 F-16 repülőgépe által végrehajtott nagyszámú bevetés tapasztalatait, az alkalmazott fedélzeti fegyvereket, harceljárásokat, s a végrehajtás eredményeit.

A hadműveletek során kiemelt-jelentőségű esemény volt a Global Hawk pilótanélküli repülőeszköz felhasználása a célkiválasztás végrehajtásának biztosítására. A cikk ismerteti az UAV eszköz harceljárásait, az általa biztosított célinformációk sikeres felhasználását a B-52 és B-2 bombázórepülőgépek részéről. A Global Hawk szintetikus apertúrájú fedélzeti lokátora volt az elsődleges szenzor a célkiválasztás számára részben azért, mert a homokvihar és a kedvezőtlen időjárás időnként megnehezítette az elektro-optikai és infravörös szenzorok alkalmazását.

A harctevékenységek végrehajtásában a B-1 nehézbombázók is fontos szerepet játszottak. Bár az összes bevetéseknek csak 2 %-a jutott ezekre a repülőgépekre, a JDAM fegyverek teljes mennyiségének 50 %-át a B-1 bombázók dobták le. A bombázó tevékenység legintenzívebb szakaszában napi 6-7 bevetés került végrehajtásra Irakban és Afganisztánban pedig csak egy. Már Afganisztánban is, de különösen Irakban probléma jelentkezett a B-1B repülőgépek kis mennyisége miatt, s emellett szükségesnek látszik a harci tapasztalatok alapján a típus különböző területeken történő korszerűsítése. *A cikk részletesen ismerteti e korszerűsítési igényeket.*

7. A Boeing cég áttervezi az X-45 UCAV eszközt

A Haditengerészet és a Légierő szükségleteinek kielégítése érdekében átalakítás alatt áll a Boeing cég X-45B pilótanélküli harci repülőeszközzel (UCAV) kapcsolatos programja.

A DARPA ügynökség által megrendelt átalakítás eredménye az X-45C jelölésű csupaszárny konstrukció, amely megnöveli az UCAV eszköz hatósugarát 1100-1300 nmi-re (mintegy 50 %-os növelés) bombák-ból, vagy felderítő konténerekből álló 4500 lb súlyú hasznos teher szállítására. A közelmúlt konfliktusainak tapasztalatai azt jelzik, hogy szükség van az eredetileg tervezettnél nagyobb hatótávolságra és a harctér fölötti hosszabbidejű tartózkodásra. Ezzel kapcsolatban az eredetileg két demonstrációs X-45B UCAV gyártását előírányzó programot elvetették és egy másik programot állítottak össze az X-45C változat legyártására. Az első USAF demonstrátor repülőeszköz 2006 közepéig fog elkészülni. A

Boeing cég összesen három demonstrátor UCAV eszközt fog legyártani, valószínűleg kettőt a Haditengerészet és egyet pedig a Légierő részére, mivel a Navy változat (UCAV-N) a megerősített belső szerkezeti felépítésével képes lesz a Légierő követelményeinek kielégítésére.

A Boeing cég szerint várhatóan mindkét haderőnem hasznot fog húzni az átalakított programból. *A cikk ismerteti az X-45C UCAV főbb harcászati-technikai adatait, s az UCAV fejlesztések további tendenciáit.*

8. A háború új módja

A cikk ismerteti a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottsága elnökének, **Richard B. Myers tábornoknak** az U.S. Légierő Akadémiája hallgatói előtt május 1-én tartott előadását. Az előadás alapvetően az iraki háború tapasztalatait elemezte. A tábornok szerint ebben a háborúban az U.S. és a szövetséges fegyveres erők tevékenységét a megnövelt sebesség, hatótávolság, túlélőképesség, az időbeni felderítés és a precizitás jellemezte, s ezek az elemek képezik jelenleg a „*a háború új amerikai módjának*” megalapozását.

Előadásában **Myers tábornok** áttekintette a precíziós célkiválasztás, a rugalmasan reagáló felderítés, a jó vezetés és irányítás és a kommunikálásra való példátlan képesség együttes hatását. **Myers tábornok** szavai szerint: „*A háború új amerikai módja azt demonstrálja, hogy közvetlenül csapást mérhetünk az ellenség hatalmi pilléreire. Hírszerzésünk elég jó ahhoz, hogy megtaláljuk e hatalmi pilléreket és harci erőink pedig elég nagyok e pillérek megsemmisítésére*”. A háború ezen megközelítése a sebességre és az ellenség súlypontjára és erőbázisára összpontosít, megkerülve a telepített ellenséges csapatokat és minimalizálva a veszteségeket.

A cikk részletesen ismerteti Myers tábornok előadásának azon részeit, melyekben kitért a háború lefolyásának menetére, a felderítés kiemelten fontos szerepére, a fejlett technológia alkalmazására, az egyes pilóta által vezetett és pilótanélküli repülőeszközök felhasználásának sajátosságaira és tapasztalataira, valamint a korszerűsített kommunikáció kritikus jelentőségére.

9. A felderítés csatája

*Az U.S. Légierő iraki légi hadjáratának egyik legnagyobb sikerét az ország integrált légvédelmi rendszerének csaknem teljes megsemmisítése képezte. E siker nem annyira az alkalmazott bombáknak és rakétáknak, hanem inkább az USAF felderítő szakemberei kis csoportjának köszönhető. A Pentagon engedélyezte az információs műveletek (IO) több új eszközének alkalmazását, s egyben azt demonstrálta, hogy a felderítési adatok gyűjtése és a hadműveletek végrehajtása közötti válaszfal lebontható. Az Irakot figyelő nagyszámú jelfelderítő rendszer teljes mértékben történő kihasználása érdekében a **Légierő egy rejtjelző szolgálati sejtet telepített át az U.S.-ból a Szaudi-Arábiában lévő légi hadműveleti központhoz**. Az információk gyors feldolgozása és a veszélyekre vonatkozó információknak az Irakban tevékenykedő egységekhez percekben belül történő átadása érdekében a rejtjelző sejt együttműködött az U.S.-ben lévő több központtal és segítette a gyors adatelemzést. **A hadjárat során a rejtjelző sejt 2500 ilyen jellegű elemzést végzett, s ebből 250 biztosította a hadjárat első napjainak végrehajtásához szükséges adatokat**. A rejtjelző sejt csak egyike volt azon IO eszközöknek, melyeket a Légierő alkalmazott a kritikus célpontok felderítésének segítésére. **A haderőnem egymás utáni sorrendben két RC-135 Rivet Joint repülőgépet is felhasznált a mozgó célok precíz felderítésére**. Ezenfelül döntés született a Predator UAV eszközök és a Firebee célrepülőgépek folyamatos alkalmazására, melynek jellegét a cikk részletesen ismerteti.*

A Légierő az u.n. előrejósolt harctéri helyzetismeret elnevezésű sémát is felhasználta a célok felderítésére és sikeresen alkalmazta az U-2 repülőgépekből és egy Global Hawk UAV eszközből álló, nagy magasságú felderítést biztosító csoportot. Az UAV a légvédelemmel kapcsolatos, időérzékeny célpontok 55 %-áról gyűjtött össze felderítő képanyag információt.

Egy másik intenzíven felhasznált felderítő rendszer az E-8C Joint – STARS repülőgép volt, amely több mint 100, gyakran 17 óráig terjedő időtartamú bevetést hajtott végre. **A cikk a B-2 lopakodó bombázórepülőgép modernizált kommunikációs struktúrájának kedvező tapasztalatait is elemzi.**

A speciális műveletek csapatai egy másik csendes, de kritikus fontosságú résztvevői volt az iraki háborúnak. Az elitcsapatok lézeres célkijelölést végeztek és biztosították a célok GPS koordinátáit a csapásmérő repülőgépek számára.

A cikk a felderítés területén tapasztalt problémák és a folyamatban lévő technikai fejlesztések, valamint a további feladatok ismertetésére is kitér.

10. Ellenséges tűz alatt

Az iraki hadjárat során kiderült, hogy az AH-64 Apache harci-helikopterek az ellenséges erők kézi lőfegyvereivel sebezhetőek. Mindez kritikai kérdéseket vet fel az U.S. Hadsereg harcászati eljárásaival kapcsolatban, s ugyanakkor veszélyeztetheti az új RAH-66 Comanche felderítő/harcihelikopter jövőjét. A legutolsó kritikát főleg az a kirívó esemény váltotta ki, melynek során a Közép-Irakban lévő Karbala melletti célpont ellen bevetésre küldött 32 Apache harcihelikopter közül 31 helikopter harci sérülésekkel, s egy pedig egyáltalán nem tért vissza a bevetésből.

A harcihelikopterek katonai és ipari támogatói érvekkel támasztják alá, hogy *mindezért nem a felfegyverzett forgószárnyú repülőeszközök konstrukcióját kell hibáztatni, hanem a Hadsereg elavult harcászati eljárásait.* Irakban a harcihelikopterek nagy kötelékét vetették be, s a helikoptereknek függési üzemmódra kellett áttérniük, hogy végrehajtsák a fedélzeti rakéták indítását. Ez az alkalmazási séma megkönnyítette az iraki földi erők számára, hogy sérüléseket okozzanak a helikoptereken.

Az események ismeretében az izraeli katonai és repülőipari elemzők azt állítják, hogy *a pilóta által vezetett helikopterek tömeges harci alkalmazása ma már a múlté,* s van olyan vélemény is, hogy a kézi lőfegyverek intenzív tűzhatása és a mind bonyolultabbá váló felszín-levegő rakéták alkalmazása miatt a helikopterek pusztulásra vannak ítélve. *A pilótanélküli UAV eszközök viszont műszakilag egyszerűbbek és olcsóbbak, s lelövésük esetén nincsenek áldozatok és hadifoglyok.* Az izraeli elemzők azt jósolják, hogy az U.S. Hadsereg vezetése vizsgálni fogja az iraki hadjáratból levont tanulságokat, mérlegelni fogja ezeket a Comanche program árának szembeállításával és dönteni fog a program lecsökkentéséről vagy végül is teljes elhagyásáról.

Az Apache harcihelikopterek iraki alkalmazásának több egyéb hiányosságait is részletesen tárgyalja cikk, az Apache helikopterek támogatói viszont kihangsúlyozzák, és ezt a kézi lőfegyverek és gépágyuk által okozott konkrét sérülésekkel is igazolják, hogy a konfliktus során a harcihelikopter újra bebizonyította a tartósságát. A karbalai bevetésről visszatért helikopterek, - bár mindegyiken legalább hat lövedék-okozta sérülés volt – 96 órán belül újra harckészek voltak.

11. A Boeing cég megkezdi az X-50A repülőeszköz kísérleti repüléseit

Megkezdődnek a kanardfelülettel ellátott forgószárnyas (Canard Rotor Wing - CRW) Dragonfly technológiai demonstrátor repülőeszköz kísérleti repülései. A Boeing cég és az U.S. DARPA ügynökség közös CRW programjának célja, hogy bizonyítsa egy olyan repülőeszköz életképességét, amely képes a helikopteres és merevszárnyas repülés közötti átmeneti repülési üzemmódok biztosítására egy reaktív-meghajtású leállítható forgószárnyas rendszer alkalmazásával. A program sikere esetén a CRW koncepció kifejleszthető különböző alkalmazási területekre, kezdve a pilótanélküli harci forgószárnyas eszközöktől a nagyobb méretű, többféle feladat végrehajtására alkalmas repülőeszközig bezárólag. *A cikk részletesen ismerteti a három hónapos, 11 repülésből álló kísérleti repülési program tartalmát.*

12. 12 perc a célkiválasztástól a támadás végrehajtásáig

A célkoordináták megkapásától számított 12 perc múlva egy Rockwell B-1B bombázórepülőgép négy 950 kg-os GPS irányítású bombát dobott egy bagdadi épületre. A B-1B bombázó egy Boeing E-3 Sentry AWACS repülőgéptől kapta a célkoordinátákat, melyek átvétele után a gépszemélyzet átprogramozta a JDAM bombákat a pontos GPS koordináták bevitelével. A cikk ismerteti a ledobott JDAM bombák gyűjtőinek jellemzőit. A sikeres bagdadi bevetéssel kapcsolatban az egyik védelmi elemző szakember elmondta, hogy az 1991. évi Öbölháború és az ezt követő más konfliktusok során levont kulcsfontosságú tanulságok egyike az volt, hogy csökkenteni kell a célok azonosítása és a támadás végrehajtása közötti időt. Nem csupán a célkiválasztás, hanem a döntéshozatalhoz szükséges idő lerövidítése is létfontosságú kérdés. *A jelentések szerint a bagdadi cél azonosítása és a támadás végrehajtása közötti idő csak 1 óra volt.*

13. Az X-31 végrehajtja az első ESTOL tesztelést

A Boeing/EADS X-31 repülőgép végrehajtotta a rendkívül rövid felszállás és leszállás (Extremely Short take-off and Landing – ESTOL) tesztelés első fázisát az U.S. Navy/Német védelmi minisztérium közös VECTOR programja alapján. A tolóerő vektor vezérlést alkalmazó repülőgép sikeres automatizált megközelítéseket hajtott végre, s ezáltal lehetővé válik az automatizált leszállások tesztelési fázisának megkezdése. *A cikk részletesen ismerteti az első fázis tartalmát, végrehajtásának tapasztalatait, valamint a második fázisban végrehajtandó feladatokat.* Az első fázis során az X-31 EADS által kifejlesztett nagypontosságú levegőjel vevő rendszerét is tesztelték, s a rendszer kiváló eredményeket produkált. A repülési kísérletek az X-31 irányítására használatos integrált irányadó leszálló rendszert (IBLS) is érvényesítették, amely centiméteres pontosságot biztosít a repülőgép automatikus bejövetele és leszállása során. Az amerikai/német közös VECTOR program célja a tolóerővektor vezérlés felhasználásának demonstrálása a repülőgéphordozóra történő leszállások sebességének csökkentésére. A kísérleti repülések során a differenciál-GPS műholdas navigációt a földi telepítésű rendszerekkel egyező nagypontosságú IBLS rendszer a vártnál is nagyobb érdeklődést váltott ki.

14. Az U.S. Army mérlegeli az Apache harcihelikopter Block 3 modernizálási programjával kapcsolatos döntést

Az U.S. Army a múlt évben befoglalta az Apache helikoptereket a hosszú távú Objektív Erő (Objective Force) elnevezésű doktrínájának támadó elemébe. Ennek alapján a Boeing cég és a Hadsereg meghatározta a helikopterek modernizálásának azon tömegét, melyet végre kell hajtani ahhoz, hogy a harcihelikopter az új doktrína hatásos részévé váljon. A Hadseregnek az integrált kommunikációs hálózatba, valamint a hálózatcentrikus környezetbe teljes mértékben beilleszkedő harcihelikopterre van szüksége, s e szükséglet kielégítése a Block 3 modernizálási program végrehajtásával biztosítható. *A cikk részletesen ismerteti a Block 3 program prioritásait, melyek között szerepelnek az alábbiak:*

- Egy nyitott rendszerű fedélzeti architektúra kialakítása;
- A helikopter üzemeltetési és fenntartási költségkihatásainak csökkentése;

- Egy UAV eszköz légi irányíthatóságának lehetősége az Apache fedélzetéről;
- Az erőátviteli rendszer korszerűsítése;
- Kompozit anyagból készült forgószárnylapátok alkalmazása;
- Elektronikus repülésvezérlő (FBW) rendszer kialakítása;
- A szerkezetbe beágyazott műszaki diagnosztikai rendszer alkalmazása;
- A fedélzeti tűzvezérlő lokátor hatótávolságának növelése;
- A rádiófrekvenciás interferometria frekvenciatartományának bővítése és a passzív távolságmérés lehetőségének biztosítása.

15. A Northrop Grumman cég koncepciója a pilótanélküli harci repülőeszközök kifejlesztésére

A Northrop Grumman cég felfedte az általa kialakított koncepciót egy pilótanélküli harci repülőeszköz műveleti rendszerének (UCAV Operational System – UOS) kialakítására, ami reményei szerint ki fogja elégíteni az U.S. Navy követelményeit. A cég arról is meg van győződve, hogy a koncepció illeszkedni fog az USAF követelményeinek a korábban előirányozottnál nagyobb méretű és nagyobb hatótávolságú UCAV létrehozása irányában történő eltolódásához.

A cikk részletesen ismerteti az UOS koncepció alapján kifejlesztendő, s mindkét haderőnem követelményeit kielégítő UCAV eszköz főbb sajátosságait.

16. A Columbia űrrepülőgép katasztrófájának kivizsgálásával kapcsolatos legújabb megállapítások

A cikk részletesen ismerteti a katasztrófát kivizsgáló bizottság eddigi tevékenységét és legújabb megállapításait. A kivizsgálók behatárolják, hogy mi okozta az űrrepülőgép szétszakadását a visszatérési fázisban, azonban kérdések vetődnek fel azzal kapcsolatban, hogy hogyan ellenőrizte a NASA az előregedett űrrepülőgépeket, hogyan kezelte a törmelékkel való ütközések kihatását az űrrepülőgépek szerkezetére és miért nem kért képanyagot az orbitális pályán keringő Columbia űrrepülőgép-

ról a hővédő rendszer sérülésének leellenőrzésére. *A cikk részletesen ismerteti az esemény lefolyását, s az eddig megtalált roncsok elemzésének eredményeit.* Április közepéig mintegy 70.000 roncsdarabot találtak, 35.500 kg összsúlyban, ami az űrrepülőgép száraz súlyának 36 %-át teszi ki. Sikerült viszonylag sértetlen állapotban megtalálni az űrrepülőgép egyik fedélzeti adatrögzítőjét, amely 721 szenzor adatait rögzíti a felemelkedés és légkörbe való visszatérés folyamán. Április közepéig a NASA a 721 adatrögzítő csatorna közül 622 csatorna leolvasott adataival rendelkezett. *A kivizsgálás intenzíven folytatódik.*

TARTALOMJEGYZÉK

BIZTONSÁGPOLITIKA

<i>Csabai György</i>	George W. Bush elnök korszakváltási stratégiái	3
----------------------	--	---

KATONAI LOGISZTIKAI ELMÉLET

<i>Briák Ottó</i>	A katonai termékazonosítás szerepe a logisztikai rendszerben, a hazai termékazonosítás útkeresése és útválasztása	25
-------------------	---	----

<i>Balla Tibor</i>	Civil és katonai javak a szerződött logisztikai szolgáltatások rendszerében	47
--------------------	---	----

KATONAI LOGISZTIKA GYAKORLATA

<i>Nagy István</i>	A Magyar Honvédség minősített időszakos nemzetgazdasági igényei tervezési folyamatainak értékelése	54
--------------------	--	----

<i>Padányi József Horváth Tibor</i>	Újszerű eszközök a békefenntartó erők műszaki támogatásában	86
---	---	----

<i>Oravecz László Tisza Imre</i>	Közlekedési konferencia a vasúti szállításokról	99
--------------------------------------	---	----

KONFERENCIA

<i>Frigyer László</i>	A Befogadó Nemzeti Támogatás (BNT) rendszerének kialakításáról	120
-----------------------	--	-----

<i>Patyi Sándor</i>	A BNT tervezésének és végrehajtásának védelmi igazgatási feladatai	122
---------------------	--	-----

<i>Frigyer László</i>	A katonai logisztika helye, szerepe és feladatai a BNT rendszerében	134
-----------------------	---	-----

<i>Takács Béla</i>	A BNT feladatainak megszervezése a gazdaságmozgósítás új rendszerében	146
--------------------	---	-----

<i>Pálfi Ferenc</i>	Hozzászólás	155
<i>Barabás Sándor</i>	A BNT hadműveleti követelményei és kapcsolata a katonai műveletek tervezésével	158
<i>Jároscsák Miklós</i>	BNT központi adatbázis és képességkatalógus tartalma, összeállításának és naprakésztségének katonai és polgári feladatai	169
<i>Bardócz László</i>	Hozzászólás	180
<i>Kaszás Mihály</i>	A Csongrád megyei Védelmi Bizottság 2001-ben végrehajtott törzsvezetési gyakorlatának tapasztalatai	183
<i>Gösy István</i>	A HM Elektronikai, Logisztikai és Vagyonkezelő Rt. Logisztikai Igazgatóságának tapasztalatai a nemzetközi kontingensek ellátásának és támogatásának végrehajtásakor	189
<i>Patyi Sándor</i>	Zárszó	198
KIKÉPZÉS - FELKÉSZÍTÉS		
<i>Sári Gábor</i>	Az önkéntes haderő logisztikai oktatási-kiképzési rendszerének jövőbeni lehetséges irányai, specifikumai	200
<i>Báthy Sándor</i>	Szélesedő együttműködés a multinacionális logisztikai képzésben	216
TÁJÉKOZTATÓ - INFORMÁCIÓ		
<i>Főszerkesztő</i>	Helyreigazítás kérése	223
<i>Jároscsák Miklós</i>	Logisztikai rendszerfejlesztés a Bundeswehrben	227

<i>Lits Gábor</i>	Mozgékonyság és logisztikai szállítás	238
<i>Kauffman János</i>	Az MH RMSZF-ség kiadásában megjelenő "TÁJÉKOZTATÓ" 2003/3. számának annotációja	247

Szerkesztőség: HM HVK II. Objektum II. épület

1885 Budapest Pf.:25

Főszerkesztő tel. HM: 277-84

V: 236-5174

Felelős szerkesztő tel.:HM: 252-95